

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

חג השבועות
-פרשת נשא

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 380

פנינים לחג השבועות

ואז באחת מרן ראש הישיבה זצ"ל שינה את הטון, והוא השיב בטלפון: "העולם הבא שווה מיליארדים. סחורה של מיליארדים לא מוכרים במיליונים!"

ראש ישיבת 'עטרת שלמה' הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, בשיחה מיוחדת ומרתקת, לקראת חג מתן תורה, על הדרך להעמיד תלמידים, איך לרומם ולגדל תלמידים בדורנו, ועל הסיעתא דשמיא בהקמת ישיבת עטרת שלמה.

הביאו את הקרשים למשה רבינו, ולא היה אף אחד שיכול היה להקים אותם. גם משה רבינו בעצמו תמה, איך אפשר להקים קרשים גדולים וכבדים כל כך? אמר לו הקדוש ברוך הוא "עסוק אתה בידך", משה רבינו רק עשה עם היד את התנועה הנדרשת של הקמת הקרשים, והן נוקפו מאליהם.

אותו הדבר, כשאדם ניגש לקבל את התורה, ואומר לעצמו איך אפשר? הרי התורה ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים. יש כל כך הרבה מה ללמוד, יש כל כך הרבה הלכות ופרטי דינים, איך אפשר לקיים את הכל, איך אפשר להישמר ולא להיכשל בכלום? איך אפשר ללמוד את הכל?

הרב אברהם פוקס והרב שלום יכנס

מי שללא ספק זוכה להתעטר בתואר של ראש הישיבה הגדולה בדורנו, הינו ראש ישיבת 'עטרת שלמה' הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, שזכה להיות ידא אריכתא ולהתחבב באופן מיוחד על קברניטי הדור ומנהיגי הגדולים הלא הם מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ועל מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, ויבדלחט"א מרנן ורבנן שליט"א.

ישיבת 'עטרת שלמה' מונה למעלה מארבעים היכלי התורה, כוללים, ישיבות, תלמודי תורה ועוד, - 'אני רק בתחילת החלום' יאמר לנו בהמשך ראש הישיבה - אבל גולת הכותרת היא ללא ספק הישיבה הגדולה ישיבת 'עטרת שלמה' המפורסמת, המונה קרוב לאלף תלמידים, כשראש הישיבה שליט"א מנצח על המלאכה ומקהיל קהילות ברבים לעיסוק בעומק הסוגיות בריתחא דאורייתא ובקול תורה הנשמע למרחקים.

לקראת חג השבועות, חג מתן תורה, ביקשנו להתקבל אצל ראש הישיבה שליט"א שאכן נהג בנו עין טובה, כשחשף בפנינו כמה מסודות הצלחתה של הישיבה הקדושה ועל הסיעתא דשמיא הגדולה שזכתה לה כבר מראשיתה, וגם זכינו לשמוע על הדרך לחנך תלמידים בדורנו.

"למעשה, הדבר העיקרי שצריכים לבוא איתנו לחג השבועות, הוא הסוד הגדול של 'נעשה ונשמע', אומר ראש הישיבה, כמו שמובא במדרש שהקב"ה אמר ע"ז 'מי גילה רז זה לבני'.

חז"ל הקדושים אומרים שכשהסתיימה מלאכת הרכבת המשכן,

לפט, והראה לו על שני אנשים. שאל אותם רבי ברוקא חוואה למעשיהם והם השיבו "אינשי בדוחי אנו, מבדחינן עציבי", ומבאר רש"י שהם היו שמחים ומשמחים אחרים. צריכים לשים לב מה כתוב כאן, הרי השכר שלהם שהם בני עולם הבא בא בגלל שהם שימחו אחרים. איך זה קשור לזה שהם עצמם היו שמחים? למה הם צריכים לספר שהם שמחים ומשמחים? אלא ברור הדבר שאדם שהוא עצמו שמח, יכול לשמח אחרים. לעומת זאת, מי שאינו שמח בעצמו, גם אם ינסה לשמח אחרים, הוא לא יצליח.

מבצעים לתלמידים

ראש הישיבה ממשיך, פעם שאלו אותי מה המקור לתת פרסים לעודד את התלמידים, אז ידוע דברי הגר"א באגרת, אבל למעשה האמת היא שזה גמרא מפורשת בתענית בדף כ"ד על מלמד דרדקי שהיה לו כוונות של דגים והוא היה מחלק את זה לתלמידים כדי שיבואו ללמוד. וכתוב שם בגמרא שהיה בצורת והוא ירד לתיבה וירד גשמים לעולם, בזכות הדבר הזה. מצד שני כתוב באבות, אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס...

אבל האמת היא, שיש כמה סוגי מבצעים, יש מבצע שהוא דרבון להגיע בזמן וכדו' והוא דבר ודאי חיובי מאוד, והוא לא הולך בכלל על הלימוד עצמו, אבל גם שנותנים על עצם הלימוד יש שני סוגי מבצעים, יש מבצע שהוא לאחד שלומד על מנת לקבל פרס, ועל זה אומרת המשנה לא לעשות ככה. אבל יש תקופת חינוך, בתקופה הזו המלמד אין המטרה שלו במבצע בשביל הלימוד הזה, המטרה שלו היא בשביל שהתלמיד יגלה כמה הוא יכול להצליח, וכמה מקומו בבית המדרש, ועל זה אומרת שם הגמרא את הזכות העצומה שהיה לאותו מלמד שבזכות זה שהוא לקח את התלמידים והוא שידל אותם וגילה להם את הכוחות שלהם, מרצונם, ועל ידי זה הם מגלים בעצמם מרצונם את היכולת שלהם לעסוק בתורה, וזה מרומם אותם, הרי אין לך חינוך טוב מזה, ובזכות זה הוריד אותו מלמד דרדקי לעולם מטר!

זה הוא חינוך אמיתי! כשמחנכים ולוקחים תלמיד ומראים לו את היכולות שלו ואת הכוחות הטמונים בו, להיכן הוא יכול להגיע, והוא רואה את זה מרצונו, והוא עצמו מגיע להכרה שזה בהישג יד, הרי מזה הוא מתגדל ומתרומם.

החינוך היום הוא בתחבולות תעשה לך מלחמה, כפשוטו, צריך לדעת שהיצר הוא זקן וכסיל ובדורנו הרי התרבו הניסיונות כ"כ ה", כנגד זה אנחנו צריכים להילחם, אנחנו צריכים לעשות תחבולות!

התשובה היא 'נעשה ונשמע'!. אתה תעשה את מה שמוטל עליך, ולא עליך המלאכה לגמור, הקב"ה כבר יעשה את החלק שלו, הוקם המשכן - 'הוקם מאיליו' כמו שאחז"ל - 'הקרשים יקומו מאליהם'.

"לפני מספר שנים הגעתי לפגישה עם ראש ישיבה חשוב, וראיתי שהוא קם משיחה שקיים עם בחור בישיבה. מתוך דבריו הבנתי שהשיחה נמשכה שלוש שעות!

"שאלתי אותו מאי האי? מה קרה שראש ישיבה צריך לדבר עם בחור במשך שלוש שעות רצופות? והוא ענה לי שהבחור מתמודד עם קשיים גדולים וצריכים לעזור לו.

"אמרתי לראש הישיבה, הרי ראיתי את הבחור הזה, והוא לובש חליפה שנראית... שה' ישמור. למה שלא תקנה לו חליפה חדשה? אני בטוח שזה יעזור לו להרגיש הרבה יותר טוב!

"ראש הישיבה הסתכל עלי במבט משתומם. מה זאת אומרת חליפה חדשה? הרי חליפה עולה 700 שקל לכל הפחות, מאיפה אני אביא עכשיו 700 שקלים מיותרים כדי לקנות לבחור חליפה?

"נעניתי ואמרתי לו, ישמעו אוזניך מה שפך מדבר! אתה מראה לבחור ששלוש שעות יש לך בשבילו, אבל 700 שקל זה יותר מדי יקר. כלומר, שלוש שעות לימוד של ראש הישיבה שלו שוות פחות מ-700 שקל...?"

מדוע לא כתוב ושננתם לתלמידך?

"חז"ל אומרים על הפסוק "ושננתם לבניך", ודורשים 'אלו התלמידים'. לכאורה צריכים להקשות, אם בניך הכוונה לתלמידים, למה שלא יהיה כתוב בפסוק באופן ישיר "ושננתם לתלמידך"?

"התשובה היא שהרבי צריך לתת לתלמידים שלו יחס כאילו הם היו הבנים שלו. הם צריכים לדעת שהוא דואג להם, שאכפת לו מהם!

אנחנו בישיבה ב"ה משתדלים מאוד לפעול בדרך הזאת, אחת לתקופה קונים לכל בחורי הישיבות כובעים וחליפות. נכון, זאת הוצאה לא פשוטה לישיבה, יש האומרים בבדיחותא למה הלכת לעטרת שלמה? למה? כובע!... אבל התרומה של זה היא עצומה לאין ערוך! קודם כל, זה מוריד את התחרות, וזה מוציא את המודרניזציה ומירוץ אחרי מודע וכדו', ומאידך זה גם מייצר מצב שבו כולם מרגישים טוב, טוב להם! וממילא הם יכולים ללמוד בנחת ובשמחה.

הרי הגמרא במסכת תענית (כב ע"ב) מספרת שרבי ברוקא חוואה שאל את אליהו הנביא מי הם האנשים בני עולם הבא בשוקא דבי

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

וכשעושים מבצעים מאתגרים את התלמיד בשמחה שיצליח להגיע למקסימום שלו מעצמו ומרצונו, אז זה התחבולה הכי גדולה כנגד היצר!

אם אנחנו רוצים שהתלמידים שלנו יצליחו בלימודים, אנחנו צריכים שהם יהיו שמחים

הכלל הוא, שאם אנחנו רוצים שהתלמידים שלנו יצליחו בלימודם, אנחנו צריכים שהם יהיו שמחים! כך תהיה להם הרחבת הדעת, שיהיה להם נעים ונחמד לבוא לשיבה, שיהיה להם טוב בשיבה, שהם ישבו בשיבה וילמדו ברצון ובשמחה, לא מתוך עצב וכפיה. כשאדם שמח בלימוד, הוא זוכה להצלחה בלימוד!

איך שמחים בלימוד? כשיוצאים מתוך נקודת ההנחה שבה פתחנו, נעשה ונשמע, לא עליך המלאכה לגמור. משה רבינו ראה את הסנה בוער באש, הוא סר לראות. מה יעזור שהוא סר לראות? וכי בגלל שהוא יהיה קרוב יותר הוא יבין את המשמעות של מה שהוא רואה? התשובה היא שהוא עשה מה שהוא יכול, כרגע המקסימום שהוא יכול זה לסור לראות, וברגע שהקב"ה ראה כי סר לראות מדוע לא יבער הסנה, מיד התגלה אליו ואמר לו "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה..." , זאת הדרך לעבודת ה', לעשות כל פעם מה שאפשר, בשמחה, בנחת.

פעם ישב לידי יהודי בטיסה ושאל אותי שאלה מעניינת:

פעם ישב לידי יהודי בטיסה ושאל אותי שאלה מעניינת: כתוב "רבות מחשבות... ועצת ה' היא תקום". למה לא כתוב 'ועצת ה' תקום', מה זה המילה 'היא'?

אמרתי לו, ונראה לי שזה פשט אמיתי בפסוק, שדרך העולם היא שאנשים שומרי תורה ומצוות אם משקיעים בעסק או בכל תחום ונכשלים חלילה, הם חושבים לעצמם, נו, כך רצתה ההשגחה העליונה. זה מה שהקב"ה החליט. מי אני שאתווכח עמו?

אבל מה קורה כשאדם משקיע וגם רואה הצלחה ב"ה? הוא קוצר פירות ורואה שהתוכנית שלו עבדה מצוין והוא באמת הרוויח והצליח... או אז הוא אומר 'אה! ברוך ה' היתה לי סייעתא דשמיא. אני תכננתי, עשיתי, לקחתי, הבאתי, אמרתי סובבתי וסידרתי, והקב"ה עשה את שלו ונתן לי תמיכה ועזרה...!'. פתאום הוא כבר שותף בכיר להצלחה, זה לא הקב"ה לבדו כביכול עשה עושה ויעשה, אלא הוא עצמו עושה, והקב"ה עומד על ימינו לעזור...

לכן כתוב "עצת ה' היא תקום", זה רק העצה של הקב"ה. לא אני, לא כוחי ולא עוצם ידי. אני רק 'סרתי לראות', רק הושטתי יד ושמת י אצבע כדי להרים את הקרש. מי שעשה את הפעול והצליח את דרכי, זה אך ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו.

כשאני משחזר את זיכרונות הילדות שלי

שאלנו את ראש הישיבה שליט"א מהיכן לוקחים שאיפות כאלו, מהיכן שואבים אמביציה שכזאת להקים רשת של למעלה מ-40

"באחת הפעמים, ניצת פתאום זיק בעיניו ועלה לו רעיון, הוא אמר לי שמאחר והוא 'ביזנעס מן', הוא לא רוצה סתם לתרום כסף, אבל הוא מוכן לעשות איתי עסקה. הוא ייתן לי סכום של שלושה מיליון דולרים, אם אני מוכן לחתום איתו על חוזה שאני נותן לי חצי מהעולם הבא שלי..."

היכלי תורה, כשבמרכזה הישיבה הגדולה עם כאלף בחורים לצד כוללים עם אלפי אברכים... ישיבות קטנות וחיידרים.

אבל ראש הישיבה שליט"א, לא היה צריך יותר משבריר שניה כדי להסביר: "אלו לא השאיפות שלי", הוא אומר, "אלו השאיפות שעליהן חינכו אותי מהבית. בתור ילדים נשמנו בבית אהבת תורה. ושאיפה להרבצת תורה. וזה עובר במשפחה שלנו כבר כמה דורות, מהלוצקער רוב זצ"ל ומסבי זקני מרן הגאון רבי אליעזר גורדון זיע"א ראש הישיבה ורבה של העיר טלז, המכונה 'רבי אליעזר טלזער', נפטר בלונדון בירת אנגליה שם ביקר לצורך גיוס כספים להקמת מבנה חדש לישיבה שלו.

גם שאר אבותי היו גדולי תורה ועסקו לא מעט בהרבצת תורה בכל כלל ישראל, הן על ידי הקמת ישיבות, הן על ידי מסירת שיעורים והכוונת תלמידים בדרך הלימוד, והן מבחינת גיוס הכספים הנדרש לצורך המימון.

"כשאני משחזר את זיכרונות הילדות שלי, אני תמיד נזכר בעניינים הקשורים לאהבת תורה, לעולם הישיבות, ללימוד התורה, לריתחא דאורייתא, להקמת בתי כנסת, ולריבוי תורה בעולם. זה היה השיג והשיח בבית שלנו. גם כשהיינו מדברים סתם שיחת חולין בבית, זה תמיד היה סביב עולם התורה. אף פעם לא דיברנו על פוליטיקה, הנניעס שלנו היה על ישיבה חדשה שנפתחת, היינו בתור ילדים 'דנים' למה ישיבה פלונית הצליחה ומה הסוד של ישיבה אלמונית, ואיך קרה שהישיבה ההיא הצליחה להקים כזה בניין ענק, והישיבה השנייה שיש שם לכאורה בחורים לא פחות טובים, נמצאת במצב כספי הרבה פחות טוב... זה מה שהעסיק אותנו, ולכן שהשאיפות האלה מגיעות מילדות אז זה חודר.

"עם זאת, כמובן שההצלחה להקים את כל הישיבות שלנו לא באה בזכות המאמץ האישי שלי אלא בסיעתא דשמיא ובניסים גלויים

חשבתי לעצמי: אם שניהם לומדים עם רבי חיים, למה שאני לא אנסה גם? כבר אז ידענו שהוא לומד את הש"ס כל השנה. ניגשתי אליו אחרי התפילה וביקשתי: אני רוצה ללמוד אתכם בחברותא, האם תסכימו? זה היה מדהים. "אני מסכים", הוא אמר, "אבל יש לי שני תנאים..."

הגאון רבי אברהם גולדשמידט שליט"א, על החברותא עם מרן שר התורה, ועל התזכורת שקיבל ממנו עשרות שנים מאוחר יותר...

יוחנן וסרמן

הגמרא במסכת נדרים מספרת מעשה ברב יוסף שהיה עיוור, ורבה הגיע בערב יום הכיפורים במיוחד כדי לדבר עמו. כשבא רבא, הוא מצא את המשמש של רב יוסף שמזוג לו את היין כפי שהיה נהוג אז, שהיו מערבים את היין עם מים, ביחס של שני שלישי מים על שלישי אחד של יין, כי היין שלהם היה מאוד חזק, ולא יכלו לשתות אותו כך בפני עצמו. ועל אף שכל אחד יכול היה למזוג בעצמו את היין, והטעם של היין היה יוצא לפי המזיגה. ביקש רבא מהשמש שייתן לו למזוג את היין לרבי יוסף, והשמש הסכים. מזוג רבא את היין, וכשהוגש היין לפני רבי יוסף הוא טעם מהיין, ומיד אמר שהטעם של היין הזה מאוד דומה לדרך שבה נוהג רבא למזוג את היין.

נענה רבא ואמר, אכן, אני הוא. אני מזגתי את היין. אמר לו רבי יוסף, המשך לעמוד! אני אגיד לך פסוק ואתה אל תשב עד שתפרש לי את הפסוק הזה: "וממדבר מתנה וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות, ומבמות הגיא..." וכו'. פירש רבא את כל הפסוק על עניין לימוד התורה, והתחיל להסביר: "כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה. שנאמר: וממדבר מתנה". רבא המשיך להסביר את כל הפסוק, אבל אנחנו מתמקדים הפעם בחלק הזה, של 'וממדבר מתנה'. מי שמפקיר את עצמו כמו המדבר שמופקר לכל, תורה ניתנת לו במתנה, ומבאר רש"י, מה הפשט "כמדבר שהוא מופקר לכל", הכוונה שהוא מלמד תורה בחינם לכל.

אנסה גם? כבר אז ידענו שהוא לומד את הש"ס כל השנה, והיה לי חשק לנסות להצטרף אליו ללימוד הזה. ניגשתי אליו אחרי התפילה ופשוט ביקשתי, אני רוצה ללמוד אתכם בחברותא, האם תסכימו? זה היה מדהים. רבי חיים קנייבסקי, הבן של הסטייפלער, האחין של ה'חזון איש', גאון בכל קנה מידה - לא היה צריך לחשוב אפילו לא שבריר שניה לפני שהוא ענה לי תשובה: "אני מסכים", הוא אמר, "אבל יש לי שני תנאים..."

התנאי הראשון שהציב לי מרן היה, שאני אכין כל יום שמונה דפי גמרא ואלמד אותם לפני שאני בא ללמוד אתו. הוא היה לומד כל יום שמונה דפים, כדי להספיק את הש"ס כולו מדי שנה, ועל אף שבעיקרון מספיק ללמוד שבעה דפים ביום כדי להספיק ש"ס בשנה, הוא למד שמונה דפים, כי הוא הכניס בלימוד גם את כל המסכתות הקטנות, וגם את המשניות בזרעים ובטהרות, שאין עליהן גמרא בש"ס הבבלי.

אמרתי שאני מסכים לתנאי. ללמוד שמונה דפי גמרא ביום זה אתגר לא פשוט בכלל, במיוחד שאני בחור בישיבה, ובאותה תקופה שמענו שיעורים מהגר"ש רוזובסקי זצ"ל. זה היה אתגר בפני עצמו, להתכונן לשיעורים של רבי שמואל, להכין את כל המראי מקומות ולאחר מכן לחזור על השיעור וכו'.

אבל חשבתי לעצמי, נו... שנה אחת! שנה אחת אני אתאמץ בכל

כשהייתי תלמיד בישיבת פוניבז', אהבתי ללכת לפעמים להתפלל שחרית כוותיקין בבית הכנסת 'לדרמן'. פעם אחת הגעתי קצת לפני התפילה, והנה אני רואה את מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי, כשהוא יושב ולומד עם עוד שניים. באותו רגע חלפה בי כזאת הרגשה של קנאה. מרן הגר"ח היה אז כבן 30 בסל הכל, הוא עוד לא היה ידוע ומפורסם ברבים, אבל יודעיו ומכיריו ידעו גם ידעו שהוא גאון עצום בכל מכמני התורה. חשבתי לעצמי: אם שניהם לומדים עם רבי חיים, למה שאני לא

**כעין זה שמעתי מאבי מורי זצ"ל,
ששמע ממרן החזון אי"ש זצ"ל,
שהגדיר לו פעם מה היה הגאון
מווילנא. החזון אי"ש שאל למה
באמת יש לגר"א כזה מעמד מיוחד
באופן נפלא, יותר מרבים מגדולי
הדורות שהיו אחריו וגם לפניו**

לכן, זה לא הפריע לו ללמוד עם בחור צעיר. זה נקרא להפקיר את עצמו כמדובר. וכך זוכים לקבל את התורה במתנה, ואכן זכה מרן הגר"ח לקבל את התורה כולה במתנה, והידע שלו היה ברמה לא אנושית בכלל, משהו פלאי ושמימי - וממדבר מתנה!

כעין זה שמעתי מאבי מורי זצ"ל, ששמע ממרן החזון אי"ש זצ"ל, שהגדיר לו פעם מה היה הגאון מווילנא. החזון אי"ש שאל למה באמת יש לגר"א כזה מעמד מיוחד באופן נפלא, יותר מרבים מגדולי הדורות שהיו אחריו וגם לפניו. היחס אליו הוא ברטט ובזיע, אפילו המשנה ברורה מביא את הגר"א כמו שמביאים אחד מהראשונים.

אמר ה'חזון אי"ש': הסיבה לכך נעוצה בזה שהוא היה 'הגאון מווילנא' בכל התורה כולה. זאת אומרת זה לא שהוא היה 'הגאון מווילנא' בסדר קדשים' הגאונות שלו היתה בכל מקום, בלי יוצא מן הכלל, כל חלק מחלקי התורה, אם זה משניות, או גמרא, בבלי או ירושלמי, מדרשי חז"ל או ספרי ההלכה, ראשונים ואחרונים, בכל מקום הוא היה 'הגאון מווילנא', בכל מקום הוא ידע את הכל בצורה ישירה ובהירה עם עומק ההבנה, לכן הוא היחס אליו הוא מיוחד במינו. כמובן שאין אני ראוי לומר מי דומה למי, אבל אני חושב שאפשר לומר שמרן הגר"ח גם היה כעין זה. הגאונות שלו היתה באמת בכל חלק מחלקי התורה, ולכן היחס אליו הוא שונה, כולנו רועדים וחלים מפניו, פחד להזכיר את השם שלו!

בכל אופן, בפעם האחרונה שזכיתי לראות את פניו המאירים, היתה אחרי תקופת הקורונה, כשמרן כבר היה מאוד חלש. נכנסתי אליו כדי לבקש את ברכתו באיזה עניין שהציק לי, אני כבר לא זוכר

הכוחות שלי גם ללמוד שמונה דף חדשים כל יום, וגם להישאר בעניינים עם מה שלומדים בישיבה.

אבל למרן הגר"ח היה תנאי שני: "אתה חייב לבוא כל יום בדיוק בזמן", הוא אמר לי, "אם יום אחד לא באת, החברותא שלנו הסתיימה!".

ומה הן השעות שבהן הוא לומד את שמונת הדפים ושהן אני חייב להת"צב? מהשעה 3:30 בבוקר לומדים עד השעה 7:30, ובזמן הזה נכללת גם תפילת שחרית. זמן התפילה משתנה מיום ליום, בהתאם לזמן הנץ החמה, אבל הלימוד תמיד התחיל ב-3:30 והסתיים ארבע שעות מאוחר יותר.

בשבת, שאי אפשר ללמוד לפנות בוקר כי לא משתמשים בחשמל, הוא היה לומד את שמונת הדפים בשעות אחר הצהרים מהשעה 14:00 והלאה.

אמרתי למרן זצ"ל: "בסדר, אני מסכים ואני מקבל על עצמי את שני התנאים!". הוא ענה לי, "אם כך, אתה תהיה החברותא שלי במחזור הלימוד הבא. בערב פסח מתחילים! מיד אחרי שאני עושה את הסיימים של המחזור הנוכחי..."

ואכן, בערב פסח התייצבתי בדיוק בזמן, וכך למדנו ב'חברותא', מרן שר התורה ובחור בן 17... אני הייתי מכין מראש, והלימוד היה בעצם יותר כמו שיעור, הוא היה קורא ומסביר, קורא ומסביר, וכך התקדמנו בקצב מהיר, עוד דף ועוד דף, שמונה דפים ביום.

לאחר מכן הייתי חוזר על שמונת הדפים פעם נוספת, ובוחן את עצמי אם הכל ברור ומחזור לי, ואם היתה נקודה שלא הייתי ברור בה עד הסוף, הייתי מסמן לעצמי, ולמחרת לפני תחילת הלימוד היומי, הייתי מבקש הסברים על מה שהיה חסר לי בהבנה אתמול, ומרן זצ"ל אכן הסביר לי שוב ושוב, עד שהבנתי ורק לאחר מכן המשכנו עם הלימוד היומי.

כשסיימנו מסכת ברכות, למדנו במשך תקופה את משניות 'זרעים' לפי הקצב שמרן זצ"ל קבע לעצמו, ולאחר מכן התחלנו ללמוד מסכת שבת, סיימנו את כל סדר מועד, התחלנו סדר נשים, ושם כבר נפלתי, באמצע 'בימות', הרגשתי שאני כבר לא מסוגל להמשיך. זה היה מעל ומעבר לכוחותיו של בחור בן 17, שגם שומע שיעורים בישיבה וגם לומד 'מהצד' עוד שמונה דפים ביום...

האמת שחשבתי לעצמי, שהסיבה שמרן זצ"ל הסכים ללמוד איתי, היתה בגלל 'הכרת הטוב', כי אבא שלי היה השדכן שלו, בשליחות מרן 'החזון אי"ש' זצ"ל, שידע שאבי מורי זצ"ל היה בידידות גדולה מאוד עם מרן הגר"ש אלישיב, וביקש ממנו לשכנע אותו לקחת את מרן הגר"ח לחתן.

אבל האמת היא שמרן שר התורה למד עם עוד בחורים ואברכים צעירים אחרים. הוא היה עושה את התנאים הקבועים, ודורש שהחברותא יכין את עצמו מראש עם שמונת הדפים היומיים, וכן להקפיד על הזמנים ולבוא כל יום בלי לחסר אף פעם, מי שעמד בתנאים האלו יכול היה ללמוד איתו, גם אם הוא עצמו היה ברמה הרבה הרבה יותר גבוה, וכבר סיים את הש"ס עשרות פעמים קודם

למחרת אחרי הנץ עשה סיום על מסכת בבא בתרא, קע"ו דפים. שאלתי אותו: "למה דוקא בבא בתרא?" והשיב: "רציתי לראות אם אני יכול ללמוד ב"ב ביום אחד". אחרי כמה שנים חל שוב ער"פ בשבת, ושאלתיו ביום ה' על מה יהיה הסיום מחר, ענה לי: "אני עדיין לא יודע". שאלתי, "הרי פעם קודמת עשה הרב סיום על ב"ב", ענה לי: "קונץ עושים פעם אחת"...

הגאון רבי אליהו מן שליט"א, עם פנינים ועובדות ממרן שר התורה, הגאון רבי חיים קניבסקי זיע"א

של פסח היה מסיים מסכת ברכות בבבלי ירושלמי ותוספתא, ומתחיל ללמוד שמונה דפים משניות זרעים כפי שמודפסים בש"ס, עם הירושלמי על דפים אלו. ואמר לי פעם: "בימים שאחר פסח יש לי פחות זמן, כי אז אני צריך ללמוד שישים שבעים דפים ירושלמי זרעים". וכששאלתיו פעם אם יש אצלו הבדל בין לימוד בבלי ללימוד ירושלמי, ענה לי: "זה אותו דבר".

"קונץ עושים פעם אחת"

ופעם סיפר לי, שהמ"ב כותב שבערב פסח שחל בשבת, אז התענית בכורות היא ביום ה' ולא ביום ו', ואביו זיע"א אמר לו שיש בזה מחלוקת, ולכן עשה את כל הסיימים של כל התורה ביום ה', ועשה סיום גם ביום ו'. לצורך כך התיישב ללמוד מסכת נוספת. והנה, בדיקת חמץ התארכה אצלו עד אחרי חצות הלילה, וחצי שעה קודם צאת הכוכבים אסור ללמוד דברים שלא מהלכות הפסח, ועם כל זה, למחרת אחרי הנץ עשה סיום על מסכת בבא בתרא, קע"ו דפים. שאלתי אותו, "למה דוקא בבא בתרא?" והשיב, "רציתי לראות אם אני יכול ללמוד ב"ב ביום אחד". שאלתי, "בהרהור או בדיבור?", והשיב: "החזו"א למד בכל שנה את כל חולין ביום הארצייט של אמו,

רבינו גדול הדור היה האב הרוחני של הדור לכלל ולפרט, והאב הגשמי של הדור לכלל ולפרט, היה מוסר נפשו על כל הגשמיות של כל אחד ואחד מהאנשים שבאו אליו מכל קצוי תבל, ונתן עינו ולבו עליהם. לפעמים היה שואל את מבקש הברכה לשמו, ושאלתיו: "הרי במג"א [או"ח ק"ט, א] כתוב שאם המברך עומד לפניו אי"צ להזכיר שמו". ענה לי: "הרי כאן הכל בקיצור וגם הברכה בקיצור, אם אני שואל לשמו ומברך אותו בשמו, יש לו יותר הרגשה טובה!"...

זו המצוה שלי

זכיתי להיות במחיצתו כשלושים שנה, וכמדומה שמעולם לא ראיתיו כועס. כמה שהטרידוהו לפעמים מאוד מאוד, תמיד היה בשלווה ובנחת. אמרתי לו פעם: "אני מתפעל מסבלנותו של הרב..." חייך אלי ואמר: "זו המצוה שלי".

אידע פעם שהרגיש לא טוב, ואמר לי: "אני יודע למה, כי אתמול לא היה קבלת קהל, כי נכדי שמסדר את קבלת הקהל לא היה יכול לבוא, ושמתתי שאני יכול ללמוד יותר, וה' העניש אותי על כך ששמחתי, לא הייתי צריך לשמוח!"...

"אני צריך לענות מכתבים"

הרב התחיל את חיבורו על קדשים 'דרך חכמה' ויצא רק חלק אחד, שאלתי אותו למה אינו ממשיך, וענה לי: "אני צריך לענות מכתבים - לפעמים שבעים מכתבים ביום - זה זיכוי הרבים". שאלתיו: "אבל הספר זה זיכוי הרבים לדורות", וענה לי: "מי כותב לי מכתבים? בחורים, אברכים, שמעתי שזה חיוק בשבילם, ספר זה זיכוי הרבים לדורות, המכתבים זה הדורות עצמם!". ואין לתאר בכמה מסירות נפש היתה כרוכה ההפסקה בכתיבת הספר. זה 'אבי ואמי', אבי ברוחניות ואמי בגשמיות.

שאלתיו פעם אם יש אצלו הבדל בין לימוד בבלי ללימוד ירושלמי

אחד מסדרי הלימוד שלו, היה מתחיל בערב פסח אחר הש"ס לומד כל יום שמונה דפים בבלי, ואת הירושלמי שיש על דפים אלו. בשביעי

כמה רחמים צריך היום לחנך הילדים לתורה ויראת שמים, ולא ביקש כלום, רק לימוד, כי חוץ מזה אין כלום. פעם שמע את נכדו נאנח, מיד שאל אותו, "איזה תוספות קשה לך?", כי על מה הוא יכול להיאנח, הרי חוץ מזה אין כלום...

יום אחד הוא קם ממנוחת צהרים ולא רצה לדבר, ורמז שיביאו לו עט ונייר וכתב על הנייר, יין, ושתה קצת יין. ושאלוהו מה זה? וענה: "עשיתי עכשיו סיום על מס' ברכות בשינה, לא רציתי להפסיק בדיבור, לפני שאני טועם לכבוד הסיום..."

שנה אחת בליל פורים שאלתיו, מה חשב מרדכי הצדיק כשהמן הרכיבו על הסוס, וקרא לפניו ככה יעשה לאיש וגו'? והשיב שמרדכי כנראה חשב, "שיפסיקו כבר עם השטיות וההבלים הללו, ויתנו לו לחזור ללמוד..."

וביאר את האמור במגילת אסתר [ו, ג] שנערי המלך השיבו על שאלתו "מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה", "לא נעשה עמו דבר", שלכאורה תיבת 'דבר' מיותרת, וביאר רבינו שהם אמרו לו: הטובה הכי גדולה בשבילי, שלא נעשה עמו דבר, ונותנין לו ללמוד במנוחה, והמלך לא הבין זה, ולכן המשיך ושאל 'מי בחצר' וגו'. וראויים הדברים למי שאמרם...

סיפר לי שאמו ע"ה קנתה לו פעם בגד חדש, ושאל את החזו"א אם לברך 'שהחינו' כי אינו מרגיש שום שמחה, וא"ל החזו"א "אתה כן מרגיש, ותברך", אבל מצידו שום דבר חוץ מלימוד לא משמח אותו.

הוא לא רצה לומר על עצמו, אז הוא זרק את זה עלי...

ישבתי עם רבינו בסוכה ונכנס הרב שלמה לוינשטיין, וביקשתי שיספר מה שאמר על רבינו מורו ורבו מרן הגאון ר' מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל. וסיפר שר' מיכל יהודה סיפר, שאצל החפץ חיים ראו רוח הקודש בחוש, והביא דוגמא, שמרן ר' אהרן קוטלר זיע"א ישב אצל הח"ח, ואמר הח"ח: "ר' אהרן אני רוצה לומר לך משהו, כשמתחילין מסכת צריכין לגמור, למשל מי שמתחיל מסכת נזיר צריך לגמור". והנה ר' אהרן קוטלר נהג תמיד לגמור כל מסכת שהתחיל, ורק מסכת נזיר התחיל ולא גמר. שאל ר' שלמה את ר' מיכל יהודה, האם גם היום יש רוח הקודש? ענה ר' מיכל יהודה, "רוה"ק איני יודע, אבל שכנה מדברת מתוך גרונו יש אצל הגר"ח קניבסקי..."

שמע רבינו חשב רגע ואמר: "הוא לא רצה לומר על עצמו אז הוא זרק את זה עלי..."

הרבה פעמים שאלתיו: "אני שואל את הרב אותה שאלה כמה פעמים, בשידוכים, ובפקוח נפש של רפואה, עם אותן צדדים, ופעם הרב אומר כן, ופעם לא, מה זה, רוה"ק?". פעם אחת ענה לי, רגיל היה לומר, 'את אשר ישים ה' בפי אותו אדבר'

ילד אחד שאל את רבינו, האם אני יכול לשאול משהו?

ילד אחד שאל את רבינו, האם אני יכול לשאול משהו? ענה: "כן!". שאל הילד: "איך גדלים רבי חיים קניבסקי?", ענה לו: "לשבת

והיה זה בהרהור, אבל בכור שעושה סיום בהרהור, שיאכל בהרהור..." אחרי כמה שנים חל שוב ער"פ בשבת, ושאלתיו ביום ה' על מה יהיה הסיום מחר, ענה לי: "אני עדיין לא יודע אם כריתות או מעילה". שאלתי, "הרי פעם קודמת עשה הרב סיום על ב"ב" ענה לי: "קונץ עושים פעם אחת"...

ויש הוספה חשובה, אמר לי: "אחרי שלמדתי אז בבא בתרא ביום ו', גמרתי מס' הוריות". שאלתי למה דווקא הוריות? תשובתו: "כי נשאר לי זמן...". בנוהג שבעולם אם אדם עושה דבר מיוחד - הוא עצמו אמר שגם לגביו זה חידוש - יש לו הרגשת סיפוק, ומרגיש שעכשיו מותר לו לנוח קצת, ובזמן שנשאר הוא לומד דבר קל, אבל אצלו, לימודו היה בלא שום הרגשה של הפוגה, עשה מה שצריך לעשות ומיד להמשיך הלאה. ובדרך אגב יש לשאול, למה למד מסכת נוספת, ולא השאיר שורה אחת מאחד מהסיומים של יום ה' שיסיים אותה למחרת? והתשובה היא, הרי שורה זו היא בחובותיו של היום, והיה אצלו חוק ולא יעבור שבשום פנים ואופן לא יקדים את של המחר להיום, וכ"ש שלא יאחר את של היום למחר, אפי' שורה אחת, ואפי' אם יצטרך מחמת כן ללמוד עוד מסכת...

תעצור בבקשה, הש"ס נרטב!

אמר לי פעם, "בימות ידעתי פעם כמו אשרי", ואצלו הכל היה מדויק, לא כמו אז ישיר, אלא כמו 'אשרי'. וכן אמר: "עירובין ידעתי פעם כמו אשרי".

וכבר כתב עליו החזו"א בעודו בחור: "מרא דכולא תלמודא", ו'תלמודא' הוא במושגים של החזו"א.

פעם ביום גשום נסע החזו"א ברכבו של ר' טוביה שכטר זצ"ל, לפתע ראה שהבחור חיים קניבסקי הולך בצד, בלא מטריה, אמר לר' טוביה, "תעצור בבקשה, הש"ס נרטב!" וכי לא היה לר' חיים שם? אצל החזו"א זה היה שמו, שם מורה על מהות ומהותו של ר' חיים זה ש"ס...

כשלושים שנה זכיתי לסעוד על שולחני בסעודת ש"ק בבוקר

כשלושים שנה זכיתי לסעוד על שולחני בסעודת ש"ק בבוקר, ולפעמים היה מכבדני בזימון בברהמ"ז, ואמרתי ברכת האורח, ושאלתיו, שאומרים ברכת האורח "שיהיו נכסיו ונכסיו מוצלחים וקרובים לעיר", איזה נכסים יש לרב, אפי' הדירה שגר בה לא שלו היתה. ענה לי: "הספרים שלי". שאלתי, "אי"כ מה פירוש 'קרובים לעיר'?" ענה לי: "שהדפוס יהיה קרוב לעיר" - חוץ מהלימוד אין כלום.

כל כולו תורה בכל רמ"ח ושס"ה, כל מחשבותיו, וכל עצמותיו

כשנסעו מבאי ביתו לקברו של הגר"א בוילנא, וכן כשנסעו לקבר הרשב"י במירון, שאלתיו האם הרב רוצה שיתפללו עליו, והשיב בחיוב. שאלתי, על מה? והשיב: "שלא יפריעו לי ללמוד", שאלתי: "אולי עוד משהו" והשיב: "חוץ מזה אין כלום!". הוא היה זקן מופלג לא כל כך בריא, וראש משפחה גדולה בלע"ר, ודיבר עמי כמה פעמים

מקובל בידינו, שכאשר הובילו את גר הצדק אברהם בן אברהם אבינו אל המוקד ביום טוב של שבועות, עבר תחת בית הגר"א זצ"ל. הגר"א היה יושב לילה ויום בתריסים מוגפים, לבל תחדור המולת הרחוב, ולומד לאור נרות. כשעבר גר הצדק מתחת לביתו נפתחו התריסים, והגאון קרא בקול: "לויף, אברהם לויף!" לאמור: רוץ, אברהם, רוץ....

פנינים על התורה בטהרתה מראב"ד העדה החרדית פוסק הדור, מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

סח רבינו: מקובל בידינו, שכאשר הובילו את גר הצדק אברהם בן אברהם אבינו אל המוקד ביום טוב של שבועות, עבר תחת בית הגר"א זצ"ל. והגר"א היה יושב לילה ויום בתריסים מוגפים, לבל תחדור המולת הרחוב, ולומד לאור נרות. כשעבר גר הצדק מתחת לביתו נפתחו התריסים, והגאון קרא בקול: "לויף, אברהם לויף!", לאמור: רוץ, אברהם, רוץ....

והעניין, שהיתה לגר הצדק התלבטות. מצד אחד, מצוה האדם בשמירת הנפש. ומצד זה עליו לשרך דרכו באיטיות כדי להאריך חייו ולו ברגע קט. מצד שני, הרי מסירות הנפש היא מצוה, ולמצוה צריך לרוץ. [והוסיף רבינו, שהריצה למצוה אינה מצוה נוספת, אלא היא תוספת למצוה של קידוש השם, שהיא המצוה הגדולה ביותר]. ופשט לו הגאון ספקו, והתחיל לרוץ בכל כוחו לעבר המוקד!

"איני קונץ מאכער"...

אדוננו הגר"א שלח אחר המגיד מדובנא, ביקש לשמוע ממנו דברי תוכחה. במה אפשר להוכיח את הרב הדומה למלאך, המגיד מדובנא מצא. כידוע, הסתגר הגר"א בחדרו ולמד יומם ולילה לאור הנר כשהתריסים מוגפים, שלא תגיע לאזניו המולת הרחוב. אמר המגיד מדובנא: "וכי 'קונץ' הוא להיות הגאון מוילנא כאשר התריסים מוגפים והנר דולק? אדרבה, יצא רבינו לרחובה של עיר ולהמולת המסחר, ושם יהיה הגאון מוילנא!"

ענהו הגאון קצרות: "איני קונץ מאכער"...

כלומר, לא נצטוינו להיכנס לנסיונות כדי לנצח בהם. להפך, נאסר עלינו להיכנס לנסיונות!...

'הגר"א היה מלאך אלוקים'

פעם התבטא רבינו אודות חיבור מסורת קבלת התורה מדור אחר דור. הרי רבו הגה"צ רבי משה שניידר, היה תלמידו של החפץ חיים, והחפץ חיים תלמיד רבי לייב סטאוויסקער, והוא תלמיד של רבי חיים מוולוז'ין, שהוא תלמיד של הגר"א זצ"ל, נמצא שמחובר הוא בחוליה בשרשרת מסורת קבלת התורה. והגר"א נשאל. של מי היה תלמיד?

"הגר"א היה מלאך אלוקים", ענה, "ולא היה צריך מלמד"...

"מלמד תורה לעמו ישראל"

שמעתי ממורי ורבי הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל, שכאשר התחילו המשכילים לזלזל במלמדים, התחיל הגאון רבי יצחק אלחנן לחתום שמו בתואר: "יצחק אלחנן, המלמד פה ק"ק קובנא", כדי לחזק את המלמדים ולהאדיר את כבודם.

שאלוהו מדוע הוא מזלזל כך בכבודו, להגדיר עצמו כמלמד.

ענה: "האם נכבד אני מהקדוש ברוך הוא, שקרא עצמו כ'מלמד תורה לעמו ישראל?!'..."

כשהמשלה הוציאה צו גיוס

גורף על כל איש ואשה

במלחמת העולם הופצצה לונדון מן האויר, והמשלה הוציאה צו גיוס גורף על כל איש ואשה ברחבי המדינה. אמנם פטרו את בני הישיבה מגיוס, אבל עשרות הפליטים שלמדו בישיבה חויבו בגיוס, ואם לאו - יגורשו לאירופה הכבושה. דרשו מראש הישיבה הגה"צ

גזל וריבית, ומנהל הישיבה נבחן, אם הוא בוטח בקדוש ברוך הוא ומסרב לקבל כספים ממקורות בלתי טהורים, ושמוח שזכה לעמוד בנסיון קשה זה מתוך מסירות נפש כפשוטו.

בשבועות מביאים קרבן חיטים

במשאו בהיכל ישיבת חברון בערב שבועות תשע"ט, הביא רבינו שהטעם שבפסח אנו מקריבים קרבן שעורים, ואילו בשבועות מביאים קרבן חיטים, מפני ששעורים הן מאכל בהמה, ולפני קבלת התורה היינו עדיין כבהמות שהולכות אחר תאוות לבן, אבל בשבועות שהוא זמן קבלת התורה, אנו מביאים קרבן מחיטים מובחרים, שאז קיבלנו את התורה, ונעשינו כבני אדם. (עיין מהרש"א ר"ה ט"ז ע"א). והוסיף ואמר לבני הישיבה: "כעת עומד נגד עיני מעמד הנחת אבן הפינה שהתקיים לפני עשרות שנים לבני הישיבה, וזוכר אני איך נעמד ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל והכריז: "אני כבר רואה ישיבה עם אלף בחורים". בזמנו לא הבינו את דבריו, והיום....

מה שייכת בקשת "ותן חלקי בתורתך" לברכת "המפיל חבלי שינה על עיני"

יש להבין, מה שייכת בקשת "ותן חלקי בתורתך" לברכת "המפיל חבלי שינה על עיני", אותה יש לבקש בבוקר, בקומו משנתו! אלא, ששנינו שיעקב אבינו לא שכב בלילה כל אותן י"ד שנה שעשה בבית מדרש של שם ועבר, שהיה עוסק בתורה (רש"י בראשית כח, יא). ותמוה, שהרי האומר 'שבועה שלא אישן שלושה ימים' מכין אותו וישן לאלתר (שבועות כה ע"א). אלא ודאי ישן, אבל הואיל ועסק בכל כוחו בתורה ונרדם רק כדי להחליף כח ולהמשיך ללמוד, נחשבת גם שנתו ללימוד!

ועל דרך שכתב הט"ז (אבן העזר כה, א) שאותם תלמידי חכמים שצריכים מחמת טבעם לישון הרבה בלילה, כדי שיהיה להם כח לעסוק בתורה, אין להם לסגף עצמם בחוסר שינה, ויקבלו על שנתם שכר של לימוד תורה, כי כל שנתם הרי היא הכשר מצוה עבור לימודם ונחשב לחלק מהלימוד.

וזהו שאנו מבקשים, שהקדוש ברוך הוא ישם חלקנו בתורתו, ועל ידי כך נקבל שכר גם עבור השינה.

(קטעים מלוקטים מתוך הגדה של פסח 'ויגד משה')

רבי משה שניידר זצ"ל להסגיר לידיהם את הפליטים, שיתנדבו לשרת בבתי החרושת ליצור נשק לעזרה במלחמה.

ראש הישיבה נכנס לבית המדרש נסער, וקרא: "אנו מוכנים למסירות נפש! אפילו יאסרונו נשב בתאי הכלא ונלמד! התורה היא חינו, ולא יצליחו לנתקנו ממנה!".

כשראו השלטונות את נחישותו, סברו שהוא מסית את הבחורים שלא להתגייס, גזרו להגלותו מלונדון, לבטל השפעתו על בני הישיבה. התערב רבה הראשי של אנגליה, וטען שהבחורים אינם מוסתים. באמת ובתמים אינם חפצים אלא בלימוד התורה. הוקמה ועדה שתבחן את הנושא. הועדה זימנה אליה בחור אחר בחור. סיפרו על מצב החרום והצורך הנואש בידיים עובדות ובעזרה למאמץ המלחמתי. בזה אחר זה שמעו מהבחורים שתורה מגנא ומצלא, ואינם חוששים כלל וכלל. הכל בידי שמים, ולומדי התורה פועלים יותר מכל פעולה גשמית.

התכנסו חברי הועדה להסקת מסקנות, ובאותו יום ישבו בני הישיבה בתענית. וזעקו בסדר תפילה מיוחד שתיקן ראש הישיבה.

ואכן התענית הועילה. הועדה החליטה שבני הישיבה חולים בנפשם, וממילא פטורים מחובת הגיוס. לא זו בלבד שהחליטו להשאיר את ראש הישיבה בלונדון, אלא שהועדה ציינה אותו לשבח על נכונותו לעמוד בראש מוסד לחולי נפש. יתר על כן, המליצו לכלול את הישיבה בין בתי החולים שהמדינה תומכת בהם, ולתקצב אותה באופן מלא....

אם נותנים לרשעים לתרום להחזקת הישיבה

מורי רבי הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל היה אומר בשם רבו החפץ חיים זצ"ל, שכן גם בישיבות ובהיכלי התורה, אם נותנים לרשעים לתרום להחזקת הישיבה הדבר פוגם בקדושת הלימוד.

וכן מובא בשם מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, שאילו היו הישיבות מקבלות רק כסף טהור, והשותפים ללימוד היו יראים ושלמים, היו בני הישיבות מופלגים ביותר בתורה וביראת שמים. והוסיף, ששיבת וולוז'ין נסגרה מאחר והאחראים לגיוס הכספים להחזקתה, קיבלו כסף גם ממחללי שבת, והדבר השפיע לרעה על קדושת הישיבה.

ומורי רבי עמד כחומה בצורה שלא לקבל כספים ממחללי שבת. והיה אומר שלכל יהודי נסיונות משלו. החנווני נבחן באיסורי אונאה

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

כתב המג"א שנהגו להיות ניעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה, לתיקון פגם זה שהיו ישראל ישנים קודם מתן תורה והוצרך הקב"ה להעירם. ולכאורה תמוה, היתכן כדבר הזה ששישים ריבוא בני ישראל היו ישנים באותו הלילה, והיאך אפשר שלא בערה נפשם בקרבם לקראת המעמד הגדול שיהא ה' נראה אליהם למחרת?

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על ההשתוקקות וגעגועים, והרצון לזכות בתורה הקדושה

אמרו חז"ל (שבת פו:): 'בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא', פירוש שביום הראשון שהגיעו בני ישראל למדבר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי, מפני שהיו טרודים מטורח הדרך. ומקשים העולם, איזו חולשא דאורחא היתה להם, והרי נשאו אותם ענני הכבוד ונעליהם לא בלו מעל רגליהם, ומדוע אם כן היו צריכים להמתין עד יום השני לבואם למדבר סיני, ובדרך דרוש אמר הרה"ק ה'שפת צדיק' זי"ע, ד'חולשא דאורחא' היא מלשון 'חולת אהבה', דכיון שראה הקב"ה שיש להם צמאון לקבלת התורה, על כן העדיף שלא להתחיל עמהם סדר קבלת התורה כדי שלא לגרום להפסיק השתוקקותם, כי דבר זה חביב עד מאוד לפניו יתברך, ומזה רווה נחת רוח יותר מן הכל, ולא רצה לבטלם ממדרגה נשגבה זו.

על אוכליהם, והגיעו לשאול את הרבנית ע"ה מה 'סוד' הטעם המשובח ... וביקשו ממנה שתגלה, אלו תבלינים היא מניחה היא בתוך הקדירה וכמה מידתם בדיוק, ואכן נענתה בסבר פנים יפות ואמרה להם כך וכך צוקער (סוכר) וזה מידת המלח, וכן צריך לערב מעט שארפע פעפער (פלפל חריף) ועוד מיני תבלינים, וגם להשים א שטיקל הארץ (חתיכת לב), המה רשמו את כל סדר העבודה, הלכו לביתם והכינו את התבשילים כפי ש'למדו', אלא שלדאבונם לא ניכר שום תוצאות למעליותא... חזרו בפחי נפש אל הרבנית הצדקנית והתאוננו בפניה, שאלה אותן מה הנחתן בקדירה, גוללו בפניה את כמות הצוקער והמלח וכו', חזרה ושאלה האם הכנסתם גם שטיקל הארץ, השיבו שאכן לקחו לב תרנגול והניחו בתוך התבשיל, אמרה להם, וכי טויטע הארץ (לב מת) יכול להשביח את המאכל, אני לא נתכוונתי אלא להניח לעבעדיגע הארץ (לב חי)... כי אם הייתם מערבים חתיכת 'לב' ברצון להיטיב ליהודים או אז היה זוכה המאכל לקבל את טעמו הערב והמשובח... אף אנן נעני ונאמר, אם יהודי מערב לעבעדיגע שטיקל הארץ, בעת קיום המצווה אזי 'תערב לפניך עבודתנו כעולה וכקרבן'...

ויען העשיר הטיפש ויאמר...

מעשה בגביר אחד מבני היהודים שכגודל עשירותו כן גודל טפשותו,

והכי שנינו באבות (ג יד) 'חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה', והסבירו צדיקים, שמחמת חביבותם של ישראל לא נתן להם את התורה תיכף ומיד בצאתם ממצרים אלא לסוף חמישים יום, וכל זאת כדי שיהיו ממתנים ומצפין לה, ובכך עושין אותה 'כלי חמדה' מלשון חמדת הלב בהשתוקקות וגעגועים, שמשתוקקים בחשקם וברצונם לזכות לתורה הקדושה.

בנועם אמריו אמר כן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, ש'יום חתונתו זו מתן תורה', והלא נוהגים לשלוח סבלונות ומתנות לחתן ולכלה, וה'דרשה גישאנק' (- הדורון דרשה) שבני ישראל נותנים להקב"ה כביכול הוא הרצון והחשק לעשות רצונו יתב"ש בלבב שלם, וכולם חייבים לתת מתנה זו, ואין אדם נפטר ממנה, שהרי גם עני ואביון מביא קרבן דלי דלות, כלומר שמנחתו חשובה לפני הקב"ה אף אם קרבנו אינו עולה סכום רב, כי לפניו יתב"ש עולה הרצון והצמאון שיהודי משתוקק לקדושה, ואין שום דבר בעולם שיוכל לעכב מן האדם מלרצות להתקרב אל להשי"ת.

ה'הכנסת אורחים' שהיה בבית

הרה"ק רבי ישעי' לע מקרעסטיר זי"ע

ידוע לכל גודל ה'הכנסת אורחים' שהיה בבית הרה"ק רבי ישעי' לע מקרעסטיר זי"ע לכל דכפין, ומסופר שהיו המאכלים ערבים ביותר

לכל מדינה לפי חוקיה ודתיה, ואף מקומם של פנסים המאירים לא נפקד, משהרגיש כי הכל מוכן כראוי וכיאות נכנס לרכבו בכוונתו להתחיל במסעו, אך לצערו עם כל הכנותיו הגדולות לא זו הרכב ממקומו אפילו בסענטימטר (ס"מ) אחד, מה נתברר, ש'חכם' זה הכין 'הכל בכל מכל', אבל לא שם לבו לדבר אחד והוא העיקר - למלאות את הרכב בגעז - דלק, המתאים לרכבו, ומכיוון שכן היאך יסע הרכב ובמה יגיע למחוז חפצו... והנמשל לדידן, פעמים שהאדם מכין עצמו בכל מיני הכנות לקראת ה'יום טוב' המשמש ובא, רחץ את ביתו וקנה בגדים חדשים, גזז שערות ראשו כראוי ואף מאכלי חלב לרוב מינים ממינים שונים מילא בבית, אך את ה'דלק' - למלאות עצמו ב'תורה' ו'תפילות' לקראת החג שכח למלאות בקרבו, היאך יסע ויזוז ממקומו להתקרב ליעודו ותכליתו (אך לעולם לא מאוחר, כי תמיד ביד היהודי להתחיל מחדש - כאילו היום ניתנה, וה' היא בעזרו).

נהגו להיות נייעורים בליל שבועות

כתב המג"א (תצד בתחילת הסימן) שנהגו להיות נייעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה, דאיתא במדרש (שהש"ר א נו) שהיו ישראל ישנים קודם מתן תורה והוצרך הקב"ה להעירם, ולתיקון פגם זה אנו נייעורים בכל שנה בליל זה. ולכאורה תמוה, היתכן כדבר הזה ששישים ריבוא בני ישראל היו ישנים באותו הלילה, הלא מהם היו כמה נביאים וזקנים וכו', והיאך אפשר שלא בערה נפשם בקרבם לקראת המעמד הגדול שיהא ה' נראה אליהם למחרת, הבה נתבונן אם יבוא הבורא ויאמר לנו 'למחר הנני מתגלה אליכם', וכי לא היינו משכימים קום למחזה נורא הוד זה.

ומבאר הגה"ק ה'ערוגת הבושם' ז"ע, כי גלוי וידוע לפני בורא עולם, שיבואו זמנים ורבים מבני ישראל יהיו טרודים ועסוקים ראשם ורובם על הפרנסה ועל הכלכלה, ורצה הקב"ה ללמדם שאף בעת קטנות המוחין עליהם לעזוב הכל ולקבל על עצמם עול תורה כפי דרגתם באותה העת. ע"כ הפיל עליהם תרדמה, ומתוך התרדמה מיהרו לקבל התורה, ללמדם לדורות שאף אם ישן אדם בהבלי הזמן בידו תמיד להתעורר, ולא ימתין עד שיגיעו אליו ה' מוחין' אלא בתוך מצבו יקבל על עצמו עול התורה.

אימתו הוא זמן קבלת התורה

הרה"ק הנתיבות שלום ז"ע שאל פעם כמה מבחורי הישיבה 'אימתו' הוא זמן קבלת התורה בחג השבועות, נענה האחד ואמר בזמן עלות השחר, לעומתו השיב רעהו בעת קריאת עשרת הדברות בקריאת התורה, השלישי השיב באופן אחר... עד שאמר להם הרבי, זמן קבלת התורה הוא בשעה שאדם מקבל על עצמו את התורה. אף אנו נאמר לפי דבריו - שבכל יום מימות השנה יש בידינו לזכות שוב ב'מתן תורה', אם אך נקבלנה בשתי ידיים.

כשהיו שואלים את כ"ק האדמו"ר מסקולען ז"ע בזמנים טובים, רבי, איזו קבלה ניקח על עצמנו, והיה עונה 'קבלת עול מלכות שמים' היא ה'קבלה' הטובה ביותר.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' שבועות תשפ"ב)

הלה נתדפק על דלתות 'ראש הישיבה' ובקשה מפיו, אבתה נפשי לקחת אחד מבחורי הישיבה כ'חתן', אבל ידע ראש הישיבה כי כסף וזהב לא נחשב בעיניו כמאומה ומקבל אנכי על עצמי לפרנס את ה'חתן' בכבוד ויקר כל ימיו, על כן יציג נא בפני את הבחור ה'אתרוג' של הישיבה, ראש הישיבה הסכים לו והפקיד בידו בחור גבוה משכמו ומעלה, מושלם ומוכתר בכל מדה נכונה... ויקחהו הגביר לביתו. בהגיעם העירה הלבישו ה'חותן' במלבושים נאים 'כמנהג בעלי בתים חשובים' הושיבו בדירה נאה כדי שיוכל לשבת על התורה ועל העבודה כהרגלו מכבר הימים, בכל שבת ומועד היה מהלך הגביר לביהכ"ס כש'חתנו' מתלווה אליו בהליכתו ובחזרתו, וכבוד גדול היו עושים בני העיר לאותו הגביר כשהיה מהלך עם 'חתנו' הנכבד... משעברו כמה חדשים אזר ה'חתן' עוז ושאל את הגביר, 'ימחל נא מר, שמא יש בידיכם לומר לי היכן היא בתכם ה' כלה' המהוללה אשר עמה אני עתיד להקים את בתי... ויען העשיר הטיפש ויאמר... לא ולא... שמונה בנים נתן לי ה' אבל בת מעולם לא נולדה לי, תמה ה'חתן' בעיניו, א"כ לשם מה הבאתני עד הלום להיות לך ל'חתן'... וכי ל'שחוק' אני מיועד לך. אמר לו העשיר, מעודי ראיתי את הנגידיים בעם מהלכים ברחובה של עיר עם 'חתניהם' וכבוד ויקר מנת חלקם בזכות חתניהם, ואמרת לי לעצמי מיד כשיתן לי הקב"ה מעות לרוב 'אקנה' אף אני לעצמי 'חתן' כזה, וב"ה שזכיתי לכך... וכי יש עט סופר שיכול להביע מעט דמעט מגודל טיפשותו ואיוולתו של אותו 'חותן' ל"ע.

אף אנו נאמר, בא לו 'חתן דנן' וערך ברוב פאר והדר את 'יום חתונתו זה מתן תורה' - לבש בגדי שבת ויו"ט הנאים, בליל שבועות לא נתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, אכל מאכלי חלב למיניהם כדת וכדין, וכל זה מבלי להבין כי 'חתונה' נערכת בין שני צדדים - וצד השני (הכלה) היא היא התורה הקדושה, לקבל על עצמו מעתה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים... ובלא זה איזה פנים יש ל'חתונה' כזאת.

כתיב (תהילים מט כא) 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו', ביאר בה הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, כי בכל יו"ט יש 'משל' ונמשל', וכגון בחג השבועות המשל הוא מאכלי חלב, עשבים ופרחים המקשטים את הבית, גילוח השערות בעיו"ט וכו', שאף שמנהג ישראל קודש הוא אך אינו אלא כמשל בעלמא, ואותו אדם שבל יבין נשאר שקוע ב'משל' ולא ב'נמשל'... וזה האיש אינו אלא נמשל לבהמה, כי 'אדם' מתבונן בנמשל - בעצם קבלת התורה ובתואר כלה מאוד נתעלה. במתק לשונו אמר הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח דישיבת 'קול תורה', כי אכן מותר לשבת ליד השולחן בשבועות ולאכול עוגת גבינה, אבל אסור 'לשבת' בעוגת הגבינה ול'אכול' את חג השבועות...

מעשה ביהודי שהוצרך לצאת למסע ארוך ומייגע

מעשה ביהודי שהוצרך לצאת למסע ארוך ומייגע, הכין האיש ברכבו מאכל ומשקה לרוב, גם בגדי חול ושבת הטמין לעת הצורך ואף לקח עמו את הפאספארט (דרכון) עם כל האישורים שהכין לעצמו ממדינות המלך שעליו לעבור דרכם - אשרת כניסה ואשרת יציאה

"ראיתם פעם תינוק שותה חלב בעת צימאון? אם אך יוציאו את הבקבוק מפיו - יפרוץ בבכי גדול. אבא נראה בעת לימודו כתינוק האוחז בבקבוק החלב, שאי אפשר בשום פנים בעולם לעוצרו, אי אפשר להפסיקו באמצע לימודו!"

שמחת התורה ומתיקות התורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

רבינו פתח הגמרא והתחיל ללמוד עם עצמו: "הקדוש ברוך ברא את העולם בשישה ימים, וביום השביעי שבת, ולכן ציווה אותנו לשבות בשבת קודש, זכר למעשה בראשית, ואסר עלינו לעשות ל"ט מלאכות, המלאכה האחרונה מן הל"ט מלאכות היא מלאכת הוצאה. "ועכשיו נתחיל ללמוד את דיני מלאכת הוצאה. אומרת המשנה... יציאות השבת שתיים שהם ארבע בפנים..." "ואם מלאכת הוצאה היא אחרונה, למה פתח במלאכה זו דווקא, נו, על זה הראשונים כבר מדברים ונעיין בזה אחר כך, אבל המשנה אומרת, יציאות השבת..." אחר כך החל שוב: "הקב"ה ברא את העולם בשישה ימים וביום השביעי שבת, ולכן ציווה אותנו לשבות בשבת קודש זכר למעשה בראשית, ואסר עלינו לעשות ל"ט מלאכות. המלאכה האחרונה מן הל"ט מלאכות היא מלאכת הוצאה, ועל זה אומרת המשנה: יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים..." הפתיחה המופלאה הזאת חזרה על עצמה כמה וכמה פעמים, עד שנכנס לתוך ענייניה של המשנה: "יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים..."

המעשה הנורא הזה זועק מתוכו שני דברים:

בהירות!

מתיקות התורה!

מי מאתנו אינו יודע שהקב"ה ברא את העולם בשישה ימים וביום השביעי שבת, ועל כן נתן לנו את השבת זכר למעשה בראשית!?! הלא דבר זה אף תינוקות יודעין. אלא שהלימוד בבהירות מחייב

סיפורים מופלאים פורסמו על שקיעתו העצומה של רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בתורתו, עד כדי איבוד כל החושים. בשורות הבאות נביא תיאורים מופלאים, על מתיקות התורה ושמחתה במציאות חייו של רבינו. הראיתם מימיכם מראהו של שיכור הדבוק ביינו, שותה ושותה ומתענג, עד שאי אפשר להפרידו מעליו? הרבה יותר מזה, ומכל המשלים האחרים בעולם - נראה מראהו של רבינו בעת לימודו. רבינו שרוי בעולם של עונג עצום, מוצץ את לשד מתיקותה של התורה הקדושה, בחביבות עצומה ובדביקות אינסופית, עד שמי שמנסה לנתקו מעולם תענוגותיו, חש בנפשו שהוא אכזר שאין כדוגמתו.

בת רבינו, הרבנית אויערבאך ע"ה, הייתה מתבטאת על אביה ואומרת, שגם כאשר באים אליו עם עניינים שיש בהם פיקוח נפש, אין ביכולתה להפרידו מלימוד התורה: "ראיתם פעם תינוק שותה חלב בעת צימאון? אם אך יוציאו את הבקבוק מפיו יפרוץ בבכי גדול, אבא נראה בעת לימודו כתינוק האוחז בבקבוק החלב, שאי אפשר בשום פנים בעולם לעוצרו! אינני מסוגלת להפסיקו באמצע לימודו!"

"אתה רוצה לראות איך נראה גן עדן?"

"אתה רוצה לראות איך נראה גן עדן?", שאל פעם יהודי את בנו. "הבה ואראה לך את פתח גן העדן בעולם הזה גלוי לעינינו הבשריות!" לקחו אל בית המדרש 'אוהל שרה', מקום לימודו של רבינו, והראה לו את הגן עדן.

"תשמע את הניגון של הגמרא, כך שרים בגן עדן! ככה לומדים בגן עדן, כך נהנים מזיו השכינה, כך מתענגים על התורה ועל השגת ד". הניגונים של רבינו... הלימוד המתוק...

מושג!

עולם מלא!

הקב"ה ברא את העולם בשישה ימים...

חתן רבינו, הגאון רבי בנימין רימר שליט"א, מתאר מחזה מופלא במחיצתו של רבינו:

עד שמיעה היה אחד מבני, ליום שהחל רבינו ללמוד את מסכת שבת.

ספק גדול, אם יש בכוח בן אנוש לתאר את עולם החוויות המופלא והעצום של רבינו. כל שלב בסוגיה, ההווה אמינא והמסקנא, כל קושיא וכל תירוץ היה בעבורו חוויה מדהימה, והוא התהלך מחוויה מסעירה אחת למראה נורא אחר, מתעלה ומתרומם מרגע לרגע

ומה נעשה לו לאותו אדם שאין מושג כזה?
מה נעשה לו לאותו אדם, העומד על פתחו של אוצר אדיר מלא
באבנים טובות ומרגליות שאורן בוהק למרחוק, והוא באומללותו
אינו יודע ואינו מבין את אשר לפניו?
רפואה אחת יש להקדים למכתו!
אם יראה איש מתנפל על האוצר בהתלהבות אדירה וגורף בכל
כוחותיו וממלא את שקיו מן השלל הרב, ידע לכל הפחות שיש
משהו באוצר הזה!
אף אנו, אומללים שכמותנו, המעבירים את חיינו בדברים של מה
בכך, מבלי לטעום מאוצרות המתיקות הטמונים במילות התורה
הקדושות - נתבונן בדמותו של רבינו, שהיה מסוגל לשבת בינו לבין
עצמו ולשנן פעם אחר פעם את המילים "אמר אביי", ולמצוץ את
המתיקות העצומה הטמונה במילים הללו.

אם סיפרנו על ההליכה אל ארון הספרים...

אם סיפרנו על ההליכה אל ארון הספרים כדי להוציא ספר מתוכו,
שומא עלינו לדעת כי במשנת חייו של רבינו לא הייתה ההליכה
לארון הספרים בגדר מטלה טכנית שהיא חלק מן הלימוד; אף לא
הייתה בגדר "אמצעי" גרידא לקיום מצוות תלמוד תורה ועיונה;
אלא היא "עבודת קודש" בפני עצמה, בעלת תכלית משלה!
מחזה מדהים ומשובב נפש היה, לראות את רבינו בשנות זקנתו
המופלאות, רגליו חבושות בתחבושות וכל פסיעה הסבה לו כאבים,
וכל אימת שהיה צריך להגיע אל ארון הספרים, קירב אליו את
ההליכון ופסע לאטו פסיעה אחר פסיעה כשפיו מזמר את ה"מראה
מקום" מבלי להסיח דעת ממנו, ולאחר מאמצים מרובים נטל את
הספר לידי ולמד בו בשקיקה.
מראה טרחתו של רבינו בהליכה, הדיר שינה מעיני כמה מבאי ביתו,

להסביר הכל ולפרט הכל בפה מלא ובקול גדול.
יותר ממה שלמדנו בהירות מהי, למדנו מכאן מתיקות התורה מה!
אם מחמת בהירות אמר רבינו לעצמו את ההקדמה המופלאה
הזאת, מדוע שינן אותה פעם פעמיים ויותר?
וכי אין שכלו יודע בתכלית הבהירות, שהקב"ה ברא את העולם
בשישה ימים וביום השביעי שבת וכו'?
אלא שזו היא טיבה של מתיקות התורה, המילים הללו חביבות
ואהובות היו עליו כל כך, עד שלא יכול היה להיפרד מהן.
מי שלא טעם טעמה של תורה, ילך ויטעם ותרווה נפשו...
ומי שמתעקש להישאר מסכן ואומלל מבלי לטעום מן הטעם
המתוק, ידע לכל הפחות שהיה יהודי בעולם שמצא בכל מילה של
תורה דרגה כזו של מתיקות, עד שלא יכול היה להיפרד ממנה.
יתבונן בחייו של רבינו ובהנהגתו, וידע מה הוא מפסיד...

כתובות דף פ"ב עמוד ב'.

מחזות כאלו של אהבת תורה, נראו בכל עת בחדרו של רבינו.
מנהגו של רבינו היה שלא להסיח דעתו לרגע מתלמודו. אם במהלך
לימודו צריך היה ללכת אל הארון כדי להוציא ספר ולעיין בו, נהג
לשנן את ה"מראה מקום" שאותו הוא רוצה לראות פעם אחר פעם
בעת הליכתו להוציא את הספר, עד שהתחיל ללמוד בו.
אם זקוק היה להוציא מן הארון את הרשב"א בכתובות, היה משנן
לעצמו במשך כל זמן ההליכה לארון הספרים את המילים "רשב"א
כתובות"..." רשב"א כתובות"..."
פעם אחת הוצרך רבינו להוציא מן הארון מסכת כתובות כדי לעיין
בדף פ"ב ע"ב. בדרכו לארון החל לשורר בניגון מתוק ועליו שאין
כמותו למתיקות עלי אדמות: "כתובות דף פ"ב עמוד ב'... כתובות
דף פ"ב עמוד ב'... כתובות דף פ"ב עמוד ב'..."
רבינו שורר את המילים "כתובות דף פ"ב עמוד ב'" בכזה חשק ובכזו
התלהבות, אין לו בעולמו ולא כלום, הדבר היחיד הממלא את חלל
העולם במתיקות ובעונג שאין לו משל ודוגמא הוא: כתובות דף פ"ב
עמוד ב'.

מי שראה את המחזה הזה, התעורר בו חשק לעזוב את העולם השפל
והגשמי, ואת היצר הרע ושלל דמיונותיו, לנתק באחת את כל הכבלים
הקושרים את האדם להבלי העולם הזה, החולפים ועוברים כצל עובר,
וללכת אל מקור התענוגים כולם: "כתובות דף פ"ב עמוד ב'..."

'אמר אביי'...

מי מאתנו מסוגל לאהוב את המילים "אמר אביי"?
לאהוב את ה"אמר אביי" אהבה עזה כל כך, עד כדי התנפלות
בשקיקה עצומה על המילים הללו בלבד, מחמת המתיקות העצומה
הטמונה בהם...
איזו מתיקות וטעם יש במילים "אמר אביי", עד כדי חוסר יכולת
להיפרד מהן מגודל ערבותן?
מי שרוצה להבין איזה טעם יש למילים "אמר אביי", צריך לטעום!
אם לא יטעם בעצמו, איך ידע?

כל חוויה בעולם נחקקת במוחו של אדם, והוא מסוגל לשוב כעבור שנים רבות ולחוות מחדש אותה חוויה כפי שהיא חקוקה בזיכרונו, ולחוש כמו נמצא הוא באותו מצב.

ככל שהחוויה עוצמתית יותר. כך באותה מידה היא נחקקת במוחו של האדם יותר.

כיוצא בו, כל מחזה בלתי רגיל הנראה לעיני האדם, נחקק בעצמותו ואינו מש ממוחו לעולם. אם יראה אדם מגדל בן עשרות קומות מתרומם ממקומו ומתעופף באוויר, ודאי לא ימוש מחזה זה מעיניו כל הימים, וכל אימת שייזכר בו יהיה בעבורו כביכול ראהו ברגע זה. אם ישתתף אדם באירוע מכוון הקורה אחת למאה שנה, ודאי לא ישכח את הדברים, ואף לאחר שנים רבות יחווה את האירוע כאילו קרה זה עתה.

הנה זהו הסוד!!!

סוד זיכרונו המבהיל של רבינו!

ולמעלה מכך, סוד שמחתו הבלתי רגילה של רבינו שאין לה משל ותיאור. סוד ניגוניו המתוקים הממלאים את האוויר בריח גן עדן מופלא!

כאן גם טמון סוד עמקותו הבלתי מושגת בשכלנו!

אב אחד לכולם, ומשורש אחד יצאו!

כשרבינו למד את קושיית הגמרא, הוא חווה את הקושיא כמו שחווה אירוע המתרחש פעם באלף שנים!

כל דיבור של רש"י היווה בעבורו חוויה עמוקה, כמי שראה בניין בן מאתיים קומות נבנה לנגד עיניו ברגע אחד.

ספק גדול, אם יש בכוח בן אנוש לתאר את עולם החוויות המופלא והעצום של רבינו. כל שלב בסוגיה, ההוה אמינא והמסקנא, כל קושיא וכל תירוץ היה בעבורו חוויה מדהימה, והוא התהלך מחוויה מסעירה אחת למראה נורא אחר, מתעלה ומתרומם מרגע לרגע.

אם זוהי מציאות חיו בכל רגע, וכי פלא הוא שכל העומד במחיצתו נמס לגמרי מעוצם מתיקות ניגוניו ומשמחתו הגדולה!?

אם כך נראה כל דיבור של רש"י בעיניו, וכי פלא הוא שכל התורה הייתה חקוקה לו במוחו ופרושה לפניו כאילו למדה זה עתה!?

הלא כל חוויה כבירה בעולם, חקוקה במוחו של האדם בעוצמה כאילו קרתה זה עכשיו, ואינה משתכחת לעולם.

(מתוך הספר 'גדולה שימושה' בשינויי עריכה)

עד שהחליטו להתקין לו מדף ספרים על שולחנו, שעליו יהיו מונחים הספרים שלהם הוא נצרך בדרך לימודו, וכך לא יצטרך לטרוח בהליכה אל ארון הספרים בכל עת.

אמרו ועשו, והכניסו לפניו את המדף שעליו מונחים ספרי רבותינו הראשונים על המסכתא שבה עסק באותה עת.

הביט רבינו על המדף ועל הספרים המונחים בתוכו, והפטיר:

"ס'פעלט דא א'ספר חסידים!" ("חסר כאן 'ספר חסידים'!")

כשהראו הנוכחים סימני תמיהה, שהרי 'ספר חסידים' אינו מפרש את המסכתא שבה עוסק רבינו עתה, הסביר ואמר: "כוונתי למה שכתוב ב'ספר חסידים', שהטורח להביא את הספרים הוא חלק מיגיעת התורה!".

כמי שרואה עכשיו מגדל מתעופף באוויר

הסבר אחד יש לשתי פליאות בחדא מחתא:

זיכרונו העצום והמבהיל של רבינו, שכל התורה הייתה פרושה למול עיניו, כמי שלמדה בעיון זה עתה, וכל דבר שלמד במשך ימי חייו היה חקוק לו במוחו - פלא והפלא!

שמחתו העצומה של רבינו בעת לימודו, וניגוניו המתוקים, שכל מי ששמע אותם אפילו פעם אחת חש שהוא מצוי בהיכלות אינסופיים של עונג - פלא פלאים!

איך מגיעים לזיכרון בדרגה נשגבה כזו? איך מצליחים להעפיל להיכלות מתוקים ואינסופיים של עונג שאין על עפר משלו, עוז וחדווה במקומו?

התשובה קשורה לעומק החוויה!

חוויה חזקה נחקקת בנפש האדם בעוצמה בלתי רגילה, ואינה נמחקת מתודעתו לעולם.

כך היא דרכה של התפעלות הנפש!

דברו נא עם יהודי שניצל מן השואה הנוראה, ותשמעו ממנו את החוויות הקשות והמזעזעות שקרו לפני עשרות שנים, הוא יספר זאת עם כל הפרטים, כביכול קרו עכשיו ברגע זה.

להבדיל, גם חוויות מענגות נחקקות במוחו של כל אחד ואחד מאתנו, ואינן משות מזיכרונו לעולם. איש אינו שוכח את חגיגת בר המצווה, או את הרגעים המרגשים כשעמד תחת החופה, וודאי לא את הרגע שהתבשר בכך שהפך לאב בישראל...

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

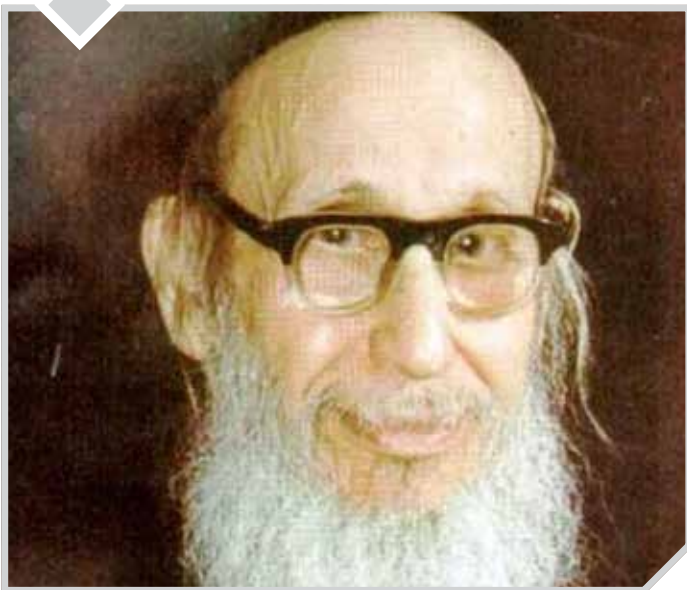
הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

"משמע זאת ה'חזון אי"ש', הוא אמר שהוא לא מבין איזו מן תשובה הם עונים לו: "אני אמרתי לכם שכדאי לשמוע שיעור מהרב מבריסק, ואתם אומרים שהוא לא מכניס אתכם. מה עשה הלל הזקן כשלא הכניסו אותו לבית המדרש? הוא הקשיב דרך הארובה! אז אתם תקשיבו דרך החור של מנעול הדלת..."

על אישיותו הקורנת ומלאת ההוד של הגאון רבי חיים ברים זצ"ל,
מפי נכדו חביבו הגה"ח ר' ישראל ברים שליט"א

יוחנן וסרמן

לקראת חג מתן תורה, פנינו להגה"ח ר' ישראל ברים שליט"א, נכדו חביבו של הגאון הגדול רבי אברהם חיים ברים זצ"ל, מגדולי תלמידי החכמים בדור האחרון, תלמיד מובהק למרן החזון אי"ש זצ"ל, ומראשי ופארי עדת חסידי באיאן.

אבל כדי שנבין את הרקע לאישיותו רבת הרושם של הגר"ח ברים זצ"ל, פותח נכדו מזווית שונה לחלוטין, ומספר מעשה שהיה:

"את הסיפור הזה שמעתי לפני מספר שנים, מיהודי יקר, הרה"ח ר' יוסל יאקב מארה"ב. הוא סיפר לי שלפני שנים, באחד הביקורים שלו בארץ, הוא נכנס לקנות 'מזונות' במגדניית קצבורג המפורסמת, ברח' יחזקאל בירושלים.

"והנה בדלפק עומד יהודי מבוגר, קראו לו הרב פריי. הוא היה תלמיד חכם עצום, ידע את כל הש"ס והרבה מעבר לש"ס, ובכל זאת עבד כמוכר פשוט במגדנייה, שוקל בורקסים, לוקח כסף מחזיר עודף... איש מאוד מאוד 'פשוט'.

"הרב יאקב נכנס עמו בדברים, והבין מתוך דבריו שהמוכר החביב הוא בנו של רבה של העיירה שוראם בהונגריה. הוא היה מגדולי הדור והיתה לו ישיבה עם כ-400 תלמידים.

"נו נו", שאל הרב יאקב במוכר הבורקסים... "בנו של הרב של שוראם מוכר בורקסים ורוגלך? לא יכולתם למצוא איזו 'שטעלע', איזו משרה תורנית מכובדת?...".

"הרב פריי חייך בענווה, וסיפר לו: "אתה צודק", הוא אמר וסיפר בדרך צחות, "כשעליתי לארץ ובחרתי להתגורר בירושלים עיר הקודש, היה לי די ברור שעתיד לי לפני", הוא סיפר, "אני בנו של אחד מחשובי הרבנים בהונגריה, אני משתדל ללכת בדרכיו. כשאגיע לירושלים, אגש לבית הדין של 'העדה החרדית', ואגיש מועמדות להתמנות כדיין מן המניין.

"באנו לירושלים, וכמובן שהיינו רעבים מהדרך. נכנסתי למכולת כדי לקנות כיכר לחם, ולהפתעתי ראיתי שהמוכר עומד עם גמרא ביד ומועיין בה בין לקוח ללקוח. זה קצת הצחיק אותי, הוא מוכר במכולת, מה לו ולגמרא? הצצתי וראיתי שהוא לומד 'בבא בתרא'. החלטתי לבחון אותו, ושאלתי בעדינות איזו שאלה מהדף שבו הוא

אוחז, כדי לראות מה הוא יודע.

"להפתעתי, המוכר ידע מצוין והשיב לי בבהירות נפלאה. חשבת לעצמי, נו טוב, הרי הוא לומד את זה ממש עכשיו, בוא נשאל אותו משהו שמופיע חמישה או עשרה דפים אחורה, נראה אם הוא זוכר מה הוא למד לפני שבוע... והוא ידע!

"החלטתי לבדוק מה קורה עם הדפים הבאים, שאותם לכאורה הוא עדיין לא למד, וגם אותם הוא ידע. עברתי למסכתות אחרות, ובתוך זמן קצר קיבלתי פיק ברכיים. האיש היה תלמיד חכם עצום, הוא יודע ש"ס שולחן ערוך, מדרשי חז"ל, הכל הוא שולף מהזיכרון בלי שום קושי...

"חזרתי הביתה ואמרתי: דיין ב'עדה החרדית' אני כבר לא אהיה. אולי כדאי לעשות 'הסבת מקצוע', הלכתי לעבוד במאפייה ולמכור 'מזונות', כי בירושלים אפשר להיות תלמיד חכם וגם למכור בחנות!". "היהודי הזה", מספר רבי ישראל ברים, "היה אח של סבא שלי, קראו לו רבי משה ברים, והיארציט שלו יחול ממש בימים הקרובים, ב'איסרו חג' של שבועות.

"ולמה אני פותח בסיפור על הדוד ולא על הסבא?", מקשה הרב

ברים על עצמו, "התשובה היא, שסבא שלי היה אומר שמכל שלושת האחים, היחיד שהצליח הוא דווקא רבי משה. הם היו שלושה אחים, רבי משה ברים שהיה בעל מכולת, רבי יהושע ברים שהיה ראש ישיבת באיאן, והסבא רבי חיים ברים שהיה ידוע ומפורסם כאחד מגדולי הדור, וכיהן במספר תפקידים תורניים בכירים. ומכל השלושה, הם הסתכלו דווקא על המוכר במכולת כעל סיפור של הצלחה... כי הוא הצליח לברוח מהכבוד, בשונה מהם שלצרכי פרנסה נאלצו לקבל גם ליטרות של כבוד, שהיה להם לזרא...".

"הסבא נולד ברובע היהודי בעיר העתיקה. אביו, רבי מרדכי דוד, היה גם הוא מוכר 'פשוט' במכולת ברובע היהודי. הם התגוררו - זוג הורים וארבעת ילדיהם - שלושת האחים האמורים ואחותם הרבנית מרים אדלר ע"ה - בדירת חדר.

"לסבא היה חבר ילדות מאוד טוב, קראו לו הגאון רבי בן ציון פריימן, וכשהם היו כבני עשר, הם היו לומדים בחברותא לפנות בוקר. הלימוד היה בבית הכנסת 'בית יעקב' שהיה מתחת לבית הכנסת 'החורבה', והשעה היתה כל כך מוקדמת, שהם היו צריכים להעלות אור בעששית כדי לצעוד בסימטאות החשוכות.

"היתה להם תורנות מי מעיר את מי, וכך היה הסדר שבכל פעם אחד אחר מבין השנים היה מעיר את חברו, ולשם כך הם היו קושרים בלילה חבל ליד ומוציאים אותו דרך החלון, והחבר שתפקידו היה להעיר באותה הפעם היה מושך בחבל פעם פעמיים, עד שחברו משך חזרה כדי לסמן לו שהוא התעורר. הם היו צריכים כמובן להתארגן בשקט מוחלט, כדי שלא להעיר את כל בני המשפחה שישנו איתם כולם באותו החדר...

"אבי מורי שליט"א סיפר לי שהוא שמע מהסבתא שלו, אמא של רבי חיים ברים, שבילדותו היה הסבא רבי חיים חלש מאוד בצורה ממש קיצונית. היא נתנה לאבא דוגמא מה זה נקרא 'ילד חלש' וסיפרה שאם היה קורה שרבי חיים היה חוזר מהחיידר בשעה 13:00 בצהריים, ולא היה משהו לאכול הוא היה עלול להתעלף מרוב חולשה. הם היו עניים מרודים, ולא היה מה לאכול, לכן אם הארוחה הדלה הרגילה שלו התאחרה במעט, זה כבר נכנס ממש למצב של סכנה.

"ובכל זאת, זה לא הפריע לו לקום לפנות בוקר ולרוץ ללמוד, ולא סתם ללמוד, אלא גם להגיע לרמות כאלו של ידיעת התורה בגיל צעיר במיוחד.

"חבר ילדות נוסף של סבא היה הגאון רבי משה הרשלה, שלימים עשה חלק נכבד מההגהות על ספרי הראשונים. הם הלכו כילדים להיבחנו אצל הגאון רבי איסר זלמן מלצר על מסכת גיטין. אחד מהם נבחן על כל גיטין עם ה'פני יהושע', והשני נבחן על כל גיטין עם 'הקצות החושן'.

"רבי איסר זלמן בחן אותם ונהנה מאוד מהידע המעמיק והמקיף שלהם בכל המסכת, וכשסיים הוא אמר להם: 'האמת ששניכם

יודעים את כל מסכת גיטין גם עם ה'קצות' וגם עם 'פני יהושע'. עכשיו נשאר רק לחכות שתגדלו ואז נראה מה יצא מכם, נראה אם תגדלו להיות כמו ה'קצות' או כמו ה'פני יהושע'...".

"בהמשך עבר הסבא ללמוד בעץ חיים אצל רבי איסר זלמן. באותה תקופה עודד רבי איסר זלמן את התלמידים לכתוב חידושי תורה, והיה מבקש שיביאו לו לראות מה הם כתבו.

"ואכן, הסבא שלי היה כותב חידושי תורה, ומאחר והיה לו מוח חריף מאוד וגאונות עצומה, הוא היה כותב מערכות מדהימות, הוא היה מתחיל עם חמש שאלות, מתרץ את כולן בתשובה אחת, ולאחר מכן מקשה עליה חמש שאלות נוספות ושוב מתרץ אותן עם תשובה אחת. כח הפלפול שלו היה מיוחד במינו, וכשרבי איסר זלמן היה קורא את חידושי התורה שלו, הוא היה ממש יוצא מגדרו מהתפעלות עצומה.

"פעם אחת הביא התלמיד לרבו איזו מערכה אחת שהוא כתב בגאונות יוצאת דופן, מעל לכל מה שכתב עד כה, רבי איסר זלמן קפץ מהכסא שלו, וקרא לרעייתו שתבוא מהר: 'בילא הינדא', הוא קרא לה, 'בילא הינדא, דו בענקסט זיך צו ר' אהרן? דא האסטו א צווייטער ר' אהרן?!' (את מתגעגעת לרבי אהרן? כאן יש לך רבי אהרן שני!).

כוונתו היתה לחתן שלהם, רבי אהרן קוטלר שהיה גאון עצום, והם מאוד אהבו והעריכו אותו והתגעגעו אליו. הוא ראה בסבא, רבי חיים ברים, כמי שצפוי להיות רבי אהרן קוטלר השני...

"ואכן, כשסבא התארס עם רעייתו, סבתי הרבנית ע"ה, היא הוזמנה להגיע לרבי איסר זלמן מלצר ולהתברך מפיו, לאחר שזכתה להתארס עם אחד מבכירי תלמידיו. רבי איסר זלמן פנה לכלה ואמר לה: 'אם תתני לחתן שלך ללמוד, הוא יהיה כמו רבי אהרן קוטלר!'. את הסיפור הזה שמעתי כמה וכמה פעמים מפיה של סבתי, בעלת המעשה. היא היתה מסיימת את הסיפור ואומרת: 'אני נתתי לו ללמוד, ועכשיו אני מחכה שההבטחה של רבי איסר זלמן תתממש...!'

"באחת הפעמים שהיא סיפרה לי את זה, היה הסבא זצ"ל בחדר הסמוך ושמע את הסיפור וגם את הסיימת שלו... הוא נענה ואמר: 'זה עוד לא מאוחר מדי... זה עדיין אפשרי...'. הוא כבר היה אז בן יותר משבעים שנה...

"האמת שהוא באמת היה גאון בקנה מידה עצום, אבל הוא כל כך לא החזיק מעצמו וכל כך השפיל את עצמו, והרבנית לא הבינה את הדרך הזאת, היא באה מבית הונגרי. בכל העולם התייחסו אליו בכבוד גדול, אבל בבית פנימה הוא שידר הרגשה, שהוא אולי היה מתאים יותר לשמש כמוכר במכולת."

"בהמשך, שמע הסבא שיש בבני ברק תלמיד חכם מופלג וגאון עצום המכונה ה'חזון איש', ידידו הגאון רבי אברהם יעקב ויינר, בעל ה'שארית יעקב', היה זה שסחב אותו. הוא אמר לו, 'בוא ניסע לבני ברק, אנחנו חייבים לפגוש אותו'.

"זכורני, כשהייתי ילד כבן שש, נסעתי עם אבי מורי הכ"מ, ברח' זבוטינסקי בבני ברק. נסענו שם ברכב הסוסיתא המקרטע של אבי מורי ז"ל, וכשנעמדנו ברמזור, עצר לידינו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שנסע ב'וולבו' חדשה ויוקרתית, במושגים של אותם ימים. הוא צפצף לאבא, וסימן לו לפתוח את החלון כי הוא רוצה לשאול משהו..."

הג"ר יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
על ההכנה האמיתית לקראת חג מתן תורה

מכל הנאות העולם הזה, כי הוא ידע להיכן הרדיפה אחר התאוות עלולה להפיל את האדם. הוא זכה לפתוח את הפתח הראשון של תנועת התשובה, המהפך שעשה בחייו, גרם להמוני אנשים לחשב מסלול מחדש. אם אורי זוהר המפורסם והמוצלח, האיש שכל כך הערצנו, החליט לשנות כיוון, אולי גם אנחנו צריכים לשקול את האפשרות הזאת?

ואכן, בעקבותיו חזרו בתשובה כמה אנשים מפורסמים נוספים, והחלה פריחה חסרת תקדים של תנועת התשובה, שאת ההמשך שלה אנחנו רואים עד עצם היום הזה.

זכורני כשהייתי ילד כבן חמש או שש, נסעתי עם אבי מורי הכ"מ ברח' זבוטינסקי בבני ברק. אז היו מכנים אותו 'הכביש השחור'. נסענו שם ברכב הסוסיתא המקרטע של אבי מורי ז"ל, וכשנעמדנו ברמזור, עצר לידינו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שנסע ב'וולבו' חדשה ויוקרתית, במושגים של אותם ימים.

הוא צפצף לאבא, וסימן לו לפתוח את החלון כי הוא רוצה לשאול משהו. אבא חשב שהאיש בוודאי צריך עזרה והכוונה בכביש, ופתח את החלון כדי לעזור לו, אבל הבעלים של הוולבו, הפתיע אותו עם שאלה שונה לחלוטין:

לפני כשבוע עם ישראל סיים במסגרת הדף היומי את הלימוד במסכת סוטה. נזכיר לרגע את מה שלמדנו בתחילתה, בעמוד הראשון של המסכת: "תניא, רבי אומר: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין".

אומרים שמרן הגרי"ש אלישיב שאל שאלה מאוד מעניינת... אם ראינו אנשים עוברי עבירה, מה צריכה להיות התגובה? אנחנו צריכים לעשות להם הפגנה מתחת לחלון! אפשר לשרוף כמה פחים, להדפיס פשקווילים. יש פרוטוקול מאוד מסודר כיצד מבערים את הרע מקרבנו. לא זכור לנו שבפרוטוקול הזה של הפשקווילים וההפגנות, יש גם את החלק הזה שהאדם צריך להזיר את עצמו מן היין. איך זה בדיוק עוזר למנוע את המעשים הללו, ולמה אנחנו צריכים לשלם מחיר אישי, על עבירות שאנשים אחרים עוברים חלילה?

הוא מותיב לה והוא מפרק לה: את היצר הרע לא מגרשים עם מקלות. מה שאנשים אחרים עושים, זאת בעיה רצינית, אבל הבעיה היותר גדולה היא מה יהיה איתנו, האם אנחנו עלולים להגיע גם אנו למצב הנורא והשפל הזה, של אותם בעלי עבירה? האם זה יכול לקרות גם לנו? מי ערב לנו שלא ניגרר אחריהם רחמנא ליצלן? וכדי שאנחנו לא ניגרר ולא נגיע לשפל המדרגה הזה, אנחנו צריכים למצוא את הדרך לטפל בעצמנו.

מי שעיניו בראשו, ומבין עד כמה אנשים יכולים להיות מדורדרים, יודע כמה צריך לברוח מזה, ולכן הוא מזיר את עצמו מכל מה שעלול לקרב אותו אליהם.

הוא זכה לפתוח את הפתח הראשון של תנועת התשובה

לפני כ-45 שנה, היה יהודי אחד שעשה מהפכה ענקית. הרב אורי זוהר זצ"ל, שהיה מפורסם, עשיר, נערץ ואהוב מאוד על הציבור שלא הלך בדרך התורה, ולא חסר לו דבר בעולם הגשמי - עשה מהפך בעצמו, בנשמתו שלו, ובעקבותיו הוא סחף המונים. הרב זוהר לא הסתפק בהתרחקות מהם, הוא התרחק בכוונה תחילה

אל המחנות, וגם הוא מצא את עצמו, עם מספר מקועקע בזרועו, במחנה 'ברגן בלזן' הנודע לשמצה. אבל למרות הקשיים הנוראיים והמחירים הכבדים שנדרש לשלם, הוא לא נע ולא זע מאמונתו הטהורה, ובכל עת מצוא השתדל לעשות את רצון ה', גם כשהיה לבוש בכתונת המפוספסת, הועבד בכפייה וקיבל מעט מאוד לחם כדי חיו. לאחר השחרור, הוא הגיע למחנה פליטים, וממנו התגלגל עד שמצא את עצמו על חופיה של ארץ הזהב, אמריקה. היהודי הזה לא נכנע לכל הצרות והתלאות שעברו עליו, הוא ראה שבאמריקה קשה לשמור שבת, ולכן החליט לפתוח עסק עצמאי שבו הוא יוכל לעבוד מתי שהוא רוצה, ובעיקר לשבות כשהתורה אוסרת לעבוד.

במשך תקופה הצליח היהודי לאסוף דולר ועוד דולר, עד שהקים בית חרושת קטן לייצור שוקולד, אלא שבאותה עיר היה בית חרושת ענק לייצור שוקולד, והבעלים שלו לא התלהבו מהרעיון, שמתחת לאף שלהם קם לו עסק מתחרה, שכעת הוא אומנם קטן, אבל כמו כל עסק קטן, יש לו פוטנציאל גדילה רחב מאוד... הלכו בעלי המפעל הגדול, ניסו למצוא כל מיני טענות ומענות כדי לטפול על האיש עלילות, שהוא כביכול עבר על החוק, יחד עם תביעה על נזקים שכביכול גרם להם, כשבכספם הרב הם יכלו כמובן לשחד פקידים עירוניים וגורמים נוספים, ולתפור תיק' ביד אומן, כדי לחסל את המפעל הקטן.

אותו יהודי נקרא להתייצב בבית המשפט, וכשהגיע לשם, ניגש אליו אדם לבוש בקפידה וגלימה שחורה על כתפיו: "אני עורך הדין של התובעים", אמר לו והציג את עצמו בשמו - אחד השמות הגדולים ביותר בתחום המשפט בארה"ב באותם ימים, עורך דין מצליח ששמו הולך לפניו מהחוף המערבי ועד החוף המזרחי של ארה"ב. היהודי בירך לשלום את עורך הדין, באדישות לא מוסתרת. עורך הדין הסתכל עליו במבט משתאה ושאל אותו: "ואיפה עורך הדין שלך?", והיהודי השיב בפשטות: "אני לא צריך עורך דין. אני יודע מה הן הטענות שלי ואני אסתדר מצוין גם בלי עורך דין". הפרקליט הבכיר כמעט נעלב: "תגידי לי, מה אתה חושב לעצמך? אני אחד מעורכי הדין הטובים ביותר באמריקה כולה, אתה מתנהג בנאיביות, אני 'יאכל אותך בלי מלח' על הדוכן, אין לך שום סיכוי נגדי!".

אבל היהודי נשאר אדיש וענה לו: "אתה אולי עורך הדין הטוב באמריקה, אבל אני מבטיח לך שאם היית לומד באוניברסיטה שאני למדתי, לא היית מחזיק מעמד אפילו יום אחד!". עכשיו הוא כבר הצליח לעורר עוד יותר את הסקרנות של עורך הדין הנוכרי: "על מה אתה מדבר? אני למדתי בהאורוווד! האוניברסיטה הכי טובה בעולם, סיימתי בהצטיינות, למה אתה אומר שלא היית שורד באוניברסיטה שבה אתה למדת... נו, אדרבה, ספר לי איפה למדת?".

אמר לו הפרקליט: "אני אחד מעורכי הדין הטובים ביותר באמריקה כולה, אין לך שום סיכוי נגדי!" אבל היהודי נשאר אדיש וענה לו: "אתה אולי עורך הדין הטוב באמריקה, אבל אם היית לומד באוניברסיטה שאני למדתי, לא היית מחזיק מעמד אפילו יום אחד!"

"תגידי, אתה רוצה להחליף את המכונית שלך במכונית שלי? אני אקח את הסוסיתא ואתה תיקח את ה"וולבו"?"
אבא חייך וענה לו: "כן, בשמחה, למה לא?".
השיב לו האיש הזר: "בוא נעשה עסקה, אני אתן לך את הרכב שלי וגם את הבית שלי - ואתה תחזיר לנו את אורי זוהר...".

את המעשה הבא שמעתי מפיו של איש החינוך הנודע, הג"ר משה בלוי, שזכה להציל יקר מזולל ולקרר הרבה מאוד יהודים לאביהם שבשמים, לאחר שחשבו שכמעט אבדה תקוותם להיות יהודים יראים ושלמים.

יום אחד הגיע רבי משה בלוי להתברך מפיו של מרן ראש הישיבה רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, וניהל עמו שיחה אודות הפעילות שלו, שמרן ראש הישיבה העריך ועודד מאוד לאורך השנים. בשלב מסוים ביקש הרב בלוי בכל לשון של בקשה, שמרן ראש הישיבה יגיע למסגרת החינוכית שהקים עבור הנערים הללו, ויישא דברים בפניהם. הרב שטיינמן הסכים באופן חלקי, "אני מסכים לבוא", אמר, "אבל אני לא אוכל לשאת דברים, זקנתי ואין לי כח לדבר בפני ציבור".

כמובן שהרב בלוי הסכים לקבל את התשובה הזאת, גם אם רק חצי מבקשתו התקבלה, ואכן כעבור זמן מה הגיע מרן ראש הישיבה לביקור.

בנוכחותו של מרן זצ"ל, סיפר הרב בלוי סיפור מרגש, שמסביר משהו על תעצומות הנפש של האדם, במיוחד של מי שעבר קשיים ותלאות, ברוחניות או בגשמיות, והוכיח לעצמו שהוא יכול להם, בסייעתא דשמיא.

וכך סיפר הרב בלוי: מעשה ביהודי יקר שנולד וגדל באירופה, וביום מן הימים פרצה מלחמת העולם השנייה, הוא וכל יהודי עירו נלקחו

ואילו בדוכנים שבחוץ מונחים הפירות והירקות שכבר ידעו ימים יפים יותר. עגבניות שהחלו להתרכך, מלפפונים שהחלו להעלות קמטים של זקנה, פלפלים שהחלו להתעייף, ואלו נמכרו ברבע המחיר ואף פחות מכך.

והנה מגיע במרוצה אברך כולל, נראה ממש בן עליה, ספר כלשהו מוחזק תחת בית שחיו, והוא ממרט מבלי משים את שערות זקנו. אשתו מאושפזת בבית החולים אחרי לידה של הילד החמישי או השישי בלי עין הרע, והוא חייב להכין לילדים ארוחה. הוא נכנס פנימה ומתחיל לברור פלפלים.

המוכר, שעינו החדה כבר מנוסה בכגון אלו, הבין שהאברך הזה טעה בכתובת: "צדיק!", הוא קרא לו, "הפלפלים האלו שאתה מכניס שם לשקית, עולים הרבה כסף. זה לא בשביל אברכים. 18 שקל לקילו..." פניו של האברך החווירו, 18 שקלים לקילו?

אבל המוכר מיהר להרגיע אותו: "תסתכל, שם, בדוכנים בחוץ אתה רואה, הסחורה שם הרבה יותר זולה. אתה יכול למלא שקית, אני יעשה לך מחיר, שלושה שקלים לקילו".

אותו בחור עמד שם וראה את המתחולל, ובלב שלו כבר נפלה הכרעה... בלי ששם לב הוא התחיל לחשוב בקול. "למה לי להשקיע בלימוד התורה ולהיות אברך כולל, אם אני לא אוכל לפרגן לעצמי אפילו פלפלים נורמליים? אה? תלמוד תלמוד, תלמוד, תאכל סחורה סוג ג'... מה הרווחת? כלום!".

אותו אברך שמע את ה'מחשבות' הללו, והתערב: "שמע ידידי, אני מעדיף לאכול 'גמבה' סוג ג' ולהיות יהודי סוג א', מאשר לאכול 'גמבה' סוג א', ולהיות יהודי סוג ג'...".

"התשובה הזאת של אותו אברך", מספר הרב בלוי, "הצילה את נשמתו של הבחור הזה. הוא קיבל 'בומבה' בראש ברגע הנכון, וזה מה שניער אותו. אחרי אותו מפגש אקראי עם האברך שנכנס לראשונה לחנות ירקות - כבר לא היו לו לבטים ומחשבות שניות. הוא ידע בדיוק לאיפה הוא צריך ללכת, ומיד לאחר מכן הוא התקשר אלי, וביקש להצטרף".

בחג השבועות, נעמוד כולנו למרגלות הר סיני, ונועק כאיש אחד בלב אחד 'נעשה ונשמע'. אנחנו מקבלים על עצמנו להיות יהודים סוג א'! גם אם לשם כך נצטרך לאכול 'גמבות' מסוג ג', או לוותר בכלל על אכילת גמבה.

כי לפעמים, הוויתור על עוד חלק מהגשמיות, הוא לא רק מתוך כורח ואילוץ, אלא מתוך בחירה, להזיר עצמו מן היין, כדי להגביר את הרוחניות על הגשמיות. ככה לומדים תורה! ככה גדלים בתורה!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר צוקר הכ"מ

השיבו לו היהודית שובה ניצחת: "אני למדתי איך לחיות, באוניברסיטה של ברגן בלזן! אתה לא היית שורד שם אפילו יום אחד.

"שם, במחנה, למדתי שיש בורא לעולם, ושום כוח בעולם לא יכול לשנות את התוכנית שלו. למדתי שם, שאין שום עצה ואת חכמה ואין תבונה כנגדו, מי שנועד לחיות יחיה, גם אם כל הנאצים שבעולם ינסו להרוג אותנו, ומי שנגזר עליו ההיפך, לא תעזור לו החכמה שלו ולא יעזרו לו הקשרים שלו וגם לא הכישורים, שאולי יכולים לשמש את הצורך הנאצי. ולכן אני לא חושש לא ממך ולא מבית המשפט, אני לא צריך עורך דין שייצג אותי!".

כעבור זמן לא רב הם נפרדו, לאחר שהדין בבית המשפט הסתיים בניצחון מוחלט של הנתבע היהודי. עורך הדין הסתכל אחריו בהערצה, והרהר: אכן, לא הייתי מחזיק שם אפילו לא יום אחד, באוניברסיטה שבה הוא למד.

כשסיים הרב בלוי לספר את המעשה המצמרר הזה, בנוכחותו של מרן הגראי"ל זצ"ל, השלים הרב בלוי את דבריו ואמר: "הצעירים האלו שנמצאים כאן, הם למדו באוניברסיטה הכי טובה בעולם, הם היו בתחתית השאול, ולמדו שאין שם כלום. מתוך המקום הרחוק ביותר, הם הבינו שהאושר והשמחה נמצאים דווקא בבית המדרש, על יד הסטנדר, ולכן חזקה עליהם שיחזיקו מעמד גם בהמשך".

"ראיתי את מרן הגראי"ל בוחן את פניהם של הבחורים", מספר הרב בלוי, "הוא הסתכל עליהם, אחד אחד, כל אחד בפרטות, וראיתי על פניו הבעה של שביעות רצון ואפילו הערכה. הם בחרו לשבת בהיכלי התורה, כי הבינו שזה המקום הכי טוב בעולם".

"צדיק!", הוא קרא לו, "הפלפלים האלו שאתה מכניס שם לשקית, עולים הרבה כסף!"

אבל כדי להשלים את התמונה, אני רוצה לספר כאן עוד סיפור, שגם אותו שמעתי מהרב בלוי, אם כי בהזדמנות אחרת ובהקשר שונה לחלוטין, וכך הוא סיפר:

מעשה בצעיר שהגיע לפרשת דרכים והיה צריך לבחור, הלנו אם לצרינו. הוא מאוד התלבט כשמצד אחד כל חיי העולם הזה פרושים בפניו, ומצד שני הוא מבין שהאמת והצדק נמצאים בצד שכנגד, בצד של התורה וחיי העולם הבא, אבל הניסיון היה קשה מנשוא. אותו בחור הגיע בשליחות הוריו, לקנות ירקות באחת החנויות שבמרכז בני ברק, חנות גדולה ומפורסמת.

כדרכם של מוכרי ירקות, היו שם שתי רמות של פירות וירקות. בחדר הפנימי נמצאת הסחורה המשובחת, והמחירים בהתאם.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

שעה מענגת של 'שטייגען' עברה עלי באותו ליל שבועות עד ש...חבטה נוראה חדרה לאוזני בפתאומיות. זוג ילדים חינניים שלמדו לידי, עברו ל'מצב לילה' ונרדמו על הסטנדר ואחד מהם קרס מתוך שינה עם הסטנדר שעליו הוא נרדם, על הרצפה בין הספסלים. מעוצמת המכה הוא החל לצרוח בהיסטריה נוראה, ואביו שעד לפני כמה דקות היה כאן - לא נראה כרגע באופק. החברותא ואני קפצנו בבהלה...

לקראת חג מתן תורתנו הק', בחרתי לשתף אתכם בחוויה אישית עמוקה שעברה עלי באחת השנים

מאת: הרב ישראל היימן

לקראת חג מתן תורתנו הק', בחרתי לשתף אתכם בחוויה אישית עמוקה שעברה עלי באחת השנים. הלקח הנלמד מהחוויה הזו כל כך גדול ועוצמתי, שהחשיפה הקטנה של צפונות ליבי שווה את המסר הגדול הנלמד ממנה.

זה היה בשנה הראשונה בה נשארתי אני ורעייתי עם שני ילדים מתוקים וקטנים, לעשות את החג הראשון לבד בבית. אינני זוכר אם זו הייתה השנה השלישית לנישואי או הרביעית. בכל אופן, החברותא הקבוע מהכולל, שגר בקרבת מקום מגורי ונמצא גם הוא בשכונה - הכריע את הכף, יו"ט של שבועות הרי הוא יום של מתן תורה - והעיקר בו הוא הלימוד בלילה הגדול. לא היו לנו ספיקות, השנה נשארים בבית.

התרגשנו קצת לקראת המעמד המכובד, אנחנו כבר לא ז'ז'... כבר עושים חג בבית 'כמו גדולים'... אשת החיל עמלה וטרחה הרבה מאד זמן מראש, על סעודות מושקעות ועל שולחן חלבי מרשים ועשיר, שיקדם את פני בבוקר החג בשובי מבית הכנסת. גם אני מצידי השתדלתי להתכונן לחג המקודש כמו שצריך, וכמו שהורגלתי מאז ומקדם, בהוספת שעות לימוד ובהעמקה בענייני קבלת התורה. ההכנות נכנסו להילוך גבוה ככל שהתקרב החג, גם אצלי וגם אצל רעייתי, כל אחד בתחומו.

נו... עם כל הכוונות הטובות, מצאתי את עצמי בערב החג, כשבמקום לשבת בבית המדרש וללמוד כהכנה ליום המקודש, אני עוסק בענייני המטבח והמסתעף, ובעזרה בבית בהכנות הטכניות הרבות שנמשכו ונמשכו ממש עד כניסת החג. ליבי בבית המדרש ואנוכי נע ונד בין חדרי הבית, בשמירה על שני הקטנטנים, ובסיום המטלות והעניינים אותם היה צריך לסיים לפני התקדש החג.

לא האמנתי לעצמי כשהגעתי לתפילת מנחה כמה דקות אחרי הצפצוף, לבוש בגדי החג. תחושת החמצה גדולה מפעמת בי. ניחמתי את עצמי שאמנם את 'סדר קבלת התורה' המסורתית הנהוג בעולם הישיבות, לא הספקתי, אבל מכאן והלאה הכל יראה כמו שהורגלתי...

את הדקות שבין מנחה לתפילת ערבית אכן ניצלתי כדבעי, וגם המעריב עצמו בס"ד היה חזק ונרגש.

את ה'מכה' קיבלתי כשחזרתי הביתה...

שם חיכתה לי משפחתי הקטנה והחמימה, עם הילדים שמיד שהתיישבו לשולחן והחליטו לתת 'טיפול מסור' לסכו"ם והצלחות, ולפצוח בסדרת תיפופים נמרצים...

איכשהו הצלחתי להרגיע אותם וניגשתי לקידוש. היה קשה להגיע לרוממות מיוחדת בשעת אמירת "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון" ובברכת "שהחיינו", כשברקע הילדים רבים על איזה משהו שלא הצלחתי להבין מה הוא.

הסעודה גם התנהלה בצורה שונה ממה שדמיינתי. לא יכולתי לדבר עם האשה והילדים רק על רעיונות עמוקים בעניין קבלת התורה ורוממותה, כאשר חפצתי...

אחרי הווארט הראשון, הילדים עברו להתעניין בנושאים שונים אחרים... אשתי ציפתה לשולחן חג עם בעל מאיר פנים כרגיל, והילדים ניסו להסב את תשומת ליבי לציורים הנפלאים של הר סיני שהם הביאו מהגן, בהם הייתי 'חייב' להתעמק ארוכות -

לאכזב אותה ככה. קידשתי וטעמתי, החמאתי וטעמתי שוב, ואז נכנסתי לנוח וסגרת את דלת החדר.

עכשיו נשארתי לבד, אני ותחושת ההחמצה שלי בלי אף אחד נוסף. דמעות עלו בעיני... אבל מרוב עייפות כנראה נרדמתי מיד. התעוררתי כעבור שעותיים בערך, מבוהל מחלום שהיה ברור ומוחשי מול עיני. נחסוך מהקוראים הנכבדים את כל החלום על כל פרטיו, רק אספר שעמדתי שם מול הר סיני באמצע המדבר, מזיע ועייף עם אותה הרגשה בה הלכתי לישון...

אבל בניגוד למה שהיה ניתן לצפות, עמדתי שם ממש לבד. יחיד במדבר! מול הר בוער באש... עשן וערפל. מסביבי הוצבו בוקסות רבות עוצמה, שאמורות היו להעביר את המעמד הנורא לציבור הענק, שמשום מה לא הגיע לשם... בחלום לא הטרידה אותי העובדה שאף אחד לא נמצא. גם המוזרות של בוקסות עוצמתיות של שנות האלפיים, שחדרו למעמד העתיק לא הסבו את תשומת ליבי. יותר הייתי מוטרד מהצמא והעייפות, וחכייתי בכיליון עיניים שמעמד קבלת התורה יתחיל כבר...

בינתיים התנגנו ברקע 'ניגוני חימום' מרגשים, שהבולט שבהם, אתו התעוררתי - בלי שזכיתי לראות בחלומי את המעמד עצמו - היה הניגון המפורסם של אבינו אב הרחמן. פקחתי את עיני כשהמילים מהשיר מתנגנות בראשי ללא הרף, "לשמוע... ללמוד... וללמד... לשמור ולעשות... את כל דברי תלמוד תורתך באהבה...". התאכזבתי שלא ראיתי את מעמד קבלת התורה. קמתי, התארגנתי, ושניה לפני שיצאתי מהחדר הכתה בי ההבנה במלא עוצמתה!

הייתי שם...
כן זכיתי לקבלת התורה...
אמנם לא שמעתי שם אלוקים חיים מדבר מתוך האש, אבל המילים האלו אותם אני אומר כל בוקר כמעט בחטף, חלחלו בי ופשטו בגופי כארס של עכנאי.

פתאום הבנתי...
עיקר קבלת התורה הוא לשמוע ללמוד וללמד, ואז... לשמור ולעשות באהבה!

מה החכמה ללמוד וללמוד לילה כיום יאיר בלי לקיים? בלי לעשות? בלי ה'באהבה' של קיום התורה?
להתייחס יפה לילדים או לקיים את חובתי מול ילד שנופל מהספסל - זה לא טורד ומפריע לקבלת התורה... להחמיא לנוות הבית או לעזור לה, זה לא מה שמוציא אותי מהמהלך של קבלת התורה... זוהי קבלת התורה עצמה!! לשמור ולעשות!!

והעיקר הוא החלק של 'באהבה'!
אור פשט בליבי, הבנתי למפרע שחג השבועות הזה, היה חג מתן תורה המכונן ביותר בחיי.

הבנתי אל נכון את המשמעות האמיתית של קבלת התורה ויישומה אל החיים שלנו, ותפסתי את העבודה הנכונה והאמיתית של מתן תורתנו הקדושה!

בעיצומה של סעודת החג שאמורה להיות בכלל אחרת לגמרי לטעמי...

גם להפתעות הקוליניריות (הבאמת מוצלחות...) שרעייתי טרחה עליהן שעות רבות, הייתי חייב להתייחס. אחרי השקעה גדולה כל כך, לא מספיק להביע תודה ולומר שזה טעים ויפה, אלא חובה באמת להתעניין באופן ההכנה, ובמרכיבים הלא שגרתיים שהיא עמלה עליהם לכבוד יו"ט...

כל אלו היו בעיני באותה שעה דברים טפלים, ארציים, ומאד לא מתאימים למעמד אותו ראיתי בעיני רוחי. ניתן לומר שאמנם שמבחוץ לא היה ניתן להבחין בכלום ב"ה, אבל ליבי רעש ורגש על 'חילול' היו"ט המקודש...

השבר האמיתי היה כשסיימתי את הסעודה, ואחרי שעזרתי להוריד מהשולחן את כל הכלים והתכוננתי לקחת במהירות את הטלית ולרוץ אל החברותא שבוודאי מחכה לי, גיליתי שרעייתי מכינה את הילדים ללוות את אבא לבית הכנסת בטיול נחמד של ליל חג קיצי...

זה כמובן לא כל כך התאים לי, אבל לא אמרתי מילה. הבנתי שזה חלק משמחת החג שלה ושלחם.

עוד דקות ארוכות כנצח עברו עד שנכנסתי לבית המדרש, שלתדהמתי היה עדיין רק בחצי תפוסתו. לחברותא שהגיע רק אחרי עשרים דקות לא אמרתי מילה, ורק בתנועת ראש הנהנתי לו לשלום והתיישבנו ללמוד. שעה מענגת עברה עלי. שעה של 'שטייגנן' בוער כאש, עד ש... חבטה נוראה נשמעה בחלל בית המדרש.

זוג ילדים חגיגיים שלמדו לידי, עברו ל'מצב לילה' ונרדמו על הסטנדר. אחד מהם, שישב כנראה בתנוחה לא כל כך נכונה, קרס מתוך שינה עם הסטנדר שעליו הוא נרדם, על הרצפה בין הספסלים. הבעיה הייתה שמעוצמת המכה ומהבהלה הגדולה שנלוותה אליה, הוא החל לצרוח בהיסטריה נוראה, ואביו שעד לפני כמה דקות היה כאן - לא נראה כרגע באופק.

החברותא ואני קפצנו בבהלה, הוא רץ לנסות לאתר את האבא ואני הובלתי את הילדון המפוחד בעדינות אל מחוץ לבית המדרש תוך ניסיונות הרגעה ואיתור של איזו כוס שתיה או ממתק שישים קץ לתלאה החדשה שניחתה עלי...

אני בוש להיזכר שכל מה שעמד לי בראש באותה שעה היה: "אוי... אם הייתי עכשיו בישיבה, כמו כל השנים... שם אין ילדים שנופלים... שם אפשר ללמוד ברציפות כמו שצריך!"...

התחושה הגרועה לא עזבה אותי כל הלילה. זה היה סוג של 'הקש ששבר את גב הגמל'. בכל פעם שהחברותא יצא לשתות משהו או שהיה איזה הפסק קטן והכרחי מהלימוד, כבר הרגשתי בכל ליבי את 'המצב הדפוק' אליו נקלעתי, ואת החוסר במה שהורגלתי אליו כל השנים. תפילת ה'שחרית' כוותיקין וה'מוסף' שלאחריה, כבר היו בהתאם, מה שלא שיפר כל כך את מצב הרוח הכללי שלי...

כשחזרתי הביתה ורעייתי קיבלה אותי במאור פנים ובשולחן ערוך כמו שהיא תכננה, לא יכולתי לבטא את הרגשותיי, זה לא היה יפה

אני עומד בבית הכנסת אחרי התפילה, מגלגל את רצועות התפילין, מקפל את הטלית, והנה ניגש אלי חבר, ואומר לי שיש לו סיפור יפה לספר לי: "אני רואה שאתה כותב מאמרים ב'לקראת שבת', אז הנה, אני אספר לך סיפור אישי מרתק שאירע עמי, לפני כ-20 שנה, וכך היה המעשה..."

מידות טובות הן הבסיס להשפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, ולהצלחה בכל העניינים

הרב עמרם בינעט

חז"ל הקדושים אומרים בכמה וכמה מקומות ברחבי הש"ס והמדרשים, שקבלת התורה תלויה במידה רבה גם במידות של האדם. ככל שמידותיו של האדם מתוקנות ומעודנות יותר, כך הוא יכול להגיע להצלחה גדולה יותר בלימוד התורה, וככל שאדם לומד יותר תורה, היא מעדנת את מידותיו והופכת אותו לאדם טוב יותר, המאור שבה מחזיר אותו למוטב גם בעניינים שבין אדם לחברו. ולמעשה, מידות טובות הן המפתח לכל דבר. גם להצלחה בתורה, אבל גם לכל דבר אחר, בכל תחומי החיים.

ובהקשר זה אספר מעשה ששמעתי ממש בימים האחרונים, ולמעשה מדובר בשני סיפורים שונים, שבסייעתא דשמיא התגלגלו לידי בזה אחר זה, לזיכוי הרבים.

וכך היה המעשה הראשון: אני עומד בבית הכנסת אחרי התפילה, מגלגל את רצועות התפילין, מקפל את הטלית, והנה ניגש אלי חבר, ואומר לי שיש לו סיפור יפה לספר לי: "אני רואה שאתה כותב מאמרים ב'לקראת שבת', אז הנה, אני אספר לך סיפור אישי שאירע עמי, לפני כ-20 שנה, וכך היה המעשה:

"הייתי אז אברך צעיר ושאפתן, והחלטתי להיכנס לעסקים עם כל הכוח. התחלתי לייבא מוצרים שונים מחו"ל, עסקתי גם בייצוא של מוצרים אחרים מהארץ, גלגלתי הרבה מאוד כסף, וההצלחה האירה לי פנים.

"למרות האמור, הקפדתי מאוד לקבוע עתים לתורה, והייתי נוסע מדי ערב לשיעור קבוע בבית כנסת בשכונה אחת, שם היה מגיד שיעור בעל הסברה נפלאה, שמאוד התחברתי לסגנון ההגשה שלו.

"באותו שיעור היה עוד יהודי שהתגורר בסמוך אלי, ומדי ערב הוא היה מבקש ממני 'טרמפ' רצה שאני אחזיר אותו ברכב שלי. האמת שהוא לא היה איש שיחה מאוד מעניין בעיני, אבל למה לא לעשות חסד ליהודי? לקחתי אותו כל ערב בשמחה רבה, עוד יום ועוד יום.

לפעמים עברה בי מחשבה של 'למה הוא נדבק אלי' ו'מה אני אשם שאני גר לידי', אבל דחקתי את המחשבה הזאת, ואמרתי לעצמי, לא! הקב"ה בירך אותך, נתן לך רכב, תשתף בברכה הזאת עוד יהודי, אל תיקח הכל לעצמך. הקב"ה יכול לקחת לי את האוטו ברגע אחד!

"כך נמשך הדבר כשנתיים או שלוש שנים, ואז החל הגלגל להסתובב לכיוון ההפוך, וצברתי הפסד ועוד הפסד, עד ששקעתי בחובות של חמישים אלף דולרים, סכום עתק גם בימינו, אבל באותם ימים זה היה כמו פי שלושה מהיום.

"נכנסתי למצוקה כספית נוראה. הבנתי שאם אני לא משיג הלוואה של 50 אלף דולרים באופן מיידי, אני חייב להכריז על פשיטת רגל, וברגע זה אני הופך לבעל חוב ברמה כזאת שלא אוכל לצאת מזה בחיים. אבל לך תשיג 50 אלף דולרים, כשאתה שקוע בחובות. מי ילווה לך?

"נהייתי יותר ויותר עצבני, הרגשתי ששעון החול שלי הולך ואוזל. אני בדרך להפוך לעני ואביון. לא רכב, לא בית, כלום לא יהיה לי, זה רק ילך ויחריף".

"למרות כל הקושי", ממשיך החבר שלי לספר, "המשכתי להקפיד על קביעת עיתים לתורה, יצאתי מדי ערב לשיעור ובחזור... לקחתי את הטרמפיסט הקבוע, שכל הזמן היה מלהג ושואל שאלות, ואני אין לי טיפת מצב רוח לענות לו או בכלל לשוחח איתו.

"ערב אחד, כשהרגשתי שטבעת החנק ממש מתהדקת סביב צווארי, הגעתי לשיעור ולא הצלחתי להתרכז בכלל. לא זו בלבד, אלא שידעתי שאחרי השיעור גם מחכה לי הליווי הלא נעים של השכן. החלטתי לעשות מעשה שלא יעשה, לברוח! עשר דקות לפני סוף השיעור התחמקתי החוצה, וצעדתי לעבר המכונית שלי כדי לנסוע הביתה. ומי רץ אחרי? כן כן, הוא ראה שאני יוצא ומיהר לצאת אחרי..."

"הרגשתי שאני עומד להתפוצץ!"

"הוא הגיע אלי מתנשף ושאל: 'אפשר להצטרף???'."

"רציתי להגיד לו ש... לא. הוא לא יכול להצטרף, חשבתי להמציא איזה תירוץ שאני צריך לעבור אצל חמותי כדי לקחת ממנה סלטים לשבת, או לגרד איזה הסבר אחר, אבל החלטתי להתגבר: 'מה הוא אשם שאני לחוץ?', חשבתי לעצמי... 'אני הרי רוצה שהקב"ה ינהג עמי לפני משורת הדין, גם כשאני נורא נורא 'מעצבן' כביכול, נכון? אז איך אני יכול להתייחס ככה ליהודי?!".

"בשמחה, אמרתי לו, 'בוודאי שאתה יכול להצטרף...'. "

"יצאנו לדרך, והוא התחיל לשאול שאלות: 'תגיד. למה אתה נראה ככה? קרה לך משהו? כבר כמה ימים שאתה נראה כזה לא מאופס... מה הסיפור?'."

"עכשיו כבר לא הצלחתי להתאפק, כמעט התפרצתי בכל העוצמה, אבל התגברתי והצלחתי להתפרץ רק ב'חצי הילוך'... 'מה אכפת לך?', שאלתי אותו, 'למה אתה שואל אותי כאלו שאלות, ואם אני אגיד לך שאני בחובות וחסר לי חמישים אלף דולרים, אתה תוכל לעזור לי? לא! אז מה זה משנה בכלל למה אני עצבני. אני עצבני כי אני עצבני, כי כל החיים שלי עומדים להיחרב!'."

"התגובה שלו הממה אותי: 'מי אמר שאני לא יכול לעזור לך?', הוא שאל, 'אולי אני כן יכול!!!'... "

"עצרתי את האוטו באמצע הכביש בחריקת בלמים: 'למה אתה משטח בי?', אמרתי לו, עכשיו כבר כמעט צעקתי, 'חמישים אלף דולר אני מסביר לך! חמישים אלף דולר!'."

"הוא הצביע על הכביש ואמר לי: 'אתה מעכב את התנועה ידידי, תמשיך לנסוע, והפעם תיקח אותי עד הבית, שאוכל להביא לך חמישים אלף דולרים!'."

"לא ידעתי מה לחשוב... לקחתי אותו הביתה, הוא אמר לי לחכות לו כמה דקות, עלה הביתה וירד בחזרה עם חבילה שמנה מאוד בידו. חמישים אלף דולר טבין ותקילין בשטרות מגוהצים!"

"לא זו בלבד, אלא שהוא גם פרס לי את ההלוואה ל-50 תשלומים של אלף דולרים, והוסיף ואמר לי שאם אני מרגיש שקשה לי לפעמים לעמוד בתשלום, לא נורא, אני יכול לדחות אותו בחודש או חודשיים, הכסף לא דחוף לו כל כך בשנים הקרובות, רק שאשתדל להחזיר את כל הכסף בתוך שש שנים אם לא קשה לי... "

"האיש הזה פשוט הציל לי את החיים! בזכותו הצלחתי לחזור לאיתני, אני אולי לא עשיר כמו שהייתי בתקופות הטובות, אבל אני מסתדר יפה מאוד ב"ה, ולא חסר לי כלום."

"חשבתי שאני עושה לו טובה... בסופו של דבר ראיתי שבסך הכל עשיתי טובה ענקית לעצמי...".

הרהרתי בדעתי, איך להגיש את הסיפור לקוראים, באיזה הקשר לספר אותו, ואחרי השיעור שמסרתי ב'דף היומי', סיפרתי את הסיפור הזה בהתרגשות לקהל השומעים. ואז, קרה דבר מעניין, זכיתי לשמוע עוד סיפור מדהים:

מגיע חבר נוסף, ומספר את הסיפור שלו... וכך הוא מספר: "ה'אשת חיל' שלי", הוא אומר, "מנהלת עסק פרטי כבר שנים רבות. יש לנו חנות, היא מוכרת שם, ויש לה גם עובדות שעושות משמרות ומוכרות במקום."

"לפני כעשר שנים, עבדה אצלנו נערה שהיתה בגיל השידוכים. לא הכרנו אותה או את המשפחה שלה, סתם נערה רגילה שראתה 'מודעת דרושים' וביקשה לבוא לעבוד. רעייתי נתנה לה הזדמנות והיא התגלתה כעובדת מצוינת."

"בתוך זמן קצר, ההורים שלה החלו לתת לשדכנים את מספר הטלפון של אשתי, כשרצו לברר עליה בשידוכים, היו מתקשרים לאשתי שהיתה נותנת אינפורמציה ומספרת כמה שהיא עובדת טובה ומסורה, וכמה היא אמינה וישרה וכו' וכו', כמו שעושים כשנשאלים על מישהו בשידוכים... "

"באחת הפעמים התקשרה גברת לא מוכרת, ומנימת הדברים הבינה רעייתי שהם ממש מעוניינים בשידוך הזה. היא מאוד שמחה וסיפרה הרבה דברים טובים על העובדת, אבל בתוך הדברים הטובים, נפלט לה גם מידע פחות מחמיא, ורעייתי הרגישה תוך כדי שיחה, שהפרט הזה שנפלט לה, פשוט שינה את כל התמונה. הגברת שמעבר לקו החלה לנבור ולחפור בסיפור הזה, ובגלל זה לא התקדמו עם השידוך."

"אשתי הרגישה מאוד מאוד רע. היא הרסה לעובדת שלה שידוך. שלא בצדק, זה סתם היה איזה פרט שבכלל היא לא נשאלה עליו ולא היתה אמורה לספר, זה לא משהו שאנשים אחרים רואים כחיסרון, למה היא היתה צריכה שיתגלגל כזה דבר על ידה?"

"היא רצתה לבקש את סליחת העובדת, אבל קצת התביישה ממנה וחששה מהתגובה שלה, ואחרי תקופה היא שכחה מזה, העובדת התארכה עם מישהו אחר והפסיקה לעבוד בחנות שלנו."

"אחרי כמה שנים אשתי נזכרה בזה, והסיפור הזה התחיל להציק לה מאוד. 'אני פגעתי בבית ישראל ולא ביקשתי את סליחתה'. ניסינו להיזכר איך קראו לאותה עובדת, עם מי היא התארכה, אבל לא הצלחנו להיזכר, בדקנו בספרי החשבונות, אולי בתלושי המשכורת אבל לא, לא מצאנו שום פרט שיגלה לנו מי היא. כך המשיך הסיפור להציק לרעייתי עוד ועוד... "

"בשנה שעברה נסענו לשבת במירון בחודש אלול, ואשתי אמרה לי שהפעם היא הולכת להקדיש את כל התפילות שלה בעניין. היא הולכת לקרוע שערי שמים כדי שיזכו אותה לפגוש את אותה עובדת ולפייס אותה."

"התפללה והתפללה, אמרה את כל ספר התהילים פעם ופעמיים ובכתה בדמעות שלישי, שהיא רוצה לפייס את העובדת האלמונית."

רבי ברוך מרדכי הביט בתלמיד בעיניים כלות, כאומר: 'יש לי כל כך הרבה מה לומר לך על זה, אך אינני מסוגל...'. לפתע, התנער רבי ברוך מרדכי ממחשבותיו, הרים את ראשו והחל להרצות בפני התלמיד במשך כמה דקות, דברים ברורים ומדויקים על הקטע בקדשים, ועל אופן הכתיבה שיהיה ברור ומובן למעיין...

מה עושים כשתיית קפה כבר איננה מעוררת?

הרב ישראל ליוש

"שָׁנוּ חֲכָמִים פְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים נִתְּנָה הַתּוֹרָה, פֶּאֶשׁ, וּבְמִדְבָּר... (מדרש)

המדרש ממשיך את נתינת התורה במדבר לנשיא שנכנס למדינה, ראו אותו בני המדינה וברחו ממנו. כך גם היה כשנכנס למדינה אחרת. וכשנכנס לעיר חרבה, קדמו אותו בני העיר החרבה והיו מקלסין ומשבחין אותו. אמר הנשיא: "זו העיר טובה מכל המדינות, כאן אני בונה כס נאה, כאן אני דר".

כך כשבא הקב"ה לים ברח מלפניו, שנאמר: 'הים ראה וינס', וכן ההרים רקדו כאילים. בא במדבר חרבה, קדמה אותו וקלסה אותו... אם נבין היטיב את המשל, אומר הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת ישראל' בספרו 'ברכת מרדכי', נבין אף את הלקח הנלמד מן הנמשל. בני העיר המפותחת, בעלת הכבישים, הבתים ומרכזי הקניות, אינם צריכים דבר מהנשיא, ואינם מצפים ממנו לכלום, הם רק חוששים שמא הוא רוצה מהם משהו, אולי הוא בא כדי לגזור גזירות חדשות, או להטיל מיסים חדשים. שמא הוא חפץ בכלל בכבוד גדול שאינם יכולים לספק לו, ועל כן הם מעדיפים לברוח ממנו...

לעומתם, לבני העיר החרבה חסרים דברים בסיסיים, וכבר זמן רב שהם מצפים ומייחלים לראות את המלך, כדי לבקש ממנו שישקם את עירם החרבה, יבנה בה בתים ויסלול בה כבישים, וכשזה קורה והנה הנשיא בא, הם משבחים אותו ומקלסים אותו כדי שימלא את מבוקשם.

מלבד הביקוש והשאיפה של בני העיר החרבה, לראות את פני הנשיא, גם תחושת המחסור שלהם מזמינה אליהם את הנשיא, כי יש לו עוד מה לעזור להם. קשה מאוד לעזור לבני העיר הבנויה, כי אינם מרגישים שחסר לה דבר. אי אפשר למלא כלי מלא...

עתה נבין את הנמשל: כדי לקבל תורה, עלינו להיות כמדבר, בשני המובנים הללו. צריך לשאוף, לרצות ולבקש תורה, ורק כך אפשר ליזכות בה, וכשם שבני העיר החרבה זכו בשבתו של הנשיא רק כי הם ציפו וייחלו לו, כך רק המבקש חכמה ומתפלל לתורה, יזכה בה. לימוד תורה היא המצווה היחידה שיש עליה כל כך הרבה תפילות: "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו...", "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל...", "ותן חלקנו בתורתך...", ועוד ועוד... משום

שאי אפשר להשיג תורה בלי שמבקשים אותה ובלי שמתפללים ומייחלים לה.

כמו כן, מי שמרגיש שהוא מלא בלי תורה, שאין לתורה מה להוסיף לאישיותו ולנפשו, הרי הוא כמו בני העיר הבנויה שלא רצו בנשיא והוא גם לא רצה בהם. לעומתם, רק מי שמרגיש חסר ומוכן למילוי ע"י התורה הק', הוא אשר יזכה בה, כפי שבני העיר החרבה זכו במשכנו של הנשיא בתוכם.

העדות הבאה על בעל השמועה, הגאון רבי ברוך מרדכי שליט"א, שנשמעה מפיהם ולא מפי כתבם, תתאר את צימאנו הגדול לתורה. אך העד מבקש להדגיש שמי שלא ראה זאת בעיניו, לא יחוש לעולם מהו צימאון אמיתי... "אני הייתי שם", אומר עד הראיה, והצטמררת. רגעי הצמרמורת הללו מלווים אותי מעת לעת...

היה זה בשבת פרשת פרה, אחרי הסתלקותו של מרן שר התורה הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. רבי ברוך מרדכי כדרכו מסר שיחת חיזוק בישיבה. השיחה נסובה על חוק פרה אדומה, ובתוך הדברים הזכיר את דברי שלמה המלך ע"ה על מצוות פרה אדומה: "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני".

לפתע, פרץ ראש הישיבה בבכי מצמרר, וזעק מנהמת ליבו: "אמרת אחכמה... אחכמה... שלמה המלך ברום דרגתו העצומה מבקש

”פתחתי את הדלת, וכשהתקרבת אל הרב אלישיב, ראיתי אותו יושב ולומד במתיקות ובדבקות עילאית... ולמרות דחיפות השאלה לא הצלחתי להפריע לו ולהפסיק את לימודו... נדבקתי בדבקותו! עברו דקות ארוכות מאוד ואני נשארת קפוא על מקומי

לאחר ששירת בקודש כר"מ בישיבת חברון, פתח רבי ברוך מרדכי כולל אברכים 'ד מאיר'. אברכי הכולל היו מהמצינים שבתלמידים, תלמידי חכמים וגאונים מופלגים. ולאחר מכן פתח את ישיבת 'עטרת ישראל' ושילב בין שני התפקידים.

כעבור תקופה, נגשו אליו כמה מחשובי האברכים בכולל, והתלוננו שהוא עסוק מאוד בישיבה החדשה והם מפסידים את שיעוריו. "מה לומדים בכולל עכשיו? במה אתם עוסקים?" - שאל אותם רבי ברוך מרדכי. הם ציינו בפניו את אחת הסוגיות הסבוכות במסכת נדה.

רבי ברוך מרדכי הסתגר בחדרו 18 שעות רצופות. בסיומו, הוא יצא עם קונטרס עבה על אותה סוגיא, ומסר בפני האברכים שיעור מבהיל באותו ענין.

האברכים השתוממו מעוצמת ההתמדה ומהתוצאה המופלאה, וימים רבים היה להם על מה לדון ובמה להתעסק.

כשהיה בחור צעיר, היה לומד רצוף במשך ימים שלמים, וכדי להתעורר היה שותה קפה, עד שהקפה הפסיק להשפיע עליו, ואז החל לאכול קפה עם כפית...

פעם, תוך כדי שהייתו בניכר לחיזוק המוסדות, עמד לטוס טיסה ארוכה במשך כ-16 שעות. לפניו מסר למלווה שלו רשימת ספרים שיביא לו כדי לעיין בהם בטיסה.

המלווה מספר: "עברו עלינו ימים עמוסים ומייגעים, אני התיישבת במטוס ומיד נרדמת, ואילו ראש הישיבה עיין בספר אחר ספר, ולא נמנם אף רגע אחד, במשך כל שעות הטיסה!"

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

לדעת עוד תורה... אמרתי אחכמה... שלמה המלך רוצה להבין עוד חלק בתורה... אחכמה... מה נענה אנן...?", וראש הישיבה המשיך בקול בכי והזכיר את מרן שר התורה זצ"ל ואמר: "זה לא הספיד... אסור להספיד בשבת...! זו תביעה...! תביעה עלי... תביעה על כולם... אמרתי אחכמה... תביעה לדעת עוד ועוד תורה... ר' חיים ידע את כל התורה כולה... בבלי... ירושלמי... ספרי... ספרא... תוספתא... כל התורה כולה... מה אנחנו נאמר? אפילו שלמה המלך ביקש לדעת עוד... אמרתי אחכמה...".

לפני כ-12 שנה מרן ראש הישיבה הג"ר רבי ברוך מרדכי שליט"א לקה בליבו, ואושפז בבית החולים אחר שעבר החיאה. הוא היה חלש מאוד, ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו. בני משפחה ותלמידים באו לבקרו והוא לא הצליח לדבר איתם מילה, בקושי רב אמר להם 'שלום', וגם זה קרה אחר מאמצים מרובים.

באחד מימי האשפוז הגיע לבקרו תלמיד שעסק בעריכת ספריו, ושאל אותו שאלה על קטע בסדר קדשים, כיצד הוא מציע לערוך אותו. רבי ברוך מרדכי הביט בתלמיד בעיניים כלות, כאומר: "יש לי כל כך הרבה מה לומר לך על זה, אך אינני מסוגל...", והמשיך להביט ולהתרכז במחשבות בלי יכולת להוציא הגה מפיו...

לפתע, התנער רבי ברוך מרדכי ממחשבותיו, הרים את ראשו והחל להרצות בפני התלמיד במשך כמה דקות דברים ברורים ומדויקים, על הקטע בקדשים ועל אופן הכתיבה שיהיה ברור ומובן למעיין. וכל זה קרה אחרי כמה ימים שהוא לא הצליח להוציא הגה מפיו לבני משפחתו ולתלמידיו... כי אצל ר' ברוך מרדכי כל מה שקשור לתורה, שהיא משוש חייו, הוא מעל לטבע ומעל הכוחות...

את הסיפור הבא סיפר רבי ברוך מרדכי בעצמו לתלמידים: "פעם באתי לביתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל עם שאלה דחופה מאוד. הרבנית אמרה לי שהוא כדרכו מסתגר בבית המדרש 'אהל שרה' ולומד בשקט ואי אפשר כעת להפריע לו. לאחר שעוררתי אותה על דחיפות השאלה היא מסרה בידי את מפתחות בית המדרש ונתנה לי רשות לפתוח ולהיכנס אל הרב אלישיב.

"פתחתי את הדלת, וכשהתקרבת אל הרב אלישיב, ראיתי אותו יושב ולומד במתיקות ובדבקות עילאית... ולמרות דחיפות השאלה לא הצלחתי להפריע לו ולהפסיק את לימודו... נדבקתי בדבקותו! עברו דקות ארוכות מאוד ואני נשארת קפוא על מקומי, מביט בערגה בשקיעות העצומה ובצימאון הגדול שהיה לרב אלישיב בלימוד התורה. רק אחר שעה ארוכה, נרגעתי קמעה ושאלתי את השאלה הדחופה שלשמה הגעתי ושבעבורה הסכימו שאפתח את הדלתות הסגורות של בית המדרש..."

למדנו על הדבקות העצומה של הרב אלישיב, אך לא פחות מכך למדנו מה מקפיא את רבי ברוך מרדכי במקומו, מה מרגש אותו ומה באמת חשוב לו יותר מכל שאלה, דחופה ככל שתהיה...

בכלל לא אומר שאני לא אצא משם עם סכום גדול ומשמעות הרבה יותר...

אדרבה, דווקא מאלו שמתחמקים ולא רוצים לתרום, אפשר בסופו של דבר לגייס את התרומות הגדולות ביותר. הרי זה היגיון פשוט: אם מישהו בורח ממך - סימן שיש לו מה להחביא. ולכן, כשאדם מתחמק מלתרום, זה אומר שיש לו הרבה מה לתרום, צריכים לעבוד, להזיע קצת, ואחר כך מגיעה תרומה.

כולל של 30 אברכים זה בהחלט כולל חשוב, אבל איך מגיעים מכזה כולל לישיבה שיש לה למעלה מ-40 היכלי תורה ולימוד וחינוך של ישיבת 'עטרת שלמה' שפרוסים בכל רחבי הארץ, ומונים עשרות אלפי תלמידים כ"י?

"השלב הבא היה לפתוח את הכולל הראשון של 'עטרת שלמה'. היה זה בבית כנסת ספרדי ברח' המשלט בבית שמש, כי בקרייה החרדית, שאז רק נוסדה, עדיין לא היו מבנים ראויים לאכלס כולל אברכים. במסגרת ההיערכות פגשתי את אחד מרבני בית שמש שהיה בידידות גדולה עם אבי מורי, וסיפרתי לו שאני רוצה לפתוח כולל של 100 אברכים בבית שמש... שלוש שנים אחר כך פתחנו את הישיבה לצעירים אור אליעזר בבית שמש, והשאר היסטוריה ב"ה. אגב, לימים סיפר לי אותו רב, שאחרי שיצאתי ממנו הוא הפטיר ברחמים גדולים: "לא ידעתי שלרבי בנימין סורוצקין יש בן לא נורמלי רח"ל..."

איך באמת לוקחים כזאת אחריות כבדה, לוקחים מאה אברכים שפרנסת ביתם תלויה למעשה במלגה של הכולל, ויוצאים לדרך, ומה אם לא עומדים בתשלומי המלגות?

זה באמת לא דבר פשוט בכלל, צריכים אחריות רבה, כל החלטה חייבת להתקבל בכובד ראש. אני באופן אישי לא סמכתי על עצמי, לא עשיתי שום צעד מבלי להיוועץ קודם לכן במרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל.

אמרתי על זה פעם פשוט במשנה באבות 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה' וכו' והמשנה מפרטת ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו וכו' אני לא מבין, מה זה הדברים הרבה? הרי המשנה כבר ממשיכה 'ולא עוד אלא', אז מה הם הדברים הרבה?

אז אמרתי, 'הדברים הרבה' זה דיבוריהם של מי שלומד תורה לשמה, יושב יהודי בבית שלו בבני ברק שדי לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת, והוא זוכה על ידי דיבורים מעטים לבנות עולמות של תורה ויראה וחינוך בכל העולם כולו. זה הזכות של מי שלומד תורה לשמה! ואת זה ראיתי אצל ראש הישיבה זצ"ל ואצל רבי חיים זצ"ל שראו בחוש איך בהבל פיהם במילה או שתיים הם מקימים ומחזיקים את כל העולם התורה והיראה, ואיך הם פועלים ומרבים תורה וטהרה. זה הזכות של מי שלומד תורה לשמה!.

אני זוכר שפעם נקלענו לקשיים כספיים מאוד גדולים

אני זוכר שפעם נקלענו לקשיים כספיים מאוד גדולים, המצב הלך

ממש, בישיבה כולם יודעים שזה לא בסייעתא דשמיא אלא כולו מן שמיא... ובאמת אנחנו זוכים לראות ממש עין בעין את החיוך של הקב"ה בכל ההחזקה של הישיבה ואברכיה, גם המגייס הכספים הכי מוצלח בעולם לא יכול להביא סכומים למימון פעילות ענפה שכזאת...

וכמובן זה גם בזכות הכוח שנתנו לי רבותינו גדולי הדור, גם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שייסד את הישיבה, וגם מרן שר התורה הגר"ח, שהם למעשה שניהם דחפו אותי ולא נתנו לי מנוח, הם 'התחייבו' לספק לעשירים הנדיבים ישועות, ברכות, והם ממש יצאו מגדרם והשתמשו בכח של 'צדיק גוזר' כדי להציל את עולם התורה, וב"ה רואים את הפירות של המסירות נפש שלהם שהייתה בתקופות שזה לא היה מובן מאיליו שבכל מקום יהיה ישיבה ויהיה כולל אברכים.

אז איך באמת הכל התחיל? מתי החליט ראש הישיבה להקים את הישיבה?

הייתי אז אברך צעיר מאוד, כיהנתי כמגיד שיעור בישיבה, ולאחר זמן מה, כשלוש שנים אחרי החתונה שלי, בערך, פנה אלי הגאון רבי יעקב המניק זצ"ל, וביקש שאהיה ראש הכולל שהוא עצמו הקים בעיר החדשה באותם ימים, ביתר עלית. התפקיד שלי היה למסור שיעורים ולנווט את הלימודים בכולל, אבל אחרי תקופה נקלע הכולל לקשיים, והכולל היה בסכנת סגירה.

בראותי שזה המצב, לקחתי על הכתפיים שלי את החזקת הכולל. לשלם מלגות ל-30 אברכים... זה היה נראה לי כמו משימה מאוד מאוד מורכבת, אבל משמים נתנו לי את הכוחות, ויצאתי לדרך החדשה עם כל ה'שטולצקייט', מתוך ידיעה ש'אנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר'. זה לא בשבילי, זה בשביל החזקת תורה, אני לא צריך להתנצל ולא להתבייש!

החלטתי אז לחפש מישהו עשיר שיוכל לתמוך כראוי בכולל. עשיתי קצת בירור, ומצאתי את עצמי נוקש על דלת משרדו של יהודי אמיד במנהטן שבניו יורק. אמרתי לו שאני רוצה לדבר איתו כמה דקות, והוא השיב לי בקצרה שהוא מאוד עסוק, אין לו זמן.

אמרתי לו שזה בסדר גמור, אני לא ממהר לשום מקום. לקחתי כסא, התיישבתי בצד, פתחתי גמרא שהבאתי איתי ושקעתי בלימוד.

אחרי רבע שעה כבר לא היה לו נעים. הוא קרא לי ושאל מה אתה רוצה? סיפרתי לו שהכולל שלי נמצא בסכנת סגירה, יש לנו 30 אברכים, וצריכים לתת להם מלגה חודשית.

הוא אמר לי: "אני לא הולך עכשיו לתת לכל הכולל שלך, אני אתן לך עכשיו כסף, שיהיה לך באופן אישי. לא לכולל!".

אבל אני לא התפתיתי להצעה: "אני לא צריך כסף", אמרתי, "בשבילי לא הייתי מגיע לנקוש על הדלת שלך ולבקש תרומות. אני מייצג פה 30 אברכים, ואני אקח רק עבור כולם!". כך או כך, יצאתי משם עם תרומה של עשרת אלפים דולר... זה היה סכום גדול בשבילנו אז.

כמובן שזה נתן לי דחיפה חזקה להמשך, למדתי שגם אם התשובה הראשונה היא 'לא' ואחריה אני מקבל תשובה של 'רק קצת', זה

ונהיה יותר ויותר דחוק, והיה חשש שכל המפעל הגדול הזה עלול חלילה וחס להיכנס לתקופה מאוד לא טובה. "הגעתי למרן הגראי"ל מה עושים? יש לנו פה אלפי אברכים שצריכים לתת להם את המלגה החודשית, אוי ואבוי אם לא נוכל לעמוד בתשלומי המלגות, זה יהיה אסון נורא, משפחות רבות יפלו לחרפת רעב של ממש, מה עושים?
מרן הגראי"ל חשב קצת ואז נתן לי דרך לצאת מהסבך: "תקבל עוד מאה אברכים לכוללים שלך"...

אני חשבתי שאני לא שומע טוב או שמרן אולי לא שמע טוב מה אמרתי... "הראש ישיבה", אמרתי בפחד גדול, "הרי אני בא לומר שהמצב קשה, אני לא מצליח להחזיק את האברכים שכבר קיימים בכוללים, והראש ישיבה אומר לי לקבל עוד מאה אברכים? איך אני אוכל לעמוד בתשלומים?"

ענה לי ראש הישיבה, מי אמר לך שאתה צריך לדאוג לאברכים? התפקיד שלך הוא לעשות השתדלות. לדאוג לאברכים זה התפקיד של הקב"ה והוא עושה את החלק שלו בשלמות. עליך מוטל העול של ההשתדלות, אז עכשיו כשנהיה קשה צריכים להגביר את ההשתדלות. איך? מקבלים עוד מאה אברכים!!!"

כשמעתי את ההיגיון שמאחורי ההוראה של ראש הישיבה, חשבתי אולי להרחיב את הרעיון... "אם ככה", אמרתי, "אולי נוסיף עוד אלף אברכים לכוללים? נעשה השתדלות יותר גדולה..."
אבל מרן זצ"ל השיב לי בפקחות הידועה שלו: "מגלגלין זכות על ידי זכאי", הוא אמר לי, "מי אמר לך שאתה זכאי עד כדי כך???"

ראש הישיבה זצ"ל: לך יש הכרת הטוב לתלמידים!

בדרך אגב מוסיף ראש הישיבה שליט"א: בהזדמנות נשלחת פעם על ידי ישיבה מסוימת שנקלעה לקשיים למרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לבקשו שיוורה לכל בוגרי הישיבה לתרום לישיבה מידי חודש סכום מסוים להחזקת הישיבה, משום חיוב הכרת הטוב לישיבה יש לבוגרים שלמדו בישיבה.

התשובה של מרן זצ"ל הייתה: אם כבר לישיבה יש הכרת הטוב לתלמידיה... זו הייתה ההסתכלות שלו על המושג של חינוך והעמדת תלמידים.

כמו כן, נוכחתי פעם כאשר ראש ישיבה אחד שוחח עם מרן זצ"ל על ענין מסוים שהתרחש בישיבתו, ובין הדברים הוא התבטא: "אני מסרתי נפש על התלמידים ועל השיעורים כל השנים, הם חייבים לי הכרת הטוב". מרן ראש הישיבה זצ"ל הביט עליו ואמר בתקיפות: "להם יש הכרת טובה אליך? ומה עם הכרת טובה שלך אליהם, על זה שמסרת להם שיעורים כל השנים". הבנתי אז כמה הוא חש

תועלת שיש מלמוד תלמידים.

פעם מרן זצ"ל אמר לי: ששאל אותי מרן ראש הישיבה זצ"ל: מה היא "ישיבה" הוא מותיב לה והוא מפרק לה, וכה אמר: הבחורים הטובים הם העולם הזה של המגיד שיעור שהוא נהנה מהם, זה לא הישיבה! הבחורים הגרועים זה העולם הבא של מגיד השיעור שבזכותם יש לו עולם הבא, זה לא ישיבה. ישיבה זה הבחורים הבינוניים שהם קצת עולם הבא למגיד שיעור וקצת עולם הזה למגיד שיעור.

אני רוצה לספר לכם סיפור יפה

"אני רוצה לספר לכם סיפור יפה, שחושף משהו מהאופן שבו הייתה ההסתכלות של מרן זצ"ל.

"היה יהודי עשיר מאוד, שחזרתי אחריו זמן רב, בניסיון לזכות אותו בתרומה נכבדה לעולם התורה. היהודי הזה התברך בהרבה כסף, אבל כנראה שהוא לא קיבל מספיק שכל כדי לדעת איפה להשקיע את הכסף, וכמה שניסיתי לדבר על לבו, הרגשתי שאני מדבר לקיר... "באחת הפעמים, ניצת פתאום זיק בעיניו ועלה לו רעיון, הוא אמר לי שמאחר והוא 'ביזנעס מן', הוא לא רוצה סתם לתרום כסף, אבל הוא מוכן לעשות איתי עסקה. הוא ייתן לי סכום של שלושה מיליון דולרים, אם אני מוכן לחתום איתו על חוזה שאני נותן לו חצי מהעולם הבא שלי..."

"נשארתי עם פה פעור... המחשבה הראשונה שלי היתה לתפוס את זה בשתי ידיים. בטח שאני מסכים, הרי עם שלושה מיליון דולרים אני אוכל להרוויח עולם הבא חדש, אולי אפילו יותר מהחצי שאני מוכר לו..."

"אבל מאחר ואני רגיל שלא לעשות שום צעד בלי להיוועץ במורן ורבותי גדולי הדור, ומאחר וזכיתי לאפשרות לשאול את מרן הגראי"ל תמיד, החלטתי לנצל את ההזדמנות הזאת. התקשרתי באותו המעמד למרן ראש הישיבה, השיחה היתה על רמקול, והעשיר שמע אותי מדבר עם ראש הישיבה.

"הצגתי בפני ראש הישיבה את השאלה, והוא מיד השיב בשאלה: "מי אומר שיש לך בכלל עולם הבא שאתה יכול למכור חצי???"

"האמת שלא ידעתי מה לענות, אבל לשמחתי העשיר שישב לצדי התערב בשיחה ואמר למרן הגראי"ל שהוא מוכר להמר על שלושה מיליון דולרים. הוא חושב שיש לי עולם הבא גדול מאוד אבל הוא נותן את הכסף גם על דעת האפשרות שאולי אין לי כלום. זה הימור שהוא מוכן לקחת, הרי בכל זאת הוא איש עסקים..."

"עכשיו שינה ראש הישיבה את הטון מן הקצה אל הקצה: "העולם הבא שווה מיליארדים. סחורה של מיליארדים לא מוכרים במיליונים!"

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

שמלמד תורה כלל מי שמעוניין, בחינם. הוא לא מבקש שום תמורה. מי מלמד תורה לאחרים? מי שכבר יודע, כלומר, הוא כבר למד, התקדם, העמיק, הגיע לדרגה של מרביץ תורה, ועכשיו הוא לא מבקש כסף או תשלום מכל סוג שהוא, אלא מלמד בחינם, ואז מה קורה? הוא מקבל את התורה במתנה!

חייבים לומר שהמתנה הזאת, זה לא רק ידיעת התורה רגילה, כי את זה כבר יש לו. המתנה הזאת היא ידיעת התורה בהיקפים גדולים ורחבים הרבה יותר, מעבר למה שדעת אדם יכולה להשיג באופן טבעי, אלף חזרות ומיליוני שעות לימוד לא יוכלו להניב את התועלת שתניב ה'מתנה' הזאת, שניתנת לאדם משמים, אם הוא משים את עצמו כמדבר.

ונסיים במעשה שהיה עם אבי זקני, הסבא מסלבודקא זצ"ל, שנסע למרן הגר"י סלטנר זצ"ל לפני שפתח את הישיבה, ואמר לו: "רבי, אני רוצה לפתוח ישיבה, אבל איך עושים את זה? עם מה פותחים ישיבה? מה צריכה להיות המחשבה שלי, מה צריכה להיות המגמה שלי כשאני ניגש לפתוח ישיבה?"

ענה לו רבי ישראל סלטנר: "רצונך לפתוח ישיבה? ישיבה פותחים עם הפסוק 'להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים'."

כך בדיוק עשה הסבא מסלבודקא, אני מכיר את הסיפורים האלו מהבית, הרי הסבתא שלי ע"ה היתה בתו של הסבא מסלבודקא. הסבא היה נוסע ממקום למקום ומקבץ את כל מי שרק רצה ללמוד, הוא לא סינן את הבחורים, לא בדק מה הרקע שלהם, אם הם באים מבית טוב ואם הם ממשפחה מספיק מכובדת. הוא הכניס לישיבה את כולם, ובנה אותם לגדולי הדור!

זה נקרא 'פקיר עצמו כמדבר'. הוא לא חיפש תלמידים שזה כבוד ללמד אותם, הוא לא חיפש תלמידים שיעשו לו שם עולמי כראש ישיבה של גאוני אירופה, הוא חיפש תלמידים שאפשר ללמד אותם, לקדם אותם, לבנות אותם, והוא אכן זכה למתנה, ולא רק מתנה אחת, עד היום ההשקעה שלו מומשיכה להניב פירי פירות, בישיבת חברון ובכל הישיבות שהשתלשלו והוקמו על ידי בוגרי ישיבת סלבודקא בארץ ובתפוצות.

אפילו מה היה העניין הזה, אבל הייתי זקוק לברכה ונכנסתי למרן זצ"ל, כמדומני שהיה זה בענייני פרנסה.

אמרתי לו, "רבי ברכני... אני צריך ברכה!". הוא הסתכל עלי ואמר לי: "זיץ זיץ לערנענן" - שב ותלמד. אני הייתי מאוד מרוצה, יש לי בעיה רצינית, והרבי אומר שאני צריך רק ללמוד והבעיה תיפתר, נו, יש לך פתרון קל יותר מזה. בשמחה רבה אשב ואלמד!

פניתי לצאת מהחדר, ומרן צעק אחרי עוד מילה אחת כתוספת לתשובתו הקצרה: "ש"ס!!!". כלומר, ההוראה היא ללמוד את כל הש"ס... זה היה כל כך עוצמתי, המראה של הפנים שלו עדיין חקוק בזכרוני, איך שהוא צעק לי "ש"ס".

לאחר מכן התבוננתי בזה, וחשבתי לעצמי, למה אמר לי מרן ללמוד ש"ס? בדרך כלל הוא היה אומר ללמוד מסכת מסוימת, או נושא מסוים. אבל כל הש"ס? לא שמענו על כאלו הוראות של מרן. אלא מה?

הגמרא במסכת נדרים דף ח' אומרת: "אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל", והרי כשהתחלתי ללמוד עם מרן לפני שישים שנה, קיבלתי על עצמי ללמוד את כל הש"ס. בפועל למדנו רק עד יבמות, אז הנה, נדרתי נדר גדול ואני צריך לסיים את הש"ס כדי שלא איכשל בעוון נדרים חס ושלום.

זכורני שבתקופה בה זכיתי ללמוד אתו, אף הייתי מגיע עם שאלות חמורות שהיה רבי שמואל רוזובסקי מקשה בשיעורים בישיבה, בעומק העיון, ותמיד כששאלתי שאלה, היה מרן זצ"ל משיב לי על אתר, הוא ממש היה מונח בכל רגע נתון בכל אחת מסוגיות הש"ס, וידע אותה עם הראשונים והאחרונים, הגאונות היתה פשוט על אנושית, והיה ברור שזה בגדר של 'ממדבר מתנה'.

אבל אני רוצה להגיע כאן לשלב נוסף בהבנת דברי הגמרא: 'ממדבר מתנה', שמי שמשים את עצמו כמדבר, זוכה לקבל את התורה במתנה. ורש"י מסביר כמו שאמרנו, שמשים עצמו כמדבר, הכוונה אחד

בחי חיותו של אביו הקה"י הייתי נותן לרבינו קויטל, וכוונתי היתה שיתפלל אך היה אומר, בסדר, אני אמסור לאבא, חשב שאני עושהו שליח למסור לאביו.

כל שנה כשישבתי עמו ביחידות בסוכה ביארצייט של הרבנית ע"ה, הייתי מבקש שהרב יגיד איזה שבח על הרבנית, היה חושב ואומר, וכל שנה אומר דבר אחר. ופעם אחת אמר: "אני אגיד לך שבח על הרבנית, שהסכימה להתחתן איתי..."

(קטעים נבחרים מתוך הספר 'אריד בשיחי')

וללמוד! אבל לימוד, שחוף מזה אין כלום!". אמרו בגמ' בנדה [ע:]: 'מה יעשה אדם ויחכם, ירבה בישיבה', לא רק בזמן, אלא גם בקביעות, 'שהישיבה' תהיה הרבה, יותר מציאות של ישיבה, שחוף מזה אין כלום.

ובכל הדורות ראינו שה'משה' של הדור היה מופלג בענווה כידוע. שמעתי מרבינו כמה פעמים שאמר לי: "אתה יודע למה אנשים באים כאן לברכות? כי הברכות שלי זו משנה מפורשת, 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך', וא"כ למה רק כאן באים? כנראה שסבורין העולם מה שיותר הדיוט - יותר מועילה הברכה..."

"נסיעה מירושלים לבני ברק, לא היתה ענין של מה בכך. הם נסעו לתל אביב, ומשם לבני ברק, זה לקח בערך חצי יום לעשות את כל הדרך הזאת. הנסיעה הזאת הפכה לקבועה, הצטרף אליהם גם הגאון רבי משה יהושע לנדו זצ"ל, ושם אצל החזון איש הוא קנה חכמה ודעת, וקיבל ממנו הרבה תורה, ודרכי לימוד, והיה ממש אחד מתלמידיו המובהקים של מרנא החזון איש.

"סבא היה מספר שאחד הדברים שהוא קנה מהחזון איש, היה הדרכה חשובה לחיים: 'מה נקרא להצליח בחיים, לעבור את השבעים שנה בלי לפגוע ביהודי!'..."

"אנחנו הרי מודדים הצלחה בדרכים שונות, יש שיגידו שהצלחה תלויה בכסף, ככל שהילד שלך יותר עשיר, זה אומר שגידלת ילד מוצלח יותר, יש כאלו שרואים הצלחה בתארים אקדמאיים, אחרים מסתכלים על פיתוחים ופריצות דרך מדעיות, יש אנשים שיגידו שמי שהבן שלו נהיה ראש ישיבה, זכה להצלחה גדולה. וכי יש לך אדם מאושר יותר ממי שזוכה לראות את בניו מרביצי תורה למאות ולאלפי תלמידים?

אבל החזון איש אמר, שההגדרה הנכונה להצלחה היא שונה לחלוטין! יהודי שהצליח לעבור את ימי חייו בלי לפגוע באף יהודי אחד - זה נקרא להצליח בחיים!

"פעם אחת אמר להם החזון איש: 'הרי אתם מירושלים, ובירושלים מתגורר הרב מבריסק, האם אתם נכנסים אצלו לפעמים לשמוע ממנו שיעורים?'

"הם שמעו שה'חזון איש' שואל כזאת שאלה, וראו אותה כהוראה מפורשת ללכת ולשמוע שיעורים מפי הרב מבריסק.

"כששבו לירושלים הם פנו לביתו של מרן הרב מבריסק, דפקו בדלת, וכשהרב פתח את הדלת הם אמרו לו: 'רצוננו לשמוע

שיעורים מהרב'.
"נענה הרב מבריסק ואמר להם: 'אני גדרתי גדר, שבכל שיעור אני מכניס עשרה תלמידים. לא יותר. ומאחר ובשיעור שלי כבר יש עשרה קבועים, אני לא מקבל בשלב זה תלמידים נוספים!'.
"כששבו לביקור נוסף אצל החזון איש, הם אמרו לו את התשובה: 'הרב מבריסק הודיע לנו שהוא היה מאוד רוצה אומנם לקבל אותנו בין תלמידיו, אבל יש לו גדר שהוא אינו מקבל יותר מעשרה תלמידים, ולכן אינו יכול לקבל תלמידים חדשים!'.
"מששמע זאת החזון איש, הוא אמר שהוא לא מבין איזו מן תשובה הם עונים לו: 'אני אמרתי לכם שכדאי לשמוע שיעור מהרב מבריסק, ואתם אומרים שהוא לא מכניס אתכם. מה עשה הלל הזקן כשלא הכניסו אותו לבית המדרש? הוא הקשיב דרך הארובה! אז אתם תקשיבו דרך החור של מנעול הדלת!...'".

"כשחזרו התלמידים לירושלים, הם הלכו אל הרב מבריסק. סבא פשוט פרץ בבכי, הוא אמר לרב מבריסק שהוא מבין את זה שיש גדר שיהיו רק עשרה תלמידים, אבל אם לא אזכה ללמוד בדרך האמת, למה לי חיים?

"מששמע הרב מבריסק את תחנוניו, הוא הרבה בדבר ולבסוף פסק את פסוקו: 'אני את הגדר שגדרתי לעצמי איני יכול לשבור', אמר, 'ולכן מספר התלמידים בשיעור יישאר עשרה בלבד. אבל מאחר ואתם כל כך רוצים לשמוע את השיעורים שלי, אני אמנה את בני ר' בערל שיחזרו בפניכם על השיעורים הללו!'.
"ואכן כך היה. היתה להם קביעות לשמוע את השיעורים של הרב מבריסק מפני בנו רבי בערל, כל שבוע במוצאי שבת קודש, ומיני אז זכה סבי להתקרב בקרבה יתירה גם לרב מבריסק זצ"ל".

המשך השיחה יפורסם בעז"ה הגיליון הבא

המשך מעמוד 23 | הרב עמרם בינעט

"לא פחות ולא יותר! ביום ראשון אותה עובדת מתקשרת לאשתי... 'מאוד לא נעים לי', היא אמרה, 'אבל עבדתי אצלך לפני עשר שנים, ואני זוכרת שהיו כמה פעמים שלקחתי כמה שקלים מהקופה בלי רשות. באמת שתכננתי להחזיר אבל כל פעם דחיתי את זה להזדמנות אחרת, ובסופו של דבר יצא שגזלתי מכם כמה שקלים. עכשיו ראש השנה מתקרב, ואני מבקשת שתמחלו לי או שתגידי לי

את מספר חשבון הבנק שאוכל לעשות העברה, כדי לקיים מצוות השבת הגזלה!
"אמרה לה רעייתי, 'מחול לך מחול לך מחול לך, ועכשיו תמחלי לי גם את שבטעות ובלי כוונה הרסתי לך שידוך... ועד היום אני לא יכולה לסלוח לעצמי על זה...'. השתיים מחלו כמובן זו לזו, ונכנסו לראש השנה עם מצפון נקי ומצוחצח".

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

צוף התורה

מגיד המישרים הגר' אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

היתה שם קבוצה של 16 אנשים שידעו היטב לשחות בים, והחליטו לקפוץ מהספינה ולשחות אל החוף, ביניהם היו גם מרן זצ"ל והרבנית ע"ה.

המעפילים האחרים אמרו, "אולי נשחה כולם יחד, כך נוכל לעזור זה לזה, אם מי מאיתנו ייקלע למצוקה", אבל מרן הגר"ש ואזנר אמר לרבנית, "אנחנו לא נשחה יחד איתם. אנחנו מתבדלים מהם, הם לא שומרי תורה ומצוות!" - וכך גם במצב של סכנת חיים, הוא לא ויתר על ההתבדלות. סופו של דבר היה, שמבין 16 האנשים שקפצו למים, רק שישה הצליחו להגיע אל החוף, שניים מתוכם היו הרב והרבנית.

לימים רצה אחד מתלמידיו של מרן הגר"ש שהתגורר בחו"ל, לבוא לארץ עם בנו בר המצווה, כדי שמרן זצ"ל יניח לו תפילין בפעם הראשונה, אבל מרן ה'שבט הלוי' אמר לו שהחשש שאולי הילד יראה חלילה ראייה אסורה בשדה התעופה, גדול יותר מהתועלת שהוא יפיק מכך שיניח תפילין בפעם הראשונה אצל הרבי, ומוטב יניח הנער תפילין לעצמו בפעם הראשונה, ולא יטמא את עיניו בראייה שאינה כדת.

ומעשה היה עם אברך תלמיד חכם מופלג המתגורר באלעד, ומשמש כראש כולל אברכים בצרפת, ודרכו שהוא מחלק את זמנו בין הבית בארץ ובין הכולל בצרפת, שבוע בארץ ושבוע בצרפת. אותו ראש כולל גדר לעצמו גדר, שהוא נוסע רק במטוסים ישנים או מטוסי 'לואוקוסט' שבהם אין מסכים לצפייה, לא פעם הוא היה נוסע דרך מדינה אחרת ומפסיד כמה שעות ב'קונקשן', כדי שלא לשבת מול מסך שכוזה.

באחת הפעמים לא נותרה לו שום ברירה, הוא היה חייב לחזור לארץ, ולא הצליח למצוא טיסה במטוס שאין בו מסכים, ומאחר שהיה כמעט אונס גמור, נאלץ להסכים באופן חד פעמי לנסוע במטוס שבו יש מסך אישי לכל נוסע.

הוא נכנס למטוס, והתברר לו שהוא יושב בשורה של חמישה מושבים צמודים זה לזה, במקום האמצעי, כך שם אם לא יפעיל את המסך שלו, יהיו לו מסכים מרצדים משני צדיו.

וראה זה פלא: באותה השורה הושבתו חמשת המסכים ולא עבדו במהלך הטיסה כולה. הדיילים לא הבינו מה הגורם לתקלה, הם ניסו לאתחל את המערכת שוב ושוב, אבל המסכים נותרו כבויים כל אותה הטיסה, לכבודו של תלמיד חכם השומר על עיניו.

**מרן הגר"ש ואזנר אמר לרבנית:
"אנחנו לא נשחה יחד איתם. אנחנו
מתבדלים מהם, הם לא שומרי תורה
ומצוות!". וכך גם במצב של סכנת
חיים, הוא לא ויתר על ההתבדלות...**

"נשא את ראש בני גרשון גם הם" (במדבר ד, כ"ב)

לפעמים ניצבת בפני הורים שאלה לא פשוטה: הבן הגיע לגיל שבו הוא כבר צריך להיכנס לשיבה קטנה או לשיבה גדולה, והם עומדים בפני דילמה: מצד אחד הם יכולים לשלוח את בנם ללמוד בשיבה שבה יש צוות חזק מאוד, מגידי שיעורים מיוחדים במינם, משגיחים לבביים, יחס אישי לכל תלמיד... אבל הבחורים הלומדים שם קצת פחות חזקים ברוחניות.

לעומת זאת, אפשר לשלוח את הילד לשיבה שבה אנשי הצוות לא מתפקדים כמו שצריך, הם לא מתקרבים לרמתם התורנית של אלו מהשיבה הראשונה, אבל הבחורים הם בחורים טובים יותר, עדינים יותר, יראי שמים יותר...

מה עדיף? ישיבה עם צוות טוב ובחורים פחות טובים, או ישיבה עם צוות פחות טוב שהבחורים הלומדים בה חזקים יותר?

מרנא החפץ חיים היה אומר שאין כאן בכלל שאלה. קודם כל מסתכלים מי החברים, ואחר כך בודקים את כל השאר.

וכך הסביר החפץ חיים אתה פסוק בפרשת יתרו: "אשר שם האחד גרשום ושם השני אליעזר", לכאורה היה צריך להיות הפוך, קודם היה 'אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה', ואחר כך היה 'גר הייתי בארץ נכריה'. אז למה לבן הראשון קרא משה רבינו 'גרשום' ולבן השני 'אליעזר'?

אלא התשובה היא שקודם כל צריכים להתבדל מהרעשים, גר הייתי, אני לא שייך לכאן, אני איש זר ואיני חלק מארץ מדין, ואחר כך אפשר לעסוק בהודאה להשי"ת על הניסים והחסדים שעשה עמו קודם לכן.

ומעשה היה עם מרן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל, שעלה לארץ עם רעייתו הרבנית בספינת מעפילים, וכשהתקרבו לארץ עשו סיבובים בים כדי להתחמק מהבריטים, שניסו לעצור את ההעפלה היהודית לארץ. אחרי מספר ימים נגמר הדלק והספינה היתה בסכנת טביעה.

באחת הפעמים כשהגיע לרופא, אמר לו הרופא: "אם לא תוריד במשקלך לפחות 80 קילוגרמים, לא יארכו ימיך בעולם הזה. הגוף שלך יקרוס בתוך חודשים אחדים או לכל היותר שנה - שנתיים"

"אִישׁ אֹו אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנִדָּר נִדָּר" (במדבר ו', ב')

מעשה היה ביהודי שהיה כבד משקל, וככל שניסה לעשות 'דיאטות' שונות ומשונות כדי להרזות, לא עלה הדבר בידו, ומשקל גופו הוסיף לעלות ולעלות, עד שהגיע למשקל של כ-160 קילוגרמים. בהתאם למשקל החלו גם לצוץ בעיות רפואיות קשות, ובאחת הפעמים כשהגיע לרופא, אמר לו הרופא: "אם לא תוריד במשקלך לפחות 80 קילוגרמים, לא יארכו ימיך בעולם הזה. הגוף שלך יקרוס בתוך חודשים אחדים או לכל היותר שנה - שנתיים".

יצא היהודי כשהוא שבור ורצוץ, וכמעט נתן לייאוש להתגבר עליו, אבל אז תפס את עצמו בידיים, והחל למנוע מפיו דברי מאכל שאינם בריאים, ובתוך ארבעה חודשים השיל מחצית ממשקל גופו.

כשחזר אל הרופא, הוא היה צריך לשכנע אותו שמדובר באותו אדם, והרופא סבר שאולי מדובר במתחזה...

"איך הצלחת?", שאל הרופא את המטופל, "הרי ניסית כל כך הרבה פעמים ונכשלת, מה קרה הפעם שכן הצלחת".

ענה המטופל בפשטות: "לא השארתי לי ברירה. אמרת לי שאני עומד למות חלילה, ולכן כשיצאתי מכאן נשבעתי בשבועה חמורה שיותר לא אכניס לפי לעולם שום דבר מאפה, חוץ מלחם או חלה, לא אכניס לפי יותר מיני מתיקה מכל סוג שהוא, ואבצע פעילות גופנית לפחות שעה ביום.

"כמובן שאני לא יכול להפר שבועה, רחמנא ליצלן, ולכן אני באמת אוכל רק מה שצריך, ועושה פעילות כל יום, מה שהביא אותי להשלת המשקל העודף".

נשאלת השאלה: האם נהג האיש נכון? האם מותר להישבע שבועה שכזאת?

משיב הגר"ד שרייבר: באופן כללי צריכים להימנע ולהתרחק מאוד משבועות ונדרים, ולא להכניס את עצמנו למקום שיש סכנה שניכשל בעוון שבועות ונדרים חלילה וחלילה, אבל הרי אמרו חז"ל שנשבעין לקיים את המצוות, והשמירה על הבריאות היא מצווה גדולה וחשובה, ולכן אי אפשר לומר שאותו יהודי עבר על איסור כשנשבע על כך...

וביודעי ומכירי קאמינא, ביהודי שמאוד רצה לבדוק עניין כלשהו בתוכנה הידועה של 'בינה מלאכותית', וביקש מחברו, איש עסקים עשיר מאוד, שיבדוק עבורו במחשב המחובר לרשת את הנושא הזה.

אמר לו אותו עשיר שהוא מוכן לעשות זאת, רק אם הוא יבוא אליו הביתה וישב לידו בשעה שהוא מבצע את הבדיקה. כששאל אותו מה פשר הדבר, ומדוע לא יוכל לבדוק ולענות לו בטלפון, השיב החבר שלפני חמש שנים הוא נשבע, שלעולם לא ידליק

מחשב כשאין עוד מישהו לצדו, והרי זה בכלל 'נשבעין לקיים את המצוות'...

3

מעשה שהיה ביהודי אחד שהיה ישראל גמור לכל דבריו, הוא חלם בלילה שמודיעים לו משמים שהוא כהן, וביקש לעלות לדוכן בבית הכנסת לדרמן. הגבאים לא הרשו לו לשאת כפיים עד שלא ישאלו את מרן שר התורה כדת מה לעשות

"יְבָרְכֶה ה' וְיִשְׁמְרֶה" (במדבר ו', כ"ג)

מעשה היה באחד מבתי הכנסת בבני ברק, שאדם ניגש לפני התיבה והתפלל שחרית, ובחזרת הש"ץ, עלו כהנים לדוכן והוא הקריא להם את פסוקי הברכה מילה במילה כנהוג. הקהל ענה 'אמן', והש"ץ המשיך ב'שים שלום' עד לסיום התפילה.

לאחר שכבר אמרו כולם 'עלינו לשבח' וקיבלו את התפילין שאל אחד מהקהל: "למה אמרת רק שני פסוקים בברכת כהנים?", וכשהחלו לשחזר מהזיכרון התברר שאכן, הוא דילג על הפסוק באמצעי של ברכת כהנים, והיחיד ששם לכך לב, משום מה העיר על כך רק לאחר סיום התפילה...

שתי שאלות התעוררו בבית הכנסת: האחת, האם הכהנים בירכו בשוגג ברכה לבטלה כי לא אמרו את ברכת הכהנים במלואה, ובנוסף, האם ראוי שקהל המתפללים יחפשו עכשיו מניין בבית כנסת אחר לשמוע ברכת כהנים?

משיב הגר"ד שרייבר שליט"א: אכן, נראה שברכו ברכה לבטלה בשוגג, ומן הראוי שהמתפללים ישמעו ברכת כהנים פעם נוספת בבית כנסת אחר, או במניין הבא באותו בית הכנסת.

ומעניין לציין, שהגאון המקובל רבי שריה דבליצקי זצ"ל העיר, שלפי שיטת החרדים הידועה, שמצוות ברכת כהנים מוטלת גם על הישראלים שמצווים להתברך מפי הכהנים, מי שנכנס לבית הכנסת באמצע ברכת כהנים או יוצא באמצע, עובר על 'בל תגרע' כי הוא מקיים את המצווה עם החסרה, קל וחומר בכהנים עצמם שאם מברכים רק חלק מהברכה, הם נכשלים ב'בל תגרע'. ובערוך השולחן סימן קכ"ח - כתוב שאפילו מילה אחת מעכבת.

ונסיים במעשה שהיה ביהודי אחד, שהיה ישראל גמור לכל דבריו, ובוקר אחד הוא קם ותפעם רוחו. הוא חלם בלילה שמודיעים לו משמים שהוא כהן, וביקש לעלות לדוכן בבית הכנסת לדרמן.

הגבאים לא הרשו לו לשאת כפיים, עד שלא ישאלו את מרן שר התורה כדת מה לעשות, והשיב מרן זצ"ל, שאם הודיעו לו בחלום שהוא כהן - הוא יכול לשאת את כפיו בחלום, אבל שלא ישא את כפיו בהקוץ...

הַמִּדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

"אז למה סבא שם את השטריימל על יד המיטה?", שאלתי אותו בחוסר הבנה. והוא השיב לי תשובה שהשאירה אותי המום...

הרב יוחנן בריזל עם סיפור נפלא על סבו הגה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל, והסיבה שבגינה היה מניח את השטריימל ליד מיטתו

אליעזר (לייזר) רוט

משיח, הוא יוכל לחבוש את השטריימל לראשו ולרוץ מהר החוצה כדי לקדם את פניו של מלך המשיח. אמרתי לו: "יפה מאוד סבא, אני רואה שאתה מרגיש במוחש שמושיח ממש בפתח, אה???"

הוא הסתכל עלי בחוסר הבנה: "בטח שהוא בפתח, למה אתה שואל כזאת שאלה...". אנחנו הרי אומרים בכל יום אני מאמין... אמרתי לו: "בגלל שאני רואה שהשטריימל ליד המיטה של סבא, אני מבין שסבא מתכוון להיות ממש מוכן לקראת הרגע המיוחל...". הוא חיך ואמר לי: "יוחנן, הלוואי שהייתי בכזאת דרגה של ציפייה לגאולה. לא זכיתי לכך".

"אז למה סבא שם את השטריימל על יד המיטה?", שאלתי אותו בחוסר הבנה.

והוא השיב לי תשובה שהשאירה אותי המום:

"זה מנהג ישן שהנהגתי לעצמי..."

היה זה לפני שנים, פעם אחת קמתי מהשינה בשבת קודש, ו... שכחתי שהיום שבת.

ב"ה לא נכשלתי ולא עשיתי שם מלאכה, אבל אחרי כמה דקות פתאום תפסתי שעכשיו שבת קודש. נבהלתי נורא! הרי יכולתי לעבור על חילול שבת בשוגג רח"ל.

"חשבתי לעצמי, מה אני יכול לעשות כדי שדבר כזה לא יקרה שוב לעולם? מה אני יעשה שכל פעם שאני אקום מהמיטה בשבת, אזכור מיד ברגע שאפקח את העיניים שעכשיו שבת, כדי שלא אכשל חלילה וחס בחילול שבת בשוגג?

"ואז המצאתי את הפיתרון הזה".

מאז, כל פעם שאני הולך לישון בשבת, אני גורר כסא, שם אותו על יד המיטה, ועליו אני מניח את השטריימל, כך אני יודע בוודאות שברגע שאפקח את העיניים אני אראה שטריימל, ואזכר שעכשיו שבת...".

לפני כשבועיים הרחבנו על הגה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל ומסירותו בשליחותו של ה'חזו"א' להפצת היהדות. וכך סיפר לנו נכדו. "הסבא היה גאון עצום, היה לו ידע בכל מכמני התורה הקדושה, ובנוסף הוא היה יהודי בן עלייה בהליכותיו והנהגותיו. פעם הורה לו מרן החזו"ן איש זצ"ל לצאת ולזכות את ישראל, להשיב לב בנים על אבותם. הם היו קבוצה של שבעה יהודים יראים ושלמים, שכולם נשלחו לשליחות הזאת על ידי מרן החזו"ן איש. הם היו מתפזרים מדי שבת, כל אחד בעיר או ביישוב אחר, שם היו שובתים, נושאים דרשה, עושים 'זיץ' בליל שבת, לומדים עם ילדים בשבת אחרי צהרים, ומכניסים אווירה של שבת במקומות שבחלקם היתה קרירות. הם הלכו גם למקומות ששם לא היו כמעט בכלל שומרי שבת, וגם למקומות שכן היו, אבל הם ראו צורך לחזק ולהוסיף.

"עם השנים נשרו חלק מחברי הקבוצה, עד שבסופו של דבר, סבא נשאר היחיד שהמשיך בפעילות הזאת, בה דבק בכל כוחותיו עד זקנה ושיבה.

"הוא היה יוצא מביתו בקביעות. כל שבת הוא היה במקום אחר, פעם באשקלון, פעם בבאר שבע, ולאחר מכן בחדרה, בקריית מוצקין, בחיפה, בקריית אתא, רעננה, ועוד ועוד. בכל מקום שהיה גרעין קטן של שומרי תורה ומצוות הוא היה מגיע להתארח ולחזק. השבוע אנו מביאים סיפור נוסף שמענו מפיו:

היה זה לעת זקנותו של אבי זקני, הגה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל. בשבת אחת נכנסתי לביתו כדי לסייע לו להתארגן ולצאת לתפילה, והנה אני רואה דבר מעניין...

ליד המיטה של סבא היה כסא, ועליו היה מונח ה'שטריימל' שלו... חשבתי לעצמי, וואו! סבא בטח מאוד מצפה לביאת המשיח. הוא הכין את השטריימל סמוך למיטה, כדי שברגע שיישמע שופרו של

גליון 576
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

יורד למסעות קייטום על האישור לפרשת פ"ה

סיפורי חז"ל

מי הוא שרה של תורה
אמר רבי ישמעאל, בן שלוש עשרה שנה
הייתי כשהלכתי אל סבי נחוניא בן הקנה,
ושאלתי, מי הוא שרה של תורה, ומה
שמו? אמר לי שמו יופיאל, עמדתי
הוספתי צער על צער, הייתי בתענית,
פרשתי עצמי מכל תענוג ארבעים יום
תוספת על תעניתי, ואמרתי שם גדול
בסוף ארבעים יום, עד שהורדתי אותו
וירד בשלהבת אש ופניו כמראה הבזק.
כשראיתי אותו, נבהלתי ונודעועתי, כל
איברי נתפרקו וירדתי לאחור. ואמר לי
בן אדם, מה טובך והרעשת פמליא
גדולה, והתחוקתי עצמי ואמרתי לו, גלוי
וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שלא
הורדתיך לכבודי אלא לעשות רצון קונך.
אמר לי, בן אדם טיפה סרוחה רימה
ותולעת, אף כי נפשך הואיל ויש לה
חברת הגוף הנגוף, אם כן אם תרצה
שאתגלה אליך, שב ארבעים יום
בתענית, תטבול עשרים וארבע טבילות
בכל יום, אל תטעום דבר מזהם, ולא כל
מיני קטניות וירק, ואל תסתכל באשה,
ושב בבית אפל. עשה כן, ולמד לו שם
ולמד והיה עולה ויורד.
(ראשית חכמה שער התשובה פ"ה)

פרשת השבוע

לעזור לעניים חולים ונצרכים, החלק
המוקצב לתורה אוצר בקרבו מצוה רבת
צדדים, שהרי כלול בכך גם חסד,
בהושטת עזרה לתלמידי חכמים עניים
לכלכלה להלבשה וכו', ונוסף על כך
לאפשר בידם לעסוק בתורה. הנגיד
הסכים לכך מיד והבטיח לשנות את
הצוואה ולחלק את רכושו לחמישה
חלקים במקום לארבעה. ברם החפץ
חיים הוסיף לדבר אליו: עצתי לך, ר'
יוסף, אף זו, שאת חלקך בן שמונת אלפי
הרובל, תעביר עוד בחיך למוסדות
המתאימים ולא תמתין עד לאחר מאה
ועשרים שיהיה צורך לתובעו מבניך.
הרי ידוע לנו שעל פי רוב נלחמים הבנים
נגד צוואה מעין זו. הם מעמידים עורך
דין מוכשר, שבהשתדלו לפסול את
הצוואה ממציא הוא הוכחות כוזבות
לבית המשפט, שלפיהן לא היה האב
בדעה צלולה בעת עורכו את הצוואה
ולפיכך הצוואה אינה ברת קיום. שווה
אפוא בנפשך, כאשר יקראו בעולם
האמת את צוואתך בצירוף עדותו
הכוזבת של העו"ד יימצא, כי לא אתה
הפיקח ובר הדעת הנך בעל הצוואה,
אלא איזה יוסף אחר, אך שונים יהיו פני
הדברים לו תמסור את נדבתך למוסדות
הקדושים כמו ידיך. ר' יוסף אל תסמוך
על שום אדם. והחפץ חיים היה מבאר
תמיד את הפסוק "ואיש את קדשיו לו
יהיו" מה שמקדיש האדם לדברים
שבקדושה רק זה בלבד נשאר לו.

ואיש את קדשיו לו יהיו" (ה' - י')
מסופר על החפץ חיים הקדוש זיע"א
שבא אליו יהודי עשיר בשם ר' יוסף, הוא
ביקש שיעיין בצוואתו שערך ויביע עליה
את הסכמתו. בצוואתו חילק ר' יוסף את
כספו המזומן בסך ארבעים אלף רובל
לארבעה חלקים. עשרת אלפי רובל לכל
אחד משלושת בניו ועשרת אלפים רובל
לאשתו. כספים אחרים ומטלטלים חילק
לקרובים. את כל הספרים שבספרייתו
העשירה הוריש לישיבות. עיין החפץ
חיים בצוואה ואמר, אדרבה ר' יוסף חוזר
בעצמך על הדברים שכתבת ומצא את
משגיך, ציית ר' יוסף ובדק, אולם לא
מצא כל משגה. אמר לו החפץ חיים,
ראשית מרבה אני לתמוה עליך ר' יוסף
שהקצבת את כל הכסף למשפחה ואת
כל הספרים לישיבות, מן הראוי היה
לנהוג קצת אחרת, להקציב חלק מהכסף
לישיבות ומקצת מן הספרים לבנים, הרי
אין מחסור לבני הישיבות בספרים, כשם
שהם חסרים כסף לכלכלתם, ושנית
רואה אני כי בצוואתך עברת על המקרא
"ומבשרך אל תתעלם". אמנם בשרך
פירושו הקרובים, אך הקרוב ביותר אל
אדם הריהו הוא גופו, "אדם קרוב אצל
עצמו", מדוע אפוא הנך מסיח דעתך
מעצמך? וכי לך לעצמך אין מגיע כלום?
הרי אף את עצמך חייב היית לחשוב
לפחות כבן, לו יהי בעיניך כי ארבעה
בנים לך, בחר אף לך חלק אחד וחלקו
לשנים, מחצית לתורה מחצית לחסד

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:18 ת"א: 8:21 ר"ת: 8:51

חג השבועות ופרשת נשא

זמני כניסת החג
ירושלים: 7:00 ת"א: 7:15

ליומא דהילולא של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

לפני כמאתיים וחמישים שנה חי בעיר סלוצק אברך ששמו היה ר' שלמה. אביו ר' אורי נתן נטע היה גאון מפורסם שנולד בבריסק, ומאוחר יותר התיישב בעיר סלוצק, בנו שלמה למד אצלו עד אחרי הבר מצוה, לאחר מכן כמנהג בחורי הישיבה באותם ימים, הוא נסע למרתקים כדי לקיים את הכלל של "הווה גולה למקום תורה" קודם הוא נסע לוילנא, לאחר מכן לפורודנה ולאחר מכן לקרקוב, בכל המקומות הוא הצטייד במטען רב של תורה ויראת שמים. בקרקוב פגש ר' שלמה אחד מחסידיו הנסתרים של הבעש"ט הקדוש זיע"א, באותם הימים היו כבר לבעש"ט תלמידים רבים גדולים בתורה ומצטיינים בהתנהגותם החסידית, הללו עשו בשליחותו של רבם בסתר מבלי להתפרסם ולהתגלות, ולכן הם נקראו חסידים נסתרים. בדרך זו למד ר' שלמה להכיר את שיטת החסידות, ועד מהרה נהיה לחסיד נלהב של הבעש"ט, אם כי איש לא ידע על כך, כאשר מלאו לו עשרים ושנים שנה חזר ר' שלמה לבית אביו בסלוצק, הגאון רבי אורי נתן נטע ניהל עם בנו שיחה למדנית וגילה לשמחתו כי בנו דומה לו בכל הנוגע לכישורים בלימוד התורה, וכי השנים שעשה בשיבות עשו את שלהן והבן נהיה למדן גדול. מיד החל האב לחפש עבור בנו שידוך מתאים, ולא עברו ימים מרובים עד שנמצא שידוך הוגן בדמות בתו של יהודי חשוב, חוכר לפי משלוח ידו, חותנו לעתיד של ר' שלמה היה יהודי אמיד למדי, וקיבל על עצמו לקיים את בני הווג כדי שר' שלמה יוכל להמשיך וללמוד תורה באין מפריע.

החתונה נערכה בשעה טובה ומוצלחת. והיה נראה שהכל הולך למישורין, אולם כחצי שנה אחרי החתונה, אירע אסון גדול, אשתו הצעירה של ר' שלמה יצאה מדעתה לפתע פתאום רח"ל. היא לא דיברה עם אף אחד מאומה, ישבה לה מאחורי התנור ונשארה כך יושבת יומם ולילה מבלי להשמיע הגה, גם לאכול היא סירבה, עד שנאלצו להאכילה כמו תינוק, בעלה וההורים לא ידעו את נפשם, הם חשבו כי אולי מישוהו נתן בה עין רעה על שהצליחה למצוא שידוך כה מוצלח, עם אברך למדן ובעל מידות, הוריה של האשה הצעירה ניסו כל מיני דרכים כדי להבריא את בתם, אולם הדבר לא עלה בידם, שנים נקפו וכבר כמעט חלפו שש שנים מאז שהאשה חלתה ובעלה נשאר כאלמן בחיי אשתו. בימים אלה הגיע לסלוצק לביקור, הבעל שם טוב הקדוש, תלמידי החכמים שבעיר וכן בעלי הבתים החשובים באו להקביל את פניו, ביניהם היה גם אביו של ר' שלמה וכן חותנו.

בדמעות הם ספרו לצדיק על האסון שאירע להם, ואבי האשה ששמע רבות על המופתים שעשה הבעש"ט בהודמנויות שונות, בקש רפואה לבתו החולה, הרבי ביקש משלשתם מר' שלמה ומשני המחוננים לבוא אליו בשעה יעודה, כאשר באו, הוא שאל אותם אם אין בלבם איש על רעהו? הם השיבו בלאו מוחלט, אדרבא כל אחד מהם שיבח את חברו, ושני המחוננים כאחד שיבחו את ר' שלמה, במיוחד הפליג בשבחיו חותנו שאמר, שלפני שר' שלמה בא למקום, קרה לעיתים קרובות שיהודים היו רבים ומתקוטטים ביניהם מתוך קנאה בענייני פרנסה, אולם מאז שר' שלמה התיישב ביניהם, והחל להפיץ את אור התורה והמידות הטובות, השתנו היהודים ושורר ביניהם שלום אחווה ורעות. ר' שלמה היה מקרב במיוחד את האנשים הפשוטים, לומד אתם חומש עם רש"י, עין יעקב, מדרש ופרקי אבות, הוא היה מסביר להם כי ה' יתברך הוא בעל הבית של העולם, וכיצד הוא משיג על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית, בצורה

שאיש אינו יכול לקחת אצל חברו דבר מבלי שזה מגיע לו. בצורה כזו רכש לו ר' שלמה לאט לאט השפעה מכרעת, והאנשים הפסיקו לריב, והתקרבו איש אל רעהו באחדות ורעות, עתה השתתפו כולם בצערו של ר' שלמה והתפללו כולם שאשתו תזכה לרפואה שלמה במהרה.

לאחר ששמע את דברי המחוננים, השיב להם הבעש"ט באומרו, כי בעזרת ה' האשה תבריא, תחזור לאיתנה ותהיה שוב בריאה ברוחה כפי שהייתה, אולם בתנאי אחד, מיד שהאשה תבריא יתן לה בעלה גט ויתגרש ממנה. השמחה שנגרמה ע"י הבטחת הבעש"ט לרפא את האשה, נמהלה בצער ובתימהון למשמע התנאי המוזר שנתלווה להבטחות, היתכן? שאלו, אם אפשר לרפא אותה הרי זה טוב מאד, והווג הצעיר יוכל להמשיך את חייו המשותפים באושר, ואם כן מדוע להתגרש? אבי האשה הבטיח מצידו תרומה גדולה למטרות צדקה, אם רק לא יצטרך חתנו לגרש את אשתו, גם אביו של ר' שלמה הגאון הקשיש השמיע טענות ומענות, וניסה לעמוד על המקח לגבי התנאי הקשה שהתנה הבעש"ט, אולם כל זה היה ללא הועיל, הבעש"ט ענה להם כי אם אין הם מקבלים את התנאי שלו אין הוא יכול לעזור להם.

כעבור ימים אחדים באו שוב המחוננים אל הבעל שם טוב בלוויית ר' שלמה ואמרו לה כי לאחר שיקול ועיון החליטו לקבל את התנאי שלו, אולם הם לא יכולים להבטיח לו שגם האשה הצעירה תסכים להתגרש. הבעש"ט קבל את דבריהם ואמר אל החוכר שיסע הביתה ויספר לבתו שהוא הבעש"ט קורא לה לבוא אליו, כי הוא רוצה לשוחח עמה, המחוננים היו מוכי תדהמה, קל לאמר זאת לבן תגידו לאשה שהבעש"ט קורא לה, הרי כמה וכמה שנים שהיא בכלל לא תופשת מזה שמדברים אליה, אביה ניסה לאמר לבעש"ט כי יהיה זה בלתי אפשרי למסור לה את זה, אולם הבעש"ט לא השיב מאומה והמחוננים נסעו הביתה במצב רוח שהיה רחוק מלהיות משמח, אילו ידע הבעש"ט באיזה מצב נמצאת בתי האומללה היה יועץ לנו ודאי אחרת, אמר לעצמו במרירות אבי האשה, אולם חתנו ר' שלמה הרגיע אותו באומרו כי הבעש"ט ודאי יודע מה שהוא מדבר, ויש לעשות מה שהוא ציווה ללא היסוס. בבואו הביתה מצא החוכר את בתו יושבת כדרכה מאחורי התנור, הוא סיפר לאשתו כי הבעש"ט אמר שבעזרת ה' הבת תרפא, ודרך אגב הוא סיפר על מעשה ניסים ומופתים שונים שהיו מיוחסים לבעש"ט, שלפיהם הוא ריפא חולים וכו'.

כאשר שקעו הבעל ואשתו בשיחה על הבעש"ט, לא הבחינו בכך שהבת הגיחה ממקום מחבואה, התקרבה והאזינה בכובד ראש לדברי אביה, כאשר הבחינו בכך ההורים, הם קפצו ממקומם מרוב הפתעה. מיהו אותו צדיק גדול שעליו אתה מדבר אבא? שאלה הנערה בארשת פנים רצינית. אביה לא האמין למראה עיניו ולמשמע אזניו, זה שש שנים שהאשה לא דברה אף מילה, והנה עתה לפתע היא מדברת כאדם בריא לחלוטין הוא סיפר לה איפוא על הבעל שם טוב כל מה שהוא יודע.

מפחד עין הרע סגרו ההורים את הדלתות והחלונות, ולא סיפרו לאף אחד על השינוי שחל בבתם, באותו ערב ישבה האשה הצעירה אל השולחן, ואכלה יחד עם כולם כאילו מאומה לא קרה, אולם היא הרגישה את עצמה חלשה, ובלילה היא קיבלה חום גבוה וכל הלילה היא דברה מתוך החום, והיה קשה להבין מה שהיא אומרת, פרט לזאת שבדבריה חזרה והזכירה את הבעש"ט הקדוש.

משל ונמשל

בלי לימוד תורה משולים אנו לעץ יבש שחרב מעיינו
מה רבים הם הימים העוברים עלינו בביטול תורה
ובעיסוק בדברים בטלים, אין אנו שמים על לב כיצד עובר
עלינו הזמן בבטלה בלא תורה שהיא חיינו ואורך ימינו.
וכל מעיינינו אך ורק בענייני העולם הזה, כגון להשתכר
ממון הרבה ונדמה לנו שממון זה שאנו צוברים יעמוד לנו
בשעת הצורך ובו נוכל להציל גם את נפשנו. אם כך אנו
סבורים אין אנו אלא טועים.

משל למה הדבר דומה לעשיר שבנו יחידו חלה ונפל
למשכב. אי אפשר היה לראות עליו שחולה הוא, ברם חש
היה עצמו בכל רע ולא היה בו כוח לעמור על רגליו. אמרו
הרופאים כי אין הם מוצאים שום חולי מיוחד, ואין זאת
אלא שלקה הבן בחוסר דם חמור, לכך לא יועילו שום
תרופות רגילות. ורק דרך אחת יש להעלות לו ארוכה,
והיא להוציא מגופו של אדם בריא מנה גדולה של דם
ולהעבירה לגופו של הבן החולה, ושב ורפא לו. הלך
העשיר ובא אל העניים שבעירו ואמר להם הרי אני נותן
לכם כל ממון שאתם מבקשים ובלבד שתתנו לי רשות
להוציא מנה של דם מגופו של אחד מילדיכם כדי
להעבירה אחר כך לגופו של בני החולה, שכן אנושה
מחלתו וזוהי רפואת היחידה. אמרו לו העניים, מוכנים
ומזומנים אנו לעשות למענך בממון זה שאתה רוצה לתת
לנו כל מלאכה וכל עבודה שבעולם, אבל להוציא דם
מגופו של ילדנו ולתתו לך בשביל רפואת בנך. זאת לא
נוכל לעשות, שהרי הדם הוא הנפש והוא מקור חיותו של
אדם. ואיך נפקיר את חיי ילדנו למען בצע כסף.

הנמשל: התורה היא מקור חיותנו וממנה לנו תוצאות
חיים, בלי לימוד תורה משולים אנו לעץ יבש שחרב
מעיינו, ועליו נובלים כבעל חיים שדלל מקור דמו, וסכנה
גדולה צפויה לנו ללקות באפיסת כוחות. ברם הללו באים
ואומרים תקנה יש לנו, ניקח ממון שצברנו בימים של
ביטול תורה ונתן אותו לתלמידי חכמים, ומהם נקנה חלק
משכרם המגיע להם בעד לימוד תורה. הכיצד יעלה על
הדעת שיימצא משהו שירצה למכור בכסף את מקור
חיותו? על זה הן אמר החכם מכל אדם 'אם יתן איש את
כל הון ביתו באהבה בוו יבוזו לו'. משום כך חייב אדם
לתת יפה את דעתו על העניין הזה, ולהשתדל בכל כוחו
לקבוע עתים לתורה כל עוד יש בידו לעשות זאת, כדי
שלא תהא נפשו חסרה את עיקר חיותה ושורש חייה.

(הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

רק עכשיו נזכר האב שהוא בעצם לא מסר עדיין לבתו את דברי
ההזמנה של הבעש"ט, מיד הוא סיפר לה זאת, והאשה נשמה
לרווחה, ניכר היה בה כי היא שמחה ממה ששמעה ומיד נרדמה
וישנה שינה ערבה.

למחרת בבוקר יצאו ההורים יחד עם האשה הצעירה אל הבעל שם
טוב, הם שלחו להודיע למחותן על הנס הגדול שקרה לבתם, גם
המחותן יחד עם בנו ר' שלמה באו מיד אל הבעל שם טוב, הגאון
הישיש רבי אורי נתן נטע שבאותם ימים עדיין היה רחוק מחסידות,
הרגיש עתה כי יחסו משתנה, סייע לשינוי זה גם בנו ר' שלמה שמצא
עתה הזדמנות להרחיב את הדיבור על דרכי החסידות ותורת
הבעש"ט. האב ובנו הרבו לשוחח בנושא זה עד שהגאון הקשיש
השתכנע ונעשה מקושר לבעל שם טוב הקדוש. עתה כאשר הם
עמדו כולם לפני הבעש"ט היו מוכנים לעשות הכל שיאמר להם,
האשה הצעירה סיפרה לבעש"ט על מעלותיו של בעלה ר' שלמה,
איוזה בעל טוב הוא היה לה, על מסירותו ומידותיו התרומיות, אך
יחד עם זאת הוסיפה כי מן הסתם היא לא זכתה להיות אשתו, ולכן
היא מוכנה לקבל ממנו גט, כשאמרה זאת בכתה האשה בדמעות
שליש. גם ר' שלמה סיפר לבעש"ט כי אשתו מחוננת בכל המעלות
שמנו חכמים באשת חיל, אולם הואיל והבעש"ט גור כי הוא יתגרש
ממנה הוא יעשה כדבריו, באומרו זאת פרץ גם הבעל בבכי, כל
הנוכחים בכו וכולם היו נבוכים מאוד נוכח המצב שנקלעו לתוכו.
הבעש"ט נתן להם שהות של שלשה ימים, ואמר להם לבוא ביום
הרביעי לסדר את הגט.

שלשת הימים שקבע להם הבעש"ט עברו על כולם בצער רב ויגון
עמוק, הם צמו, אמרו תהילים והתפללו, ביום הרביעי הם חזרו אל
הבעש"ט כמו אבלים בלב שבור ובעיניים דומעות, אצל הבעש"ט
כבר חיכה להם סופר סת"ם שיכתוב את הגט, וכן עדים כשרים.
הבעש"ט שאל את ר' שלמה ואשתו אם הם מוכנים להתגרש
מרצונם הטוב וללא כל כפייה? השניים ענו כי הם מאמינים באמונה
שלמה בדברי הצדיק, כי הגירושין יהיו לטובת שניהם ומאחר שהם
ידידים טובים ורוצים שהשני יהיה מאושר, הם מסכימים לעשות
זאת איש לטובת רעהו.

הבעש"ט נכנס לחדרו ולאחר זמן מה יצא ואמר: לפני כשש שנים
היתה על האשה תלונה תמורה לפני בית דין של מעלה שגור, כי
האשה תלקה בטרופ הדעת והבעל יהיה עגון כל ימיו, אולם הואיל
וחזרתם עתה בתשובה ומתוך מסירות נפש רבה הסכמתם להתגרש,
הוסר הקיטרוג מעליכם, לכו הביתה בשלום וחיו באושר, ה' יתן
לכם בנים ובנות ואריכות ימים ושנים טובות. ברכתו של הבעש"ט
אכן נתקיימה, ולר' שלמה ואשתו היו בנים ובנות. ר' שלמה נמנה
על זקני החסידים שסייעו רבות להפצת אורה של החסידות בקרב
ההמונים.

צ'ין אדם לחברו

זכות הכנסת אורחים

רבי אליעזר, אביו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א היה גר בכפר אחד, והיה מכניס אורחים גדול, עד כי הושיב שומרים בקצה הכפר וצווה להם שמיד כשבא איזה אורח, יאמרו לו שילך מיד לביתו של רבי אליעזר ושם יהיה לו מכל טוב הארץ, כדי שהאורחים הבאים לא יצטערו ויצטרכו לחפש היכן להתאכסן במקום שאינם מכירים. וכאשר היה בא אליו אורח, היה מקבלו בשמחה ובחיבה והיה מאכילו ומשקהו ומציע לו את המיטה - ועוד קודם שאכל היה מעניק לו נדבה מכובדת, כדי שיאכל בלב טוב ושמח, שהרי העני, עיקר מגמתו להשיג ולקבל פרוטות כדי להביא טרף לביתו, וטרם ישיג את נדבותו, עדיין ליבו דואג. ורצה רבי אליעזר שיאכלו בלב רגוע ושמח. פעם, שיבחו מאוד בשמים את הכנסת האורחים שלו ואת מידותיו הטובות, והסכימו בפמליא של מעלה להעמידו בנסיון, כדי לראות אם ינהג במידותיו גם בעת נסיון.

אמר הס"מ: אני אלך ואנסהו. אמר אליהו הנביא, לא טוב שתלך אתה, אלא אני אלך. והלך אליו אליהו הנביא זכור לטוב, ובא לביתו בשבת אחר הצהריים בדמות עני, במקלו ותרמילו, ונכנס לביתו ואמר "שבת שלום", כנהוג. ומן הראוי היה, שיגרשו רבי אליעזר לחוץ, כמחלל שבת! אבל רבי אליעזר היה סבלן ולא רצה לביישו, ונתן לו מיד לאכול סעודה

שלישית, ובליילה נתן לו שוב לאכול סעודת מלוח מלכה, ונתן לו נדבה, כדרכו, וכן ביום ראשון בבוקר הגיש לו ארוחת בוקר, ולא הזכיר במאומה את ענין חילול שבת, כדי שלא לביישו. וכאשר ראה אליהו הנביא את הנהגתו, התגלה אליו ואמר לו: דע שאני אליהו הנביא, ובאתי לנסות אותך, ובשכר זה שעמדת בנסיון גדול שכזה לפי קדושתך ויראת השמים שלך, ואהבת ישראל נטועה בלבך עד אין חקר, זכות זה ובזכות הכנסת אורחים שלך תזכה לבן יחיד שיאיר את עיני כל עם ישראל. וזכה לבנו הקדוש, אור שבעת הימים רבינו הבעל שם טוב זיע"א.

הכרת הטוב של צדיק

עוד אחת ממידותיו של הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א (יומא דהילולא חג השבועות), היתה להכיר טובה לכל מי שעשה חסד עמו אי פעם, אפילו בדבר קל שבקלים, גם עשרות שנים שחלפו מאז המקרה לא החלישו את רגשי הכרת הטוב בלבו. כמו המעשה כדלקמן: בילדותו בגור שיחק פעם הצדיק עם חבר ליד שפך ה"ווייסיל" ונפצע ברגלו, נשא אותו הילד החבר בזרועותיו הביתה. אחרי עשרות שנים נכנס אצלו חבר זה והציג את עצמו בשמו, מבלי לזכור כלל את המאורע, אולם הרבי שהכיר לו טובה, זכר היטב והעיר בחיוך וזכר אתה אצל ה"ווייסיל"?

חילולא דצדקיא

יום שישי ו' סיון
דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי (ב"א תתקכ"ד)
רבי חיים ב"ר בצלאל מוירמייזא (באר מים חיים על פירש"י - שמ"ח)
מורינו הבעש"ט הקדוש רבי ישראל ב"ר אליעזר (תק"כ)
הרה"ק רבי אברהם מרדכי מגור ב"ר אריה יהודה לייב (תש"ח)
שבת קודש ז' סיון
הגר צדק מוילנא אברהם בן אברהם (תק"ט)
הגה"ק רבי ראובן זעליג ב"ר צבי בענגיס (תשי"ג)
יום ראשון ח' סיון
הרה"ק רבי ישכר בעריש מוידוטישוב ב"ר יצחק אייוק מכפר ספרין (תקצ"ב)
יום שני ט' סיון
רבי משה רבקה ב"ר נפתלי הירש (באר הגולה - תמ"ד)
הרה"ק רבי יצחק אייוק מוידוטישוב ב"ר ישכר בעריש (תרל"ג)
יום שלישי י' סיון
הרה"ק רבי משה מראוואדא ב"ר אליעזר מדויקוב (תרנ"ד)
הגה"צ רבי יצחק יעקב וייס ב"ר יוסף יהודה (מנחת יצחק - תשמ"ט)
יום רביעי י"א סיון
הרה"ק רבי יהודה (ר' יודלע) מדויקוב ב"ר אלטר יחוקאל אליהו (תשמ"ט)
יום חמישי י"ב סיון
רבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ מפראג (חתן המהר"ל - שפ"ד)
הרה"ק רבי מנחם מענדל מבאר (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה)
יום שישי י"ג סיון
רבי אפרים ב"ר יעקב מוילנא (שו"ת שער אפרים - תל"ח)
הרה"ק רבי עזריאל ב"ר צבי מפליצק (עץ הדעת טוב - תלמיד המגיד - תקפ"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אורך" רמזים וסימנים התרים על המעשים.

המפסיק ממשנתו (ה')

א) אם באמצע לימודו קוראים לו להשלים מנין, אם אין להם אפשרות להשיג במקום אחר, יכול להפסיק מלימודו וללכת להשלים להם מנין. (שו"ת שבט הקהתי, ח"ב, סימן ל"ט).

ב) עד כמה חייבים להיזהר אותם המבקשים דבר מה בבית המדרש, אפילו דבר קטן ביותר, כגון עט לכתוב, או לפרוט מטבע וכדומה, שיהורו להתבונן בחילה מי ברגע זה אינו לומד, ואליו לפנות, ולא לפנות למי שמודמן לפנייהם אף שלומד, ואם כולם לומדים, עדיף שיפנה למי שלומד לבדו, ולא יפנה לשנים הלומדים בחברותא, כי מוטב שיבטל אחד ולא שנים. וצריך להתבונן אם מותר לו על פי דין להפסיק האדם הלומד לצורך מבוקשו, וגם לא ניתן לדיחוי לאחר זמן. (ספר בנין עולם, פרק ב', אות 1)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

נדבת הר"ר פינחס רוזנשטיין הי"ו

לע"נ מורנו הבעש"ט הקדוש

רבי ישראל ב"ר אליעזר זיע"א

גלב"ע ו' סיון תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לבנות "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרָשַׁת נְשֵׂא - הַשְּׁקֵעָה פְּדָאִית

"וְאִישׁ אֶת קַדְשׁוֹ לֹו יִהְיֶה" (במדבר ה, י)

מהפסוק: "וְאִישׁ אֶת קַדְשׁוֹ לֹו יִהְיֶה" (במדבר ה, י). כל התרומות שאתה נותן זה בשבילך, המצווה הזו תלווה אותך בעולם הנצח.

איש אשר יתן לכהן "לו יהיה" מה שאתה נותן לכהנים ולעמלי תורה נשאר שלך לעד ולנצח נצחים!

בזמן שבית המקדש היה קיים עם ישראל היו מביאים קורבנות והכהנים היו אוכלים מבשר הקורבנות. איך היתה הכפרה? **הכהנים אוכלים ובעלי הקורבן מתכפרים.**

כאשר אתה נותן לאברך מתנה הגונה שיקנה אוכל לשבת. הוא אוכל בביתו ונחשב לך קורבן שמכפר לך וכל העבירות שעשית מתכפרות באכילה שלו. איך זה יתכן?

אדם יכול לשאול: "וכי אתם צוחקים עלי? איך זה יתכן? הכהן אוכל שווארמה והעבירות שלי מתכפרות?"

אלא כאשר אתה נותן ללומד תורה לאכול, מה נתת לו? לא נתת לו בשר, עוף ותפוחי אדמה. נתת לו חיות ואנרגיה ללמוד ולעסוק בתורה הקדושה עוד ארבע שעות. כל זה בזכות העוף שהבאת לו. התורה הקדושה אומרת שהאברך הזה כאשר הוא יושב ולומד זכות הלימוד מכפרת כמו קורבן לתורמים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
יו"ר עמותת כשרות בישראל

שְׁמֵי לַבַּיִת

שָׁמַיִם	כְּנִסְתֵי לַבַּיִת	צִי
21:08	20:14	19:00
21:05	20:12	19:18
21:09	20:15	19:21
21:05	20:11	19:18

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה חנוך אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוך בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דריר בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניצירי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניצירי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי מיכאל יהודה בן מרים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זהורה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנט בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנוך רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעילה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

מין הגאון הרב ישראל מאיר הכהן ('החפץ חיים') על התורה אומר שכל התרומות והצדקות שאדם נותן למי הוא עוזר?

הוא עוזר לעצמו! כאשר אתה עוזר ליהודי אחר נראה לך שאתה עוזר לו אבל במשקפיים של התורה אתה עוזר לעצמך.

בחג השבועות אנחנו קוראים את מגילת רות. בועז חשב שהוא עוזר לרות, אבל באמת הוא עזר לעצמו.

רות חשבה שהיא עוזרת לנעמי אבל התברר שהיא עזרה לעצמה. **כל מה שאדם עושה בחיים לעצמו הוא עושה, כמו שנאמר: "וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִאֶסְפֶּךָ"** (ישעיהו נח, ח).

הגמרא (ב"ב יא) מספרת: "ת"ר מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת". הוא פתח את אוצרות המלוכה וחילק לעניים. לא היה קמח ולא פירות.

בית אחיו ובית אביו נאספו עליו ואמרו לו: "מה אתה עושה?! כל מלך אוסף ואוסף. אבותיך הוסיפו על אוצרות אביהם. אתה לא רק שלא מוסיף אלא אתה פותח את האוצרות ומחלקם!"

"אמר להם: 'אבותי גנזו למטה ואני גונז למעלה. אבותי גנזו לאחרים ואני גונז לעצמי'. אבותי גנזו בעולם הזה ואני גונז לעולם הבא. אבותי גנזו במקום שהיד שולטת שהרי אפשר לגנוב הכל אני גונז במקום שאין היד שולטת".

מין 'החפץ החיים' אומר שכל זה נלמד

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוראל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּהִלְכָּה – רְכִיבִים עַל מוֹצְרִים - חֵלֶק א'

שאלה: ?

כיום על מוצרים רבים מופיעה רשימת רכיבים, מה משמעותה?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

לקטוז - דו סוכר המופק מחלב.

חלבונים - יכול להיות חלבוני חלב או חלבונים מהצומח.

חומר מתחלב - [ליצטין] החומר אינו חלבי. תפקידו לחבר בין שני חומרים אשר אין להם זיקה משותפת, כגון: מים ושומן שמחברים ביניהם לצורך תעשיית השוקולד וכדו'. חומר ליצטין המצוי בחי או בצומח ניתן להפקה באופן מלאכותי מחלבון ביצים, מסויה או לפתית והוא משמש כמתחלב למגוון מוצרים. החומר מיובא בדרך כלל ממדינות שונות בעולם בתור חומר מקשה ומתחלב לצורך תעשיית מזון לתינוקות וממתקים. מופק משומן מן החי.

גלוקוז- וכן "פרוקטוז-דקסטרוז" - סוכר פרווה המופק בעיקר מפירות או ירקות ודבש. עשוי להיות מופק גם מקטניות. יש לציין כי באירופה מרבית הגלוקוזה מופקת מחיטה. לעניין פסח הוא חמץ גמור.

חומר משמר - אינו בהכרח חמץ. מדובר בתוסף מזון המוכנס למוצר כדי למנוע ריקבון וקלקול. דואג להאריך את חיי המוצר לזמן רב יותר. אין לו זיקה לשמרים הידועים.

מלטודקסטרין - סוג עמילן מחמץ או מקטניות.

ביוטין - ויטמין. יכול להיות מופק מחלב או מן החי או ממאכלים טבעיים אחרים.

סוכר ענבים - אינו בהכרח סוכר מענבים אלא שם מושאל.

סיטריק אסיד - מזהה בסימון E330. חומצה שמקורה מהצומח, מלימונים או משאר פירות חמוצים. החומר משמש להחמצת משקאות ומוצרים שונים.

חומצה לאקטית - חומר משמר שנותן טעם במזון. מזהה בסימון E270. אף שמקורה הטבעי מחלב כיום על פי הרוב מיוצרת מהצומח, כגון: מולסה, אורז, תירס וחיטה.

גומי ערביק - מזהה על פי רוב בסימון E414. מקורו מנטפי עצים במדינות אפריקה כמו סודן. משמש כאמולסיפייר או כחומר מעבה בייצור סוכריות, ג'לי וגומי לעיסה.

גליצרין - מזהה על פי רוב בסימון E422. מיוצר משמנים צמחיים או מן החי. משמש בין היתר כמשמר או כממתיק. נמצא בתרופות רבות ובסירופים.

אמולסיפייר - [אמולגאטור] חומר מתחלב. תפקידו לגשר ולקשר בין השמנים המרכיבים את מוצרי המזון עם נוזלים אחרים. מבחינה הלכתית מוחזק שיש בו שומן מן החי. משמש לייצור מרגרינה, מוצרי מאפה, גלידה וממתקים.

אנזימים - חלבונים שמיוצרים על ידי תאים חיים של צמחים ובעלי חיים. משמשים כמשפיעים בהרבה תחומים גם בכמות מזערית מאוד, כגון: פירוק חומרים אחרים או הקפאת חומרים. משמש לייצור שמרים, כוהל סוכר. טעון בדיקה מחשש לחמץ בתהליך ההפקה.

מונוסודיום גלוטמט - (MSG) חומצה המצויה במזונות רבים ותפקידה לשפר הטעם. נוכחותה יוצרת טעם בשר הנקרא לעיתים E621.

אספרטיים - ממתיק מלאכותי מתוק פי 180 מסוכר ובעל ערך קלורי נמוך. מזהה בסימון E952.

הַתְּנַהּגוֹת וְתוֹצָאָה

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל סיפר: בשנת ה'תשכ"א היה תכנון להקים בניין חדש ומפואר של ישיבת גייטסהד באנגליה. מספר גויים מתושבי השכונה התנגדו לבנייה. הם הכינו עצומה וביקשו להחתים את השכנים ולהגיש את העצומה לרשויות כדי שהם לא יאשרו את בקשת הבנייה. ראשית, הם פנו לכומר שגר בשכנות לישיבה כדי שיחתום. הם היו בטוחים שהוא יהיה הראשון לעמוד בראש העצומה. יתר על כן, הם חשבו כי הכומר בתור אדם שיש לו השפעה על ציבור גדול, יוכל לשכנע אנשים רבים שגם הם יחתמו על העצומה לרשויות. כך הם קיוו שיוכלו להגיש עצומה עם חתימות רבות - וכך העיריה לא תאשר את בקשת הבנייה.

לתדהמתם הכומר ביקש לבטל את העצומה. הם שאלו אותו: "מדוע?". הכומר הסביר: "אני מחבב מאוד את תלמידי הישיבה. יתר על כן, בכל פעם שאני רואה אותם, אני מתפעל מהם. בכל שנות מגורי במקום הזה, אני רואה את התלמידים עסוקים בלימודיהם. לא נתקלתי אפילו במקרה אחד בו תלמיד הרים את ידו על חברו או התנהג בצורה שלילית. הם נאים בהליכותיהם! אני מקנא בהם! לנו אין נוער כזה. אדרבה, אני מקווה שההתנהגות שלהם תשפיע גם על הנוער שלנו, לכן אני כן מבקש את קרבנותם. בניית בניין הישיבה היא אינטרס אישי שלנו". (מעובד מתוך 'המשגיח דקמניץ')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חייג במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב יהודה הורביץ מדז'יקוב זצ"ל

האדמו"ר הרב יהודה הורביץ מדז'יקוב זצ"ל הידוע בכינויו 'ר' יודלי דז'יקובר' נולד ב-י"ח אלול ה'תרס"ה (1905) כבן שני. אביו לאחר נישואיו גר בוויז'ניץ בסמוך לחותנו. בשנת ה'תרס"ט (1909) המשפחה עברה לדז'יקוב, שם אביו התמנה לרב. לאחר פטירת הסבא, אביו התמנה לאדמו"ר. בשנות מלחמת העולם הראשונה משפחתו נדדה יחד עם משפחת האדמו"ר מויז'ניץ לגרוסוורדין. לאחר המלחמה רבינו התיישב בטארנוב והקים בה חצר חסידית. בגיל עשרים נסמך להוראה על ידי הגאון הרב אברהם מנדל שטיינברג (רבה של ברודי).

רבינו שהה בגרוסוורדין בביתו של סבו האדמו"ר ר' ישראל הגר מויז'ניץ. מאחר שלא נולדו להם צאצאים, הוא גירש את רעייתו ונישא לה בשנית בתקווה שקיום מצוות המחזיר גרושתו ישמש להם כסגולה ללידת ילדים, אך ללא הועיל. הם התגרשו בשנית ומאז לא נישא. ב-ל"ג בעומר ה'תרצ"ו (1936) מונה לדיין בקלויזנבורג. עם פלישת הנאצים להונגריה בשנת ה'תש"ד (1944) הועבר עם שאר יהודי גרוסוורדין לגטו. זמן קצר לפני השילוח לאושוויץ הוא הצליח להימלט יחד עם משפחת חותנו לרומניה.

עם סיום מלחמת העולם השנייה שב עם משפחת חותנו לגרוסוורדין. כעבור זמן עלה איתם לארץ ישראל. אביו ואחיו נספו בשואה. למרות הפצרות חוזרות ונשנות רבינו סירב להקים חצר חסידית. הוא התגורר בגפו בירושלים ושימש כר"מ ומשפיע בישיבת 'בית יוסף צבי'. עונות מופלא. בשנת ה'תשמ"ה (1985) עבר להתגורר בלונדון. גם שם התקבצו סביבו חסידים והוא התחיל להתנהג באדמו"רות. בשנותיו האחרונות גזר על עצמו שתיקה. נפטר ב-י"א בסיוון ה'תשמ"ט (1989). חי כ-84 שנים. ציונו בלונדון.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' יהושע מדז'יקוב (בעל 'עטרת ישועה').
סבא (מצד אמו): האדמו"ר ר' ישראל הגר מויז'ניץ. **אביו:** האדמו"ר ר' אלטר יחזקאל אליהו מדז'יקוב הי"ד (נרצח בשואה). **אימו:** מרת חוה (בת האדמו"ר מויז'ניץ). **אשתו:** מרת מרים (בת דודו האדמו"ר ר' חיים מאיר הגר מויז'ניץ). **מרבתינו:** סבו, אביו, האדמו"ר ר' חיים מאיר הגר מויז'ניץ, הרה"ג מאיר אריק, הרה"ג אברהם ישעיהו קרליץ (מחזון אי"ש), הגאון ר' יוסף צבי דושינסקי. **חברותא:** ר' יצחק יעקב וייס (גאב"ד העדה החרדית- הם למדו מדי יום כשש שעות). **מתלמידינו:** האדמו"ר ר' שמואל יעקב קאהן (האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק), האדמו"ר ר' מרדכי שטיין (האדמו"ר מפאלטישאן), האדמו"ר ר' מרדכי הגר (האדמו"ר מוויז'ניץ מונסי), ר' יעקב מאיר שכטר (ממנהיגי חסידות ברסלב), ר' זאב פלדמן (אב"ד עץ חיים חתם סופר וחבר הבד"צ בלונדון), ר' אליעזר דוד פרידמן (רבם של חסידי בעלזא-מכונבאק בלונדון), האדמו"ר ר' מנחם מנדל מונדרר (האדמו"ר מקאסוב-ירושלים), ר' מרדכי גנוט (מחבר לוח דבר בעתו). **מספריו:** **יאמרי תורה**- על התורה **ימשנת יהודה**- על מסכת אבות **גיליוני מהר"י**- הערות שכתב בשולי ספרים, שלמד בהם **יזכרון יהודה**- דברי תורה וסיפורים (נכתב ע"י תלמידו האדמו"ר ר' שמואל יעקב קאהן)

הרה"צ רבי פנחס יוסף שליט"א (האדמו"ר מקאסוב ירושלים), בימי ילדותו היה מעורב בתאונת דרכים מחרידה. מצבו היה אנוש. גם אנשי ההצלה שבאו לטפל בו לא נתנו תקווה. הם ניבאו לו שחורות רח"ל. אביו, רבי מנחם מנדל מונדרר זצ"ל (האדמו"ר מקאסוב ירושלים) כשראה את המצב הקשה, רץ מיד לרבינו וביקש ממנו שיעתיר עבורו ויברך אותו ברפואה שלימה. רבינו השתמט ממנו ולא הסכים להיענות לבקשתו ותחנוניו.

כשבני המשפחה שמעו על הסיפור, הרה"צ רבי אהרן יוסף בריזל שליט"א (גיסו של ר' מנחם) רץ לרבינו והתחיל ללחוץ עליו ואמר: "גסי מכין לכם סעודת בוקר וערב במסירות נפש! מכבס לכם את הבגדים. נאמן ומסור לכם באופן מופלא ביותר. היכן הכרת הטוב?! מה הוא מבקש מכם, רק שתאמרו שתי מילים: 'רפואה שלימה!'".

רבינו כששמע את דבריו הנרגשים, נרעש מיד ופלט מפיו שתי מילים: "רפואה שלימה!". **בחסדי ה' מיד מצב הילד התחיל להתייבב. מיום ליום השתפר מצבו פלאים עד שבדרך נס התרפא לגמרי כאחד האדם ב"ה!** אחר כך, כשר' אהרן יוסף ביקר אצל רבינו, הרה"ק נתן לו סטירה ואמר: "עמדת על ראשי עם ברזלים!". רבי אהרן יוסף השיב לו: "וכי היתה לי ברירה?". רבינו ענה לו: "טוב עשית!".

כאשר רבינו הגיע לירושלים, מקורביו וחסידיו הלכו לחפש לו דירה. כאשר ראו דירה שנראתה בעיניהם, הם קראו לו לבוא לראות אותה. רבינו הגיע למקום ואמר: "הדירה לא טובה". הם ראו דירה אחרת ושוב רבינו הגיע ואמר: "הדירה לא בשבילי". כך פסל דירה שלישית ורביעית. מקורביו לא הבינו איזה פסול הוא מצא בדירות, הרי הרב לא יודע מהו 'עולם הזה'. מה ראה בדירות שלא מצאו חן בעיניו? רבינו הגיע לראות דירה נוספת, עלה במדרגות, הגיע עד הדלת ואז אמר: "זו דירה טובה".

"רגע", מקורביו אמרו, "הרב'ה לא ראה את הדירה בפנים"- "אין צורך", השיב להם, "זו דירה טובה, אפשר לקנות אותה". המקורבים שאלו בתמיהה: "מניין לרב'ה שזו דירה טובה?" רבינו השיב: "**עליתי במדרגות, ספרתי עשרים ושש מדרגות כמניין שם הוי"ה. זו דירה טובה בשבילי.**"

פ עם אחד ממקורביו הזכיר לפניו את בתו הזקוקה לישועה. למחרת רבינו בירר אצלו על מצב בתו. הלה בישר כי ב"ה כבר נושע מצרתו. רבינו שאל: "באיזו שעה היתה הישועה?" הלה ענה: "בשתיים בלילה". רבינו שאל אותו: "**למה לא הודעת לי בשתיים בלילה? מה היה אכפת לך אם הייתי הולך לישון כמה שעות?!**"

הַיְהוָה דָּן כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת

כל אחד הוסיף חשדות והשערות שונות. הקהילה נעשתה כמקרה בשיחות על רב הקהילה...

לא חלף זמן רב והרב שם לב כי פני האנשים אינם כתמול שלשום. במהלך הדרשה בשבת הבחין במבטים שונים שהציבור שלח לעברו.

הרב עצר את הדרשה, פנה אל האנשים ואמר: "רבותי, אני רוצה לדעת, האם יש לכם קפידה כלשהי עלי. אולי שמעתם עלי דברי רינון ולעז? אמרו נא לי, כדי שאוכל להתייחס לעניין".

גבאי הקהילה נעמד על רגליו ואמר לרב את האמת באופן גלוי ונחרץ. הוא סיפר, כי הרב נצפה פעמים רבות על ידי המתפללים כשהוא זורע בחצר בית-הכנסת בעיצומה של שנת השמיטה.

לאחר מכן סיים את דבריו ואמר: "לא העלינו על דעתנו שתלמיד חכם מסוגל לחלל בריש-גלי את 'שבת הארץ' ועוד בחצר בית אלוקינו!".

הרב הביט בפני הנוכחים ואמר: "רבותי, חבל מאוד שלא דנתם אותי לכף זכות. כאשר יש חשדות כאלו, הייתם יכולים לפנות אלי ולשאול אותי לִפְשֵׁר מעשי".

"רבותי, כפי שידוע לכם אני משמש גם כמוהל. ב"ה, כמעט בכל יום אני זוכה להכניס ילד מילדי ישראל בבריתו של אברהם אבינו ע"ה".

"כמו כן אני בן העדה התוניסאית. בקרב בני תוניס קיים מנהג לקבור את עורלת הנימול בחצר בית הכנסת". הגבאי שאל: "מדוע דווקא שם?".

הרב הסביר: "על ידי כך ימשך ליבו של התינוק לתורה וליראת שמיים טהורה! בזכות הטמנת העורלות בחצר בית הכנסת, במקום מקודש בו אנחנו מתפללים ולומדים את התורה הקדושה, התינוקות יזכו להרגיש את הקירוב לבורא עולם".

"אני בסך הכל המשכתי את מנהג אבותי. יתכן ושמעתם לב כי אני מלמל כמה מילים לפני קבורת העורלה. אני נשאתי תפילה לבורא עולם שיזכה את הרך הנימול להיות שתול בבית ה' כל ימי חייו שתהיה בו אהבת תורה ויראת שמיים טהורה".

הרב סיים את דבריו והותיר את המתפללים המומים. הם הבינו כי לחינם חשדו ברב על שעבר על איסור חמור של עבודת הארץ בשנת השמיטה בעוד שהרב עסק בקיום המנהג של קבורת העורלה.

אכן, היה עליהם לשאול אותו לִפְשֵׁר מעשיו, בטרם יחרצו את גורלו.

עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות - לא נוכל לתאר ולשער. לעיתים רבות, גם כאשר אנחנו רואים לכאורה באופן ברור שאדם עושה מעשה שלילי- **אם נחקור ונדרוש היטב, יתכן מאוד שנגלה כי ראייתנו הייתה מוטעית. אנחנו נבין כי לחינם דנו אותו לכף חובה.**

עלינו להיזהר מאוד שלא לשפוט את הזולת בפזיזות לפני שנבדוק, נחקור ונדרוש את הדברים לעומקם. כך אירע גם בסיפור המופלא שלפנינו:

הרב הישיש של קהילה מכובדת הלך לעולמו. ראשי הקהילה חיפשו אחר תלמיד חכם שימש כמרא-דאתרא בקהילתם במקום הרב.

לאחר חקירה ודרישה נודע להם על תלמיד חכם מופלג שהגיע לגור לא מזמן בשכונה. הם הגיעו אליו כדי לתהות על קנקנו. הם התחילו לדבר איתו בדברי תורה.

עד מהרה הם גילו שאכן מדובר בתלמיד חכם עצום, בקי בתורה הקדושה וגם בעל מתק שפתיים. דיבורו בנחת וקולח בצורה מדהימה.

לאחר דיון קצר הם ביקשו ממנו לשמש כמרא-דאתרא של הקהילה. הרב הסכים ודרש בבית-הכנסת. האנשים נהנו מידיעותיו הרבות בתורה. עד מהרה כולם העריצו את הרב. הכל הרגישו כי זו היתה בחירה מוצלחת ביותר.

באחד הימים הרב הגיע לבית הכנסת לפני תפילת מנחה. אחד המתפללים הבחין כי הרב נכנס לחצר האחורית של בית הכנסת, חופר גומה בפנית הגינה, ממלמל כמה מילים, משליך לתוך הגומא גרעין קטן, חוזר ומכסה את הגומה באדמה...

המתפלל עמד מסומר למקומו. הוא התפלא מאוד לנוכח המחזה שנגלה לעיניו. **אותה השנה היתה שנת שמיטה ובה ציוותה התורה הקדושה בין שאר הדברים לא לזרוע את האדמה. הוא התפלא, כיצד יתכן שהמרא-דאתרא עובר על ציווי התורה!?**

התברר שהמאורע לא היה חד פעמי אלא חזר על עצמו כמעט מידי יום! הרב נצפה על ידי מתפללים נוספים כשהוא חופר בורות קטנים, מכניס לתוכם זרעים ומכסה את הבורות...

בני הקהילה התחילו לרנן אחריו. חלק מהאנשים טענו שהרב לא מבין בהלכה. אחרים שיערו שהרב זורע עשבי בשמים להבדלה.

היו גם כאלו שהעריכו שהרב מעוניין לנטוע עצי פרי כדי שיהיה להם לברכת האילנות - וסובר בטעות, כי נטיעה בבית-הכנסת מותרת בשמיטה, שכן בפסוק כתוב "שֶׁדָךְ" ומקום בית-הכנסת אינו נכלל באיסור.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'נה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן יונה ז"ל אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בן פרחת ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אביבה עושי ע"ה אלון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל שרה בת נקיס ע"ה אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה דב בן קלרה ז"ל חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהר ע"ה מסעוד בן קיט ז"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שבועות

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

שבועות

- ב..... ביום הזה באו - קבלת התורה בכל שנה ושנה
- ג..... לעיני כל העם - נתינת התורה לכל, אפילו לפחותים
- ה..... ואשא אתכם - רוממות בני ישראל ביום הזה
- ז..... בעצרת נידונים - ראש השנה לסייעתא דשמיא בתורה ועבודת ה' בשנה הבעל"ט
- י..... תיקון ליל שבועות - גדולת וקדושת הלילה
- יב..... בקבלת יום זה - מתן תורה בעת קריאת עשרת הדברות אף בדור אחרון
- יג..... ואת הלפידים - קבלת התורה באש קודש
- טו..... רצוננו לראות את מלכנו - חשיבות ההשתוקקות והרצון ובעירת בלב באש קודש
- יז..... יושב תהילות ישראל - מעלת אמירת תהלים שחיברם דוד המלך ובפרט ביום זה
- יט..... דרך ארץ קדמה - זהירות יתירה בבין אדם לחברו
- כא..... ללמוד וללמד - עסק התורה בימים אלו ובכל השנה
- כב..... שובו לכם לאהליכם - העיקר לקיים את התורה בשובם לביתם מהר סיני

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

שבועות

ביום הזה באו - קבלת התורה בכל שנה ושנה

אמרו חז"ל (פסיקתא זוטא ואתחנן) חייב אדם לראות את עצמו כאילו מקבל תורה מסיני". וביאור הדברים הוא כי נתנת התורה אינה רק מאורע שהיה בשעתו, אלא היא מתחדשת בכל שנה ושנה, וכמו שאמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה בשבועותיכם) וז"ל, הנה פסח זכר ליציאת מצרים היא זכרון למה שעבר, וכן סוכות 'למען ידעו דורותיכם' מה שכבר היה, אבל מתן תורה, הוא יום מתן תורה בעצמו, איננו זכר למה שהיה, כי היא בלה חדשה בשעה ראשונה, והיום מקבלה מנותן התורה ית"ש, עכ"ל.

ובן כתב המ"ז (או"ח מו ה) בביאור הברכה 'נותן התורה' בלשון הווה, כי הקב"ה נותן התורה בכל עת ורגע לבני ישראל, ונתינה זו באה מכוחה של הקצבה שמקבל האדם במתן תורה בחג השבועות בכל שנה ושנה. ובה פירש הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קט. ד"ה משה) בלשון הכתוב (שמות יט יט) 'משה ידבר', שלא נאמר 'ידבר' בלשון עבר אלא 'ידבר' בלשון עתיד, ומבאר וז"ל, משה ידבר לשון עתיד, כי עתיד הוא משה רבינו לדבר בכל דור ודור עם כל אחד ואחד הבא לטהר ולקבל התורה עליו, כי אתפשטותא דמשה בכל דור ודור.

א. וכבר הוכיח כן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, (הובא בהליכות שלמה פרק יב הערה 1) מדברי הגמ' (שבת קכט:) שאסור להקיז דם בכל ערב יום טוב, משום שגזרו אטו יומא טבא דעצרת, שכשהיו בני ישראל במדבר סיני יצא בערב שבועות רוח ושמנו 'טבוח', ואם לא היו מקבלים ישראל את התורה 'הוה טבוח להו לבשריהו ולדמיהו', [ומאחר שבערב יו"ט דשבועות יש סכנה להקיז דם על כן אסרו בכל ערב יו"ט, הובא ברמ"א או"ח תס"ח י]. ולכאורה צריך ביאור, הרי 'רוח' זו יצאה מלפני אלפי שנים, ואיזה סכנה יש בדבר לדידן, עד שאסרו מחמת זה להקיז דם בערב שבועות עד היום הזה. אלא, מבאר ב'מחצית השקל' (שם סקט"ו) ונודע דבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע זמן ההוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר וענין ההוא. ונמצא שאותה 'רוח' - טבוח' יוצאת מחדש בכל שנה ושנה, ורק ע"י קבלת בני ישראל את התורה הם ניצולים ממנה, מעתה יובן מה ענין יש לנו להיזהר אף כהיום מהקזת דם, ולא רק מטעם 'זכר' וסימן בעלמא, אלא כדי להחיותנו כהיום הזה בפועל ממש. והרי 'מידה טובה מרובה', כי אם עניני הסכנה שהיו אז שבים ומתחדשים בכל שנה ושנה, ק"ו בן בנו של ק"ו שכל עניני מתן תורה - נתנת התורה, וקירבת בני ישראל אל ה' שבים להתרחש בפועל ממש בכל שנה ושנה אף בדור אחרון - בשנת ה'תשפ"ג...

עוד סימוכין לכך הביאו, דהנה ידוע שאין לקצוץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד (מג"א ריש סי' רס, מ'מגיד מישרים' שאמר כן לבי"), ומכל מקום מביא ה'ליקוטי מהרי"ח' (ח"ג דף מה) בשם הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע (וכן הוא בחידושי הרי"ם), דבערב שבועות אין להקפיד בזה ומותר לקוצצם ביום אחד, וטעמו ונימוקו עמו, שהרי איתא בזה"ק (פ"ר אמור הובא בסוף תיקון ליל שבועות) שהטעם שאמרה תורה לספור ספירת העומר במשך שבעה שבועות, כי הם במקום ספירת שבעה נקיים מכל לכלוך וטומאה, ואחרי הספירה טובלים במקוה טהרה ליל שבועות כדי לקבל את התורה בטהרה ביום, ולטבילה זו צריך להסיר ולהוריד כל החציצות מעל גופו, ועל כן אם לא יקצוץ את צפרניו יהיו אלו חוצצים ומעכבים את הטבילה, לפיכך מותר מן הדין לקצוץ הצפרנים ביום אחד כדין טבילת מצוה. מכאן נאמר, אם בשנת תשפ"ג מתירים לנו לקצוץ צפרני ידיים ורגליים ביום אחד, ואין אומרים שהיתר זה כבר אינו נוהג בזמן הזה, ע"כ שאף עלינו להיטהר כאותה טהרה שנטהרו אבותינו בהיותם במדבר, ואף אנו נקבל את התורה ביום חג השבועות הזה בפועל ממש כמו שהם קיבלו בהר סיני.

ב. הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל סיפר, שבשנה אחת בחג השבועות בהיותו בכותל המערבי עם הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע, קרא לו הרה"ק קודם עלות השחר, ואמר לו, כעת שואלים בשמים האם רוצים לקבל את התורה, הבה נענה יחדיו 'נעשה ונשמע', וביאר את דבריו, כי קבלת התורה צריכה להיות ברבים על כן רציתי שנאמר יחדיו נעשה ונשמע. ג. וכך כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע לפרש בלשון הכתוב (שמות כ טו) 'וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק', וז"ל, הנה בכל שנה יש בחי' קבלת התורה מחדש, כי הדורות יורדים במדרגה משנה לשנה ורצונו ית' שאור קבלת

באר הפרשה - שבועות

ג

ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות מגילת רות ד"ה ויהי) שבא לומר שאף הנדמים בעיניהם ל'עצי סרק' - שאין בהם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מצוות, גם להם יש חלק ביום זה בקבלת התורה, אבל עליהם מוטל לנצל ככל יכולתם את הזמן הקדוש ולקבל את התורה - כי זה תכלית יום זה.

בתיב (שמות יט ו), 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' וברש"י - 'לא פחות ולא יותר', כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות חת"ם, שם"ד): 'לא יותר' - היינו שהיא מדריגה יותר עליונה שבאפשרות, ואפילו מלאכי השרת לא זכו ולא יכול לזכות יותר מזה אפילו גדול הנביאים. 'ולא פחות' פירוש אין אשה או פחות

פוק חזי מה שהעיד ה'חוקוני' (בהקדמה לפירושו עה"ת) בלשון קדשו בנפשי נשבעתי אני חזקיה, כי בחלומי שמעתי קול אלוקים מדבר עשרת הדברים.

מעשה מילתא דפשיטא שכשם שקודם נתינת התורה שהיתה בהר סיני אמרה תורה 'היו נכונים', כך גם עתה שומה עלינו להכין את עצמנו לקראת נתינת התורה שתהיה בחג השבועות הקרב ובא, וכשם שנתנת התורה מתחדשת כך גם ציווי 'היו נכונים' מתחדש אף הוא...

לעיני כל העם - נתינת התורה לכל, אפילו לפחותים מנהג ישראל קדושים להניח עצי סרק בבתי כנסיות ביום"ט של שבועות. טעם לשבח נתן הרה"ק

התורה יופיע ויזרח גם במקומות הנמוכים בדורות השפלים. והנה ישראל כשעמדו בהר סיני הביטו ברוח קדשם על הדורות האחרונים, וראו איך הם עומדים מרחוק בתוך חושך והסתר גדול ובכל זאת מקבלין את התורה והתפלאו מאוד, וע"ז כתוב וירא העם וינועו. עכ"ל.

ד. ידועים דברי ה'ערוך השולחן' (או"ח רפד יא) המבאר בנוסח ברכות ההפטרה, 'ודבר אחד מדברין אחור לא ישוב ריקם', דבא לומר שלא יחשוב האדם שהדברים שכבר עברו כבר אין לנו בהם תועלת, וחלילה יביט על הכל כסיפור מעשה, אבל האמת דגם העבר עדיין מתנוצץ בכל עת ובכל זמן, כמו יציאת מצרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים ונמצא דבכל עת הוא יצ"מ, וכן לענין 'קבלת התורה', כל מה שהיה אז לא עברו ולא יעברו, אלא תמיד הם נוצצים ופועלים בכל עת, ולזה אומרים ודבר אחד מדברין אחור לא ישוב ריקם - כלומר אפילו אותם העומדים עתה באחור שכבר עברו, גם הם לא ישובו ריקם והם תורה שלימה, ובכל שנה ושנה בבוא חג השבועות, מתרחש שוב בזה העולם, מעמד קבלת התורה.

הרה"ק מרוז"ן זי"ע לא היה אומר דברי תורה בשולחנו הטהור בליל שבועות, באמרו, הנני מרגיש כבעל השדה קודם קצירת החיטים, התבואה הישנה כבר אזלה, והחדשה עדיין לא נקצרה. כך התורה הישנה כבר נסתיימה, ואילו התורה החדשה עוד לא באה, והיינו נמי, שבכל שנה מתחדש שוב קבלת התורה כפשוטו ממש.

בסגנון זה איתא ב'רמתיים צופים' (על תנ"כ"א פ"ח, אות נח) שהרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע לא אמר תורה בליל שבועות כי 'דרך ארץ קדמה לתורה'... אך מה עושים בלילה הזה מכינים עצמם לקבלת התורה באימה ביראה ברתת ובזיע, ובתוך כך אחזו חיל ורעדה ופחד ויראה, ורעדו כל אבריו עיי"ש.

ה. כתב המג"א (תצד בתחילת הסימן) שנהגו להיות נייעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה, דאיתא במדרש (שהש"ר א נו) שהיו ישראל ישנים קודם מתן תורה והוצרך הקב"ה להעירם, ולתיקון פגם זה אנו נייעורים בכל שנה בליל זה. ולכאורה תמוה, היתכן כדבר הזה ששישים ריבוא בני ישראל היו ישנים באותו הלילה, הלא מהם היו כמה נביאים וזקנים וכו', והיאך אפשר שלא בערה נפשם בקרבם לקראת המעמד הגדול שיהא ה' נראה אליהם למחרת, הבה נתבונן אם יבוא הבורא ויאמר לנו 'למחר הנני מתגלה אליכם', וכי לא היינו משכימים קום למחזה נורא הוד זה.

ומבאר הגה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע (פר' יתרו ד"ה ויתיצבו בתחתית), כי גלוי וידוע לפני בורא עולם, שיבואו זמנים ורבים מבני ישראל יהיו טרודים ועסוקים ראשם ורובם על הפרנסה ועל הכלכלה, ורצה הקב"ה ללמדם שאף בעת קטנות המוחין עליהם לעזוב הכל ולקבל על עצמם עול תורה כפי דרגתם באותה העת. ע"כ הפיל עליהם תרדמה, ומתוך התרדמה מיהרו לקבל התורה, ללמדם לדורות שאף אם יישן אדם בהבלי הזמן בידו תמיד להתעורר, ולא ימתין עד שיגיעו אליו ה'מוחי'ן' אלא בתוך מצבו יקבל על עצמו עול התורה.

איתא בגמרא (שבת פח): 'כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל, והיו מלאכי השרת מדידן אותן', כאן למדנו לימוד עצום לדורות, שגם אם נפל האדם ממדרגותיו וחזר מרחק גדול כזה לאחוריו

באר הפרשה - שבועות

שבפחותים שלא יכול לזכות לזה, כי כל אדם מישראל יש בח בידו לעלות למדריגה זו.¹

והנפלא הזה בתחילת צאתנו מעבודת מצרים כשעדיין לא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה, אפילו אם יהיה בשפל המדרגה מכל מקום כמוהו כמו הגדול שבגדולים.

עוד איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שבועות תקס"ב) כי לא נתנה התורה ליחידים כי אם לכללות ישראל וכו', באופן שיהיה לכל אדם מישראל חלקו בתורה וכו', ועל כן שמחת כל ישראל שווים בחג השבועות וכו' ומשום כן ניתנה התורה במעמד הנבחר

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' מקרא שכתוב (דברים טו י"ב) 'ועשית חג שבועות.. ושמחת לפני ה' אלוקיך אתה ובנך וביתך עבדך... במקום אשר יבחר

והתחזק ושוב חזר ונפל, אעפ"כ לא יתייאש ולא יפול ברוחו ח"ו, רק ילמד מבני ישראל בסיני שכך הייתה קבלת התורה, אחר שנפלו נפילה אחר נפילה התחזקו לחזור ולהתקרב, ורק כך קיבלו את התורה מפי הגבורה. עפי"ז יש שביארו מנהג ישראל לאכול בשבועות יום קבלת התורה מאכלי חלב ברמז נפלא, כי בזאת נשתנה החלב משאר משקים, שהרי הם כשהחמיצו אין להם כל תקנה רק להשליכם לאשפה, לעומתו החלב משהחמיץ יש לו תקווה ואחרית, אדרבה דייקא מעתה אפשר להפכו לגבינה ושאר מאכלי חלב משובחים, כך נאמר להם לבני ישראל, זה תנאי לקבלת התורה – אין ייאוש כלל, אף מי שח"ו החמיץ את עצמו, לא יחליט שמקומו באשפתות מתוך ייאושו כי רב, וח"ו ימשיך לזרוק אבן אחר הנופל, אדרבה, ידע שמעתה אפשר לעשותו למאכל משובח ומפואר, וזהו הרמז לאדם שגם אם החמיץ לא יתייאש כי עדיין יכול להיטיב אחריתו, ואינך דומה ליין שהחמיץ כי אם לחלב שהחמיץ....

וכך ביאר המהרש"ם מבערז'אן זי"ע, שהנה מקור החלב הוא מהדם, וכדאיתא בגמ' (נדה ט:) 'דם נעקר ונעשה חלב דברי רבי מאיר', ואם כן כיצד מותר לשתות חלב שמוצאו מן הדם האסור באכילה, אלא בעל כרחך שחלב זה אין בו מציאות כלל של דם כי 'פנים חדשות באו לכאן', והשתנה לגמרי ממה שהיה. ומהאי טעמא נוהגים לאכול חלב בשבועות, להפיח בנו רוח של חיזוק שאם נשוב ונקבל עלינו עול תורה אזי תשתנה כל מציאותנו לטובה עד שלא ייזכר כלל שהיה חטאים בעבר, וכדוגמת החלב שאין לו שום שייכות לדם שממנו בא.

עוד 'חיזוק' מתאמרא בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, שהנה אמרו חז"ל (פסק"ז ו' ו') 'בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים', ומכאן תשובה לכל הבא לומר 'חוטא ופושע הנני' ואינני ראוי ללמוד תורה, שהרי היום ניתנה התורה מחדש, וכאילו אמש עדיין לא ניתנה תורה לישראל, אם כן אין כל שייכות לחטאים שנעשו אתמול לתורה שניתנה היום.

ו. כה אמר הרה"ק רבי לייבל איגר זי"ע (תורת אמת ריש יתרו), דלכן כתבה תורה ענין ביאתו של יתרו להסתפח לקהל ה' לפני הפרשה של קבלת התורה, ללמדנו בינה, שאף הגוי והכומר לע"ז בידם לעזוב הכל ולהתקרב אל הקדושה, וזו ההקדמה הטובה ביותר לקבלת התורה שישא היהודי ק"ו בנפשו שאם ביד גוי להתקרב עאכו"כ ביד זרעו של אברהם יצחק ויעקב להתקרב.

וכך פירש ה'אמרי אמת' זי"ע (יתרו תרצ"א בשם השפת אמת) בלשון הכתוב (יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', שהנה הנשר הוא עוף טמא כידוע, ובא הכתוב להורות לאדם שאפילו מתוך בחי' נשר בשפלות מצב רוחני, אם יעסוק בתורה יקרבו הקב"ה ויביאהו אליו, וכמו שהיה בצאת ישראל ממצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה וקרבים המקום לעבודתו.

ראיה נפלאה הביא הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרס"ז) שכל יהודי באשר הוא ביכולתו לקבל את התורה, שהרי נודע שקודם מתן תורה חזר הקב"ה על כל האומות לשאלם אם ירצו לקבל את התורה, והרי שאפילו בני עשו ובני ישמעאל היו יכולים לזכות בתורה, והיינו טעמא 'כי התורה מקרבת את כולם אף אלו אשר הם במדרגה תחתונה', ואם כן קל וחומר בן בנו של קל וחומר שבני ישראל יכולים להתעלות בקבלת התורה ואפילו אם הגיעו לשפל המצב.

עוד בענין זה, כתב הרה"ק ה'שמח ישראל' (יתרו אות ו), כי מטבע הנשר להחליף נוצותיו תדיר, וכדכתיב (תהלים קג ה) 'תתחדש כנשר נעוריכי' ופירש רש"י 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה', וכנגד זה דיבר הכתוב להתחדש 'כנשר' מבלי להביט על מצבו עד עתה.

בעין יפה נותן, ונותן גם את הדרך (הנותן לחברו 'בור' הנמצא ברשותו בוודאי התכוון לתת לו גם את הדרך בתוך הצרו בכדי הילוך עד בורו). בן השי"ת נותן (יחד עם הדרך) לכל אחד ואחד הכה והשכל איך לבוא לתורה, עכ"ל. אין לנו אלא לפתוח את השער ולהתחיל ללכת בדרך המוליכה בית קל.

ואשא אתכם - רוממות בני ישראל ביום הזה

ביום הזה נתעלו ישראל עד למאד - אין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול להשיג את גודלם ורוממותם של בני ישראל בהאי יומא. וכך אנו אומרים בסדר התפילה 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות'. וצריך ביאור, כי אם הכוונה שרוממנו מעל אומות העולם המדברים בשבעים לשונות, הרי זה כפל דברים, שכבר אמרנו 'אתה בחרתנו מכל העמים'. ומבאר הרה"ק הרר"ב מפרשיסחא זי"ע (רמתיים צופים על תנכ"א, אות כז) דאין הכוונה ביחס לשאר האומות, אלא שהקב"ה רומם והגביה אותנו במדרגה גבוהה כל כך, מה שאין בוח אפילו באחד משבעים הלשונות לבטא בשפתיים גודל הרוממות שנתעלו בני ישראל ביום זה, וזהו ורוממתנו - למעלה מכל הלשונות שיש ביד בשר ודם לפרט בשפתו ובלשוננו, כי א"א לבטא אותה בשפתיים'.

נוראות מציינו בדברי ה'כלי יקר' בפסוק (שמות יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', וז"ל. הזכיר כאן שלש מדרגות זו למעלה מזו, מתחילה אמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', וזהו (במדבר יא יב) 'כאשר ישא האומן את היונק', ואז הקב"ה במדרגת ה'אב' וישראל במדרגת ה'בן'. ואח"כ אמר 'ואביא אתכם אלי' משמע שתהיו שוים לי, ונהיה בשני

ה' אלוקיך לשכן שמו שם, וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החוקים האלה', ומבאר, כי הנה התורה הקדושה מצווה לכל אחד ואחד אפילו ל'עבדך ואמתך' לשמוח בחג השבועות, כי בחג קדוש זה שוכן הקב"ה אצל כל אחד ואחד מישראל. וזהו אומרו במקום מלשון במקום - תחת - אל תקרי 'במקום', אלא 'במקום', דתחת שיבוא הקב"ה להשרות את שכינתו לשכן שמו שם על הצדיק הקדוש, הריהו משרה את שכינתו ביום זה על כל יחיד ויחיד. ומסיים החתם סופר בדברים נלהבים ואם לא תאמין שיהיה כן בכוחך לפי מיעוט ערכך בעיני עצמך, לזה - 'וזכרת כי עבד היית במצרים', וזרי מעמדו ומצבו של העבד במדרגה פחותה מאשר אתה עכשיו בה. ואפילו הכי קבלת את התורה מתוך שפלות מצבך, א"כ אף היום - 'ושמרת ועשית את החוקים האלה', וגם עתה לא תמנע עצמך מלשמוח בה'.

הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לר"ה סיון קט. ד"ה ואמר) פירש מה שנאמר (שמות יט יז) 'ויתיצבו בתחתית ההר', שהכוונה שהיו בתחתית המדרגה ולא לו ג"כ ניתנה תורה, אם כן 'הכל יכולין לקבל התורה יהיה מי שיהיה אפילו בבחינה תחתונה יכול לקבל'. עוד איתא שם (ד"ה ואמר), וז"ל. ואמר שכל בר ישראל יכול להשיג חיות ה' יתברך, אפילו הקטן שבקטנים והפחות שבפחותים והשפל שבשפלים יוכל להשיג חיות השי"ת, ועבירה היא בדינו שאנו ישינים בתרדמת הזמן, כי בשעה אחת יכולים להשיג עוה"ב שלימה, ומכמה שעות שהשי"ת נותן לאדם שיחיה כמה עוה"ב יכולים להשיג, עכ"ל.

ולא יתלונן לומר רחוק אנכי מהתורה - עדיין עלי להלך 'דרך רחוקה' עד קבלת התורה, כי איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שבועות), וז"ל. השי"ת נתן לנו התורה, וקיימא לן (ב"ב סה.) שהנותן מתנה

ז. ובזה יתבאר היטב מה שכתב השל"ה הק' (אות יח) חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה. וכבר אמרו חז"ל (פסחים סח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא עכ"ל. והיינו כי ביום הזה בחר ה' בעמו ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה, והעלה אותם גבוה מעל גבוה יותר מכל בריה שבעולם, ואיך לא יגיל לב בשר ודם בזה גופא שהקב"ה אדון העולם בחר בבשר ודם כמוהו להיות קרוב אליו כל כך.

נפלאות העידו על הגר"א זיע"א (בתוספות מעשה רב סקנ"ו) 'ומאד שמח רבינו ז"ל ותגדל לו השמחה יותר מכל רגל, ועלזו לבו בשמחת מתן תורה, והאריך בשולחנו במאכל ובמשתה ובשבחים'.

ומן העניין להביא מה שביאר ה'לבוש' (סי' תצד ס"א) הטעם שאומרים 'הלל' בשבועות - שאומרים שירה על נתינת התורה, והיינו שעלינו להודות ולשבח ולהלל את הבורא ית"ש על שנתן לנו אותה חמדה גנוזה.

באר הפרשה - שבועות

מעתה צריך ביאור, מאי שנא יו"ט של שבועות משאר שבתות ויו"ט, מדוע אין צורך להתענות בו על החלום.

ומבאר החת"ם עפ"י מה שביאר ה'תורת חיים' שמסגולת 'ברכת כהנים' לבטל חלומות רעים, והטעם, כי חלום אחד משישים בנבואה הוא (ברכות נו:), וברכת כהנים הרי היא בנבואה ממש (כי אז משרה הקב"ה את שכינתו על ידם של הכהנים הנושאים את כפיהם), נמצא שחזיון החלום שהוא רק א' משישים בנבואה מתבטל בשישים בנבואות ברכת כהנים. ואכן, מטעם זה קבעו לומר בשעת ברכת כהנים את התפילה (שברוב תפוצות ישראל נוהגים לאומרו בשלוש רגלים) 'ריבוננו של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכו'.

עפ"י"ז אתי שפיר מדוע לא התענה מר בריה דרבינא בשבועות, כי עצם היום של שבועות מבטל בשישים את נבואת החלום (שאינה אלא אחד משישים בנבואה). כי יו"ט של עצרת הוא יותר הרבה ממעלת הנבואה... וכל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשה משה איש האלוקים בביבול, והיינו שביום הזה מתעלה כל בר ישראל להיות יותר ממעלת הנביאים [וכבר כתב הר"ן (בדרשותיו סוף דרוש י"א) שבעת מתן תורה השיגו כל בני ישראל מדרגת 'נבואה'].

עוד מצינו להחשיבים כמלאכים ביום זה. כדכתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (פר' משפטים ד"ה לא תבשל גדי), וז"ל. 'זוהו הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול (בשר) אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמנו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה, ע"י התורה"ה'.

אחים שוים במדרגתם, ואח"כ אמר 'ואתם תהיו לי ממלכת' בביבול, מלכים עלי, כמו שנאמר (שמואל ב' כג ג) 'צדיק מושל יראת אלוקים'.

זוהו מבואר על דרך 'מדרש חזית' הביאו הרמב"ן פרשת חיי שרה (בראשית נד א) שאל רבי שמעון בן יוחאי את רבי אלעזר בר יוסי, אפשר ששמעת מאביך מהו (שה"ש ג יא) 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו, משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר, מתחילה קראה 'בתי', לא זו מחבבה עד שקראה 'אחותי', לא זו מחבבה עד שקראה 'אמי', כך הקב"ה מחבב את ישראל וקרא אותם 'בתי', לא זו מחבב עד שקראם 'אחותי', לא זו מחבב עד שקראן 'אמי'.

עפ"י"ז מבאר ה'כלי יקר' מה שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, עלי בביבול (שהיו בביבול מלכים על הקב"ה), אני גוזר גזירה והצדיק מבטלה, וזכו למעלה זו מצד היותם בני ישראל'.

ובבל שנה ושנה הקב"ה חוזר ומרומם ומנשא את בני ישראל למעלה ראשי, וכך איתא ב'דרשות חתם סופר' (שבועות תקס"ב, דף רפ"ט) דהנה איתא בגמרא (פסחים סח:) 'מר בריה דרבינא היה יושב בתענית בכל ימות השנה חוץ מבחג השבועות'. ושמא תאמר, והיאך היה מתענה אף בשבתות ושאר יו"ט (האסורים בתענית) תשובתך בדברי ה'בית יוסף' (או"ח רפ"ח בשם הרשב"א, וכן במהרי"ל המובא במנ"א סי' תרד) שתענית זו תענית חלום הייתה, לכן היה מתענה אף בשבתות ויו"ט כי התענית תועיל להמתיק את החלום הרע דווקא אם מתענה בו ביום.

ח. על פי זה מבאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (אמרי אמת ליקוטים פסחים סח:) את דברי הגמרא (פסחים שם) כתוב אחד אומר (דברים טז ח) 'עצרת לה' אלוקיך' וכתוב אחד אומר (במדבר כט לה) 'עצרת תהיה לכם' הא כיצד חלקהו - 'חציו לה' וחציו לכם', ולכאורה איככה אפשר לקרוצי חומר להבדיל ולחלק את היום למחצית חלק שווה בשווה. אלא, כי כמו שאמר הכתוב (שמות כד ו) 'ויקח משה חצי הדם' וברש"י 'מי חילקו, מלאך בא וחילקו', כי אין ביד בשר ודם לשער במדויק כדי מחציתו, לכן הביא הקב"ה מלאך שיחלקו. וכיוצא בזה, בחג הזה כל אחד מישראל במדרגת מלאך, ושפיר אמרו 'חלקהו חציו לה' וחציו לכם' כי ביד ה'מלאך' לחלק ולהבדיל מחצה למחצה - ב' חלקים שווים (עיי"ש, דבכל יו"ט הוא כך, אבל מקור הענין של חציו לה' נאמר בחג השבועות).

תלמידי הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל שמעו מפיו באופן כזה, שהגרא"מ פגש פעם לאחר חג השבועות את הגאון החסיד רבי מנחם זעמבע זצ"ל (לפני המלחמה) ושאלו איזה 'תורה' אמר הרבי, ענהו ר"מ, שהרבי דיבר אודות דברי רש"י הנ"ל, ושאל, כיצד נצטוונו לערוך בחג הזה 'חציו לה' וחציו לכם', והרי אי אפשר לאדם לדעת 'חציו' בדיוק... ותירץ, שאכן, בכדי לקיים כראוי חציו לכם על האדם להיות כ'מלאך', ענה לעומתו הגרא"מ, בדרך אחרת יש לומר, כי אכן לאחר קיום חציו לה' נעשים מלאך ושפיר יש בידם לקיים את החציו לכם ג"כ.

ובכך כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תרס"א) המנהג לעסוק בתורה בליל החג, דאיתא (אבות ב יב) 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך'. וקשה דכתיב (דברים לג ה) 'מורשה קהילת יעקב'. אלא יש לומר, דהתורה נקראת 'עץ חיים', וכמו שאילן מוציא פירות בכל שנה ושנה, כמו כן התורה הקדושה מתחדשת פירותיה בכל שנה, ולכן בעצרת נידונין על פירות האילן (ר"ה פ"ו.), שנידונים על התחדשות התורה שנקראת עץ חיים. ולכן נקרא יום הביכורים שהוא ענין ההתחדשות.

וזמון הפ"א - וכמו דאיתא במדרש (תנחומא יתרו י"א) שכל הנביאים וחכמים שבכל הדורות כבר קיבלו חלקם בתורה במעמד הר סיני, אלא שדבריהם נתפרשו כל אחד בשעתו ובזמנו, כמו כן בכל חג שבועות זמן מתן תורתנו מקבלין בני ישראל חלק התורה המתחדשת על כל ימי השנה, ואח"כ מוציאים מן הכח אל הפועל כל אחד במקומו ובשעתו. וזה ההתחדשות תלוי כפי הכנת כל אחד". ובוה יתיישב על נכון - 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך' שיכין כל אחד את עצמו לקבל חלק מהתורה

ומבאר טעמא שלכן נתן אברהם אבינו ע"ה למלאכי השרת בשר וחלב דווקא, כי אצל מלאכים ברוב קדושתם לא שייך בהם איסור זה. וכיוצא בזה אף אנו בדרגת מלאכים בחג השבועות, ויש לנו הרשות להקל באיסור זה כמלאכי השרת (ועיי' בהערה) פ.

בעצרת נידונים - ראש השנה לסייעתא דשמיא בתורה ועבודת ה' בשנה הבעל"ט

כתב השל"ה הק' (אות יט), זה לשון 'תולעת יעקב' (דף נח), ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשניח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם, כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשניח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן. כמו שאמרו במשנה (ר"ה פ"ו.) 'בעצרת נידונים על פירות האילן'. וכבר ביארנו, כי הפירות ההם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם 'על פירות האילן' בלא השלימם בתורה ובמצות כראוי, עכ"ל.

ט. רבים נתחבטו בהכנת דבריו, שוודאי לדידן אין שום הוראת היתר על פיהם להקל כמלא הנימא באיסור זה. יש מרבתינו שביארו בדבריו, על פי הנהגה עילאית בה נהגו קדמונים להמתין שתיים עשרה שעות או 'מעת לעת' (ראה חולין קה. שכן העיד מר עוקבא על אביו), ובחג השבועות יוכלו להקל מקבלה זו ולאכול חלב אחר שש שעות מאכילת הבשר.

י. מצינו בגמ' (מגילה לא:): 'עצרת נמי ראש השנה היא' ועל כן צריך לקרוא בפרשת הקללות שבפרשת בחוקותי קודם שבועות כדי שתכלה שנה וקללותיה, וכבר נודע מה שאמר הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע כי האימה ופחד מ'יום הדין' שבשבועות הוא גדול לאין ערוך מאימת הדין של ראש השנה, כי בר"ה דנים על ענייני גשמיות ופרנסה, וכלשון קדשו 'א קולעיטש ארויף א קולעיטש אראפ' (-לחם יותר או לחם פחות), אבל בשבועות, הרי הדין הוא על ענייני רוחניות, עד כמה יזכה לשפע רוחני לכל השנה...

עוד אמר הרה"ק רבי ברוכ"ל, כי כמה 'עשיר' הוא שבועות עד שראש השנה נצרך 'ללוות' ממנו את ה'אתה נגלית'... (כלומר, שבראש השנה אנו מזכירים בתפילת מוסף את מעמד הר סיני, ובוה רוצים אנו לעורר זכותם של ישראל), ומכאן תלמד מעלת האי יומא.

יא. ובוה יובן מה שכתב ה'אור המאיר' (דרוש ספירת העומר ד"ה ואיתא בזהר) ועוד צדיקים, דבכל שנה יש בחינה חדשה של קבלת התורה, ואין לך שנה שקבלת התורה היא כבשנה שעברה, אלא תמיד מתחדשת באופן חדש, והיינו טעמא, כי הכל תלוי לפי מדת ההכנה של בני ישראל, ואינה דומה הכנה של שנה זו לעבודתם בשנים עברו. עוד כתב (דרוש לשבועות) שעל האדם לערוך חשבון הנפש האם במצב שהוא עומד בו היה יכול לקבל את התורה מסיני, והאם הוא ראוי לקבל עתה את התורה בשנה זו בחג השבועות.

ובה מבאר את הכתוב (שמות יט יט) 'ויהי קול השופר הולך וחזק מאד' דנכתב בלשון הווה - הולך וחזק, ולא כתיב הלך... כי עדיין הוא מתחזק משנה לשנה, ואינו דומה קבלת התורה של שנה זו לאותה של שנה הקודמת, כי רבה מעלתה יותר ויותר (נמצא שלעומת מיעוט הדורות ההולך ומתמעט כך מתגדלת נתינת התורה משנה לשנה, ועיי' בית אהרן פרשת יתרו, ד"ה ויעל עשנו).

באר הפרשה - שבועות

איתא מהרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (מגילת רות ד"ה או יאמר וכן אדם) לרמז בדברי הפסוק (שמות י"ט) 'ויהי קול השופר הולך וחוק מאד', שמפרש חוק מלשון הגמרא (עירובין יד.) 'ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה', וזהו שקול השופר של מעמד הר סיני הוא 'הולך וחוק מאד', כלומר, שבמעמד הר סיני ירד השפע שהחזיק כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות, ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה מחדש.

ופשוט שאם הוא יום הדין, הרי הזמן גרמא להתפלל לפני ה'י, או יעלה בידינו לפעול בו ישועות גדולות ברוחניות^{טו}, לזכות לקבל את התורה באמת ובלבב שלם^{טז} לו ולזרעו אחריו, בניס ובני עוסקים בתורה ובמצוות על ישראל שלום. וכמו שכתב ה'פלא

המתחדשת לו בכל שנה, שאינה ירושה קבועה אלא היא מתחדשת בכל עת. ויום זה שורש התורה של כל השנה'^{יב} (שפ"א שם).

בדברים האלה מובא בשם הרה"ק ה'אבני נור' זי"ע (נאות הדשא, דברים מפי השמועה, שבועות אות ג), שהימים דומים לימי זריעה שכמה שהאדם זורע בימים אלו כך יוכל לקצור לעתיד בימי הקצירה^{יג}. ובספר 'דרך המלך' להרה"ק מפיאסצנא זי"ע (שבועות ליל ב תרפ"ט) הולך אף הוא בדרך זו, ומבאר, שכל אחד מישראל מקבל בחג השבועות נבואה סתומה, זה החלק שהוא עתיד להשיג בתורה במשך כל השנה, אמנם נעלמה וסתומה היא מן האדם, וההארות וההתעוררות שזוכה להן באמצע השנה הם הם השפע הבא אליו מאותו אוצר שקיבלו בעצרת.

יב. ובזה ביאר ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ה ד"ה כמו) מה דאיתא בגמ' (פסחים סח:) שרב יוסף היה שמח ביותר ב'יומא דעצרתא' וביקש שיכינו לו בשר מובחר לסעודה כי 'אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא', שלא נזכר בגמ' אי לאו 'מתן תורה' אלא 'האי יומא', והיינו לאותו יום ממש בו אמר רב יוסף את דבריו, כי היתה כוונתו לנתינת התורה המתחדשת בכל שנה.

יג. וכנגד זה דיבר הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זי"ע כשאמר לחסיד אחד בערב חג השבועות 'אל תהיה שוטה', וכשתמה הלה מאי קאמר, הסביר לו, שהרי אמרו (חגיגה ד.) אי זהו שוטה - זה המאבד כל מה שנותנים לו, והכא הרי ניתן לאדם שעת הכושר להתעלות ולהרבות הונו ורכושו הרוחני, ואם לא יתעשת לקלוט מן האור והשפע היורד באתערותא דלעילא ישאר בלא כלום ח"ו, נמצא שמאבד מתנה טובה שנותנים לו.

יד. וז"ל הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה וכו'), וכתוב (תהילים קמה יח) 'קרוב ה'... לכל אשר יקראהו באמת' ואין אמת אלא תורה (ע"ז ד:), שכל תפלה הבאה מתוך דברי תורה מתקבלת, כמו שאמרו בגמ' (ברכות לא.) לעמוד לתפלה מתוך דברי תורה. ומכש"כ בזה היום שהוא כולו תורה הוא עת רצון לעבודה שבלב זה תפלה, לכן הרמז במגילת רות בלידת דוד המלך ע"ה שורש התפלה. עכ"ל.

טו. הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל אמר, שאף שאמרו חז"ל (ב"מ נט.) כי אחר החורבן ננעלו שערי תפילה, אך ישנה תפילה אחת שנענית בכל עת ובכל מצב, והוא 'בדוק ומנוסה', והיא התפילה לסייעתא דשמיא ברוחניות (מכתב מאליהו ח"ד עמו 77).

ומפורשים הדברים בספר חסידים (קלא), אם שואל אדם דבר שהיא שבח לבוראו כגון על למוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים ושופך את נפשו עליו הקב"ה שומע תפלתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים.

וכבר פירש רש"י (תהילים פ"א יא) מה שנאמר 'הרחב פיך ואמלאהו' - ובפירוש אמרו בגמרא (ברכות ג.) שפסוק זה אמור לגבי דברי תורה. וז"ל רש"י, הרחב פיך - לשאול ממני כל תאות לבך, ואמלאהו - ככל אשר תשאל אמלא. רמז נאה אמרו במה שאמרו חז"ל (מכילתא שמות כ) שהקב"ה נגלה לבני ישראל בהר סיני כ'זקן מלא רחמים', שהרי זה כדוגמת כלי מלא אשר בכל נענוע קל יישפך המשקה אשר בתוכו, כך הקב"ה מלא רחמים, שברצונו לתת לנו את התורה בלי גבול בהשפעות עד בלי די, אין לנו אלא 'לנענע' כביכול את כסא הכבוד בתפילותינו, ומיד יישפכו עלינו שפע רחמים וכל טוב.

טז. ידוע על הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע, שבחג השבועות היה מתחיל להתפלל בשעה מקודמת בבוקר, ובמשך שעות רבות האריך בתפילה עד השעות המאוחרות של אחה"צ. אמור מעתה, אם צדיקי קמאי האריכו בתפילה ביום חג השבועות מה נעני אנן אבתרייהו.

יועץ' (ערך עצרת) 'ומה טוב דבר בעתו, לשפוך נפשו בימים האלה ובזמן הזה' שיוכה הוא ובניו לכתרה של תורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות' י"ח.

שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), ועליו נאמר (תהלים קט ד) 'ואני תפילה', להורות, שאי אפשר לתורה בלא תפילה ואי אפשר לתפילה בלא תורה' י"ט.

בה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא רבות בשפ"א) לבאר טעמה של קריאת מגילת רות בחג השבועות, כי בסופה מדובר מלידת דוד המלך נעים זמירות ישראל

ובך תרגם ב'תרגום יונתן' על דברי יתרו שאמר למשה רבינו (שמות יח, ב) 'וזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה - ותהודע

כיוצא בזה מפורסם על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, שבבית מדרשו ארכה תפילת 'אהבה רבה' שעות רבות, וברשפי אש והתלהבות קודש שפכו לבם לפני בורא כל עולמים שיצליחו בתורה ויראת שמים. הרי לך הוראה מפורשת ממעשיהם של צדיקים שאי אפשר להצליח בתורה ובעבודה כי אם בכח התפילות שיתפללו ביום זה, שיקבל ה' ברחמים וברצון את תפילתנו.

מסופר על אחד מתלמידי הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע, שנשא אשה בעיר הסמוכה לראפשיץ, ובחג השבועות שהה בצלו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ויהי כאשר חזר אל רבו נשאל על ידו היכן שהה ביום טוב, וכשהשיב שהיה בראפשיץ בירר אצלו החת"ס מה ראה ושמע שם, התחיל התלמיד לתאר איך היה נראה בית המדרש בעת ברכת 'אהבה רבה', שכל המתפללים שפכו לב כמים בתחינות ובקשות שיפתח ה' לבם בתורתו, מששמע החת"ס את דבריו הפליג מאד בשבחם.

וז"ל הרה"ק ממונקאטש זי"ע בספרו 'שער יששכר' (מאמר חג הביכורים אות צג) נוהגים הצדיקים החסידים להאריך בברכת אהבה רבה ביומא דשבועות החג הקדוש הזה.

יז. וכך שגור בפי העולם, בבואנו לשמחת נישואין כיצד נדע מי הוא 'המחותן', הרי כל העם המשתתפים לבושים במלבושי כבוד זבח משפחה - בבגדי שבת ויו"ט, אמנם כשנראה אחד מהמשתתפים הפורש לצד ומפיל תחינה בדמע שיעלה הזיווג יפה ידוע נדע כי האי גברא הוא המחותן, כמו כן, מיהו 'מחותן' בנישואין הללו שבין בני ישראל עם התורה ונותן התורה - מי שעומד ומעתיר תחינה, ומפיל דמעה 'והערב נא', 'אהבה רבה... והאר עינינו בתורתך, ודבק...' ועי"ז ניהפך ל'מחותנים' עם הבורא והתורה.

יח. הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע אמר פעם בחג השבועות, בראש השנה הקב"ה נוהג כמלך, שהרי מלך במשפט יעמיד ארץ' (משלי כט ד), ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), אבל בחג השבועות הרי הוא כרב - המלמד תורה, ורב שמחל על כבודו מחול (שם), על כן ימחל נא לכל עמו בני ישראל על כל חטאיהם ופשעיהם.

יט. כשנפטרו מלפני הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ה'חסידים הלומדים שבאו אליו מפולין' נענה ואמר: בפולין אוהבים ללמוד גם אנו אוהבים ללמוד, אבל אנו מפרשים 'שמעתתא בעא צילותא' (לשון הש"ס במגילה כח:), פירוש שכדי לזכות לכתרה של תורה צריך להרבות בתפילה... והתפילה צריכה לתורה (ברכת אהרן עמוד קח).

פעם אמר הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפני תלמידיו, כי מי שלא אמר 'אהבה רבה' וברכת 'אתה חונן' בכוונה, בלתי אפשר שיחדש באותו היום חידוש אמיתי, נענה אחד מהתלמידים - לא כיוונתי היום והעליתי חידוש בידי, ביקשו הרה"ק שיציע את החידוש והראהו איך שיש לסתרו ואינו על פי דרך האמת (הובא בשו"ת מהרש"ם סוף ח"ב).

הבט וראה עד כמה צריך להפציר ולהתפלל על פתיחת מעייני האדם בתורה, מנוסח התפילה שקבעו אנשי כנסת הגדולה, שהרי לא מצינו בשום תפילה שיקבעו לשונות של בקשה ותחנונים כמו ברכת 'אהבה רבה' (אהבת עולם), שפותחים ומבקשים שישמע ה' בקול תפילותינו 'בעבור שמך הגדול', וכן מזכירים זכות אבות 'בעבור אבותינו שבטחו בך', וכל זאת כדי שנוכה לברכת 'כן תחנונו ותלמדנו', ואז ממשיכים לעורר מדת הרחמים וכופלים להזכיר את היותו אב ואומרים 'אבינו אב הרחמן', ובאים בזה לעורר 'רחמי האב על בניו', ולא עוד אלא שהבורא יתב"ש 'מרחם' עלינו תמיד, לכן גם עתה אנו מתחננים 'רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה', וכיוצא בלשונות אלו לא מצינו בשום מקום ובשום תפילה, אין זה אלא שעיקר העיקרים הוא הבנת התורה, ובלעדיה אין לנו חיים וקיום, ולכן, בוכים ומתחננים כ"כ על כך.

מרגנני ברניה דאורייתא, ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו, והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא, אמר לון רבי שמעון, בני, זכאה חולקבון, בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכולהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כלהון יהון רשימין וכתובין בספרא דדכרניא, וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה וכו'. בתרגום ללה"ק. והיו ר"ש וכל החבריא עוסקים בתורה כל אותו הלילה, וכל אחד ואחד מהם היה מחדש בדברי תורה, והיה ר"ש וכל החבריא שמחים, אמר להם ר"ש, בני, אשרי חלקכם כי לא תכנס הבלה - השכינה, לחופה למחר אלא עמכם, משום שכל אלו המתקנים את תיקוני הבלה בלילה הזה, ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועטרות מעולם העליון. ובהמשך הענין (ט). דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא, ויפיק שתא בשלם - כל מי שהשתתף עימה בזה הלילה, יהא שמור למעלה ולמטה כל אותה השנה וישלים שנתו בשלום²¹.

להון ית צלותא דייצלון בבית כנשתהון, פירוש, תלמדם את התפילות שיש להם להתפלל בבית המדרש. ואע"פ שלא נזכר בפסוק כי אם מלימוד ההלכות - 'את החוקים ואת התורות', מכל מקום כדי להצליח בתורה נצרכת התפילה לשפוך לבו לפני ה' על ההצלחה בתורה ומצוות²².

תיקון ליל שבועות - גדולת וקדושת הלילה

כתבו הפוסקים (עי' מ"ב תצד סק"א) בשם האר"י הק' (שער הכוונות) 'כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויעסוק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק'. וראה כמה חשוב הוא הלימוד בלילה זה שהרי כמעט שלא מצינו לשון כעין דא' מובטח לו שישלים שנתו²³. והוסיף עוד האר"י הק' ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה היא תלויה בענין זה.

ומקור הדברים הוא ממה דאיתא בזה"ק (בהקדמה, ח"א ה.)²⁴, וז"ל. והוה רבי שמעון וכלהו חברייא

כ. אמנם, מיד אחר תפילתו, יפנה לעסוק בתורה, כי א"א לבכות ולשפוך שיח ב'אהבה רבה' שיפתח ה' עיניו בתורה וכשבא 'למעשה' הילד איננו... וכבר המשיל זאת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לעני שביקש והתחנן בדמעות שליש לפני עשיר מופלג שיפרנסו, אמר לו העשיר אינני מחזיק תחת ידי מעות, גש אלי בשעה פלונית בבית העסק שלי ואמלא ידך במטבעות, הלה לא הופיע באותה שעה, למחרת שב לבקשו בדמעות שליש, אמר לו העשיר כבר הוריתיך אתמול לבוא לבית עסקי, מדוע לא באת, נו, בוא היום.... וכך הוה כמה ימים, וכי יוסיף עוד העשיר לשים לבו לבקשותיו... (הובא בפנינים יקרים).

ידוע דבר המעשה שהרה"ק מראפשיץ ראה אברך שעמד בתפילתו ביום חג השבועות ושפך לבו כמים בתפילת 'והאר עינינו בתורתך' משך זמן ארוך מאד, ושב להתחנן כבן המתחטא אצל אביו שוב ושוב, בגמר התפילה ניגש אליו הרה"ק מראפשיץ ו'גמרא' גדולה בידו, וכה אמר לו, הייתי בשמים וראיתי שתפילתך נשאה פירות ונתקבלה באהבה לרצון, הא לך גמרא ותתחיל בלימודך...

כא. כה אמר הרה"ק רבי שלום בער מליובאוויטש זי"ע בליל שבועות (תורת שלום ספר השיחות, עמוד 3), שיש תחת ידו כתי"ק מזקינו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע שכתב בהאי לישנא 'אני מבטיח למי שיהיה נייעור בליל שבועות כל הלילה [ויעסוק בתורה ביגיעה] יזכה לכתר תורה', והיה מסיים הרש"ב, שה'צמח צדק' היה פוסק ומורה הוראה, וכשם שפסקו בבית דין של מטה כך פוסקים גם בבית דין של מעלה, לכן צריך להיות ער בליל שבועות ולהתייגע בתורה, והוסיף עוד, שזקיני דייק בלשונו ואמר 'שיהיה נייעור בליל שבועות', כי העיקר הוא 'מ'זאל ניט שלאפען', פירוש, שלא יתן לזמן הגדול לחלוף מבלי לנצל הזמן בעסק התורה.

כב. הנה נסדר לומר דברי הזה"ק האלו בתיקון ליל שבועות קודם אמירת תרי"ג מצוות, ומדרכו של עולם לאמרו בסוף הלילה לקראת בוקר, ומה יפה ונעים אם ישכילו ללמדו בתחילת הלילה, כי אז יגשו אל הלילה הקדוש באופן אחר לגמרי.

כג. הנה לא מצינו בזמנים אחרים הבטחה נפלאה כזו, על כן, בעת עסקך בתורה בלילה הגדול הזה, התבונן נא באלו ההבטחות, ובבואך לידי 'נסיון' להפסיק ממשנתך ע"י עצמך או ע"י אחרים (וד"ל) זכור שאין זה 'עסק' כדאי להפסיק מהלימוד בהאי ליליא.

כלה' לשכינה הקדושה... ישמע נא לדברי ספר 'סדר היום' (סדר חג השבועות) שהביא את דברי הזוהר הללו, והוסיף נזירות אשריו ואשרי חלקו הזוכה לכל הכבוד הזה, אשר יוצרו כביכול מתפאר ומתקשט בו, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת, אבל בבחינה אחרת גדול כמו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות בולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות בן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך'... וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו... ובהיות האדם מקל עצמו בעיניו, באומרו 'מה אני ומה חיי' שיבא תקון העולמות על ידי או קלקולן... עב"ל¹.

ובספה"ק הביאו מהירושלמי (ירושלמי זה אינו לפנינו) שאמר רבי חייא למחר אכתוב בפיתקא, אל תקרי עצרת תהיה לכם אלא תהיה לכם. ומבואר שם, שאכן מזה הלילה תוצאות חיים לכל השנה².

וכראיתא בזוה"ק (ח"ג צח.) 'ועל דא חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא, ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין' - ולכן לא היו חסידים הראשונים נמים בשינתם בלילה זה, והיו עוסקים בתורה, באומרים הבה נבוא לירש את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בזה ובבא³. ויזהר האדם למלאות ולנצל כראוי את הלילה הקדוש.

שמא יאמר אדם, מה אני ומה חיי - וכי תעלה על דעתך שאני הקטן והשפל יש בידי להכין 'קישוטי

כד. וכך דרש הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרע"ב) מה שנאמר (שה"ש ה ב) 'אני ישנה ולבי ער', 'ישנה' בגימטריא שס"ה, כנגד שס"ה ימות החמה שהאדם ישן בהם, אך 'וליבי ער' הוא כנגד חג השבועות, שהוא לב השנה (ובאותו לילה ניעורים כל הלילה).

כה. הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל ראה פעם יהודי מתנמנם בתפילת שחרית בחג השבועות (לרוב עייפות מלימודו בכל הלילה), משהקיץ, שאלו ר' חיים, וכי ראית מימך חתן המנמנם בעמדו תחת חופתו, כי אכן יום חתונתו זה מתן תורה.

בספר הליכות שלמה (פי"ב הערה 13) מובא שאחד שאל את הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהוא מכיר את טבעו וכח גופו, ויודע בעצמו שאם ינדד שינה מעיניו כל הלילה ויהגה בתורה תהא תפילתו בשחרית נים ולא נים תיר ולא תיר, ונפשו בשאלתו מאי עדיף טפי, השיב לו הגרשז"א בדעת תורתו, אף שלהלכה וודאי עדיפא שחרית שהיא הלכה על פני המנהג שלא לישן בלילה, אך על 'נפשות' בניך יש לך להיזהר ולהישמר... (וכלומר, שח"ו ילמדו ממך להקל במנהגי קודש שבנ"י זהירים בו).

ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי חיים לייב אויערבאך (אביו של הגרשז"א) היה נוהג לעלות ביום החג למעונו של הגה"צ רבי משה יוסף הופמן זצ"ל דיין דפאפא שהיה דר בסוף בעיה"ק ירושלים ת"ו, לברכו בברכת החג. בשנה אחת ראה הגר"ל שפני הדיין מאירים ושמחים עד מאוד, שאלו הגר"ל לשמחה מה זו עושה. נענה לו הרב מפאפא שלא היה בדעתו לספר לו, אך מאחר ששאלו מעצמו יגלה לו רז חזות לילה. בשנות בחרותי למדתי בישיבתו הרמה של הכתב סופר זי"ע, והיה שגור בפי הבחורים משמיה דהחתם סופר זי"ע שמי שילמד כל הלילה בלא היסח הדעת כלל - מתוך רציפות המחשבה, יזכה לגילוי אליהו. והנה רבים ניסו שם לעשות כן ולא עלתה בידם, ואף אני עצמי ניסיתי שנים רבות ללמוד כל הלילה בלא היסח הדעת, אך עדיין לא זכיתי לכך.

בהאי שתא למדתי כל הלילה ברציפות המחשבה, והנה זה עידן ועידנים אשר מתקשה אנכי בהבנת איזה קטע בזוה"ק, בלילה זה בא לפני זקן אחד וביאר לי את הדברים באר היטב, אחר גמרו סגרתי עיני להתבונן במחשבתי בפירוש, אך משפקחתי את עיני פרח לו איש האמת, הבטתי בשעון וראיתי שכבר עלה השחר, והבנתי שזקן זה אליהו הנביא היה, וכי לא אעלוז ואשמח בכל לבי ונפשי.

כו. וזה לשון ה'פלא יועץ' (ערך עצרת), וקריאת התורה בליל עצרת בסדר המתקן מרבנו האר"י ז"ל היא נפלאה ועושה רושם למעלה, קשוטין אל השכינה. אשרי ילוד אשה שזכה לכך, אשר מלך העולם איום ונורא, מלך גדול אשר לגדולתו אין חקר, המשילו במעשי ידיו, ורוכב שמים בעזרו, וישראל עושה חיל ומוסיף כח בפמליא של מעלה, על זאת יגל יעקב ישמח ישראל בעושיו יעלזו חסידים בכבוד ויהיו רק עסוקים בסדר הלמוד כל הלילה, אל דמי להם,

באר הפרשה - שבועות

הכלה - שכינתא קדישא לחופה [ואף שהדברים נאמרו בשרפי עליון כדוגמת הבית יוסף וחבריו, אך אפס קצהו שייך בכל אחד ואחד, וכדברי החת"ס הנזכרים שאפילו אילני סרק הם כגדול שבגדולים].

כתב ה'מגלה עמוקות' (בהגותו למחברת הקודש סוף דף קי) דהנה, ב'שער הכוונות' (שער רוח"ק ט). מביא בשם האריז"ל שהניעור לילה אחת ועוסק בתורה כל אותה הלילה יהיה נפטר מברת אחד. ואם בשאר ימות השנה מועיל להיות נייעור לכפר על ברת אחד, הרי הלימוד בליל שבועות מועיל לכפר על כמה וכמה בריתות (עיי"ש ביאור הדבר).

בקבלת יום זה - מתן תורה בעת קריאת עשרת הדברות אף בדור אחרון

איתא במדרש (פסיקתא פי"ב הובא בילקו"ש יתרו רמו רעא) 'אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה, שנאמר (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני'.

ומצינו ל'שבט מוסר' (פל"ד אות יט) שכתב וז"ל. גם כשקורא הפרשה בתורה, ידמה בעיניו כאילו התיבה (הבימה) שעומד בה הוא הר סיני וכאילו אותו שעה מתקבלת מהר סיני (עין זוהר ויקהל רי). וכאילו הקב"ה ופמליא שלו עומדים שם כשם שהיה בשעת

ידוע מה שהעתיק השל"ה הק' (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ח) מכת"ק הגה"ק רבי שלמה אלקבץ זי"ע אשר מתאר סדר לימוד החבריא בליל שבועות, וז"ל: ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות זיכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר וכו', שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים ידידי אהובי, שלום לכם, אשריכם ואשרי יולדתכם, אשריכם בעולם הזה אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות ועתה החזרתם עטרה ליושנה. התחזקו ידידי, התאמצו אהובי, שמחו ועלצו, ודעו כי אתם מבני עליה וזכותם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אורים וכמה רקיעים עד שעלה, ומלאכים שתקו, ושרפים דממו, והחיות עמדו, וכל צבא מעלה והקדוש ברוך הוא שומעים את קולכם... עם כל זה נתעליתם ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי אשר נדרתם שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעליתי הלילה הזה, לכן חזקו ואמצו ועלצו בני ידידי המהדרים, ואל תפסיקו הלימוד, כי חוט של חסד משוך עליכם, ותורתכם עריבה לפני הקב"ה. לכן עמדו בני ידידי על רגליכם והעלוני ואמרו בקול רם כיום הכיפורים ברוך שם כבוד וכו'.

הרי לך, שקדושת ליל שבועות כקדושת יום הכיפורים¹. ובפרט אם עוסק בתורה אשר הוא מעלה את השכינה בזה, והוא מבני היכלא דמלכא, וייכנס עם

בשפה ברורה ביראה ואהבה ושמחה רבה יותר ויותר ממוצא שלל רב, בתת לב מה נעשה בשמים ממעל על ידינו, ומה הימים האלו ומה הגיע אלינו. ובכן עושה אלה הנה שכרו אתו, בני סמיכי וחיי אריכי ומזוני רויחי, כמו שכתוב בזוהר הקדוש, ולפי גודל השכר, שממנו נדע שעושה נחת רוח גדול למעלה, לו בכח יגבר איש להעביר שנה מעיניו ולהיות ער כל הלילה, ובלבד שלא יהא יושב ובטל או מדבר דברים בטלים או אסורים וכו', אבל עבדי ה' העומדים בבית ה', בלילה הזה לה' צריכים להיות עוסקים בתורה כל הלילה בלי הפסק, ולפום צערא אגרא. עכ"ל.

כז. בספר 'יפה ללב' (תצד ב) הביא מספר אמרי נועם (סוף פרשת פנחס) ש'יום כיפור' הוא כנגד 'שבועות'. על כן אנו עושים בשבועות כמו ביום כיפור - להיות נעורים כל הלילה כמו הכהן הגדול ופרחי כהונה שהיו נייעורים כל הלילה בליל יום הכיפורים.

הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה שבועות) כתב ששבועות הוא כמו יום הכיפורים שהרי אמרו (ירושלמי ביכורים פי"ג ה"ג) שהנושא אשה מוחלים לו על כל עוונותיו, ואם כן שבועות שהוא 'יום חתונתו' יש בו מחילת עוונות כמו יום הכיפורים.

כח. מענין לענין, מה רב טוב הצפון לבני ישראל בקבלתם את התורה, כדאיתא בירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) 'אמר רב משרשיא בשם רב אידי בכל הקרבנות כתיב חטא (שעיר עיזים לחטאת) ובעצרת אין כתיב חטא' - דכתיב (במדבר כח ל) 'שעיר עיזים אחד לכפר עליכם', כך אמר להן הקב"ה, מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם.

באר הפרשה - שבועות

יג

כל שלימות האדם הוא האש והחימום שיש לו לתורה או לתפילה.

ואכן רבות מצינו את ענין ה'אש' בלשונות המקרא במתן תורה, כתיב (שמות י"ח) 'והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש', עוד נאמר (דברים ד י"א) 'וההר בוער באש עד לב השמים', וב'מוסף' של ראש השנה (בברכת שופרות) 'דברות קדשיך מלהבות אש, בקולות וברקים עליהם נגלית'. ולמדנו כי זוהי הדרך הישרה לגשת אל כל ענין ההכנה לקבלת התורה, וכ"ש לקבלת התורה גופה - באש, בהתלהבות ובחיות מתוך קולות וברקים.

ובך נצטוינו במצוות עשה ולא תעשה - לזכור בכל יום ובכל עת 'מעמד הר סיני' מתוך האש, כמו שאמרה תורה (דברים ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך... והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוך בחרוב... וההר בוער באש עד לב השמים'. וכתב הרמב"ן (שם), וז"ל. 'שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך - הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו, ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, עכ"ל'. משמע מדבריו, שיש לזכור את עצם הדבר שנתן הקב"ה את התורה בקולות^כ וברקים ובלפיד אש.

גם להלכה פסקו כן בטור (או"ח מו ו) וז"ל. 'ועוד יש ברכה אחרת על התורה - ברוך אתה ה'... אשר

מתן תורה, וכאלו משה רבינו ע"ה האומרה וכל הקהל העומדים סביב לסיני לשמוע מפיו תורה (ועיין בשל"ה מסכת שבועות פרק דרך חיים תוכחת מוסר רנט).

וילמד ק"ו, כי אם נפסק בשו"ע (סימן קמ"א סעיף א) שצריך הקורא בתורה בכל ימות השנה לקרוא מעומד, והמעם מבואר בלבוש (שם) כי משה רבינו ובני ישראל היו עומדים בשעת קבלת התורה, ומכאן שיש צד השווה בין הקריאה בספר תורה לדורות למעמד הר סיני, קל וחומר בעת קריאת התורה בשבועות, שהקריאה מעוררת את הזמן שעתה הוא מקבל את התורה כנתינתה מסיני^{כט}.

ואת הלפידים - קבלת התורה באש קודש

בימים הללו ימי מתן תורה, שומה עלינו להזכיר כי תחילה וראש לכל, על כל אחד להבעיר בקרבו אש קודש, לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם מתוך התלהבות גדולה. וכך אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ק"א: ד"ה מפני) לפרש במה שנאמר (שמות י"ח) 'מפני אשר ירד עליו ה' באש', שהוא על דרך מה שפירש אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בהא דכתיב (דברים ד כד) 'כי ה' אלוך אש אוכלה הוא' שהכוונה לאש ההתלהבות שבני ישראל מרתיחין עצמן בעבודת הבורא^ל, ועל דרך זה פירש את הכתוב כאן, 'כי היה ירידת והתגלות השי"ת על ידי אש שלמטה וכו', כי

כט. ומהאי טעמא אמרו גדולי הדורות (עיי' סיפורי חסידים שבועות, על הרה"ק רבי חנוך מאלעסק זי"ע), שזמן קריאת התורה מסוגל הוא להתפלל על החולים שיבריאו, כי במתן תורה נתרפאו כל החולים, ועתה כשקוראים בתורה מתעורר ביחד עם 'מתן תורה' גם אותם נפלאות שנעשו באותה שעה.

ל. כיוצא בדבר אומרים בשם הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע לבאר במה שאמור ב'מעשה מרכבה' בנבואתו של יחזקאל (א כו) 'ועל דמות הכסא דמות אדם עליו מלמעלה', שכביכול למעלה על דמות הכסא נראה כפי 'מראה האדם' - כהנהגת האדם...

לא. וכן כתב הרמב"ם באגרת תימן וז"ל. 'וכמו כן זכרו מעמד הר סיני שציוונו הקב"ה לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו. וציוונו ללמדו לבנינו וכו', וראוי לכם, אחינו, שתגדלו [את] בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו.

לב. וכך איתא בחז"ל (שמות רבה כט ט) 'אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, כשנתן הקב"ה את התורה, ציפור לא צייץ עוף לא פרח שור לא געה, הים לא הזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא העולם שותק ומחריש, ויצא הקול - אנכי ה' אלוך'.

עוד אמרו (זבחים קטז). כשנתן הקב"ה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי הגויים אחזתו רעדה בהיכליהן. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, מבול בא לעולם, אמר להם - חמדה טובה יש לו להקב"ה בבית גזיו, שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, והוא מבקש ליתנה לבניו, שנאמר (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן. מיד פתחו ואמרו - ה' יברך את עמו בשלום.

באר הפרשה - שבועות

ומכאן נלמד עד כמה צריך להתעורר בימים אלו בהתלהבות מרובה, להתקרב באש בוערת אל הבורא ותורתו, להיות כאבותינו שזעקו 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע' (ל), רצוננו לראות מלכנו (ילקו"ש יתרו רעו, ד"ה ואתם תהיו לי), שמרוב האש והתלהבות דקדושה לא חששו מלהכריזו - 'נשמע', ורק לאחר מכן נבדוק את הענין ונחליט... אלא 'קפצו' וקבלו על עצמם 'נעשה' קודם 'נשמע' (ל). וכבר מצינו שנשתבחו בני ישראל על שהקדימו לומר 'נעשה', וכדאיתא בגמ' (שבת פח.) 'אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהלים קג ב) ברכו ה'

בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ברוך אתה ה' נתן התורה. ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני, איך בחר בנו מכל האומות העולם וקרבנו לפני הר סיני, והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו, שהיה משתעשע בה בכל יום, עב"ל. ומשמע שמעיקרי זכירת מעמד הר סיני הוא לזכור את האש הגדולה שהייתה שם, עד שבכל יום ויום צריך הוא לכוון ולהרהר בדבר. וביאור הדברים, כי ראשונה לכל על האדם לעקור את ההתיישנות שבלבו, ולהלהיב עצמו בגשתו לעסק התורה והמצוות. לקיים כל דברי התורה באהבה ובשמחה, וכשכולו בוער כלפידים יגש לעבודת הבורא (ל).

לג. והנה אמרו חז"ל (תנחומא תשא לא) 'הלוחות הראשונות על שנתנו בפומבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו', וכאן (בלוחות שניות) אמר הקב"ה אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו ח) 'ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך'. ומקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תשא תרל"ט), אם כן ש'אין לך יפה מן הצניעות', מדוע לא נתן הבורא מיד את הלוחות הראשונות בצנעה. וביותר קשה, הרי הקב"ה שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות בוודאי ידע אל נכון שלוחות אלו ישתברו, מדוע לא הקדים מעיקרא לתת אותם בהיחבא. אלא מתרץ השפ"א, וז"ל. כי לולי ההתלהבות הקודם בפרסום לא היה אחר כך יכולת לילך בדרך צניעות. רק על ידי שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אח"כ הצניעות. וזה לימוד לדורות - כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצום. ואם כי לא יהי' נשאר זאת ההתלהבות כדבר של קיימא. עכ"ז הוא העצה גם לימי הירידה אח"כ.

וכבר המשילו את הדבר למשקה הקאווע, שמתחילה מרתיחין את המים עד כדי רתיחה גמורה, ולאחר מכן מכינים המשקה, וממתינים קמעא עד שיפוג חומו במקצת ויהא ראוי לשתיית אדם, ולכאורה ייפלא, מדוע אינו מרתיחין מעיקרא רק עד כדי שיהא ראוי לשתות, אלא, שבאם יעשו כן לא יהא טעם ה'קאווע' ערב לחיך כלל, כי האף אמנם שאין ביד אדם לשתות מים רותחים, מכל מקום צריכים המים מעיקרא לרתוח עד תום לבשל היטב את ה'קאווע' והסוכר, ואז כשתפוג חומם מעט יהא המשקה ערב לחיכו של אדם, והיינו שרק מים פושרים הבאים 'מכח' הרתיחה הם ערבים - ולא מים שמתחילה היו פושרים. כמו כן מוטל עלינו בקבלת התורה להתחיל עם 'ברען' ורתיחה בהתחדשות גדולה, ואז ממילא ימשיך את כל השנה הבעל"ט על מי מנוחות אף כאשר יחלפו ימי ההתחלה והברען. לעומת זאת אם יהיה עכשיו 'צדיק נסתר' סופו להיות 'שוסטער' (סנדלר)..., וכלומר, שאם שלא יתלהב עתה וירתח באש קודש אלא יהא כצדיק נסתר שאין רואים עליו כלום כלפי חוץ אזי סופו שלא יצא ממנו ולא כלום.

לד. בדרך צחות אומרים שלכן שגור בפי הבריות כשהם פוגשים זה את זה לשאול איש את רעהו 'וואס טוהט'זיך, וואס הערט'זיך' (מה 'נעשה', ומה 'נשמע'), להזכיר את בני ישראל את קבלתם את התורה ב'נעשה ונשמע'... לה. ואכן כל ישראל ענו פה אחד נעשה ונשמע מתוך האש שיקדה בקרבם, הא למה הדבר דומה, לשכנים הרוצים לעשות איזה שינוי בבניית חדר המדרגות, שיערכו 'אסיפה' בין כל השכנים וידונו במתינות בכל פרטי העניין. לעומתם, בעת שלשונות אש שולטות בחדר המדרגות אין הזמן גרמא ל'אסיפות', ולא יכנסו בדין ודברים כיצד פרצה השריפה וכיצד לכבותה, אלא כל עוד נפשם באפם יחישו להציל מלהבה עד כמה שעדיין אפשר להציל. ועל דרך זה היו בני ישראל באותו זמן, שכאשר אמר להם משה דברי הקב"ה תיכף ומיד אמרו נעשה ונשמע, ולא שאלו ככל גויי הארצות - מה כתוב בה, כי לגודל התבערה שבערה בקרבם קפצו מיד והשיבו, וכן ממש יש לנו לנהוג בהגיע הימים הללו, עלינו לקפוץ אל תוך אש התורה, ללא כל שהיות, כי בטרם כל דבר נזעק 'נעשה' לשמוע ללמוד וללמד.

לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו, ועל כך נאמר (פסוק י) 'ויאמר ה' אל משה' - א"כ שמזיקין לדבר עמם לך אל העם וקדשתם. מכאן למדנו כוחו של רצון עד שאמר הבורא שכביכול ב'שאנתם' רצוננו לראות את מלכנו הזיקין והכריחו אותו להתגלות ולתת להם את התורה בעצמו (אלא שהם לא עצרו כוח לשמוע מפי ה' רק ב' דיבורות הראשונות).

היה אומר הרה"ק מסאטמאר זי"ע (שבועות עמו' קבו) דהא איתא במדרש (ילקוט ישעי' שצא) 'לעתיד לבוא יביא הקב"ה את הר תבור וכרמל לבנות עליהם את בית המקדש'. ויזכו לכל זה בשכר 'ההשתוקקות והרצון' שהיה להם בעת נתינת התורה שהתורה תינתן עליהם כמבואר במדרש (ב"ר צט א) ז"ל. והדברים קל וחומר, ומה אם הדומם זוכה ליקר ולגדולה בשכר הרצון, ק"ו לכן אנוש שבוודאי יזכה למדרגות עילאיות לה אם רק ישתוקק וירצה לקבל את התורה לט.

אמרו חז"ל (שבת פו:) 'בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא', פירוש שביום הראשון שהגיעו בני ישראל למדבר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי מפני שהיו טרודים מטורח הדרך.

מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא - עושי, והדר - לשמוע' לו.

ביסוד זה מתרצים גם את קושיית התוס' על דברי חז"ל (שבת פח.) 'ויתייצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כניגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם'. והקשו בתוס' (ד"ה כפה) מדוע הוצרכו לכופ עליהם לקבל את התורה, והרי כבר הקדימו ואמרו כאחד 'נעשה ונשמע' מרצון. ותרצו בתוס' שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן. ולכאורה צריך ביאור, א"כ לא יעשו לא אש ולא יצטרכו לבוא לידי כפיית הר. אלא, כי אי אפשר לתת תורה ישראל אם לא יבעירו קודם לכן את רתיחת הדם וה'ברען', וממילא הוכרחו להבעיר אש גדולה בפני עם ישראל (ואם יבהלו יכפו עליהם את ההר).

רצוננו לראות את מלכנו - חשיבות ההשתוקקות והרצון ובעירת בלב באש קודש

איתא ברש"י (שמות יט) שמתחילה היה בדעתו של הקב"ה לתת את התורה על ידי משה, אלא ש'וישב משה את דברי העם - שמעתי מהם שרצונם

לו. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הקשה על הא דאיתא בגמ' (שבת פט.) בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא וכו', ולכאורה צריך ביאור, מה הייתה שאלת השטן, וכי לא ידע שניתנה התורה לישראל, הרי הקב"ה הרכין שכינתו על ההר ובקע כל ז' הרקיעים, וכל העולם ידעו מכך, ואף המלאכים עצמם (וגם השטן בכללם) נתנו מתנות למשה, ומהי השאלה תורה היכן היא, (וכן הקשו התוס' (ד"ה תורה) ותירצו 'שטרדו הקב"ה למלאך המות בשעת מתן תורה') אלא, כך דרכו של השטן הוא היצר - לקרר את האדם, לשאלו 'תורה היכן היא', איה התורה שקבלת בשנה שעברה, ולאידך, יאמר לו אינך צריך להתעורר כל כך, שהרי בשנה הבאה יבוא עליך עוד שבועות, כי בכל שנה ושנה מתחדש חג השבועות, וממנו ניקח לעבוד את ה' מתוך חמימות יתירה בשלהבת אש קודש.

והיינו דאמרו חז"ל (בר"ר יז ה) על הפסוק (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם - תחילת מפלה שינה', והיינו שהקרירות (המרומז בשינה) היא תחילת מפלתו של אדם ברוחניות.

לז. גם מצינו ב'שירת דבורה' שהיתה בהר תבור שנאמר בה (שופטים ה ג) 'אנכי לה' אנכי אשירה', וכתב רש"י וז"ל, אנכי אנכי כפול, שמעתי מדרש אגדה (ילקוט שמעוני ב מז) לא קפח הקב"ה שכר תבור וכרמל, שבאו למתן תורה לתת עליהם את התורה וחזרו בבושפת הפנים, אמר להם הקב"ה סוף שאני פורע לכם כפלים, נאמר בסיני (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלוקיך', ובתבור יאמר אנכי אנכי, נאמר בסיני 'אנכי ה' אלוקיך', ובכרמל יאמר (כפל לאמר) ה' הוא האלוקים, ה' הוא האלוקים (מלכים א' יח ט), בימי אליהו.

על פי זה פירשו בלשון הכתוב (ישעיה נא יב) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', שכפל הלשון 'אנכי אנכי' הנאמר ב'תבור' הוא נחמתנו, שכשם ששילם הקב"ה שכר להר תבור על רצונו שיתנו עליו את התורה, כן עתיד הקב"ה לשלם שכר טוב לכל איש ואיש אשר נשאו לבו לעבודתו ית', ואין לך שום 'רצון' ההולך לריק כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה.

לח. צא ולמד כמה גדולה וחשובה מעלת הרצון, דהנה אמרו חז"ל (מדרש שמואל רבא פרשה ג) שקודם לידת שמואל הנביא יצאה בת קול ואמרה עתיד להיברא ילד בשם שמואל שיזכה לקבל חזיון נבואה מאת ה', מה עשו בני

באר הפרשה - שבועות

ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, ובמדרש, ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, למה שהלויים שלי הן - והיו לי הלויים (ג יב), שכל מי שהוא מקרב אותי אני מקרבו, הם קרבו עצמן לי שנאמר (שמות לב כו) 'ויאמר משה מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי, הן קרבו אותי ואני מקרבן, והיו לי הלויים. וכתב ע"ז הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם בפרשתו, ד"ה אך) יש אדם אשר שואף לעבוד את בוראו, אולם הוא נעלם ממנו, אך כאשר רוצה לעבוד את ה' בכל כוחו אזי נופלת מחיצת קיר הברזל המפסקת והוא כולו לה', עב"ל. ומכאן למדנו על מעלת הרצון, שכאשר האדם 'מקרב' עצמו אל הקב"ה ע"י שמשותקק בכל לב ונפש לעבדו הרי גורם בזה שהקב"ה יסייע בעדו 'ויקרב' אותו אליו ויפלו כל המחיצות, ואפילו מחיצה של ברזל...'

ומקשים העולם, איזו חולשא דאורחא היתה להם, והרי נשאו אותם העננים ונעליהם לא בלו מעל רגליהם, ומדוע אם כן היו צריכים להמתין עד יום השני לבואם למדבר סיני, ובדרך דרוש אמר הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (שפתי צדיק לשבועות אות נט), ד'חולשא דאורחא' היא מלשון 'חולת אהבה', דכיון שראה הקב"ה שיש להם צמאון לקבלת התורה על בן העדיף שלא להתחיל עמהם סדר קבלת התורה כדי שלא לגרום להפסיק השתוקקותם, כי דבר זה חביב עד מאד לפניו יתברך, ומזה עולה נחת רוח יותר מן הכל, ולא רצה לבטלם ממדרגה נשגבה זו².

ובך איתא ב'מדרש' (במד"ר א יב) על הפסוק בפרשת במדבר (א מט), 'אך את מטה לוי לא תפקוד ואת

ישראל ברצונם כי עז שבנם יהיה הנביא, היו כולם קוראים את שם בניהם 'שמואל', למעשה לא זכה להיות ה'נביא' אלא שמואל בנה של חנה. מ"מ הועיל להם הרצון וההשתוקקות שזכו שגם בניהם אמרו נבואה פעם אחת. העמים כן החיד"א בספרו 'יוסף תהלות' על הפסוק בתהלים (טז ו) 'ושמואל בקוראי שמו', דכיון שקראו שם בניהם 'שמואל' על כן זכו פעם אחת לנבואה. מכאן נלמד כוחו של רצון.

ומפורש כן במדרש (משלי פרשה יב) 'כל מי שישן על מטתו בלילה, וחושב בלבו ואומר, למחר אני משכים ואעשה עם פלוני טובה, עתיד לשמוח עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא', והרי לך, שעל עצם הרצון יטול שכר גדול כזה. לט. וכך פירש הרה"ק מטריסק זי"ע (מגן אברהם ד"ה וידבר) בלשון רש"י בריש פרשתו 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה', כי 'שעה' הוא מלשון פניה [וכמו שנאמר (בראשית ד ה) 'ואל קין ואל מנחתו לא שעה', ופירש רש"י - לא פנה], והכוונה שחביב אצל הקב"ה כל פניה שהאדם פונה את עצמו להשי"ת, כלומר, כל מעשה שעושה וכל פעולה ואפילו במשהו, וכלשונו 'הוא מונה כל שעה ופניה שהאדם פונה לשמו יתברך בלב שלם להשפיע ממזלא עילאה כל השפעות טובות והברכות על כל ישראל בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני רויחי במהרה בימינו אמן'.

ומוסיף עוד, שנרמז זאת בר"ת של 'מתוך חיבתן לפניו' עולה כמניין 'מזלא', הוא המזל העליון ממנו נשפע כל הברכות, לרמז על כל ההשפעות הטובות בעת שאדם 'פונה' מעצמו לעשות נחת רוח לבורא ית"ש.

מ. והכי שנינו באבות (ג יד) 'חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה', והסבירו צדיקים, שמחמת חביבותם של ישראל לא נתן להם את התורה תיכף ומיד בצאתם ממצרים אלא לסוף חמישים יום, וכל זאת כדי שיהיו ממתנינים ומצפין לה, ובכך עושין אותה 'כלי חמדה' מלשון חמדת הלב בהשתוקקות וגעגועים, שמשותקקים בחשקם וברצונם לזכות לתורה הקדושה.

בנועם אמריו אמר כן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, ש'יום חתונתו זו מתן תורה', והלא נוהגים לשלוח סבלונות ומתנות לחתן ולכלה, וה'דרשה געשאנק' (- הדורון דרשה) שבני ישראל נותנים להקב"ה כביכול הוא הרצון והחשק לעשות רצונו יתב"ש בלבב שלם, וכולם חייבים לתת מתנה זו, ואין אדם נפטר ממנה, שהרי גם עני ואביון מביא קרבן דלי דלות, כלומר שמנחתו חשובה לפני הקב"ה אף אם קרבנו אינו עולה סכום רב, כי לפניו יתב"ש עולה הרצון והצמאון שיהודי משתוקק לקדושה, ואין שום דבר בעולם שיוכל לעכב מן האדם מלרצות להתקרב אל להשי"ת.

מא. והנה איתא בגמ' (כתובות סג) שכלבא שבוע הדיר את בתו מהנאה מנכסיו מפני שנישאה לרבי עקיבא כשהיה 'עם הארץ', וכאשר שב רבי עקיבא עם כ"ד אלף תלמידיו הלך אליו כלבא שבוע בבקשה שיתיר לו נדרו, שאלו רבי עקיבא 'אדעתא דגברא רבה מי נדרת' - אילו היית יודע שאהיה אדם גדול היית נודר, ומאחר שהשיב בלאו התיר לו את הנדר. והקשו התוס' (ד"ה אדעתא) 'והלא אסור לפתוח בנולד' (נולד הוא חרטה מחמת דבר שנולד לאחר

באר הפרשה - שבועות

זי

יושב תהילות ישראל - מעלת אמירת תהלים שחיברם דוד המלך וכפרט ביום זה

יש האומרים, שלכן חל יומא דהילולא של דוד המלך בחג השבועות, כי הוא חיבר את ספר התהלים, ואמרו (מגילה יח.) כיון שבא דוד באתה תפילה, להורות אמירת ולימוד ספר תהלים בחג השבועות, וז"ל. ראה ב'כף החיים' (תצד לה) שהפליג מאד בסגולת תפילות ובקשות ייב.

שנדר האדם, ובעת נדרו עדיין לא הייתה סיבה זו קיימת בעולם), ומתמצים בתוס', י"ל, דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב, דרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול'.

עלינו להתבונן בדבר, וכי לא מצינו בדורנו מי שהלך ללמוד ולא נעשה אדם גדול... אלא, שהכל תלוי ברצונו של אדם, ההולך ללמוד מתוך רצון עז ותבערת קודש לעשות ככל אשר ביכולתו להתעלות ולעלות בתורה, אפילו אם הוא 'עם הארץ' בן ארבעים שנה שעדיין אינו מכיר בצורת אות, ברור ופשוט שיצמח לגברא רבה - שהרי הוא הלך ללמוד... ומה שישנם ההולכים לשיבה ואינם נעשים 'גברא רבה' אין זה אלא מפני שלא השקיעו את כל כח הרצון במטרה להיות אדם גדול, אלא רצונם בעוד כמה וכמה דברים...

מב. מובא בקובץ מכתבים בשם הרה"ק מליובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע (נדפס בתהלים אהל יוסף יצחק), אילו ידעתם, כוחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל מחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופעולתם בחסד וברחמים. כן כתב הגה"ק ה'נודע ביהודה' זי"ע בתשובותיו לאיזה חוטא (מהדו"ק אור"ח לה), וז"ל, ידבק מאד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה שזה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ב"ה. כיו"ב מספרים על הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע שהיה מסיים את ספר התהלים בכל יום ויום.

וכבר כתב ב'עמק המלך' (סוף הקדמה שלישיית פ"ג), וז"ל. מצאתי כתוב בספר שחיבר מורינו הר"ר אביגדור קרא... שבכפר אחד הסמוך לערפורט היה איש פשוט שלא היה יודע כי אם פשוטי המקרא, והיה זקן ונפטר בשיבה טובה, ותוך שלושים יום לפטירתו בא בחלום לחכם אחד מופלג וחסיד שהיה שם בעיר, ובין זרועותיו נשא עמו ספר קטן, שאלו הרב וכי לא אתה זה שקברנוהו ביום פלוני, אמר לו, כן אני הוא, שאלו הרב מהו הספר הזה אשר לך, אמר לו 'ספר תהלים', ובאתי להזהירך שתזהיר את כל בני הישוב שהייתי דר בו, שימלטו נפשם משם, כי כלתה עליהם הרעה, כי כל זמן שהייתי חי וגמרתני את כל ספר תהלים בכל יום (בס' קיצור של"ה הגי' כל שבוע), כמה שנים, בזכות זה האריכו שלוה, ומעתה אין מי שיגן עליהם. למחרת קרא הרב לכל בני הקהילה ומסר להם את הדברים הנוראים שראה בחזיון הלילה, ואכן כל אלו אשר נסו מהעיר הצילו את נפשם, ואלו שנשארו בבתיהם פגעה בהם יד ה' רח"ל. חזינו מכאן כוחם של מזמורי התהלים שהצילו את כל העיר מכליון וחרץ.

ומהיום ההוא ששמע אבי מורי הקדוש ז"ל, היה מסיים בכל שבוע את כל ספר תהלים... כי מי שהוא רגיל ודש בו בספר תהלים הוא דוחה כל מיני פורענות וכמה פגעים רעים, מעליו ומעל משפחתו, ומעל כל בני דורו, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות והצלחות, אשרי הזוכה ומזכה הרבים, ע"כ מצאתי בספר הנ"ל דר' אביגדור קרא, עכ"ל 'עמק המלך'. ואם בכל השנה הדברים אמורים, ק"ו בימים קדושים אלו.

ה'פלא יועץ' (ערך תהלים) מאריך בגודל התיקון שנעשה על ידי אמירת תהלים, וכתב שלסיים תהלים אחת בשבוע אין בכך משום ביטול תורה, ומוסיף ה'פלא יועץ' - 'ויש קבלה מאנשי שם הקדושים, שמי שיש לו איזה דוחק השעה או צער או שהוא מהלך בדרך או עובר בים או בנהרות, יקרא כל התהלים בכל יום בלי הפסק, בכונה והכנעה ויראה נפלאות, וזה בדוק ומנוסה'. וכך כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לזאת חנוכה) באמירת תהלים אפשר לצאת מכל השטותים, ומכל השינויים, ומכל המצרים שיש לו לאדם.

צא ולמד מדברי קדשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע (ליקוטי שושנה ד"ה שירו) שלעיתים יש קטרוג גדול על האדם שאפילו הצדיק אינו יכול לבטל את תוקף הקטרוג בתפלתו, 'ואז צריך לקשר את האי גברא בעולם הגדול הנקרא 'תהלה'... ששם יש אור גדול ואין כח בדין לקטרג שם והוא רחמים גמורים ושם נמתק הכל, ולכך נקראים שירי דוד מלכנו 'תהלים' שיכולין לפעול על ידם הכל (בעולם שנקרא תהלה) ואין שטן ואין פגע רע, עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

באר הפרשה - שבועות

והיום הקדוש יומא דהילולא דיליה, עוד יעלה לרצון ביותר אמירת תהילותיו. וכן כתב ב'בן איש חי' (שנה א במדבר ד) שנוהגים לומר כל ספר תהלים בחג השבועות. יש שהביאו סמך ומקור לדבריו מ'מדרש תהלים' (שוח"ט מזמור ג) אמר רבי אלעזר, לא ניתנו פרשיותה של תורה על הסדר, שאלמלא ניתנו על

מג. הרה"ק מגאסטינין זי"ע היה ידוע כפועל ישועות בקרב הארץ, והיה מכונה ה'תהילים רבי', באשר הרבה תדיר באמירת תהילים, ואף היה אומר לכל מי שפנה לפתחו בבקשת ישועה ורחמים שיאמרו קאפיטל פלוני ופלוני, ומשנשאל על כך, אמר 'שמעתי ממורי ורבי הקדוש מקאצק זי"ע, שאם היה דוד המלך ע"ה מסדר את ספר התהילים לפי הסדר (פירוש לפי סדר חייו) היו יכולים באמירת תהילים אפילו להחיות מתים, וסיים הרה"ק מגאסטינין, שיש לדייק מדבריו, שעתה לאחר שדוד המלך סידר את ה'תהילים' שלא לפי סדר תהלוכות חייו (כהא דחזינן שפרק ג' אמר דוד 'בברחו מפני אבשלום בנו', ואילו פרק נט אמר 'בברחו מפני שאול במערה', שקדם הרבה שנים לבריחתו מאבשלום), אז אין בכוחנו להחיות מתים על ידי אמירת תהילים, אך את כל הישועות - עד תחיית המתים ולא עד בכלל - יכולים לפעול על ידי אמירת פרקי תהילים (שיח שרפי קודש ח"ב אות תסט).

הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים עיה"ק היה ידוע כגברא דמאריה סייעיה, ועל כתיפיו נשא הן מה שישב על מדין להורות ההלכה בעיר הקודש, וגם נשא במשא העם, לעזור ולייעץ לכל אחד מאנשי ירושלים בענייניו הפרטיים, ואף היה משכין השלום בין איש לאחיו, וראו בחוש היאך שבכל אשר הגרי"ח היה מעורב בו היתה הברכה שורה. פעם שאלוהו מקורביו במה זכה להיות 'גברא דמאריה סייעיה', והשיב, שזכה לכך מפני שהוא מסיים את ספר התהילים כולו בכל יום ויום. והוא נוהג כן מאחר שהוא נישא לאחר שנת העשרים, וידועים דברי חז"ל על מי שלא נשא עד היותו בן כ' שעליו להישמר כל ימיו (ראה קידושין כט:), וכיון שאין דבר המטרה את נפשו של אדם כמו אמירת תהילים, על כן מסיים אני בכל יום כל ספר התהילים.

הגה"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל (הובא בספר תולדותיו 'איש חסיד היה') ביאר את בקשתינו ב'יהי רצון' כאילו אמרם דוד המלך עליו השלום בעצמו במשל למלך ששלח את עבדו הנאמן למדינה רחוקה למלאות אחר שליחות חשובה, כעבור זמן החלו בוערים בקרבו געגועים עזים למלך, מה עשה, ישב וכתב בדם לבו מכתב עוז חביון - כבוד המלך הגדול אנכי יושב במרחקים ולבי מלא געגועים אל כבוד המלך... לא שכחתי לרגע מאדוני המלך... צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, רוצה אני להיות קרוב למלך... ואני תמיד אייחל... אחזתי באהבתו ולא ארפנה... ימלא פי תהילתך כל היום תפארתך... כי אתה הוא מלך רם ונישא, כל חיותי אינה באה אלא ממך... לעולם לא אשכח פיקודך כי בם חייתני... זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל פעלך... ושלח את המכתב לבית המלכות.

אי אפשר לתאר על הכתב את שמחת והנאת המלך לקרוא את המכתב. כעבור זמן הגיע מכתב נוסף אל המלך, בו מבואר שוב בטוב טעם ודעת געגועיו של העבד הנאמן ותשוקתו לקרבת המלך, והנאת המלך גברה ביותר. כך כתב העבד מאה וחמישים מכתבים מלאים אהבה וגעגועים עזים למלך ירום הודו, אחר הדברים האלה נפטר העבד, והמכתבים פסקו מלבוא.

המלך שכבר נהנה לשמוח באלו המכתבים התעצב אל לבו על כך. מה עשה המלך, צוה לאחד מעבדיו שבכל עת וזמן יקרא לפניו מתוך מאה וחמישים המכתבים שהגיעו אליו במשך השנים, ותעל שמחת המלך על גדותיה - אעפ"י שהקוראם לא היה זה שכתבם, מ"מ הייתה קריאתם מעלה לפניו נח"ר למשמע המכתבים שכתבם עבדו הנאמן אליו בכל לב.

וזאת אנו מבקשים שתהא אמירת התהילים שלנו כמו שאמרם דוד - שיגרמו לפנינו נייחא כאותה נייחא שגרם דוד המלך, כדאיתא בזה"ק (ח"ב קז). 'דוד בדיחא דמלכא הוה'.

כתב החיד"א ב'מדבר קדמות' (מערכת ת' - תהלים) וז"ל: דוד המלך התפלל 'יהיו לרצון אמרי פי' שהקורא תהלים יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות. וכתבו גורי האר"י זצ"ל כי העוסק בסדר טהרות הוא תקון לעוונותיו של אדם. ואפשר שזו הייתה כוונת דהע"ה דהקורא תהלים יהיה חשוב כנגעים ואהלות, וממילא יהיה בזה תקון לפגמיו... וראיתי לרבינו אפרים בפירושו על התורה (כ"י פ' וזאת הברכה) שכתב וז"ל, 'כל האומר תהלים בכל יום כאלו קיים כל

אשר בשעריך והגר אשר בקרבך. והיינו שעיקר מצוות היום של חג השבועות הוא 'נדבת ירך אשר תתן' לכל הנצרכים כפי הצטרכויותם. וכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עין הדעת טוב פרשת ראה) שממה שנאמר תחילה 'מסת נדבת ירך אשר תתן' דהיינו שיתן מרכושו כפי יכולתו לעניים ואביונים, ורק אח"כ 'ושמחת לפני ה' אלווקיך' - מכאן למדנו שיסוד ועיקר גדול בחג הזה לדאוג תחילה לצרכי הזולת ורק אח"כ ישמח את עצמו ובני ביתו, כי מצות נתינת צדקה לזולת וחג השבועות שבו מקבלים את התורה הן תרי רעין דלא מתפרשין, והא בהא תליא.

ומבאר ה'רבינו בחיי' דלכן ציוותה תורה על כך יותר מבשאר מועדים, כי חג המצות שבעת ימים הוא, ואז הכל מבינים כי צרכי עמך מרובים, ויש לתת עבור 'קמחא דפסחא', וכיו"ב בחג הסוכות שמשך זמנו שמונת ימים או 'איש לרעהו יעזור'. וכאן באה התורה לזרז, שאף בחג השבועות שאינו אלא יום אחד מכל מקום - וחג שבועות מסת נדבת ירך אשר תיתן כאשר יברך ה' אלווקיך^מ.

פעם אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בקידוש היום של חג השבועות) טעם לשבת במנהג ישראל תורה לאכול מאכלי חלב בחג השבועות לסימן שיהא היהודי רך כחמאה כמו שאמרו חז"ל (תענית ב.) לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו (בית דלי עמו ז).

הסדר כל מי שהיה קורא בהן היה יכול להחיות מתים ולעשות מופתים.

דרך ארץ קדמה - זהירות יתירה בבין אדם לחברו

כתב המבי"ט (בית אלוקים שער היסודות פי"ב), הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני הלוחות הינם מצוות שבין אדם למקום - אנכי, לא יהיה לך, שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. והמתבונן יראה כי דברות של בין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים 'לא תגנוב' ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות, - וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו - בין אדם לחברו, יותר ממה שנזהר בבין אדם למקום, כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'. וכלשונו של הרא"ש בפירושו למס' פאה (א א) כי הקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות מבמצוות שבין אדם לקונו. וכבר אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים'^מ.

ובפירושו אמרה תורה (דברים טו י"א) ועשית חג שבועות לה' אלווקיך מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברך ה' אלווקיך. ושמחת לפני ה' אלווקיך... והלוי

התורה כולה, וזהו תוכו לרגלך ישא מדברותיך ר"ת תלים, וסמיך ליה תורה ציוה לנו משה' עכ"ל. ועוד כתב רבנו אפרים (פ' ויגש) והגדתם את כל כבודי במצרים ס"ת תלים, לרמז שכל האומר תהלים כל יום זוכה להיות תחת כסא הכבוד, עכ"ל.

מד. וביאר הגר"א מוילנא זי"ע, כי הנה מדרך הרוצה לבדוק מה טיבו של ספר מסוים הוא לעיין בתחילת הספר ובסופו ומזה יבין באיזה ענין עוסק המחבר, וכמו כן בספר התורה הזה אפשר ללמוד כמה חשובה מדת גמילות חסדים ממה שפתחה תורה וסיימה בגמילות חסדים.

כשבנה גאב"ד פוניבז' צ"ל את ישיבתו הרמה בעי"ת בני ברק יצ"ו הקים באותו זמן גם מוסדות לילדים מפליטי המלחמה שלא היה להם אב ואם ולא מצאו מנוח לכף רגלם... שם ניתן להם כל מחסורם באכילה שתיה לינה, מלבושים וכו' וכל הצטרכויותיהם ברוחניות ובגשמיות. באותם זמנים כשהגיע פעם למצב כספי קשה שאלוהו מדוע הקים מר שני מוסדות כאחד, וכי לא עדיף להקים את הישיבה ורק לאחמ"כ כשתעמוד הישיבה על מכונה יהא מע"כ פנוי לפתוח עוד מוסד, ויענם הפונוביז'ער הנה אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים', וכלומר, שכדי להצליח בקיום הישיבה עלינו לעסוק בד בבד עם גמילות חסדים, כי הא בלא הא לא קיימא.

מה. וידועה הסגולה שכתב הרה"ק רבי חיים פלאגי' לתת בערב שבועות צדקה כשיעור פעמיים ב"ן. ויתנם לת"ח עני ועניו, והוא תיקון... והוא סגולה לחשוכי בנים ומקרב הגאולה.

באר הפרשה - שבועות

וידע שלא זו בלבד שאינו נחסר במה שנותן מדיליה ומסייע בעד אחיו, אלא אדרבה בזה הריהו משפיע חווק לעצמו¹⁰, ומשפיע על עצמו שפע רב מכל העולמות. ומטעם זה קוראים מגילת רות בחג הזה, כמו שאמרו (רות"ר ב יד) 'מגילה זו [רות], אין בה לא טומאה ולא שהרה, ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה, ללמדך כמה שבר טוב לגומלי חסדים¹¹. וכך ביארו (כעין זה אמר הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע, הובא בשש"ק, שבועות כד)

בקרא דכתיב בנעמי בעת שניסתה לשלח את רות מעל פניה, כתיב בה (א יח) 'ותרא כי מתאמצת היא ותחדל לדבר אליה', ולכאורה תיבת 'היא' אינה מן המניין, כי לא היה לו לומר אלא 'ותרא כי מתאמצת'. אלא 'מתאמצת' מלשון אמיץ כוח, שבאותה שעה ראתה נעמי כי מתאמצת היא - שהיא עצמה מתאמצת ומתחזקת בחסד שעשתה - שנתנה לה להלך עמה לבוא תחת כנפי השכינה, על כן ותחדל לדבר אליה¹².

מו. הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע חזר פעם על דברי הכתוב בפרשתן (ה יא) בעניין מתנות כהונה 'ואיש כי יתן לכהן לו יהיה וברש"י לו יהיה - ממון הרבה'. אחר קראו את דברי רש"י אמר בתנועה מיוחדת 'בפועל ממש... בפועל ממש... בפועל ממש...'. כלומר שאכן, אין כאן דרושי דברים וכיו"ב אלא כפשוטו הנותן משלו לאחרים - במתנות כהונה וכיו"ב בכל עניני צדקה וחסד, בנתינת ה'לב' או ה'כיס', הרי הוא זוכה לשכר רב הצפון - בפועל ממש.

היה הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע מבאר, כי מדרך העולם לומר 'אז מען האט געבט מען' - כשיש לאדם מעות כדי סיפוקו והרבה יותר מכך או אז יש בידו לתת ולהעניק משלו לאחרים, אבל כתוב זה מכחישם ואומר שאדרבה 'אז מ'געבט האט מען' - הנותן לאחרים לו יהיה ממון הרבה, זה האיש יזכה למתנות מן השמים.

מז. עובדא ידעתי מבעלי המעשה, לפני כמה שנים, בשבת פרשת בהר נסע אברך מביתו שבמרכז ארץ הקודש לאחת מערי הגליל, כאכסניה שכר 'צימער' בו התכוון לשהות עם בני ביתו ובנו יחידו, לקראת שבת התקשר אליו אחד מקרוביו - הבודד בעולמו (גרוש) וביקש מעמו לזכות בו ב'הכנסת אורחים' - מהודרת ביותר כי הוא רוצה לשהות עמו במשך השבת באותו צימער, הלה התגבר על רגשותיו - שהרי רובא דעלמא לא ניחא להם לארח בנסיעתם לחופש... והנה בערב שבת, בשעה שהאב והאם היו עסוקים בהכנות לצרכי שבת, שוטט בנם הקטן בחצר הסמוכה לבריכת מים עמוקים, ובראותו 'כדור' במים קפץ לתוכם... וכמעט שיצאה נשמתו בטהרה, אלא שבאותו רגע הופיע ה'אורח' שראה את הנעשה, מיד הזעיק את ההורים והצילו את הילד ברגע האחרון (כשהוא נלקח אחר כבוד לבית החולים דשם), ובלא האורח לא היו ההורים מבחינים בנעשה רק אחר יציאת נשמה.

מח. פעם נסע הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע לשהות בצל קדשו של הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע בחג השבועות, משנכנס ובא לקבל שלום מהרה"ק מקאז'מיר אמר לו הרה"ק, הרי תלמידים וחסידים יש לכם בראדאמסק ומה לכם כי באתם אלי, נענה ה'תפארת שלמה' ואמר, באתי הנה לזכות לקבלת התורה בצל הקודש אצל הרבי, אמר לו מהר"י מצינו שאמרה תורה (שמות יט ד) 'וירד משה מן ההר אל העם' וברש"י הביא מן המכילתא 'מן ההר אל העם - מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם', ולכאורה צריך ביאור, וכי 'עסקי ממון' היו לו למשה רבינו, ומהו שלא היה משה פונה לעסקיו, אלא, שעסקיו היינו עסקי רוחניות, והיינו כי הוא עצמו היה אמור לעלות בהר סיני לראש ההר, ולקבל את התורה מאת הבורא יתברך בכבודו ובעצמו לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף, ובזמן שכזה וודאי שברצונו היה לערוך הכנה דרבה לקראת יום קדוש זה, ואעפ"כ - לא היה משה פונה לעסקיו, אלא לאחר שהיה בשמים ושמע מפי הגבורה שעליו להכין את העם לקראת מתן תורה בקולות וברקים, מיד פנה מן ההר אל העם - להכניסם כראוי לקראת מתן תורה, ולא הביט כלל על הכנת עצמו לקראת המעמד הנשגב והאדיר של קבלת התורה. וכיוצא בזה צריך כל מנהיג בישראל וכל יהודי לנהוג - לדאוג לזולתו, לחזקם לעודדם ולהכניסם לקראת נתינת התורה. כשמוע ה'תפארת שלמה' דברים אלו מפורשים, פנה וחזר לעירו, להדריך את קהל עדת צאן מרעיתו.

חבר מרעים מחסידי הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, רצו לשהות בצל רבם בחג השבועות, ויצאו למסעם מבעוד מועד - כמה ימים קודם חג השבועות, אך על אם הדרך נשברה העגלה, אחר החיפוש מצאו עגלה חדשה, אך דא עקא שזו החדשה קטנה הייתה מהישנה, ומקום היה בה רק למחצית מהנוסעים, והוכרחו מחציתם להישאר באותו מקום נידח עד כלות החג.

ללמוד וללמוד - עסק התורה בימים אלו ובכל השנה

בתיב (שמות יט ו), 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל' וברש"י - 'לא פחות ולא יותר', וביאר הרה"ק ה'שר שלום מבעלזא' זי"ע שבא ללמד לישראל על החובה לקבל את התורה ומאידך על גודל מעלת המקיים את התורה, וזהו 'לא פחות ולא יותר', דמי שאינו מקבל על עצמו עול תורה - אין לך אדם פחות הימנו^מ, ולאידך גיסא, המקבל עליו עול תורה - אין למעלה הימנו^ג, ובידו להשיג מדרגות רמות ונעלות עד אין חקר.

יוסף גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, והקשו האחרונים שהרי מילתא דפשיטא הוא שאם אחד עוסק באמצע לימודו ורואה איך שאיש מבני ישראל נופל מהנג ארצה ובידו להצילו שמחויב הוא להפסיק ממשנתו ולהצילו שהרי פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, וכיצד אמרו גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות. וביאר המ"ז (י"ד סי' רנא סק"ח) וז"ל, דודאי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, אלא דהתם אומר דיותר יש זכות למי שזוכה לעסוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות, ממי שבא לידו הצלת נפשות ועל ידי כך צריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפש, עכ"ל, וככל שזכות הצלת נפשות גדולה היא עד למאוד ש'כאילו קיים עולם מלא' אף על פי כן יתירה מעלת וזכות לימוד התורה. עפ"ז כתב החפ"ז חיים (תורת הבית פ"ה) דברים

'ובל חפצך לא ישוו בה' (משלי ה, יא) ואפילו חפצי שמים (מו"ק ט:), כי אין לך דבר החשוב יותר מלימוד התורה. וכך איתא בגמ' (מגילה טז:) 'אמר רב

בין הבחורים שהוקצה עבורם מקום על העגלה החדשה היה הרה"ח ר' אלימלך רומפלער זצ"ל שהיה אז עלם צעיר, אך משראה כי כמה מחבריו נאלצים לחוג את חג השבועות במקום נידח, אמר לנפשו וכי אסע מכאן ואומר 'שלום עלי נפשי' בשעה שחברי וידידי ישארו במקום זר לחוג את היו"ט - לא כך היא דרכה של תורה, ולא כך היא דרכה של חסידות.

והנה, ידוע כי הרה"ק מהר"א זי"ע היה נותן התייחסות מיוחדת לאורחים שבאו לשהות בצל קורתו להתחמם לאורו, אך כאן, משהגיעו הקבוצה הראשונה לא זכו מעמו לשום קרבה והתייחסות, רק לאחר החג משבאו הקבוצה השניה ששהו בחג באותו מקום נידח - ואחר החג מצאו עגלה שתביאם למחוז חפצם, קיבלם הרה"ק בסבר פנים יפות, ואף אמר להם 'מיילעך ווייסט ווי אזוי א חסיד דארף זיך צו פירן' (אלימלך יודע היאך על חסיד לנהוג), שיש ליהודי לוותר אפילו על ההתעלות בצל רבו בחג השבועות, בכדי להיות לעזר לאחיו.

מט. הגה"ק רבי חיים מוואלאזין זי"ע שאל פעם יהודי אחד מדוע אינו קובע עתים לתורה, תירץ היהודי את עצמו שהוא טרוד בטרדת הפרנסה, ולכן אין עיתותיו בידו לעסוק בתורה, אמר לו הגר"ח שאם כך הם פני הדברים, הרי שאין בינו לבין אומות העולם ולא כלום, דהא בשעה שעבר הקב"ה עם התורה אצל האומות העולם ושאלם האם ברצונם לקבל את התורה, ענו לו זה בכה וזה בכה, בני עשו ענו שכל חיותם הוא מרציחה וכבר נתברך אביהם 'על חרבך תחיה' וכן שאר האומות, והרי שמאנו לקבל את התורה מפני פרנסתם וחיותם, ואם כן אף האומר שאינו לומד ואינו קובע עיתים לתורה מפני חיות נפשו ופרנסתו הרי הוא כמותם האומות...

נ. לחזק ידי לומדי התורה, אמרו צדיקים לבאר הא דאמרו חז"ל (פסחים סח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, כי הנה ישנם הרבה מן הלומדים תורה ומשימים בה כל מאווייתם, החושבים בסתר לבם, כי אמנם עושים המה רצון קונם וחלק טוב צפון להם לעלמא דאתי, מכל מקום הנאות העולם הזה ותענוגותיו שמורות דייקא לאלה אשר מסתובבים בראש כל חוצות ואינם יושבים והוגים יומם ולילה בבית המדרש. אך לא כן הדבר, כי רק לעוסקים בתורה יש סיפוק והנאה אף בחלק הגשמי... וזהו, כולי עלמא מודי, בעצרת היינו לאחר שהאדם מקבל את התורה והוגה בה אז בעינן נמי לכם - אף ה'לכם' שלו הוא לכם באמת - כי רק זה האיש מרגיש טעם ומוצא טוב בעולם הזה ג"כ.

בזה מבארים את מה שהעיד רבי עקיבא על עצמו (פסחים מט:): 'כשהייתי עם הארץ, אמרתי, מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור', ולכאורה צריך ביאור מה רצה תנא קדוש זה ללמדנו. אלא, רצונו לומר ל'בן תורה' השקוע עד צוואר באהלי שם, אל תדמה בנפשך שהינך מפסיד מהנאות עולם הזה, ורק 'עם הארץ' נהנה מהעולם הזה, לא כן הדבר, אלא העם הארץ עטוף כולו במרירות, וכל מחשבתו כל היום ב'שנאת תלמידי חכמים' והקנאה הרבה באורחות חייו מורידה את כל חייו והנאותיו אבל שאולה...

באר הפרשה - שבועות

נוראים, וז"ל, וראה נא אחי, דלפי זה על כל שעה ושעה שהיה ביכולתך לעסוק בתורה ולא עסקת הרי הוא כאילו באו לפניך להציל נפשות ולא הצלת, עכ"ל. והיה ביכולתם להחזיק את השפע דקדושה שישאר אצלם בפנימיות לבם.

והיא ה'תבלין' כנגד יצר הרע^י, וכה איתא בגמרא (יומא עב:) על עסק התורה 'זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המוות', ופירש רש"י זכה - ללמוד תורה לשמה ולקיימה, ולכאורה פחד יאחזנו ללמוד תורה, כי מי יאמר זיכיתי לבי, וחוישש אני מלימוד שלא לשמה שלא יעשה ח"ו סם המוות. וביאר ה'שפתי צדיק' מפילין זי"ע (פר' עקב אות ט) בשם גיסו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, שאם זכה ועוסק בתורה לשמה אזי נעשית לו סם חיים, היינו סם הנותן חיות רוחנית לאדם, אולם אם לא זכה שלומד שלא לשמה, הרי אף שאין התורה כסם להפיח בו רוח חיים, אך מכל מקום 'נעשית לו סם כנגד המוות', לבל יהא כמת רוחני^י.

שובו לכם לאהליכם - העיקר לקיים את התורה בשונם לכיתם מהר סיני

ידועים דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בספרו קדושת לוי (לשבועות ד"ה נשאלתי), 'נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת, והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת', ומבאר בכמה אופנים, ובפירושו השלישי כתב על פי דברי הרמב"ן (אמונה ובטחון פי"ט) על הפסוק (שה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפין', שכאשר מרגיש בקרבו רגשי התעוררות לאהבתו וליראתו ית' יעשה לה 'כלי' ע"י קיום מצוה או לימוד התורה בכדי לעצור ולשמר בתוככי נפשו רגשי קודש אלו, וזהו שאמר הכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה' - שנתעורר בכך מידת האהבה להשי"ת, אזי 'עד שתחפין', מלשון חפין וכלי, כלומר שתיקף ומיד תעשו כלי ובית קיבול לאגור ולשמור אותה התעוררות לאורך ימים לבל תפוג ותיעלם כלעומת שבאה. על פי זה מבאר הטעם שנקרא חג השבועות - 'עצרת', שמשמעותו לעצור בתוכו את כל השפעות החג (ועיי"ש מה שמבאר עוד). ולמדנו מדבריו שעיקר תכלית היום טוב הוא להמשיך את הארות החג וקבלת התורה גם למחר ולאחר זמן^י.

ועוד במעלת התורה אשר היא ה'כלי' להחזיק את כל ההשפעות הטובות, שהנה קודם מתן תורה כתיב (שמות יט טז) 'ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר' ולא נזכר 'לפידים', ואילו לאחר מתן תורה נאמר (כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים' ולא נזכר 'ברקים', ומבאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (דברי שמואל פרשת יתרו), כי הברק הוא האור המאיר לרגע ומסתלק, ואילו בלפיד יש אש של קיימא, ואכן קודם מתן תורה עדיין לא היו יכולים להכין 'כלי קיבול' על

נא. בהקדמה לשו"ת 'חבצלת השרון' (ח"א ד"ה וזוה נוכל להבין) מביא המחבר הגה"צ רבי דוד מנחם מאניש באב"ד זצ"ל בשם רבו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, 'שמכל עניני חסידות ופרישות וסיגופים שאדם רוצה להתנהג, היותר עיקר ומובחר הוא לשמח את הקב"ה בלימוד התורה הקדושה, והסימן לזה, שכל עניני סיגופים וחסידות שאדם רוצה להתנהג - אין היצר הרע מוציא כ"כ כוחו ע"ז לבטלו, כמו שמוציא את כל כוחו לבטל את האדם מתלמוד תורה, כן שמעתי מפי קדשו שאמר לי בעצמו הדברים האלה, עכ"ל.

נב. מתאמרא משמיה דהגה"ק רבי ישראל סלנטער זי"ע, שהנה אין אנו יודעים כיום בדיוק איה המקום בו ניתנה תורה לעם, וכך נמי אין ידוע באיזה יום קיבלו אבותינו את התורה בסיני, כי הלא נחלקו רבנן אם היה ביום ו' לחודש סיוון או בז' בו. כי הקב"ה סיבב כך ללמדנו חוקי חיים, שלא יאמר אדם, כאן במקומי, בבית מדרשי, או בישיבה זו ובכולל זה בו אני נמצא אין בידי להצליח בתורה, אילו הייתי משנה מקומי בוודאי הייתי מצליח בלימודים, וכן לענין ה'זמן', לא יאמר שבזמן הזה ובמצב הנוכחי איני יכול לעמול בתורה, אלא ידע שבכל מקום ובכל זמן מסוגל הוא ללמוד וזוהי היא חובתו בעולמו (עיי' כלי יקר פר' אמור במצות חג השבועות).

נג. כן כתב הרה"ק ה'בית אברהם' (שבועות ד"ה ישלם) וז"ל, חג הקדוש הזה נקרא חג שבועות שהוא לשון שבועה. כמו בעת שמקבלים חיילים חדשים לצבא משביעים אותם שבועת אמונים לקבל עליהם עול המלכות, כמו כן בחג הקדוש הזה שמקבלים התורה מחדש, בהקריבכם מנחה חדשה, אז בשבועותיכם, עכ"ל, שהיות שבחג השבועות

ביותר הדברים ביאר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה בפרשתן עמ' ס) לשונות הפסוקים בפרשתן (ז פד-פח), 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו... זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו, וביאר בה, כי לא די בכך שמקבלים את רוב ההשפעות 'ביום המשח' - בזמן של ההתעלות. אלא העיקר להמשיך את קדושת היום אף 'אחרי המשח' אחר לכתו מעמנו¹¹.

ביותר הדברים אמורים כעת בעידן כלולות בני ישראל עם התורה הקדושה, שעלינו לראות שיהיה בניין עדי עד, בקשר של קיימא¹², ולהמשיך את לימוד התורה והעסק בה¹³.

ובך נצטוונו לקראת מתן תורה 'וקדשתם היום ומחר¹⁴, ורמז יש בו שלא יעבור ויצא היו"ט כלעומת שבא,

מתחדשת נתינת התורה על כן צריך להישבע מחדש לקבל על עצמו עול מלכות שמים. ושם החג מורה על תכליתו להתחדש בקבלה גמורה מכאן ואילך כי זה כל מהותו ועניינו של החג.

נד. ואל יחשוב אדם עוד חזון למועד, יבוא יום ואתחיל לעבוד את ה' ולעסוק בתורתו, כי כך אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ששמע מפי אביו הרה"ק האמרי אמת זי"ע באחרית ימיו, בהיותי צעיר לימים חשבתי על כמה וכמה דברים בעבודת ה' ולימוד התורה שעוד אוכל לעשותם לכשיבוא היום, אך עתה יכולני להעיד בפניך שכל מה שאין האדם עושה בשחר נעוריו, שוב לא בא לידו לעשותו ולפעול אותו.

ונתנו רמז בדבר במנהג אכילת חלב בשבועות, כי הנה שחיטת בהמה כדי לאכול את בשרה ניתן 'לדחות' גם למחר ולאחר זמן, ולא יארע לבהמה או לבשר שום קלקול, לעומת זאת את ה'חלב' המתחדש בכל יום אצל הפרה חייבים לחלוב באותו היום, ואי אפשר לומר מחר אחלוב גם בשביל אמש.. והתורה נמשלה ל'חלב' כי אי אפשר לדחותה למחר, ואם לא עכשיו אימתי.

וכבר ביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בלשון הגמ' (שבת פח.) 'מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם', מדוע כתוב 'שם תהא קבורתכם', ולכאורה היה צריך לומר 'כאן תהא קבורתכם', שהרי כבר עמדו תחת ההר, וביאר, דדרך האדם לומר לעצמו 'לכשאפנה אשנה', כאשר אגיע ל'שם', כשהמצב ישתנה לטובה... כשיסתלקו המפריעים... אז אלמד כראוי, על אמירה זו נאמר 'שם תהא קבורתכם' כאן נעוץ כשלונו של האדם, שהרי היצ"ר כבר 'יסדר' שה'שם' הזה לא יבוא כל כך מהר, ולבסוף ימצא האדם את עצמו עומד ריקן ללא כלום...

נה. פעם שאל הרה"ק רבי אהרל'ע מקאזניץ זי"ע את חבורת מרעיו ובתוכם רבי אברומצ'ע שטערן ז"ל, איזה חייט תופר בחינם. אחד השיב, שהתופר בגד לעצמו הרי הוא תופר בחינם, והשני ענה לעומתו שהתופר בגד לבנו אינו עובד בעבור שכרו. עד ששאל הרה"ק את רבי אברומצ'ע ונתיירא לענות, ואמר כשם ש'מורה מורינו' שאל, כך יענה 'מורה מורינו'. ויען הרה"ק ואמר - החייט שאינו קושר לבסוף את חוטי התפירה הוא התופר בחינם, וכל עמלו אך לשווא, כי ללא הקשר האחרון כל החוטים נפרמים ומתקלקל כל הבגד. וביאר כוונתו לכל מועדים וזמנים אשר נתן לנו הבורא, ורבים אשר יעבדו כדת וכנכון בבוא הזמנים הנשגבים, אך אינם משכילים לשמר עבודתם, בקבלות טובות וכיו"ב.

נו. והנה כתיב (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל' - שלל ראשי תיבות ש'ובו ל'כם ל'אהליכם. כי עיקר מלחמתו של יצר - האויב הגדול, לקרר את האדם כששב לאהל ביתו - אחר מעמד האדיר של קבלת התורה, לכבות את ה'אש הגדולה' אשר ראו עיניו במעמד הר סיני, ולומר לו, אכן, קבלת את התורה, אך 'מפטירין כדאשתקד', שוב לאהלך - להנהגתך ולסדר יומך כעד השתא, ומה לך לשנות סדרי בראשית ולקבל על עצמך עול תורה ועבודה... כעין זה מרומז נמי בפרק 'אשת חיל' (משלי לא) המרמז כולו על התורה (עיי' רש"י שם פסוק י) 'בטח בה לב בעלה' - ומדוע, כי 'ושלל לא יחסר' והיינו שבהגיעו ל'שובו לכם לאהליכם' - גם אז 'לא יחסר המזג', ואינו חוזר לסדר יומו ולהנהגתו שקודם קבלת התורה, אלא היא 'מוסיף והולך' הן בכמות הן באיכות, כל אחד לפי מה שהוא.

נד. וכמו שאיתא מהרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (עניני שמני"ע, פסח) שהבקשה בתפילת המועדים 'והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדך' היא מלשון נישואין. מעתה יש לומר דכמו שבכל 'נישואין' מבקשים 'שיהיה בנין עדי עד', א"כ, אף כאן עלינו לבקש ולעשות פעולות שישאר הבנין אף לאחר החג ולנצח נצחים.

משל לאחד הנכנס לשמחת נישואין וברצונו לדעת מיהו החתן, שהרי הכל עוטים בגדי שבת ויו"ט, אמנם כאשר יראה למחרת היום מי עדיין נשאר לבוש בבגדי שבת ויו"ט ידע שהוא 'חתן דנן'. כיו"ב, מיהו ה'חתן' ביום חתונתו זה מתן תורה, מי שנשאר עם התורה גם לאחר שבועות...

באר הפרשה - שבועות

ואילך, שכל התחלות קשות. ולכאורה צריך ביאור, כי נראה מדבריו שגם עצם הקבלה היא בכלל כל התחלות קשות, ואם כן מה ירוויחו בזה שיקבלו על עצמם עתה, הרי עדיין עצם הקבלה קשה היא עליהם, ועוד אחר שאמר 'שכל התחלות קשות' משמע שיש כאן נתינת טעם לדבר, ואיזה טעם לדבר יש ב'כל התחלות קשות' שמחמת זה יערב לו מכאן ואילך.

וביאר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, כי כך היא דרכה של תורה, בשעה שבר ישראל מתחיל להתעלות יש התנגדות גדולה מאד מצד היצר וקשה לו לעבוד את ה', והעצה היעוצה שמתחילה 'יקבל על עצמו עול תורה' בקבלה - רק במחשבה, והרי אין נברא שבעולם היודע מחשבות, ואפילו המלאכים, וממילא אי אפשר ליצר למנוע אותו ממחשבות אלו, כי אינו יודע מזה כלל. נמצא שבבואו לעסוק בתורה בפועל כבר איננו עומד 'בתחילת' העבודה שהרי 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ומכיוון שהוא עומד כבר באמצעו של דבר כבר סרה ההתנגדות הקשה והכבידה.

אלא אף למחרת היו"ט יזכור שאך זה עתה קיבל את התורה^{י"ט}. והדרך אשר יראה בה אור - לקבוע את החג בנפשו, על ידי שיקבל עליו קבלה^{י"ט} אחת ואפילו קטנה, שישמרנה כבבת עינו גם לאחר החג - כחק ולא יעבור, וזו הקבלה תהא לו כחוט המקשר אותו אל היו"ט^ט.

ומאזיבי תחכמני, כשם שדרכו של היצר הרע שאין מפתה את האדם בבת אחת על דברים גדולים, ולא יפתנו מיד לעבוד עבודה זרה, אלא 'כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד' (שבת קה:), הרי שמכשילו בדברים קלים וקטנים שאדם דש בעקביו כי משם יבוא להפילו לבסוף בע"ז רח"ל, וממנו ניקח לעבוד את השי"ת ב'מידה טובה מרובה', שעל ידי ההתחזקות בקבלות קטנות, דרגא בתר דרגא, סוף שיבוא לעבודת ה' בשלמות^{ס"א}.

הנה נאמר (יש ה) 'עתה אם שמוע תשמעו בקולי', וברש"י אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן

נח. הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע שאל פעם כמה מבחורי הישיבה 'אימתי הוא זמן קבלת התורה בחג השבועות', נענה האחד ואמר בזמן עלות השחר, לעומתו השיב רעהו בעת קריאת עשרת הדברות בקריאת התורה, השלישי השיב באופן אחר... עד שאמר להם הרבי, זמן קבלת התורה הוא בשעה שאדם מקבל על עצמו את התורה. אף אנו נאמר לפי דבריו - שבכל יום מימות השנה יש בידינו לזכות שוב ב'מתן תורה', אם אך נקבלנה בשתי ידיים. נט. כשהיו שואלים את כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע בזמנים טובים, רבי, איזו קבלה ניקח על עצמנו, והיה עונה 'קבלת עול מלכות שמים' היא ה'קבלה' הטובה ביותר.

ס. וכך כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק משפטים אות ג) שגדר מצות זכירת מעמד הר סיני שנצטוונו בכל יום הוא לזכור הקבלה דנעשה ונשמע. וכמו שהיה הרה"ק מלובלין זי"ע אומר בכל בוקר הריני מקבל עלי להיות אדם טוב. יעו"ש.

סא. וכבר נודע מפי ספרים וסופרים שאין לאדם לקבל עצמו דברים גדולים ונשגבים, כי אז לא יצליח להחזיק בהם ומה הרוויח בכל קבלותיו, אלא אדרבה יקבל עליו קבלה קטנה שבידו לעמוד בה, וכן פירש ה'חתם סופר' זי"ע בשם רבו ה'הפלאה' זי"ע (דרשות ח"ב, פסח רעט. ד"ה שמור) את דברי הגמרא (תענית י:): 'פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם', שאדם צריך להתקדש מדריגות מדריגות לאט לאט, אבל פסיעה גסה שרוצה לעשות בפעם אחת - נוטל ממאור עיניו, כי יפול ירידה פתאומית על ידי התגברות היצר, משא"כ אם הולך בהדרגה יוכל לעמוד על משמרתו, ומזמן לזמן יתעלה עוד ועוד עד שיזכה לבוא אל דרגתו הראויה. וקבלה קטנה זו תהא אצלו כחוק בל יעבור, ובכל מצב ישמור לקיים את קבלתו כבבת עינו.

דברים כדרכנות כתב בזה ה'אוהב ישראל' (ליקוטים חדשים פרשת ויקרא) 'בעינינו ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים ח"ו, או בעלי מרה שחורה, ומאין נמצא הדבר הזה, אם מן התורה ח"ו - אדרבה התורה עוד משמחת את הלב וכו', אם מן המצות - הלא 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (תהלים יט ט), אבל הענין הוא, כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה', והסולם נעלמה מעיניהם, כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה ותופסים דבר שאין שייך להם, בלי שום קריאה ורשות מן השמים', לפיכך אסור ללכת בגדולות כדי שלא יפול משם, אלא יעלה במתינות ובהדרגה, וכל יהיה בטוח בדרכו.

באר הפרשה - שבועות

זוהי הביאור בדברי רש"י הק' אם 'עתה' תקבלו עליכם אם תקבלו על עצמכם בקבלה בלב על עסק התורה, הרי שמכאן ואילך יערב לכם כיוון שהינכם כבר באמצעו של דבר, וכבר עברו עליכם - כל ההתחלות קשות, וממילא ש'יערב לכם מכאן ואילך'.

יה"ר שנזכה לקבל את התורה בשני ידיים, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד^{סב}, להעמיד דורות נאמנים לה' ולתורתו, עוסקים בתורה ובמצוות לשמה על ישראל שלום, ויתרפאו כל החולים (כמו שהיה במתן תורה), וזכותיה דדוד מלכא משיחא יעמוד לנו לזכות לביאת גואל צדק בב"א.

סב. וכה אמר פעם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (תורת יחזקאל שבועות) בליל שבועות, דהנה שנינו (שבת לד.) 'שלשה דברים, צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר', ובגמרא 'שלשה דברים צריך למימרינהו בניחותא, כי היכי דליקבלינהו מיניה', היינו שיאמר הדברים לבני ביתו בדרכי נועם ולא בכעס כדי שעי"ז יקבלו את דבריו ולא יחללו את השבת קודש ח"ו, ולא נאמרה הוראה זו בשלשה דברים אלו דוקא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שכאשר רוצה בשר ודם שדבריו יתקבלו באזני חברו עליו לדבר בניחותא ובקול נעים, וזה כלל גדול בתורה. ובזאת נענה הרה"ק במליצה לשמים, 'רבונו של עולם, אתה נותן לנו היום את התורה, צריך למימריה בניחותא בשובה ונחת, כי היכי דלקבליה מיליה, ונזכה לקבל את התורה באהבה וברצון'.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

יום טוב שבועות תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

יום אחד הוסיף משה מדעתו (שבת פז, א)

וזה הענין שמשה הוסיף יום אחד מדעתו עשה זאת בכוונה מיוחדת כי כאשר יראו ישראל כי יום המוגבל הגיע ואין השי"ת נותן את התורה אז יחשבו כי אינם ראויים אל התורה ויהי להם שברון לב ושפלות ואז יהיו מוכשרים ביותר לקבל את התורה. וזה "מדעתו" זה היה דעת משה שאל התורה צריך להיות לב נשבר, ובזה יוכל לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים. ומתורץ בזה קו' המגן אברהם איך אנו אומרים בששי בסיון "יום מתן תורתנו" והלא לא ניתנה התורה רק בז' בסיון, ולפי"ז ניחא דבאמת יום הששי גרם כל הקבלה כיוון שזה הביאם לידי הכנעה להיות ראויים לכך. (מאיר עיני חכמים)

דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריה רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי כמאן כרבנן: (שבת פח, א) כתב רבינו ניסים גאון: דרש ההוא גלילאה עלי' דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי: תורה נביאי' וכתובי'. ביום תליתאי: ביום שלישי פרישה, כרבנן דאמר בחמישי עבד ליה פרישה. ע"י תליתאי: ע"י משה שהוא שלישי, אהרן ומרים ומשה. לעם תליתאי: כהנים לוי' וישראל. בירח תליתאי: בחודש השלישי, ניסן אייר סיון, ובסיון ניתנה התורה. והוסיפה ההגדה בדבר זה אותותיה משולשים: כלומר שהתורה נקרת אמת שנאמר (משלי כג) אמת קנה ואל תמכור ומספר אמת ג' אותיות. וישראל בני אבות ג': אברהם יצחק ויעקב. משבט שלישי: ראובן שמעון לוי. ומן לוי נולד משה שעל ידו ניתנה תורה. לוי יש בו ג' אותיות, משה ג' אותיות, ונצפן ג' ירחים כדכתיב (שמות ב) ותצפנהו ג' ירחים. ובזה אמרו אמר ר' לוי הא למדת שכל מעשה אותו היום היה משולש. וכגון זה עוד יש במדרש ילמדנו (תנחומא פרשה יתרו) הלא כתבתי לך שלישים אמר ר' יהושע בן נחמיה הן תורה שאותיותיה משולשות אלף בית גימל והכל היה משולש תורה משולשת: תורה נביאים וכתובים. משנה משולשת: תלמוד הלכות ואגדות. תפלה משולשת: ערב ובוקר וצהריים. קדושה משולשת: קדוש קדוש קדוש. ישראל משולשים: כהנים לויים וישראלים. ומשה: אותיותיו משולשים. וכו' לשלשה ימים נתקדשו: שנאמר (שמות יט) והיו נכונים ליום השלישי.

יש להבין דנה מסופר כל כך במספר הג' שניתנה בו תורה.

ואפ"ל, לא הנה המיוחד אחד מסמל את ה"יש" את ה"אחד", דהיינו עצם ההתהוות יש מאין, מספר הב' מסמל את הנוסף, ואת השינוי והצירוף, תחילת כל בניין מוכרח שיהיה מורכב מב' חלקים, ואילו מספר הג' מסמל את ההמשך, והריבוי.

יסוד זה אנו מוצאים בהרבה מקומות: כגון, איש ואשה, המטרה היא התולדה שזה המספר הג' המורה על ההמשך.

כך אומרים אנו בתפילה בכל יום ב"ובא לציון": "קדוש קדוש קדוש וכו' קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתה. קדיש על ארעא עובד גבורתה. קדיש לעלם ולעלמי עלמיא", דהיינו שהפעם הג' שאומרים "קדוש" הוא "לעלם ולעלמי עלמיא".

בגמ' פסחים ישנה את הסוגיא של "זוגות", הזוגות הינם מזיקים שאינם חפצים בהמשך, ולכן כשמצטרפים מספר הג' מתבטל כחם. ולכן "בתלת הוו חזקה", שמורה על המשכיות כיוון שכבר ג' פעמים.

בברכת כהנים, אומרים ברכיני בברכה ה"משולשת" וכו', ג"כ להורות על עניין המשכיות הנכונות.

כיוון שכך, ניתנה התורה דווקא במספר הג', לרמז על כוחה שכל המשך העולם תלוי בכח התורה, הן במובן הכללי שקיים העולם תלוי בתורה והן במובן הפרטי שהתורה צריכה להיות באופן של המשך תמידי ללא הפסק כלל וכלל.

(ציוני תורה)

עצרת תהיה לכם

הנה החילוק בין יהודי לגוי, שגוי אין לו שום מעצור בעולם, הוא יכול להסתכל בכל אתר ואתר ולאכול בכל אתר ואתר ולדבר ולעשות ולחשוב כל מה שעולה על רוחו המטורף, ביום השבועות קבלנו מעצורים לכן נקרא חג השבועות 'עצרת', שכל מה שהוא עושה מדבר וחושב יש לו הגבלות, אסור לו ללכת לתיאטרון יש שלט 'עצור' אתה יהודי אל תיכנס, וכן בכל מחשבה של עצבות ומרה שחורה יש לפני זה שלט 'עצור'. וכן לפני כל דיבור אסור וכו', לכן נקרא מתן תורה 'חג העצרת', שקבלנו באהבה ושמחה להיות עצור, אמרנו נעשה

ונשמע להיות מוגבל מרוב דברים בעולם, אנו מגבילים עצמינו לכבוד שמים, ה' בחר בנו להיות עם הנבחר, לעצור עצמנו לשמור על כל איסורי תורה.

אדם הוא עצור, אינו יכול לקנות כל כלי שהוא רוצה, אינו יכול לדבר עם כל פלאפון שהוא רוצה, ואינו יכול לשבת ליד כל מחשב שהוא רוצה. כל זה הוא בעולם הזה. כשבאים למעלה לאחר מאה ועשרים, כל הדרכים הטובים פתוחים לו, אשרי לו. אך מי שלא נעצר בעוה"ז, כשהוא עולה למעלה, יש לפניו הרבה 'עצור', יש כאן היכל שנותנים כאן עונג והנאה לנצח, מי שלא נעצר כאן, יש לו 'עצור' שם, אסור לו להכנס לשם. הוא סובל על עצירות נעביך, אשרינו מה טוב חלקינו שאנו נעצרים כאן ולא נצטרך להעצר שם. ולא רק זאת, אלא שהקב"ה יודע שכל הדברים האלה שחסך מאיתנו הרי הוא טובה לגוף ולנפש, ומי שאינו עוצר עצמו במה שצריך לעצור, הרי הוא כשותה מים מלוחים ואינו בא על סיפוקו עד יום מותו, רחמנא לשזבן.

(הגרמ"י רייזמן)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט א)

יש להבין כפל הלשון ושינוי הלשון, נראה עפ"י משרז"ל שהמלאכים קטרו וואמרו תנה הודך על השמים [תהלים ח ב] שהיו רוצים לקבל התורה, ואמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי והשיב להם תשובה, אמר להם משה נשים יש ביניכם משא ומתן יש ביניכם וכו', והודו המלאכים לדבריו, עיי"ש בדבריהם ז"ל [שבת פח ע"ב], והנה יש להתבונן, דודאי גם המלאכים ידעו שאין להם שייכות בפשטיות התורה לא תנאף לא תגנב וכו' וכיוצא, אבל נפשם יודעת מאד דעיקר התורה היא בפנימיותה מילין לצד עילאה תמלל, אם כן לפי"ז אין תשובת משה תשובה, והנה הבנתי תירוץ לדבר מדברי הרב הגדול חיד"א זלה"ה דהמלאכים שטענו תנה הודך על השמים באו בטענת מצרניות דינא דבר מצרא, והנה לפי"ז טענתם טענה, אבל קיי"ל אם יגיע איזה פסידא כל דהו למוכר אם יעמוד הממכר ביד המצרן אין טענת המצרן טענה, וכאן כיוון שהמלאכים אינם יכולים לקיים התורה בדרך הפשט, אם כן מיקרי כביכול פסידא למוכר הוא נותן התורה ואין כאן דינא דבר מצרא, וזה הוא תשובת משה, וזהו שאמר הש"י כה תאמר לבית יעקב (הם המון עם שאינם יכולים לקבל התורה רק בדרך פשט) ותגיד לבני ישראל (הגדה דברי חכמה לבעלי מדריגה הנקראים בשם ישראל כי יודע והמה יודעים לקבל התורה בדרך סוד), הנה הקדים זה השי"ת בנתינת התורה בכדי שיהיה לטענה נגד המלאכים.

(בני יששכר)

באותה שעה שעלה משה לקבל התורה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה עשה בו הקב"ה קלסטיין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו (שמות רבה כח, א)

י"ל דבאמת יש להקשות כיצד היה אפשר לנצח את המלאכים בטענה כזו שלא נכונה כלל, וכי המלאכים אכלו אצל אברהם, הרי בכלל לא שייך אצלם אכילה, כדברי רש"י על הפסוק (בראשית יח, ח) "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו" - נראו כמו שאכלו.

אלא, אפ"ל שהקב"ה רימו בזה למלאכים שהתורה שייכת ומתאימה למשה וישראל שהם בעלי נימוס, וזהו שאמר להם "לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו", כלומר כשירדתם אתם לאאע"ה בדמות אנשים ירדתם, ואף שאברהם הכיר בכך וידע שאתם מלאכים [כדברי הרמב"ן], בכל זאת לא העלים אתכם ולא גילה סודכם לאמור לכם "מלאכים אתם", אלא אדרבה, התייחס אליכם כמו לאנשים בהכנסת אורחים והכנת כל מיני מאכלים, ואתם, איך אתם מתנהגים עכשיו עם משה, הלא לא הגיע לכאן, "מיט די שטיוועל", רק בנשמתו לבד, כדמות רוחני, מלאך כמזכר, ואתם מיד גיליתם את סודו וצעקתם לעברו "מה לילוד אשה בינינו", הרי שאתם לא מנומסים, וממילא אינכם ראויים לקבל את התורה

(ישמח ישראל בשם כ"ק הרבי הזקן מאלכסנדר זי"ע)

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל ביאר שכשעלה משה לקבל התורה אמרו מלאכי השרת "מה לילוד אשה בינינו, תנה הודך על השמים", צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר להם: לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו בשר בחלב", אבל במה ניצחנו את המלאכים שטענו "תנה הודך על השמים"?

הנראה לי ויובן ג"כ למה אמרו ישראל נעשה ונשמע ולא נשמע ונעשה. הדנה איתא בזוה"ק "נעשה" - בעובדין טבין, "ונשמע" - בפתגמין דאורייתא, הרי דנעשה הוי קבלה על קיום המצות ונשמע הוי קבלת לימוד התורה"ק. והנה ידוע דלימוד התורה הוא משני פנים, אחד כדי לידע היאך ומה לעשות ואם לא ילמוד היאך יקיים, ולא ע"ה חסיד (אבות פ"ב מ"ה), וגם הנשים שאינם מחויבות בלימוד התורה מ"מ מחויבות ללמוד במצות הנוהגות בהן וכמו דאיתא בב"י סי' מ"ז בשם הרוקח דמש"ה מברכות בה"ת. אמנם באנשים יש עוד מעלה א' על הנשים דנשים בלימוד אינם מקיימות שום מ"ע רק הוי מבוא לקיום המצות ונמצא דהלימוד אצלם הוי מבוא להתכלית שהוא קיום המצות ולא הוי תכלית בעצמו אבל באנשים הוי הלימוד גם מ"ע לעצמו וכמו הנחת תפילין וכדומה ונמצא הו"ב ב' בחינות מבוא להמצות וגם תכלית בפני עצמו.

והנה אם היו אומרים ישראל 'נשמע ונעשה' לא היה במשמעות קבלתם רק עול מצות, אלא שמוכרחין ללמוד קודם כדי שידעו היאך לעשות, והיה נשמע נמשך ומבוא לנעשה ונעשה הוי התכלית והיה רק קבלה אחת, ומש"ה אמרו נעשה ומובן מאליו שמוכרחין ללמוד מקודם, ואח"כ אמרו נשמע, ונמצא דהוי נשמע תכלית מצד עצמו ג"כ, דגם שלא יצטרכו ללמוד משום עשיה, ג"כ ילמדו מצד עצמו, ונמצא ע"י ההקדמה נעשה ב' קבלות של ב' תכליתים עול מצות ועול תורה, וזהו שאמרו בשעה שהקדימו והו"ב קבלות עול מצות ועול תורה, ירדו ס"ר מה"ש וקשרו לכל א' מישאל ב' כתרם א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע דע"י ההקדמה זכו לב' כתרם.

(בית הלוי)

לא תרצח, לא תנאף, לא תגנב, לא תענה ברעך עד שקר (כ, יג)

בשם המב"ט שואלים שאלה: הלא עשרת הדברות מחולקים לשני חלקים - חמשה דברות בכל אחד משני הלוחות הברית. על לוח אחד כתובות המצוות שבין אדם למקום, ובלוח השני כתובות מצוות שבין אדם לחברו. שואל ה"מב"ט" שאלה, שאלמלא ידענו שהוא השואל, לא היה לנו ספק, והיינו קובעים באופן ודאי כי זו שאלת חם...

מה השאלה?

הנה, חמשת הדברות הראשונים ארוכים ומלאים - "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (כ, ב), כמו כן "לא יהיה לך" וכל השאר מרבים בדברים. מדוע, אם כן, כאשר מגיעים אל הלוח השני, כתובים הדברות בקצור נמרץ - "לא תרצח" וזהו אין יותר מילים בהקשר למצוה זו. וכך גם הלאה - "לא תנאף", "לא תגנב". הדבר תמוה, מדוע אין פרופורציה בין הלוחות - הלוח הראשון מלא, ולעומתו הלוח השני כמעט ריק - למה הקב"ה עשה כשהיה כך?

אומר המב"ט דבר נפלא: כך רצה הקב"ה, שעל הלוח השני יהיו כתובות רק מעט מילים. מדוע? כי אז האותיות של "לא תרצח" ו"לא תגנב" יהיו גדולות יותר ובולטות יותר, וזהו מה שחפץ הקב"ה - שה"בין אדם לחברו" יהיה גדול, שיראו אותו טוב!

פלאי פלאים.

מגילת רות

בטעם קריאת "מגילת רות" בחג השבועות, הביא בספר "מגילת אליהו" (להגה"ק רבי אליהו הכהן מאיזמיר, בעל מחבר "שבט מוסר" ו"מעיל צדקה") על מגילת רות, **יותר משבעים טעמים על כך**. ולהלן נלקטו מתוך אמריו, כמה מהטעמים המורים על נקודות הדרכה לחפץ להידבק בתורת ה' שנלמדו מחייה של רות:

- * חיי התורה - תחילתן ייסורין וסופן שלווה, כרות;
- * רות נתגיירה בת מ' שנים - גם מי שנתגדל בהבלי עולם הזה יכול בכל גיל להשתנות;
- * גם מי שמוסבל בייסורים, בעוני או בדוחק ובטלטולים אינו רשאי לפטור עצמו מהתורה - שהרי רות הגיע לה כל אלו ולא הניחה עצמה מלבוש לקבל עליה התורה;
- * גם כשנראה שאין שום אפשרות ללמוד מחוייב להשתדל ולהתעצם בכל כוחו ואז יעלה בידו - כרות שעל אף שאמרה תורה לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', דרשו מואבי ולא מואבית;
- * כדי להשיג התורה מחוייב האדם לטרוח ולהפציר הרבה עם רבותיו שילמדוהו כרות שהפצירה בנעמי עד בוש, וזכתה לתורה;
- * אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה - כרות שאמרה באשר תמותי אמות;
- * העוסק בתורה זוכה למלוכה - כרות שיצאו ממנה מלכים.

(עפ"י מגילת אליהו)

ויאמר בעז' לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת (רות ב, ה)

פירש"י ז"ל, דבר חכמה ראה בה, שתי שבלים לקטה, שלש לא לקטה, וכו', והקשה הה"ק החי' הרי"מ ז"ע מה חכמה הוא זו, הא הדין כך הוא, ותירץ הא פלוגתא הוא ב"ש וב"ה בדין לקט (פאה פ"ו מ"ה) בה"א שנים לעניים, וב"ש סברי שלשה לעניים ומפרש בירושלמי דטעמא דב"ש מפסוק (דברים כ"ד) לגר ליתום ולא אלמנה הרי שלשה, וטעמא דב"ה מפסוק (ויקרא י"ט) לעני ולגר תעזוב אותם, הרי שתיים, ונראה מהירושלמי הלזו דפלוגתייהו דוקא בסתם

מתרצים: בשולחן ערוך יור"ד סי' צ"א נאמר שאם נפל בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור משום ד"תתאה גבר" התחתון גובר על העליון ונוצחו, ולכן כשטענו מלאכי השרת "מה אנוש כי תזכרנו, תנה הודך על השמים", היתה השאלה האם העליון נוצח את התחתון או התחתון את העליון. הביאו ראייה מבשר בחלב שפוסקים הלכה תתאה גבר, וזבה ניצח משה רבנו את המלאכים. לזכר זה אוכלים מאכלי חלב בשבועות. ושמעתי לומר בדרך צחות שזה כוונת המשנה מסכת אבות "אם אין קמה אין תורה" שהרי אם לא היו המלאכים אצל אברהם ואכלו שם לחם שהכינה שרה קמח סולת, ואחר כך בשר בחלב, לא היינו מקבלים את התורה...

(נעשה ונשמע)

ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרובות קדש מימינו אש דת למו (דברים לג, ב)

"בתחילה הלך לו אצל בני עשו, אמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לפניו: רבונו של עולם מה כתיב בה? אמר [להם] לא תרצח. אמרו לו: וכל עצמם של אותם האנשים לא הבטיחם אביהם אלא על החרב שנאמר על חרבך תחיה (בראשית כ"ז מ') אין אנו יכולים לקבל את התורה. אח"כ הלך אצל בני עמון [ומואב] אמר להם מקבלים אתם את התורה? אמרו לפניו: רבונו של עולם מה כתב בה? אמר להם: לא תנאף. אמרו לו וכל עצמם של אותם האנשים אינם באים אלא מניאוף דא [היא] דכתיב ותהרין שתי בנות לוט מאביהן (שם י"ט ל"ו) אין אנו יכולים לקבל את התורה. אחר כך הלך לו אצל בני ישמעאל, אמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לפניו: רבונו של עולם מה כתיב בה? אמר להם לא תגנוב. אמרו לו כל עצמם של אותם האנשים אינם חיים אלא מן הגניבה ומן הגזל הדא היא דכתב יהיה פרא אדם וידו בכל יד כל בו (שם ט"ז י"ב) אין אנו יכולים לקבל את התורה. ואח"כ בא לו אצל ישראל, אמרו לו נעשה ונשמע הדא הוא דכתב [ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרובות קדש] מימינו אש דת למו (דברים לג ב') וכו', וכיון שראה הקדוש ברוך הוא דעתם של ישראל שמבקשים לקבל את התורה באהבה וחיבה באימה ויראה ברתת וזיע פתח ואמר אנכי ה' אלקיך" (פסיקתא רבתי כא, ובגמ' ע"ז ב, ב - בקיצור)

יש להבין במאמר חז"ל זה, הרי הקב"ה בא להציע להם את התורה, אזי מן היושר לכאורה שיקח הקב"ה חלק מתרי"ג המצוות, ויציא לפני כל אומות העולם, ולפני כל אומה ואומה את אותה הרשימה של המצוות, וכי מן היושר להראות לכל אומה מצווה אחרת?

ויתבאר, שעיקר הנחת רוח לפני הקב"ה היא כשהאדם שובר את טבעו, ומוסר נפשו למען קיום המצוות. וכשם שאין פרצופיהן שונות כך אין דעותיהן שונות, וכל אחד יש לו את הניסיונות המיוחדים לו, ודווקא במקומות שבהם לו יותר בקושי, דייקא שם יש עליו תביעה יותר, ויסוד זה מופיע גם בספרי רבי צדוק הכהן, ולכן, האדם שהוא כעסן בטבעו, עיקר הנחת רוח היא כשהוא מתגבר על כעסו, והדברים פשוטים.

כשבא הקב"ה להציע את התורה לאומות העולם, שאלו "מה כתיב בה", כוונת שאלתם היתה האם החיוב לקיים את התורה היא שווה בשווה בין כולם, או שנדרש כאן מסירות נפש? אמר להם הקב"ה דייקא את המצווה היותר קשה לקיימה, כגון, לבני ישמעאל אמר דוקא את "לא תגנוב", שגם בזה יש להם להיות מושלמים, ודווקא על זה יקבלו שכר באם יקבלו התורה, ובדייקא בחר לכל אומה את החלק היותר קשה לקיימה.

ואם תאמר, וכי מה אצל ישראל? למה כאן לא הציע הקב"ה את החלק היותר קשה?

ויתורץ בהקדם דברי הגמרא (ביצה כה, ב): "תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין. תנא דבי רבי ישמעאל מימינו אש דת למו אמר הקדוש ברוך הוא ראויין הללו שתתנן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו איש שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בתורה".

ומיושב ככפתור ופרח, שהנה מי שיש בו "עזות", מתקשה ביותר לקבל מרות, וכאן כשהקב"ה שאל את בני ישראל אם רוצים את התורה וענו כולם כאחד "נעשה ונשמע" אין לך מסירות נפש יותר מזה, שמוכנים לקבל את התורה בצורה הכי מופלאה והכנעה מוחלטת שהוא ההיפך הגמור מתכונתם. וכיוון שבני ישראל - בשונה מאומות העולם - קבלו ע"ע לעבוד את השי"ת דווקא בחלק היותר קשה להם, זכו לקבל התורה.

ויבואר בזה הפסוק כמין חומר "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן וגו'" - שהקב"ה הסתובב ושאל את אומות העולם, ולא נתן להם, אמנם לבני ישראל נתן, ומדוע? "מימינו אש דת למו" כיון שהן עזין כאש וכדברי הגמ' הנ"ל.

(ציוני תורה)

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד, ז)

במסכת שבת (פ"ח) "דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע ירדו ס' ריבוא של מה"ש וקשרו לכל אחד מישאל שני כתרם אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע".

ויש להבין אומרו בשעה שהקדימו ולא אמר בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ומוכח דרק ע"י ההקדמה זכו להני שני כתרם, ויש להבין היאך תלוי בההקדמה.

עני, אבל אם יהי' עני וגר ואלמנה ביחד כ"ע מודה דלקט שלשה ג"כ שייך לאותו עני, וא"כ גם כאן אצל רות דהיא היתה עני, ואלמנה, וגר, אף שלשה שבליהם היו לקט ושייכה לה, א"כ דבר חכמה ראה בה, שלקטה שתיים, כי יראה שלא ילקוטו שאר עניים, כי שתיים יכולים הם ג"כ ללקוט אבל שלשה בטוחה היתה שלא ילקוט שום עני, כי שייך רק לה, מחמת שהיא היתה עני, ואלמנה וגר, מקודם לקטה שתיים, ואח"כ לקטה השלשה, ודפח"ח:

מאוצרות המגידים

כמה שוה מאמץ? / ותרא כי מתאמצת היא

"ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה, אמרה לה: אסיר לך תחום שבת! באשר תלכי אלך. אסיר לך יחוד! באשר תליני אליך. מפקדינן שש מאות וי"ג מצות! עמך עמי. אסיר לך עבודת כוכבים! ואלקין אלקי. ארבע מיתות נמסרו לב"ד! באשר תמותי אמות. ב' קברים נמסרו לב"ד! (רש"י: "אחד לנסקלים ולגשרפים שהרשיעו בעבירות חמורות ואחד לנהרגים ולנחנקים שאין מיתתן חמורה ואינם רשעים כל כך") ושם אקבר. מיד, ותרא כי מתאמצת היא." (יבמות מ"ז)

הגמרא מספרת (בסוטה דף י"ב) כי רבי יוחנן שאל אשה אלמנה זקנה, מדוע את באה לבית הכנסת שלי, הרי את מתגוררת במרחק, וישנם כמה בתי כנסיות מהבית שלך עד בית הכנסת כאן? שמעתם אשאלה של רבי יוחנן? אמרה לו הישישה: "אני רוצה הרבה שכר - שכר פסיעות", כי כיון שמשלמים על כל פסיעה - למה שלא אלך רחוק?"

מה משמעות הסיפור של הגמרא? אסביר לכם: אשה זו שהזכרה בגמרא בהערכה, יצאה תמיד לחפש דברים קשים. - היא לא ביקשה לחיות חיים קלים. היא ידעה כי בחיי קלות, בתחילה נדמה שהכל יהיה קל, אבל לימים נוכחים לראות - מה כבר יוצא מחיים קלים... היא התאמצה ללכת לבית הכנסת הרחוק. חיים של מאמץ.

במה זכתה רות לכתר מלכות? "ותרא כי מתאמצת היא ללכת" במאמץ זה היא רכשה לעולמים - את כתר המלכות.

המסכנה האת רות, עזבה בית עשיר של מלך מואב - עלון, ולמעשה, היא הפקירה את עצמה בתכלית. נעמי הכניסה אותה מתוך יאוש. נעמי ניסתה להסביר לה בכל דרך עד כמה שלא כדאי לה (מבחינה גשמית) להצטרף עמה לעם היהודי: הרי יום אחד בשבוע, בשבת, אנו רק בתוך העיר אסור לצאת - אמרה לה אסיר לך תחום שבת."

השיבה רות, לא אכפת לי היכן שתלכי רק לשם אלך אם בשבת את נשאת בבית גם אני "באשר תלכי אלך."

אמרה לה נעמי "אסור לנו יחוד איש עם אשה", את באה לבד בעניות ואולי לא תוכלי להשיג דירה היכן לישון ולהתגורר "לא נורא" השיבה רות "באשר תליני אליך."

אנו מצויים על שש מאות שלוש עשרה מצוות, ניסתה נעמי שכנע אותה "עמך עמי" השיבה רות.

"אסור לנו עבודת כוכבים"

"ואלהיך אלהי."

יש עבירות שאם חוטאים בהם במזיד אפשר לקבל מיתה "ארבע מיתות נמסרו לב"ד!"

"באשר תמותי אמות."

"ב' קברים נמסרו לב"ד!"

"ושם אקבר."

כאשר נעמי ראתה את הפלא הגדול: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת" למרות כל הקשיים היא רוצה ומעוניינת, באותה שעה נעמי קיבלה אותה. בשמחה.

והיא הרקיעה שחקים - אוי - היא זכתה! היא זכתה! חז"ל אומרים במסכת סנהדרין כי רות האריכה ימים ועוד ישבה על יד שלמה המלך ע"ה. ליד כסא המלך שלמה עמד כסא מיוחד נוסף - לאם המלוכה - מי זאת? רות. זו שהלכה לקבץ נדבות ולאסוף גרעינים בשדות זרים, היא עכשיו אם המלכות - מלכות בית דוד - הוא מלך המשיח.

לא להתייאש, להתאמץ

מורי ורבותי, אם האדם היה עושה את אשר ביכולתו אין לשער ההצלחה שהייתה באה אחריו! רק שבדרך כלל היאוש מכרסם בנו, (ולפתע אנו נהיים וותרנים: "אוותר לעצמי וגמרנו"). תדעו כי לא כדאי לוותר על המאמץ. לדוגמא:

לאה אמנו שמעה את כל הידידים תושבי האיזור, שפסקו בהחלטיות: "הגדול לגדולה והקטן לקטנה" היינו שהיא תנשא לעשו. נו, אין סיכויים - הכל יודעים ובטוחים כי היא עתידה להנשא לעשו. אך לאה נשארה איתנה - "לא. אני לא אנשא לעשו". בעקשנות - לא אקשור את גורלי עם עשו הרשע, ומה שהרחוב אומר? לא מעניין אותי!", והיא בכתה. הרבה מאד. היא עשתה את שלה: בכיות...

"ועיני לאה רכות" - מדמעה.

ומי לא יודע, כי היא זכתה להעמיד ששה שבטים, שבטי קה.

חג שמח וישועה קרובה לבוא. כולם יבורכו מן השמים.

"אבל שניים שיושבין יש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אז נדברו יריא ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראה ה' ולחושבי שמו" (אבות פ"ג)

תורה שלמדתי באף - רבי שלום שבדרון זצ"ל

הגדולים, נהנו כל כך מללמוד תורה עד שלמדו מתוך מאמץ. אספר לכם אגיוואלדיגע מעשה. סיפור שהיה באחד מהרגעים הקשים ביותר - בחיי חותני רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל.

המעשה התרחש בימי מלחמת העולם הראשונה, לפני כתשעים שנה. מצבו של הישוב היהודי הקטן בארץ ישראל היה חמור וכואב. הישוב נשלט ביד קשה על ידי התורכים. הללו, שהיו במצב מלחמה עם האנגלים, גייסו בכפיה יהודים לצבא. המגוייטים שהלכו לצבא התורכי - לעולם לא שבו. נשים רבות נשארו עגונות לכל ימי חייהן.

חמי, רבי חיים לייב ראש ישיבת "שער השמים", שהיה גאון בעל מוח ברזל, וליבו הטהור היה מתנשא כארי למען ה' ותורתו, חיפש דרכי עורמה להציל יהודים מהגיוס האכזרי. דבר ראשון, חיפש פירצה חוקית בנתוני השלטון. לא ארכו ימים ספורים וגילה, כי התורכים אינם מגייסים נתיני חוץ.

החליט איפוא להתיידד עם אחד העובדים בקונסוליה הפרסית, ממש כך. הוא יצר איתו קשר אישי ממושך, הוא גם היה "קונה" אותו במתנות ושלמונים עד שנרקמה ביניהם מסכת ידידות. כשהרגיש רבי חיים לייב שהקרקע מוצקה תחת רגליו, פנה לידידו זה ש"רכש", וביקשו שיפגישו עם הקונסול הפרסי. ה"ידיד" קבע עבורו מספר פגישות ארוכות עם הקונסול בכבודו ובעצמו. במהלך הפגישה מצא חמי חן, בעיני הקונסול וכך הפכו גם השניים לידידים, למעשה, הרגע זה חיכה חמי זצ"ל - לידידות זו. הקונסול התרשם כל כך מאישיותו, עד שמיינה אותו לאחד מסגניו...

כסגן הקונסול הפרסי, ניצל את מעמדו לצורך מטרה קדושה זו, וחילק ליהודים דרכונים שיחשבו כנתיני חוץ, הוא חילק דרכונים פרסיים לשבעים יהודים, וכך הציל אותם מגיוס וממוות בטוח. (פרטי הדברים, והדרך - לא דרך, שבה התנהלו הדברים אינם נוגעים להמשך סיפורינו).

באותם ימים לפתע פורסמה הודעה מטעם הממשל שכל המתחמק מגיוס - יהרג, ומי שיתפס בסיוע למשתמטים יהרג אף הוא. הפחד היה גדול. היה יהודי פלוני שלכלך את נשמתו בתפקיד המלשינות, ה' ירחם, בין השאר הלשין גם על חמיו בפני התורכים. הוא דאג שידווחו לראשי השלטון כי הרב אויערבאך מחלק דרכונים פרסיים ליהודים. על אתר נשלחה קבוצת חיילים לביתו של רבי חיים לייב. מאחורי הבית היתה דלת יציאה נוספת [אחורית] ובחסידי שמים חמי הצליח להמלט דרכה ברגע האחרון.

כאשר חמק בחלחלה, מיהר לעבר "בתי הונגרין", שם נכנס לביתו של אחד ממכריו. אותו יהודי ירא אלוקים לא גילה אפילו לבני ביתו, הכניסו חדר בתוך חדר, הטמין אותו מאחורי ארון רחב מידות - שם שכב. באמצע הלילה הוא היה דוחק לו מעט אוכל ושתיה.

תשמעו, אני לא מספר לכם סתם מעשיות, חותני אמר לי "שהיית שם כמה ימים רצופים, הרעב והצמא הציקו, והפחד כמוכן, היה פחד של מוות. היו רגעים שחששתי, שהנה... עוד מעט קט נשמתי פורחת, הנה אני נופח את נשמת". בהזדמנות אחרת של גילוי לב, ישב חותני ליד שולחנו, סגר את עיניו, פתח את סגור ליבו ואמר לי:

"ר' שלום! הש"ך אומר שבשעה שברח מהקוזקים הוא חידש חידוש מסוים (וכלשון הש"ך בסימן ג': בשעה שכתבתי דברי הנ"ל לא היה לפני הספר כסף משנה כי זה למדתי בברחי מן מלחמות הריקים, ועתה עיינתי בספר כסף משנה וראיתי שהרגיש בקושיא שהקשתי) "אני", אמר חותני זצ"ל בהצביעו על תכריך מכתביו "חידשתי חידושים אלו, בברחי מפני התורכים - במשכבי שם מאחורי הארון..."

הבנתם? כאשר הלשון נדבקה לחיכה, כשהרעב והפחד המיס את רמ"ח איברים - המוח התרפק על מבועי התורה.

אספר לכם גם את סימונו של הסיפור. נורא ואיום.

חסדי ה' כי לא תמנו

היום כל דבר נחשב למסירות נפש, כל מאמץ קל נחשב במסירות "קמתי מהמיטה במסירות נפש" מה אתם מחייכים "הלכתי לשיעור במסירות נפש" - - כל דבר נחשב למסירות נפש. אבל היו אנשים שבאמת מסרו נפשם לקיום מצוות ה':

בקיצור, לאחר מספר ימי מחבוא הודיעו לחותני השתורכים מאיימים להוציא להורג את בני משפחתו - תחתיו - אם לא יודע להם מקום מסתורו. רבי חיים לייב קם ויצא. נתפס. בקונסוליה הוחלט להעמידו לדין, ועימו יחד את רבי לייב דיין שהיה חתום אף הוא כעדות, על הדרכונים שהנפיק רבי חיים לייב. נקל לשער כי ביום שנקבע למשפט, שררה חרדה גדולה בישוב הירושלמי. הכל התכנסו לתפילות. בישיבת "שער השמים" נאספו הלומדים ועימם ציבור רב לאמירת תהלים בבכיות. קולות התפילה הדהדו בכל איזור בתי מחסה בירושלים שבין החומות. היהודים הכירו וגם חו על בשרם את ידם האכזרית של התורכים, הכל ידעו את הגורל הצפוי לחותרים תחת השלטון (שני יהודים שהבחיאו מגויסים נתלו בככר העיר). בשעה שנקבעה מראש, הוכנסו, חמי ור' לייב דיין לאולם המשפט. על השולחן היתה פרוסה מפה ועליה אקדח עם קנה ארוך, מאחורי השולחן ישבו שני קצינים, אחד מהם היה המושל ג'מל פשה. ר' לייב דיין התעלף מיד מרוב פחד. נאלצו להוציאו מהאולם. המשפט התנהל רק מול רבי חיים לייב. אחר השופטים הקריא את כתב האישום שעונושו - ללא עוררין - מוות. משטיים להקריא שאל את חמי: "מה יש לך לומר על האשמה, על חלוקת דרכונים פרטיים?" "אתה יכול לשעור לבד את קצב פעימות ליבי" אמר לי השווער, אך עניתי לו על אתר: "הללו אכן באמת אזרחים פרטיים!..."

התורה מתאימה תמיד - בכל המצבים!

לימוד נוסף אשר ניתן ללמוד מכך שניתנה תורה במדבר - היינו אודות כך שיכול האדם לעסוק בתורה ולקיים מצוותיה תמיד, בכל המצבים. שכן לעיתים נשמע טענות מפייהם של אנשים מסויימים - כביכול אין התורה הקדושה מתאימה להם... ישנם הטוענים כי אינם יכולים לקיים את המצוות וללמוד תורה - שכן שקועים הם עד צוואר בטרדות הפרנסה, ישנם הטוענים - כי החיים הלחוצים כיום אינם מניחים זמן פנוי לשם עמל התורה, וישנם אחרים - אשר מנסים לטעון כי התורה סתם אינה גמישה דיה... על מנת לדחות את כל הטענות הללו - נתן הקב"ה את התורה לעמו ישראל במדבר, במקום שממה, בארץ ציה, במקום בו אין לחם, אין מים, אין פרנסה - ויש לדאוג ולהתאמץ על מנת להשיג אפילו את הדברים הבסיסיים ביותר, וזאת על מנת ללמדם כי בכל המצבים - מחוייב האדם בלימוד התורה ובקיום המצוות! מבלי להתחשב בנסיבות, מבלי לשקול את הקשיים, בכל מצב - ובלי כל תנאי!

אם נרצה לעמוד על האיולת שבטענתם של אלו המבקשים 'להתאים' את התורה למצבם הרגעי - נוכל לעשות זאת באמצעות הסיפור הבא: מעשה בסוחר יהודי מאחת העיירות בחוצה לארץ, אשר עיקר מסחרו היה ביינות - אותם היה מייבא מרחבי המדינה כולה, במשך ימות השנה - היה נוסע למחוזות רחוקים, רוכש סחורה במיטב כספו, ופעם בשנה - ביום השוק המקומי - היה מוכר את סחורתו המשובחת ברווח גדול. והי באחד הימים, ומיודענו הסוחר - נזקק להביא חביות יין מעיירה רחוקה, בקצה המדינה, את פרטי העסקה - הוא סיכם מראש, את הכסף - שלח זה מכבר, ועתה לא נותר לו אלא לדאוג להובלת הסחורה מן היקב המשובח - אל עיירתו שלו.

הימים - ימי תשרי היו, יום השוק אשר נועד להתקיים בתחילת טבת - בימי החנוכה - קרב ובא, ולפיכך החליט הסוחר כי אל לו להתעכב. פנה אפוא אל אחד מבעלי העגלה בעיירה וביקש ממנו כי יסע אל אותו מחוז בו מיוצר יינו, יגש אל המוכר, יציג בפניו את שטר הקבלה אשר ימסר לו - ויוביל את היין אל העיירה.

תמורת השירות - הבטיח הסוחר לעגלון תשלום מכוון ביותר, אולם תנאי אחד התנה מראש: "את הסחורה" - אמר לבעל העגלה - "עלי לקבל לא יאוחר מימי החנוכה!! מתעתד אני למוכרה ביום השוק המתקיים בימים ההם, ואם לא כן - אין לי בה כל ערך ואין לי אף מקום לאחסנה! על כן" - הוסיף הסוחר והזהיר - "מתרה אני בך: עליך לשוב כשהסחורה טעונה על עגלתך - לא יאוחר מסוף חודש כסליו, שאם לא כן - לא אשלם לך אפילו פרוטה אחת בשכרך!!". סבר העגלון וקיבל, ולמיודענו הסוחר הוא השיב: "הסר דאגה מליבך ידידי היקר!! לא זו בלבד שבחנוכה תהיה הסחורה אצורה במחסניך - אלא שמבטיח אני כי אפילו בראש חודש כסליו כבר תוכל ללגום לגימה הגונה מהיין המשובח אותו אביא לך!! כבר מחר יוצא אני לדרך - ותוך חודש לכל היותר אחזור והסחורה עימי!!".

ואכן, הסוחר - הסיר דאגה מליבו, העגלון - יצא כבר למחרת לדרך, אל מחוז חפצו - הגיע בזמן על פי התכנית, הסחורה היקרה - חביות היין המשובח - הועמסו על העגלה, ותיכף ומיד הפנה בעל העגלה את סוסיו לאחור ויצא לדרכו חזרה אל עיירתו.

אלא שכאן - החלה שרשרת של עיכובים, אשר סופה היה רע ומו... לאחר יומיים של צעידה מהירה - נשבר לפתע אופן העגלה, ורק מקץ יממה תמימה הצליח העגלון לתקנו ולהמשיך בדרכו... לא עברו יומיים נוספים - והעגלה על

בקיצור, לאחר מספר ימי מחבוא הודיעו לחותני השתורכים מאיימים להוציא להורג את בני משפחתו - תחתיו - אם לא יודע להם מקום מסתורו. רבי חיים לייב קם ויצא. נתפס. בקונסוליה הוחלט להעמידו לדין, ועימו יחד את רבי לייב דיין שהיה חתום אף הוא כעדות, על הדרכונים שהנפיק רבי חיים לייב. נקל לשער כי ביום שנקבע למשפט, שררה חרדה גדולה בישוב הירושלמי. הכל התכנסו לתפילות. בישיבת "שער השמים" נאספו הלומדים ועימם ציבור רב לאמירת תהלים בבכיות. קולות התפילה הדהדו בכל איזור בתי מחסה בירושלים שבין החומות. היהודים הכירו וגם חו על בשרם את ידם האכזרית של התורכים, הכל ידעו את הגורל הצפוי לחותרים תחת השלטון (שני יהודים שהבחיאו מגויסים נתלו בככר העיר). בשעה שנקבעה מראש, הוכנסו, חמי ור' לייב דיין לאולם המשפט. על השולחן היתה פרוסה מפה ועליה אקדח עם קנה ארוך, מאחורי השולחן ישבו שני קצינים, אחד מהם היה המושל ג'מל פשה. ר' לייב דיין התעלף מיד מרוב פחד. נאלצו להוציאו מהאולם. המשפט התנהל רק מול רבי חיים לייב. אחר השופטים הקריא את כתב האישום שעונושו - ללא עוררין - מוות. משטיים להקריא שאל את חמי: "מה יש לך לומר על האשמה, על חלוקת דרכונים פרטיים?" "אתה יכול לשעור לבד את קצב פעימות ליבי" אמר לי השווער, אך עניתי לו על אתר: "הללו אכן באמת אזרחים פרטיים!..."

קפץ עליו רוגזו של ג'מל פשה, הוא החל לצעוק בחמת זעם: "שקרן שכמותך, איך יכול אתה להגיד שהם פרטים, הם כולם בעלי צבע עור לבן בעוד שהפרטים שחורים יותר!" באותה שניה, נמס ליבי כמים, כמעט שנפלתי מתעלף, אבל בזכות התפילות, היתה סיעתא דשמיא והצלחתי להתגבר עד כדי שהעליתי חיוך על פני, ובכך, השקטתי גם את נפשי פנימה. כחלוף רגע פתחתי דברי בשפה הערבית והכברתי בגינוני כבוד, הזכרתי בכבוד, שוב ושוב - את תוארו של אדונו, ואמרתי בנחרצות: אני אסביר לך, אדונו השופט הנכבד, רום המעלה, הלא כבודו רום מעלתו מכיר אתה את הרוסיים חיות הטרף (הוא הזכיר אותם בשם גנאי שכמעט העלה חיוך על השפתיים. הרוסיים היו בצד האויב, שלחם בתורכים), הם גורמים צרות רבות ליהודים, הם רעים וקשים, והיהודים רוצים לברוח מרוסיה, אך לצערם אינם יכולים לקבל אזרחות אחרת, קשה להתפטר מהחזירים הרוסיים. אז מה עושים היהודים? כאשר האישה היהודית קרובה ללדת, היא נוסעת לפרס הנמצאת בגבול רוסיה, שם היא יולדת. ולכן הרך הנולד הוא אזרח פרסי, אבל עורו בצבע לבן...

ג'מל פשה שמע את הדברים, פנה אל ר' חיים לייב ואמר: "שמע נא! יודע אני שאתה שקרן, אבל מוח חריף כזה חבל לשים באדמה. צא מפה!..." יצאתי. אין לתאר את השמחה הגדולה שהיתה בישיבת "שער השמים" ובכל העיר העתיקה, לאחר שיצא חפשי מן המשפט. ואנחנו! למדנו מן הסיפור פרט צדדי לכאורה, המגלה על קדושת תורתו של הגר"ח"ל, על גדלותו ואמונתו בקל חי, מתוך מסירות נפש ממש. אפשר לשבת ימים שלמים ולדבר על טהרת ליבו של חמי, אבל אנו קרובים לשלושת ימי הגבלה, הבה נסיים. ונזכה לכל טוב סלה ולקבלת התורה.

מדוע ניתנה תורה במדבר - רבי שבתי יודלביץ זצ"ל

כידוע, ניתנה התורה בהר סיני, הממוקם במדבר סיני. על אודות הטעם מחמתו נבחר דוקא המדבר להנתן בו התורה הקדושה לעם ישראל - כבר דרשו חז"ל דרשות רבות, אולם אנו נוסיף ונאמר עוד שני טעמים בדבר. הטעם הראשון נראה לומר, שכן עלול אדם לבוא ולטעון: אם מתגורר אני במקום תורה, אם בעירי ישנו בית מדרש בו יושבים תלמידי חכמים ומתנצחין זה עם זה בהלכה, אם ישנה 'אוריה' של התעלות - אזי יכול אני אמנם לעסוק בתורה ולהתעלות בה. אולם כאשר נמצא אני לבדי, שלא במקום תורה, מבלי בית מדרש, מבלי אוריה תומכת - במצב כזה אינני יכול לעשות מאומה למען התעלותי הרוחנית, ואין הדבר נתון בידי כלל.

לכן נתן הקב"ה את התורה במדבר - על מנת ללמד את האדם כי גם אם עולמו נראה בעיניו כמדבר שממה מבחינה רוחנית, גם אם אינו מוצא סביבו אפילו לחלוחית של תורה, גם אם מתגורר הוא במקום צחיח לחלוטין לגבי כל דבר שריח של קדושה נודף הימנו - מכל מקום אין הדבר פוטר אותו מלעשות את שלו, לעלות ולהתעלות, שכן הלא התורה הקדושה עצמה - במדבר ניתנה. ובה יכולים אנו לדרוש באופן נפלא מאד את הפסוק (תהילים כ"ט, ח'): "קול ה' יחיל מדבר - יחיל ה' מדבר קדש", ולומר כך:

הנה המדבר עומד וטוען: ביישוב - ישנם בתי כנסיות בעיירות - ישנם בתי מדרשות, במקום בו בני אדם מצויים - קול התורה נשמע ברמה, אולם אני - מה היא עלי? מתי אזכה גם אני למעט לחלוחית של רוחניות? היישוב - זוכה בכל יום לשמוע את "קול ה'", אולם אני, המדבר - מה היא עלי? הלא אני שמם וריקן!! כך טוען לו המדבר - וכולו מלא כיסופים וגעגועים למעט רוחניות...

סוסיה והסחורה אשר על גביה נקלעה לסערת שלגים נוראה, סערה אשר מנעה במשך כמה ימים כל אפשרות להתקדם.

עם שוך הסערה - היו הדרכים משובשות ועמוסות בשלגים, ועוד באותו יום יצא העגלון עם עגלתו העמוסה לדרך - שקעו הסוסים בשלג הטרי עד מתניים, ואך בקושי הצליח בעל העגלה לחלצם... מהתאונה האמורה - יצא העגלון בשן ועין... אחד הסוסים - שבר את רגלו, ושוב לא יכול היה להמשיך ולגרור את העגלה... בלית ברירה - חזר העגלון לעיירה האחרונה, והתעכב עוד מספר ימים בחיפושים אחר סוס מחליף להמשך המסע...

גם לאחר שנמצא הסוס המתאים - התנהלה הדרך בעצלתיים. מפעם לפעם נתקעה העגלה בבוץ - ולא הועילו הצלפותיו של העגלון, הסוסים מבחינתם החליטו כי "הרג ואל יעבור..." "תהרוג אותנו" - הם כביכול אמרו לבעליהם - "ואנו איננו עוברים..." כך המשיכו העגלון וסוסיו בדרך, כאשר מפעם לפעם נכפות עליהם עצירות בלתי מתוכננות...

סופו של דבר - הגיע אמנם בעל העגלה אל עיירתו, אולם באיחור מסויים... במקום בראש חודש כסלו - הוא נכנס בשערי העיירה בראש חודש שבט... מיד עם הגיעו העירה - מיהר אל ביתו של הסוחר, אשר סבר פניו הרציני הסגיר בדיוק רב את דעתו על האיחור הקל... "עגלון!! האינך מתבייש?" - צעק סוחר היינות, "אינך מבין איזה נזק גרמת לי!!" - הוסיף וטען, כאשר הוא מבהיר באופן חד משמעי כי אין בדעתו לשלם תמורת הסבלות אפילו פרוטה שחוקה אחת - כפי שכבר התנה מראש... "די לך במה שאיני תובעך לשלם לי עבור הנזק שגרמת לי!" - נזף בעגלון.

אלא שבעל העגלה מצידו - התייחס לפרשה מזוינת שונה לחלוטין... הוא דוקא סבר כי מגיע לו שכרו משלם - שכן עשה את כל אשר לאל ידו על מנת לעמוד בתנאי ההסכם!!

"אל בית המסחר המרוחק - הגעתי בדיוק במועד, במחוז ההוא - לא התעכבתי אפילו יום אחד, במהלך הדרך - עשיתי כל מאמץ להאיץ בסוסים, אולם מה אעשה ואיתני הטבע כולם יצאו למלחמה כנגדי ומנעו מני לקיים את חלקי בהסכם? את שכרי הב לי" - פנה בתביעה אל הסוחר, ואיים: "אם לא תשלם - אתבעך לדין תורה בפני הרב ובית הדין!!"

"לו יהי כן!!" - השיב הסוחר. "אם רצונך לבוא לפני בית הדין - הרי שמוכן אני ומזומן לכן!!" אני אציג את טענותי, אתה תספר את מאורעותיך, ונראה מה יהיה בפי הדיינים לומר!!". ואכן, עוד באותו שבוע התייצבו שני הניצים בפני הרב ובית דינו - אשר הכריעו במהרה על הצדק עם הסוחר והוא אינו מחוייב לשלם לעגלון מאומה, שכן כך סיכמו הם ביניהם במפורש.

אלא שפסק הדין - כלל לא מצא חן בעיני העגלון... פניו האדימו - והוא פנה אל הרב בטרונאי ושאל: "ילמדנו רבי, מהיכן הוציא הוא את דינו?..." "מהשולחן- ערוך!" - השיב הרב, והעגלון מיהר להקשות: "ואם כן, ילמדני רבי, מהיכן הוציא השולחן ערוך את דינו?"... "השולחן-ערוך - למד את הדין מהרמב"ם!" - השיב הרב בניחותא, אולם דעתו של בעל העגלה טרם התקררה... "טוב ויפה!" - אמר - אבל ילמדני רבי, הרמב"ם הלזה - מהיכן למד את דינו?"...

"הרמב"ם" - הסביר הרב - "למד את הדין מהגמרא, שכן סוגיות ערוכות ישנן בש"ס בנושאים מעין אלו..." "לו יהי כן" - נענה העגלון - "מבין אני כי הרמב"ם למד את הדין מהגמרא, אבל ילמדני רבי אך הפעם: הגמרא עצמה - מהיכן מצאה מקום לדין זה?"... "הגמרא?" - הטעים הרב בנימת שאלה - "הגמרא נועדה לפרש את דברי התורה שבעל פה אשר מפרשת את דברי התורה שבכתב, וכך היא עשתה גם במקרה זה! גם את הדין הזה - למדה הגמרא כמובן מהתורה!!"

"עכשיו הכל ברור!!" - הכריז העגלון בתרועת נצחון... "אכן, משה אמת ותורתו אמת... התורה - כפי שיודע אפילו אני - ניתנה לעם ישראל בו' בסיון, ובתאריך זה - אמנם הדין דין אמת הוא... אילו הייתי נוסע בסיון, בקיץ, כאשר אין שלגים, אין בוץ, אין סופות ואין סערות - הייתי ודאי חוזר העירה בזמן שנקבע, ואילו לא הייתי עושה כן - הרי שבודאי הייתי נחשב לפושע וראוי היה למנוע ממני את שכרי!!"

"אולם עתה - בתקופת טבת אנו מצויים, הדרכים משובשות, השלג והבוץ מכסים את פני הארץ, ובמצב כעין זה - בודאי אין מקום שאפסיד את שכרי משום שהפרתי את תנאי ההסכם!! לא היתה זו אשמתי - אלא אשמתי מזג האוויר הנורא, ואין כל הצדקה לפסוק את הדין לרעתי!!" - סיים העגלון... פסק הדין - כמובן לא השתנה, וכל אחד ואחד מאיתנו מבין בודאי מדוע... שוטה העגלון בלי ספק, כסיל שבכסילים, אויל ופתי... וכי מעלה הוא על דעתו כי משום שניתנה תורה בחודש סיון - מתייחסת היא אך ורק למקרים אשר ארעו באותה תקופה עצמה? הלא זו שטות שאין דוגמתה!! התורה - תורת אמת היא, בכל יום, בכל עת ובכל שעה!!

אלא שזה המקום לשאול את עצמנו: כלום אותם הסבורים כי התורה איננה מתאימה לדורנו, או שכלפיהם לא דיברה תורה וזאת מחמת טרדות וקשיים אשר נפלו בחלקם - אינם דומים ממש לאותו עגלון שוטה? הלא בודאי התורה - אשר ניתנה לכל אחד ואחד מישראל - מתאימה בדיוק לצרכיו ולמצבו של כל אדם, באשר הוא ובאשר הן טרדותיו וקשייו!!

לפיכך ניתנה תורה במדבר, ללמד את האדם כי יש ללמוד תורה ולקיים מצוותיה - בכל המצבים!! אין חכמות, אין תירוצים, זו התורה - ועל פיה עלינו לנהוג בכל מצב!!

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף

על ערכה של התורה אשר ניתנה לעם ישראל במתן תורה ביום חג השבועות, על מעלתה הגדולה ועל שוויה אשר לא יסולא בפז - ברצוננו לעמוד במאמר זה, ונפתח את דברינו בסיפור המובא במשנה, בפרקי אבות, שם שנינו (אבות ו', י'): "אמר רבי יוסי בן קסמא: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע בי אדם אחד, ונתן לי שלום, והחזרתי לו שלום. אמר לי: 'רבי, מאיזה מקום אתה?', אמרתי לו: 'מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני!'. אמר לי: 'רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלף אלפים דנרי זהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם - איני דר אלא במקום תורה!', וכן כתוב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל (תהילים קי"ט, ע"ב): 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'."

סיפורו של רבי יוסי בן קסמא מוכר למדי, אולם ברצוננו לעמוד על מספר נקודות בו הטעונות ביאור. ראשית, צריכים אנו להבין, מדוע הוצרך רבי יוסי בן קסמא לציין את העובדה שחסיפור התרחש בהיותו 'מהלך בדרך?' וכי איזו משמעות ישנה למקום ההתרחשות? מה לי אם היה הוא מהלך בדרך - או שהיה יושב בביתו? שנית, במשנה מבוואר כי האדם בו פגש רבי יוסי נתן לו שלום - ורק אז השיב רבי יוסי על ברכתו. ולכאורה, הלא כבר לימדנו רבותינו כי יש להקדים שלום לכל אדם! מדוא איפוא לא נהג רבי יוסי בהנהגה ראויה זו והקדים שלום לאדם בו פגש בדרכו?

שלישית, המשנה מציינת כי רבי יוסי התגורר ב'עיר גדולה של חכמים וסופרים'. ולכאורה, מדוע לא ציינה המשנה במפורש את שמה של העיר? מדוע לא זכתה עיר זו המופלגת בחכמיה - להזכר בשמה הטוב?

ואילו השאלה הרביעית: מדוע הוצרך רבי יוסי בדבריו תשובתו לאותו אדם - לפרט כי 'כבר כתוב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל?' כלום ישנו מי שאינו יודע כי ספר תהילים התחבר על ידי דוד המלך, נעים זמירות ישראל? מדוע הוקדשה התייחסות מיוחדת לזהותו של מחבר ספר תהילים - דוד מלך ישראל ע"ה?

כיצד נתמנה רבה של לונדון?

בכדי ליישב קושיות אלו, מן הראוי להקדים מעשה שהיה, וכך היה:

לפני שנים רבות, כאשר הלך לעולמו רבה הראשי של לונדון רבתי, ביקשו להם תושבי העיר רב משכמו ומעלה, רב אשר ראוי יהא לשאת על שכמו את עול הנהגתה של קהילה מכובדת ומפוארת כקהילתם. ברור היה להם כי לא יסתפקו ברב מן השורה... הם חיפשו אדם גדול, 'גדול הדור', דוגמת ה'חזון איש' או כיוצא בזה...

דא עקא, שמבין תושבי לונדון - לא נמצא אפילו אחד אשר יכול היה לענות על הדרשות. ודאי נמצאו בה בלונדון תלמידי חכמים מופלגים, יראים ושלמים, אולם רב בסדר גודל הנדרש, רב הראוי להיות גדול הדור - לא נמצא בלונדון באותם הימים...

בלית ברירה, החליטו פרנסי הקהל להרחיק עדיהם, ולחפש לעצמם רב מחוץ לגבולות המדינה. הם ביררו כאן ושאלו שם, חקרו ודרשו, ולבסוף הגיעו לאזניהם שמו של רב גדול וצדיק אשר נראה היה כי הינו מתאים כפתו ופרח לדרישותיהם. הרב האמור - התגורר בעיירה נידחת בפולניה, אולם המרחק לא הרתיע את הפרנסים הלונדונים... עוד באותו שבוע התארגנה משלחת מנכבדי העיירה, יצאה בדרכה אל פוניה, ולאחר טלטלות רבות הגיעה אל אותה עיירה בה קבע לו הרב הנכסף את מושבו.

כאשר הגיעו השלוחים הנכבדים אל עיירתו של הרב, הם הופתעו ונדהמו. הם לא האמינו כי בדורנו, בתקופה בה הטכנולוגיה שינתה לחלוטין את פני העולם, קיימים עדיין מחוזות בהם מתנהלים החיים כמו לפני עשרות שנים... בעיירה האמורה, טרם נסללו כבישים ורחובות... הדרכים כולן היו מכוסות בבוץ עמוק, והפרנסים הלבושים בהידור התקשו לפלס את דרכם ולאתר את ביתו של הרב על פי הכתובת אשר היתה בידם.

אכן, לאחר שעה ארוכה של חיפושים - עלה בידם להשלים את חלקה הראשון של המשימה. הם הצליחו להגיע אל ביתו של הרב, הרבנית פתחה בפניהם את הדלת במאור פנים והזמינתם להכנס, אולם בישרה להם כי לצערה הרב אינו נמצא בביתו בשעה זו - וכי עתיד הוא להגיע רק לקראת צהריים.

"בינתיים מוזמנים אתם לשבת ולהמתין לו!" - הציעה הרבנית באדיבות, וחברי המשלחת אשר כל ברירה אחרת לא עמדה בפניהם - קיבלו את הצעתה בשמחה. את פרק הזמן אשר עמד לרשותם, ניצלו חברי המשלחת להתבוננות מעמיקה סביבם, התבוננות בתנאי חייו של הרב בעיירה הפולנית הנחשלת. אכן, די היה במבט חטוף בכדי לגלות כי שולחן סלסול אינו נמנה בין הרהיטים המצויים בביתו של הרב, מבט נוסף הסב את תשומת ליבם לתקרה הנמוכה והמושחרת אשר זה שנים רבות כבר משווע לסיוד רציני, ואילו הישיבה על הכסאות - עוררה את החשש פן יקרסו הללו תחתיהם בקול ענות חלושה...

בקיצור, הבינו פרנסי לונדון כי מבחינה חומרית - מצבו של הרב אינו מי יודע מה... בהחלט יש מקום להציע לו את רבנות קהילתם, אשר תוכל להעניק לו את האמצעים הנאותים בכדי לחיות את חייו ברמה סבירה, ולהקדיש את כל כוחותיו אך ורק ללימוד התורה הקדושה.

השעות חלפו, והנה הגיע שעת הצהריים. בדיוק בשעה בה נקבה הרבנית מלכתחילה - נשמעו דפיקות עדינות על הדלת, והרב עמד בפתח. למראה הדרת פניו, אשר העידה על בעליה כאלף עדים כי בן עליה אמיתי הוא - נבוכו השלוחים, יראת הרוממות אחזה בהם, והם לא העזו לפצות את פיהם ולהציג את מטרת בואם.

אולם הרב, אשר מלבד צדקותו הרבה וחכמתו המופלגת היה גם פיקח גדול, לא נזקק להסברים... הוא הבין כי האנשים הנכבדים הממתינים בביתו לא הגיעו בכדי להציע לו הצעה מסחרית כזו או אחרת, ולפיכך הסיק כי ההסבר היחיד להמצאם של הללו בביתו - הינו כי מבקשים הם להציע לו את כס הרבנות באיזו עיר משופעת בממון.

אלא שלמראה הפליאה, הרב לא היה מעוניין בהצעה מעין זו... טוב היה לו בביתו הדל, בעיירתו הנחשלת, בבית המדרש הישן והמוכר בו כבר עשה ימים ושנים בעליה והתעלות. לפיכך, מאחר והבין מה בפיהם של האורחים, ולהעתר לבקשתם לא חפץ - החליט הרב להתעלם לחלוטין מנוכחותם, ולא לדבר עמם מטוב ועד רע...

אלא שבשלב זה, שב הדיבור אל האורחים, והם פצו את פיהם והכריזו בחגיגות: "שלום עליך רבי!".

מאחר שנתברך לשלום - הבין הרב כי לא יאה מן הנימוס להימנע מלהשיב על הברכה, ובפרט שהרי כבר לימדונו חז"ל כי מי שהקדימו לו שלום ואינו משיב בברכה משלו - נקרא גולן (ברכות ו', ע"ב) ולפיכך לא נותרה בידו כל ברירה כי אם להשיב על ברכת אורחיו ולענות: "עליכם השלום!".

כעת, מיהרו השלוחים לגשת ישירות אל העניין. "רבי, מגיעים אנו מלונדון הרחוקה, קהילה עשירה ומבוססת, וברצוננו כי כבודו יבוא עמנו ויכהן כרבה של קהילתנו! מבטיחים אנו להעניק לך מכל טוב: דיור בדירה מרווחת ומפוארת - על חשבוננו, משכורת מכובדת - באמצעותה תוכל לפרנס את משפחתך בכבוד, בית מדרש וספרים ככל אשר תאבה נפשך, ובקיצור: כל טוב! ובכן, האם תיאות למלא את בקשתנו?" - שאלו הפרנסים, אולם ההפתעתם המרובה נענו בשלילה...

"צר לי, אך חוששני כי אשיב את פניכם ריקם! אפילו תמורת כל טוב שבעולם לא אסכים לעזוב את בית המדרש, את השקיעות המוחלטת בלימוד, לטובת משרה אשר תאלץ אותי לבטל מזמני לטובת עיסוק בעניני קהילתכם הנכבדת!" - הבהיר הרב...

נו... מה יכולים היו הפרנסים להוסיף? מאחר ונדחתה בקשתם - פנו להם לדרכם מאוכזבים ביותר, כאשר בליבם הם מחשבים חשבונות ומתכננים תכניות בכדי לזכות לבסוף שאותו תלמיד חכם בעל שיעור הקומה בו פגשו זה עתה יכהן כרב קהילתם.

ניתן לומר, כי דוקא העובדה שהרב דחה את הצעתם הנדיבה - גרמה להם לרצות בו ביתר שאת... "רב כזה - אשר מאומה אינו מעניין אותו מלבד לימוד התורה, רב כזה - אשר מוכן לחיות בתנאים כה ירודים ובלבד ששקיעותו בתורה לא תפגם אפילו כהוא-זה, רב כזה - אשר פניו מאירות ואישיותו קורנת, זהו בדיוק הרב בו חפצים אנו לזכות!" - גמרו בליבם.

אכן, מה עושים עם הבעיה המעשית הקלה, כיצד מתגברים על התנגדותו הנחרצת של הרב למלא את התפקיד הנכבד?

ובכן, חשבו להם פרנסי לונדון, חשבו וחשבו, ולבסוף מצאו עצה... שלחו משלחת שניה אל עיירתו של הרב, אולם אלו השליחים השניים - לא מיהרו לגשת אל ביתו בהגיעם העירה, אלא קבעו את משכנם בבית הכנסת האורחים המקומי, התמקמו בחדר שהוקצה עבורם, והמתינו לשעת הכושר אשר לא יאחרה לבוא.

למחרת בבוקר, כאשר יצאה זוגתו של הרב, הרבנית הנכבדה, מביתה - ניגשו אליה שלשה עסקנים הדורי בגדים, שאלו בהתעניינות כנה: "רבנית, אמרי לנו, האם כבר אכלת היום?", והרבנית הודתה כי אמנם טרם בא דבר מאכל אל פיה מאז הבוקר. "ומה באשר לילדים? האם כבר סעדו את ליבם?" - הוסיפו לשאול, ושוב נאלצה הרבנית להודות כי טרם מצאה במה להאכיל את ילדיה... "מקוה אני כי עד הצהריים ירחם ה' ויזמן לנו דבר מאכל להשיב את נפשנו!" - הביעה את תקוותה...

"אהה..." - הגיבו השלוחים בהבעת השתתפות כנה. "עתה, אולי תוכלי להשיב בכנות ולומר לנו כיצד מרגישה את עם לבושך הבלה, עם הגרביים הבלתי תואמות, עם המטפחת אשר ידעה ימים טובים יותר, ועם הידיעה כי ילדייך הרכים נראים מוזנחים וחוריים?" - פרטו על נימים רגישים, והרבנית נשברה ופרצה בככי:

"איך אני מרגישה אתם שואלים? ובכן, מרגישה אני איום ונורא! כן!! איום ונורא, ואף יותר גרוע מכך! אולם אמרו לי יהודים רחמימים, כלום יש בידי לעשות דבר מה? על תורתו של בעלי - אינני מוכנה לוותר בשום פנים ואופן, האושר הגדול ביותר עבורי טמון בידיעה כי בעלי הרב יושב בבית המדרש והוגה בתורתו של מלך מלכי המלכים, ומאחר ולימדו מונע ממנו לפרנס את המשפחה ולהביא טרף לביתו - עלי לקבל על עצמי בליט ברירה את עול המחסור ואת קושי הדלות!" - סיימה.

ובכן, בדיוק לרגע הזה ציפו השלוחים... "צודקת את, צודקת בהחלט!" - הם אמרו לרבנית. "אסור לבטל את הרב מלימודו אפילו לא לרגע קט! ניכר בו בבעלך כי תלמידי חכם מופלג הוא, וכי איש אלוקים קדוש הינו! אולם באמתחתנו הצעה אשר תוכל לשפר את תנאי חייו מן הקצה אל הקצה, להעניק לך חיים של רווחה כלכלית, וכל זאת מבלי לנתק את בעלך מבית המדרש אפילו לרגע אחד!

"אנו שלוחיה של קהילת לונדון העשירה והנכבדה, וברצוננו כי בעלך הרב יכהן כרבה של עירנו. אין אנו מבקשים ממנו לעזוב את בית המדרש ולעסוק בצרכי הכלל, איננו מצפים כי ינהל את עניני הקהילה - שכן לשם כך קיימים בעירנו

מוסדות וועד מסודרים, ברצוננו רק כי ינהיג את עדתנו מהבחינה הרוחנית, וכי יפאר את כותל המזרח בעיניו בדמותו רבת ההוד!

"אם יאות למלא את בקשתנו - הרי שיוכלים אנו להבטיחך נאמנה כי לא תדעו עוד מחסור כל ימי חייכם. אנו נעמיד לרשותכם בית פרטי בן שלש קומות, טלפונים משוכללים, רכב עם נהג צמוד, ועוד ועוד - אביזרי מותרות אשר מעולם לא העלית בדעתך כי קיימים המה ועלולים להיות בהישג ידך! עליך רק לעשות את הנדרש בכדי שיוכל הרב לקבל את המשרה על עצמו!" - סיימו השלוחים, ופנו להם לדרכם כאשר הם מותירים את הרבנית שקועה בהרהוריה.

רגעים ארוכים נותרה הרבנית על עמדה כאשר חולפים להם רעיונות מרעינות שונים ומשונים באמצעותם תוכל לשכנע את בעלה הרב כי יקבל על עצמו את המשרה הנכבדה אשר רווחה לכללית בכנפייה, ולבסוף גמרה בדעתה והחליטה לנקוט בדרך פשוטה למדי...

באותו היום, כאשר שב בעלה בשעת צהריים מבית המדרש, וביקש מזוגתו כי תכין למענו כוס תה כמדי יום ביומו - פכרה הרבנית את ידיה והבהירה כי לצערה לא תוכל למלא את בקשתו, וזאת מאחר וכלה מאגר הפחמים בביתם, ואין בידיה מעות בכדי לחדשו...

"לו יהי כן! גם זו לטובה!" - הרהר הרב, אולם את חוט הרהוריו קטע קול בכיים של ילדיו הקטנים השואלים אוכל... "מדוע אתם רעבים? האם לא אכלתם היום די שביעכם?" - התפלא הרב, ושוב נענה על ידי זוגתו כי לצערה לא היו בידיה די מעות בכדי לקנות אפילו ירקות רקובים לארוחת הצהריים... "המוכר כרב אינו מוכן למכור לי בהקפה, ואני ממש אינני יודעת מה לעשות! חוששתי כי כולנו נגוע ברעת או ניאלץ לפשוט ידינו ולבקש את עזרתם של יהודים טובים!" - סיפרה לבעלה בקול נכאים.

בשמעו את דבריה של זוגתו, כאשר עמד על המצב הקשה אליו נקלעה משפחתו - נאנח הרב ואמר ספק לעצמו ספק לאינו רבנית: "חבל... חבל שלא נענית להצעתם של אנשי קהילת לונדון... אילו הייתי מקבל את ההצעה - יכול הייתי עתה לשבת בנחת על התורה ועל העבודה, ולילדי היה די אוכל בכדי להשיב את נפשם!"

כאשר שמעה הרבנית את הדברים מפורשים יוצאים מפי בעלה הדגול - מיהרה לצאת מן הבית ולגשת אל בית הכנסת האורחים בו התאכסנו כאמור חברי המשלחת. "יוכלים אתם לשוב עתה אל בעלי ולהציע לו את הצעתכם בשנית... הפעם הוא כבר לא ידחה אתכם!" - הביטיחה...

ואכן, חברי המשלחת שבו אל הרב, הגישו לו את כתב המיניו לרבנות לונדון, והרב נעתר והצטרף עמם אל עירם אשר ברבנותה כיהן פאר עד יום מותו.

פעם הייתי מהלך בדרך...

מעתה, נשוב נא אל רבי יוסי בן קיסמא וניישב אל נכון את ארבעת הקושיות אשר הקדמנו.

שכן הנה ראשית דבר מבהירה המשנה, כי אותו דו שיח התנהל בין רבי יוסי לבין היהודי שהזמינו לכהן ברבנות עירו - התנהל בהיות רבי יוסי בדרך. בהזמנות זו - לא היתה ה'רבנית' של רבי יוסי לצידו, ועודה זו מנעה ממנו לחצים אשר עלולים היו לאלצו לקבל את הצעתו של היהודי בו פגש...

שנית, מאחר ורבי יוסי הבין מה מבקש ממנו אותו יהודי - הוא נמנע מלהקדים לו שלום... הוא ניסה להתעלם מנוכחותו ולהשיב עצמו כאילו רואהו, והשיחה בנייהם נקשרה רק מאחר ויהודי זה פתח בדברים מצידו והקדים לברך את רבי יוסי ולבקש ממנו את בקשתו...

שלישית, כאשר עמד אותו יהודי על גדלותו של רבי יוסי, והבין כי אינו מקדים לו שלום מאחר וחושש פן יתבקש לבוא עמו ולכהן ברבנות עירו - התעורר והתעצם חשקו לזכות עבור בני עירו ברב כה נכבד. מלבד זאת, הסיק הוא ממראה עיניו כי רבי יוסי הינו עני מרוד. לפיכך, פנה אל הצדיק בשאלה:

"רבי צדיק, רבי קדוש, איפה אתה גר? הכיצד יתכן שבני עירך מניחים לתלמיד חכם שכמותך לחיות בעניות שכזו? האם אין הם מייקרים את תורתך ומחזיקים בידך?"

הוא בכלל לא התעניין בכתובתו של רבי יוסי אשר לא היתה נחוצה בנסיבות הענין... הוא רק בירר כיצד רב גדול כמותו חי בדלות ובעניות כה נוראה, כאשר סבר למצוא במצבו של רבי יוסי פתח להצעתו על פיה יצטרף עליו רבי יוסי לעירו בה יזכה לכל טוב...

גם רבי יוסי, בתשובתו - לא התייחס אל כתובתו. הוא לא פירט את שמה של עירו - מאחר ולא נשאל אודות כך. הוא השיב רק על שאלתו האמיתית של בן שיחו, ובסבירו כי הינו גר בעיר של חכמים וספרים, עיר בה אין הוא מיוחד בשל חכמתו ובשל תורתו... "בעירי - כולם תלמידי חכמים העוסקים בתורה מתוך עמלות אמיתית והתנתקות מהבלי העולם, ומעתה ברור כי איש אינו סבור כי עליו להחזיק בי ולפרנסני!" - הסביר...

בשלב זה, החליט היהודי לגשת ישירות אל הענין, ולהציע את הצעתו בפני רבי יוסי הצדיק בו פגש בדרך. "מה דעתך רבי, אולי תבוא עימי אל עירי ותכהן ברבנותה, ותמורת זאת אעניק לך אלף אלפי דינרי זהב? אני אעשה אותך מליזנר, לא תצטרך עוד לדאוג את דאגת הפרנסה, וכל מעייניך נתונים יהיו אך ורק ללימוד התורה מתוך הרחבת הדעת!" - הביטיח, אולם נענה בשלילה...

"לא ולא! אפילו נתן לי מלא ביתך כסף וזהב - לא אסכים לעזוב את עירי אשר הינה עיר של חכמים וספרים, עיר ובה אוירה תורנית צרופה, עיר בה יכול אני ללמוד בחבורה עם תלמידי חכמים כערכי! אפילו אם תעשירונו עושר בל יתואר - לא אסכים לגור במקום שאינו מקום תורה!" - הבהיר רבי יוסי, אולם בן-שיחו עדיין לא השתכנע...

"רבי, מבין ריסי עיניך ניכר כי אינך מבין מאומה בכסף... אולי אינך יודע, אולי אינך מבין, אך אני מציע לך סכום בלתי נתפס, סכום אגדי אשר יוכל לשנות את חיך מן הקצה אל הקצה! נכון, צודק אתה כי אפשר ומשהו מאיכות לימודך יגרע בעירי, אך ככלות הכל - הבט נא אל התמורה המשמעותית לה תזכה בגין כך! אולי כדאי שתתייעץ עם הרבנית שלך, עם זוגתך?" - ניסה היהודי לפתות את רבי יוסי, אשר מיהר מצידו והשיב לו תשובה ניצחת:

"צודק אתה. אני - אינני מבין מאומה בכסף. אולם דוד מלך ישראל, אשר עושרו היה מעל ומעבר לגבולות דמיוןך, הוא הלא הבין היטב בכסף! הוא ידע מה ערכה של עשירות! הוא חווה רווחה כלכלית! אולם אף על פי כן, אותו דוד מלך ישראל בספרו, בדרך תהילים - ואומר בבירור: 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף! על הבנתו של דוד המלך - יכול אני בודאי להסתמך, ואם הוא הכריז כי התורה יקרה היא מכל הון שבעולם - בודאי ידע מה שדיבר!' - סיים רבי יוסי וחתם את הדיון... מעתה, מיושבת בפשטות את הקושיה הרביעית, הנוגעת לטעם מחמתו הזכיר רבי יוסי בדבריו במפורש את זהותו של דוד המלך מחבר ספר התהילים. שכן אילו היה ספר התהילים מתחבר על ידי אחד הנביאים, על ידי מי שאינו יודע צורתו של מטבע - עדיין מקום היה לטעון כי אולי ולזל בערכם של הכסף והזהב מאחר ולא עמד על טיבם. אולם כאשר דוד המלך, אשר ידע מה טיבו של עושר, הבהיר נחרצות כי התורה יקרה מכל הון שבעולם - הרי שהכרעתו הינה בודאי מוסמכת ושקולה, ועליה ניתן להסתמך בלי פקפוק... זה איפוא ביאר המשנה בה פתחנו את דברינו, כאשר כל הקושיות אשר הקדמנו מיושבות הפלא ופלא - אחת לאחת..."

הלומד תורה - שכינה כנגדו - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל
בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני (יט, א)
אומר רש"י: "ביום הזה - בראש חודש. לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו 'ביום הזה'? שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו".
דברי תורה צריך שיהיו חביבים עלינו, חדשים בעינינו, כאילו היום נתנו?
שואל האדמו"ר מגור זצ"ל, הרי בראש חודש לא היתה עדיין "בקלת התורה!"
בראש חודש הגיעו בני ישראל למדבר סיני, והחלו בהכנות לקבלת התורה. כיצד, איפוא, דורשים מפקדו זה על ענין קבלת התורה - שיש צורך שיהיו דברי תורה כחדשים בעינינו כאילו היום ניתנו?
והוא עונה: לא רק קבלת התורה צריכה שתהיה כל יום בהתחדשות ובחביבות כאילו היום ניתנה. גם ההכנה לקבלת התורה צריכה שתהיה בכל יום, בהתחדשות ובחביבות. ישנה חשיבות גם להכנה ללימוד התורה כמו לעצם הלימוד. שניהם צריכים להיעשות מתוך הרגשה יום יומית של "דבר חדש".
אלא שיש להבין: מה פירוש הדבר שאומרים לאדם להרגיש "כאילו היום ניתנו"? וכי למה שיחשוב כך? וכי אומרי לו כאן: 'תהיה בעל דמיון ותתחיל לדמיין דברים?' הרי היום לא היתה קבלת התורה, ומדוע יחשוב כאילו כן היתה?
רבותי! התשובה פשוטה. כל אדם שלומד תורה - שכינה כנגדו, וכמו שמובא בחז"ל "ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עימו? שנאמר ובכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". ומה עושה השכינה עמו? מלמדת אותו את התורה! הוא יושב ועוסק בתורה והקב"ה מצטרף אליו ומלמד אותו תורה! ממש מוראדיג!

בתנא דבי אליהו (פרק יח) מובא: "ברוך המקום ברוך הוא שבחר בחכמים ובתלמידיהם ומקיים בהם 'במידה שאדם מודד - בה מודדים לו', וכשם שהם יושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שפנוי להם, וקוראים ושונים לשם שמים, ויראתם בלבבם, ומחזיקים דברי תורה בפיהם - כך הקב"ה יושב כנגדם ומגלה להם את סודות התורה!"

אין איפה כל צורך לדמיין כאילו דברי התורה ניתנו היום. הם אן ניתנו היום! בכל יום שיהודי יושב ולומד תורה - הקב"ה יושב איתו ומלמדו אפילו את סודות התורה! אנחנו צריכים להרגיש שזו המציאות! לחיות את הלימוד מתוך הרגשה כזו ששכינה עימו בלימודנו! זוהי ממש בחינה של "קבלת התורה" בכל יום. סיפר לי אברך שמוסר שיעור בהרצליה סיפור, ממש געוואלידיג:

בשיעור שלי משתתף, מזה מספר שבועות, אדם שנמצא בתהליכי גיור ולומד יהדות על מנת להיות גר צדק.
יום אחד פנה אלי ואמר לי: "זהו זה! אני לא ממשיר! אני לא אהיה גר!"
"מה יש? מה קרה?" שאלתי אותו, והוא ענה: "אני יושב כאן בשיעור כבר כמה שבועות, מאזין בקשב, ולא מבין מילה! מה תאמר לי? שהשיעור עמוק מדי, וקשה מאו לתפוס אותו! אבל אני רואה שאין פני הדברים כך! הנה יושבים בשיעור נערים צעירים, ילדים, והם כן מבינים, מתעריבים בשיעור שואלים, משיבים, מתפלפלים ומתווכחים, ואני לא תופס מה הם מדברים! ואלא מה, תאמר שאני סתום, שיש לי ראש חלש... אני מוכן להראות לך את התעודות שלי, את הציונים שלי, ותראה בעצמך את כשרונותי הברוכים... המסקנה היחידה היא שגמרא זה לא בשבילי! אני לא מסוגל להבין אותה! אם כן למה לי להתגייר? כדי שלא אבין כלום!"

אמרת לי: "זו באמת שאלה חזקה מאוד, אני לא יכול לענות לך תשובה על שאלה כזו קשה! אבל אצלנו בבני ברק יש גאון, צדיק וקדוש, קוראים לו רבי חיים קנייבסקי, נלך ביחד ושאל אותו. נשמע מה הוא אומר".
הגעתי איתו לגאון ר' חיים ושאלנו את השאלה. ר' חיים חיך, פנה אלי ואמר לי: "איך אתה רוצה שהוא ידע לומד, הרי אין לו מלמד?"

ברגע הראשון נפגעתי. מה זאת אומרת "אין לו מלמד"? הרי יש לו! אני מלמד אותו כל יום!

ור' חיים המשיך ואמר: "נכון שאתה מלמד אותו! אבל אנו אומרים כל יום בברכת התורה: 'ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל' - הקב"ה הוא המלמד!"
ואת מי הוא מלמד? "המלמד תורה לעמו ישראל!" הוא מלמד רק את עמו ישראל, הוא לא מלמד גויים! והיותו והקב"ה לא מלמד גויים - אין כל פלא בכך שאינו מבין! ברגע שיתגייר - יהיה לו מלמד. הקב"ה יהיה המלמד שלו, ואז הוא יבין!"
מוראדיג!

כמוכן, ואין כל צורך לציין, כך באמת היה!
בכל מקום שבו אדם יושב ולומד תורה - שכינה עימו! הקב"ה לומד איתו ומלמד אותו! אם היינו מרגישים זאת "בחוש", לא היינו צריכים "לדמיין" ש"כאילו נתנו היום"... אכן! הם נתנו היום, ובכל יום!
רות המואביה אמה של מלכות - הגרש"ד פנקוס זצ"ל
דוד המלך ע"ה - הביטוי של עם ישראל
מנהג ישראל לקרוא את מגילת רות בחג השבועות, וישנם כמה טעמים לכך. אחד מהם משום שבועות הוא יום פטירת דוד המלך ע"ה לכן ספר זה המתאר את השתלשלות הולדתו של דוד המלך, ומי היו אבותיו, נקרא בחג השבועות. דוד המלך היה אחד מארבעת עמודי העולם. שלושת האבות - אברהם יצחק ויעקב הם אלו שנטעו את השורשים העמוקים של עם ישראל, אבל הביטוי של עם ישראל עצמו היה דוד המלך ע"ה.

עם ישראל הוא הטעם האהוב ביותר והיקר ביותר בעיני השי"ת, ישנם פסוקים רבים המבטאים את אהבתו וקרבתו של הקב"ה לעם ישראל. האדם המבטא יותר מכל קשר נפלא זה, הוא דוד המלך ע"ה. כמו שכתב הרמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו על המלך ש"לבו הוא לב כל קהל ישראל".
כולנו מצפים למשיח בן דוד, וזהו אחד מיסודות האמונה הוא שצפוי לנו עתיד נפלא. יבוא יום שעם ישראל כולו יתקבץ לארץ ישראל, לכל אחד תהיה נחלה משלו, לא תהינה יותר צרות ומחלות, לא כאב ולא צער, במשך אלפי שנה עתידים אנו לחיות ביחד עם השי"ת בתכלית התענוג. לאחר מכן צפוי עתיד רחוק יותר הנקרא 'עולם הבא'. היסוד של כל העתיד הזה הוא - דוד המלך.

ומה שהיה הוא שיהיה
המגילה מתארת בעיקר את רות המואביה ואת בועז, גדול הדור, אשר נשאה לו לאשה תיאור שלם על אישיותם המיוחדת, וכיצד זכו שמהם יצא דוד המלך האישיות - הגדולה ביותר שהיתה במשך כל הדורות.
והתורה מלמדת אותנו שאם אנחנו נחקה את היופי הזה של אישיותם, גם אנו יכולים לזכות לילדים נכדים וצאצאים שיאירו בשמי היהדות כי הרי יסוד גדול הוא ש"מה שהיה הוא שיהיה" (קהלת א, ט) הקב"ה ברא את עולמו כמו מעגל, וכל מה שהיה בעבר יהיה גם בעתיד. וכמו שהיתה רות היה בועז והיה דוד - גם אנו יכולים להיות דומים לרות ובוועז, ושמתנו יצא צדיק כדוד, אם רק נלך בדרכם ונעמול לקנות את הגדלות שהיתה באישיותם.

אי הבנה מחמת שינוי האוירה
בכדי להבין מה בדיוק קרה שם, לפני שניגש לעצם המעשה עלינו להקדים הקדמה, רקע כללי, שידעיתו עשויה לשנות את כל הבנתנו בדברי המגילה אשר התרחשו לפני אלפי שנה.
שכן, אחת הבעיות שלנו להבין את הכתובים היא משום שהאמור בהם קרה לפני אלפי שנים, וטבע העולם שהוא משתנה. בכל מדינה ובכל עם, ישנה אוירה מסויימת, סביבה מסויימת, המשתנה מזמן לזמן, ואם לא חיים את אותם זמנים קשה מאוד להבין סיפורים על אותו מקום. משום כך איננו מבינים את רוב הסיפורים ההיסטוריים.

אתן לכם דוגמא, נמצאים אנו ביהונסבורג. נתאר לעצמנו יהודי עובר ברחוב בשנת לילה מאוחרת, שתיים לפנות בוקר, והנה הוא שם לב שבאחת מפינות הרחוב יושב ילד קטן. הוא ניגש אליו ושואל: מהיכן אתה? מדוע אינך הולך הבית? והוא עונה: הלכתי לאיבוד. הוא בירר את כתובתו, ואז הושיט לו יד והלך עמו ברחובות יהונסבורג בלילה, בחושך, בסכנה מפני הכושים, הביתו.
אדם שאינו חי ביהונסבורג, לא יבין זאת, אבל מי שגר בעיר מבין מה פירוש הדבר להסתובב ברחוב לבד בשעה שתיים לפנות בוקר, ורק הוא יוכל להעריך את גודל הקרבתו של אותו יהודי בעל חסד.

זוהי, אם כן, הבעיה הגדולה ביותר בהבנת הכתובים. כי הרבה דברים שהיו לפני אלפי שנים, היום נראים אחרת. לכן, לפני הכל, ננסה להיכנס לאוירה של אותה תקופה, ודבר זה ישפוך אור אחר על כל המעשה.
עמון ומואב העמים השנואים על ישראל
לכל עם בעולם יש את העמים הנחשבים לידידיו, ויש את אלו הנחשבים כאויביו, אותם הוא שונא בלב ונפש.
לדוגמא, כלפי כל מי שיושב כאן, מה ההתייחסות שלו כלפי האומה הגרמנית, הנאצים? יש בנו שנאה עצומה כלפי הגרמנים. פגשתי פעם גרמני שהתגייר, וידעתי שסבא שלו היה נאצי אמיתי. כעת שהוא נהיה יהודי, הייתי צריך לעבוד על עצמי כדי לקבלו בסבר פנים יפות, כי בכל אחד מאתנו מוטבעת שנאה עמוקה כלפי אומה שפלה זו.
עלינו לדעת שהעמים השנואים ביותר בעיני עם ישראל בתקופת התרחשות המגילה, היו שניים - עמון ומואב. אם היו מזכירים באוזני יהודי אדם שהוא עמוני או מואבי, היה זה כמו סדין אדום לשור.
מדוע זה היה כך?
קודם כל, אבותיהם - עמון ומואב, היו ממזרים.

שני עמים אלו היה השפלים, המכוערים, והבלתי מוסריים ביותר שיכולים להיות. הם תמיד שנואו את עם ישראל בגלל המקור ההיסטורי שלהם.

התורה מצוה עלינו: 'לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך' (דברים כג, ד) כי הם אנשים שפלים, אין להם הכרת הטוב לעם ישראל על כך שאברהם אבינו היה זה שהציל את לוט אביהם כשנשבה במלחמה. הם היו האנשים המתועבים ביותר שעם ישראל ידע מאז ומעולם.

עונשם של אלימלך ובניו

כעת ניגש לפסוקי המגילה.

אלימלך היה גדול הדור, אדם גדול. מלבד זאת הוא היה גם עשיר גדול. וכאשר הגיעה שנת בצורת, לא היה מסוגל לראות את אלפי היהודים הסובלים חרפת רעב.

אילו היה נשאר בארץ ישראל, היה מוכרח למכור את כל אוצרותיו על מנת להאכיל את כולם, ולהפוך להיות עני, כי מדובר היה בעם שלם. הוא היה אדם גדול, ועם ישראל ציפו ממנו שיעזור להם בשעתם הקשה.

מה עשה אלימלך? לקח את משפחתו ויצא לחוץ לארץ. חז"ל אומרים על זה שזה לא היה מעשה הגון, וחומרתו עלתה כאשר התברר שהארץ אליה הלך היא ארץ מואב, לחיות בחברת שונאיהם המושבעים של עם ישראל.

לא זו בלבד, אלא ששני בניו מחלון וכליון, התחנתו עם שתי נסיכות, בנותיו של מלך מואב. זאת משום שהם היו אנשים חשובים מאוד בעם ישראל, ומלך מואב היה מעוניין מאוד שבנותיו תתחנתנה עם שני יהודים גדולים. אך בעיני היהודים נחשבו אלימלך ושני בניו כבוגדים.

חלף זמן קצר, ושלושתם, אלימלך ושני בניו מתו.

יתור והקרבה מתוך אהבת ה'

אשת אלימלך, נעמי, היתה צדקת גדולה, אך היא הלכה עם בעלה, והנה כעת נשארה לבדה, והיא ידעה היטב שהעונש מגיע לה.

היא פנתה לשתי כלותיה היהודיות להן: אני חוזרת לארץ ישראל. מספיק מה שכבר קרה לי, למדתי לקח. שתי הנסיכות הללו, מותר דרך ארץ, אמרו: "כי אתך נשוב לעמך", אך בסופו של דבר כתוב: "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה".

צריך להבין מה מונח היה בהחלטה זו של רות.

רות ידעה שכשתגיע לארץ ישראל, תזכה לקבלת פנים צוננת במיוחד. יטיחו בפניה: קודם כל את מואביה ולא היתה לך זכות להתחתן עם יהודי. את בכל אופן התחתנת עמו וכתוצאה מכך הוא מת, כלומר, בגללך הוא מת.

היא מרגישה את עצמה צדקת גדולה, אבל כולם ידחו אותה ויאמרו לה: צאי מכאן, שפל אדם שכמותך, אין לך חלק ונחלה בתוך העם היהודי!

אבל היא לא התחשבה בכל זה. היא אהבה את הקב"ה, אהבה את תורתו, ואף שידעה מה מצפה לה, איזו קבלת פנים היא תקבל, מתוך אהבה ומסירות לה' ולתורתו היא הלכה עם נעמי, ואמרה: לא איכפת לי מכלום! "כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלני, עמך עמי ואלקיך אלקי, באשר תמותי אמות ושם אקבר", אני רוצה להיות קרובה לעם ישראל, כי כך אהיה קרובה אל הקב"ה.

היתה זו גדלות מופלאה. היא הרי היתה נסיכה, בתו של מלך מואב, אביה מצפה שתחזור אליו, והנה היא הולכת לעם ישראל, לספוג בזיונות וקללות, ושם, במקום לחיות חיי רווחה בארמונות פאר, תיאלץ ללקט שיבלים בשדות זרים.

גיסתה ערפה היתה גם היא בעלת דרך ארץ, אבל כשנעמי אמרה שלום, היא עזבה אותה. לעומתה רות ויתרה על הנאות העולם הזה והלכה לארץ הקודש מתוך ידיעה ברורה ששם צפויים לה חיי עוני ומחסור.

לפעמים כשאדם עושה מעשה של מסירות נפש, לפחות משהו מעריך את המעשה. הוא צדיק. אבל כאן אף אחד לא אמר לה מילה טובה, משום שהיתה מואביה.

והיתה בעיה נוספת. לא היה ברור כלל האם תוכל אי פעם להינשא ליהודי. בתורה כתוב שמואבי אינו יכול להתחתן עם יהודי, אפילו אם הוא מתגייר. ומה לגבי מואביה? נושא זה היה שנוי במחלוקת במשך הדורות, ובאותה תקופה ההלכה בענין זה עדיין לא היתה ברורה. בועז ידע את ההלכה, הוא ידע שישנה הלכה למשה מסיני, ש"מואבי ולא מואבית" ולמואביה מותר להתחתן עם יהודי, אבל יהודים רבים לא ידעו זאת, והם סברו שלעולם לא תוכל להתחתן עם יהודי.

הרי לפנינו אשה המוותרת על הנאות ועל חיים מאושרים בארמון המלוכה, וכל זאת בכדי להצטרף לעם ישראל, ללא פרוטה בכיסה, ללא יכולת לבנות בית יהודי - רק מתוך אהבה עצומה לקב"ה!

מחמת גדלות זו, זכתה רות לתואר: "אמה של מלכות". ישנן ארבע אמהות - שרה, רבקה, רחל ולאה. האמהות, לא רק שהן ילדו את עם ישראל, אלא בעצם הגדרתן הן האמהות של עם ישראל. רות נקראת בלשון חז"ל ("ב"ב צא ע"ב") "אמה של מלכות", אמו של המשיח. לולי רות לא היה דוד המלך ולא היה משיח. זה לא שבמקרה שדוד המלך יצא ממנה, אלא בהגדרתה היא האם של המלכות.

כי כדי לזכות שיצא מלך המשיח, הבן האהוב ביותר לפני הקב"ה, צריך אמה עם אהבה כה עצומה לקב"ה, אהבה הגורמת לה לוותר על הכל ממש, רק מתוך אהבתה אליו ית'.

נעמי אמנם מנסה לשכנע אותה לחזור: דעי לך, שום דבר לא מצפה לך, לא יהיה לך בעל, רק בזיונות והשפלות יהיו מנת חלקך, אך היא בשלה: לא אפרד ממך עד יום מותי, וגם אז - אקבר לידך, כי את ה'רבי' שלי. את לימדת אותי מהי יהדות, ולא אתנתק ממך בשום אופן. היא היתה מסורה בלב ונפש לנעמי ולתורתה.

נעמי ורות בבית לחם

הן יוצאות לדרך ומגיעות לבית לחם.

באותה תקופה, בועז היה גדול הדור. הוא היה נשיא, אדם זקן בשנות השמונים שלו, בעל משפחה ענפה וכולם הכירוהו וכבדוהו.

ביום שנעמי ורות חזרו לבית לחם, אשתו של בועז נפטרה, וכל עם ישראל השתתפו בהלווייתה.

והנה באמצע ההלוויה נכנסות נעמי ורות, וכצפוי - "ותהום כל העיר עליהן". הן 'קבלו על הראש' - "ותאמרנה: הזאת נעמי?!" תראו מה קרה לנעמי, האשה העשירה ביותר שהיתה בכל ארץ יהודה. הכל מפני שהיא נטשה אותנו, בגדה בנו. ותראו מי באה אחריה, תראו את מי היא הביאה אתה - מואביה!

נעמי ורות היו צריכות לאכול, וכיון שרות היתה משמשת את נעמי, היא יצאה ללקט שבלים בשדות. ומספרת לנו המגילה על יחסו של בועז לרות. הוא אומר לה: "הלא צויתי את הנערים לבלתי נגעך", כי אילו לא היה אומר להם זאת, היו זורקים אותה החוצה עקב היותה מואביה.

היא סבלה בשקט את כל הבזיונות, לקטה מעט מזון לה ולחמותה, ושבה אל חמותה.

בועז רומם את רוחה של רות

אחרי שתיארו את דמותה של רות, נעבור לדמות מרכזית נוספת במגילה - בועז. כאמור, בועז היה גדול הדור, שופט ונשיא, הוא היה בעל משפחה וגם עשיר מאוד, בעל שדות.

והנה יום אחד נכנסת לתוך שדותיו מואביה, וכפי שתיארנו, המואבים היו בזויים ושנואים בעיני כל יהודי. אבל הוא שם לב שהיא ישרה וצנועה.

הוא ניגש אליה ואמר לה: "הגד הוגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך, ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום. ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו".

הוא אמר לה: בתי, ידוע לי שעזבת את הורייך, את משפחתך ואת כל אוצרות המלוכה, ובאת לחסות תחת כנפי השכינה. את אשה נפלאה, צועדת בעקבות אמותינו הקדושות, וה' יהיה בעוזך.

בפעם הראשונה היא שמעה מילים שהרימו את רוחה.

רות מאוד התרגשה. "ותאמר: אמצא חן בעיניך אדוני כי נחמתני, וכי דברת על לב שפחתך", אתה יודע אל מי אתה מדבר? אל מואביה. מעולם לא שמעתי מילים כאלו. רק בזיונות ספגתי. ולפתע גדול הדור אינו לו אל מי לדבר אלא אל אדם בזוי כמוני!

והוא מוסיף ואומר לה: הוריתי לנערי לא לנגוע בך לרעה, ואם מישהו יפגע בך, תאמרי לי. כמו כן, את מוזמנת להיות אורחת על שולחני.

והוא לא מסתפק בכל זה אלא "ויצו בועז את נעריו לאמר: גם בין העומרים תלקט ולא תכלימוהו, וגם שול תשולו לה מן הצבתיים ועזבתם ולקטה ולא תגערו בה".

זוהי דמות נפלאה. בועז יצא מגדרו לרומם אותה. הוא עדיין לא היה כל כך בטוח בכשרותה לבוא בקהל, כי סוף כל סוף היא היתה מואביה, אבל הוא אמר לה דברים המשמחים את הלב, ועזר לה בכל יכולתו.

בקשת נעמי מרות להינשא לבועז

כעת הגענו לנקודה עמוקה מאוד.

אדם שנפטר ויש לו ילדים, הילדים הם המשכיות שלו. אבל אדם שמת ללא ילדים זו טרגדיה גדולה. הרמב"ם (בכתבים, פרקי ההצלה) כתב, כי לא ימנע האדם מלפחד מפני המוות, עד שיכנס לחופה. כי אם הוא נשוי, מעתה יש לו המשכיות. אם לא התחתן, יום אחד הוא עלול למות ללא שיהיה לו המשך, אלא אם כן הוא תלמיד חכם ויש לו תלמידים, אבל בדרך הטבע ילדים הם המשכיות של האדם.

ולימדה אותה התורה הקדושה כי ישנה דרך להקים את שם האדם שנפטר ולעשות בזה חסד גדול מאוד עם נשמתו, וזאת ע"י קיום מצות יבום.

במקור, היבום הנפלא ביותר מתקיים על ידי הקרוב ביותר לאדם - אביו, שהאב ישא את אשת בנו. אבל התורה אסרה זאת, והטילה את המצוה על אחי המת. עכ"פ יש ענין גדול שאחד מקרובי הנפטר ישא את אשת הנפטר ויקים לו שם בעולם.

למחלון וכליון לא היו ילדים, ובעצם רות היתה צריכה להתייבם. מבחינה הלכתית לא היתה אפשרות של יבום כי לא היו אחים נוספים. היתה זו רק הרגשה רוחנית בעלמא של נעמי, אשר בקשה להציל את נשמת בנה שהיה אדם גדול.

סבורה היתה נעמי, שאם אחד מן הקרובים, בן דוד או אפילו בן דוד שני של מחלון, יתחתן עם רות, תהיה זו טובה גדולה עבור נשמתו, אף שעל פי הלכה לא היה כאן חיוב כלל, ולכן אמרה לרות: אינני יכולה לצוות עלייך, אני רק מעלה הצעה: בועז הוא בן דוד שני שלנו, אני יודעת שהוא מבוגר מאוד, אבל אם תינשאי לו זו תהיה טובה גדולה עבור נשמת בני, והרי שאיפתך הגדולה להיות קרובה אל ה'.

רות, מטבעה, היתה צריכה לאמר: אינני מעוניינת להתחתן עם בן דוד, אדם זקן למעלה משמונים. אין לי שום חיוב לעשות זאת. אני עדיין צעירה לימים וברצוני לבנות בית. בועז ודאי ידאג לשדך אותי עם אדם צעיר בגילי, כך יהיה לי עתיד.

אבל רות לא חשבה על כלום. היא הודיעה לנעמי: כל אשר תבקשי אעשה! כזו היתה דמותה המופלאה של רות. מוכנה להקריב הכל עבור יהודי. לכן היא זכתה להיות אמה של מלכות העם היהודי.

גדלותו המופלאה של בועז

אחרי שהביעה רות את הסכמתה, ניגשת נעמי לסדר את השידוך בין רות לבועז. לא היתה אפשרות לפעול בדרך המקובלת ולשלוח שדכן לבועז שיציע לו את רות המואביה, כי שום אדם בר דעת לא ילך לבועז, גדול הדור בעם ישראל, ויציע לו לשאת לאשה אלמנה צעירה, ועוד מואביה! הרי רק ההצעה עצמה היא עלבון.

ישנם הרבה סוגים של מעשי חסד בעולם, אבל החסד האמיתי, הטהור, הוא חסד כזה שאין לעושהו עתיד, אין מי שיכיר לו טובה עליו. זהו החסד המיוחד לעם ישראל.

לימוד נוסף: רות הוכיחה לעם ישראל, שהתכונה האמיתית של עם ישראל איננה דבר שמוכרחים דוקא לרשת אותו. הנה, היא היתה ממאוב זכותה לתכונה זו בשלימות.

ללמדנו, כי אין צורך דוקא ללמוד זאת מההורים. אם אדם קנה בעצמו את מידת החסד בשלימות, בכוחו להיות אביו של משיח צדקנו.

אנחנו אמנם נולדנו יהודים, אך לפעמים יש המהרהרים לעצמם: לא נולדנו למשפחה אמנית וכו'. אבל אם יש לאדם את המסירות הזו, בבחינת "משכני אחריך נרוצה", הוא נדבק לצדיק ואומר: באשר תלך - אלך, באשר תאכל - אוכל וכו', ברצוני להיות קשור לה' - אין גבול לגדלות שבכוחו להשיג.

את המסירות הזו בזמנים חשוכים, השי"ת אינו שוכח, ובסוף יהיה כזה אור, כזה יופי וכזו נחת, כמו רות שזכתה להיות אמה של מלכות.

ומבועז עלינו ללמוד את הגדלות הזו שלא לכעוס מיד, לדעת מתי לשלוט בעצמנו. להיזהר לא לדרוך על אנשים, לא לפגוע ברגשותיהם.

כדוגמא אספר לכם סיפור אישי. התחתנתי סמוך לפסח, ובפסח הראשון התארחתי אצל חותני.

בימינו ישנן כל מיני שיטות לבדוק חסה מתולעים, אבל בזמנו היה צריך לבדוק כל עלה, ועדיין לא היה ברור לנו שהוא נקי במאת האחוזים. כיון שכך, המנהג בביתנו היה שאוכלים רק את שורשי החסה ולא את העלים. היינו קונים הרבה חסה, זורקים את העלים ומשאירים את השורשים, כדי לקיים בהידור מצות אכילת מרור.

בליל הסדר, אחרי תפילת ערבית, הגעתי לביתו של חותני נכסתי למטבח ולתדהמתו אני רואה את כל עלי החסה מסודרים יפה, וכל השורשים מושלכים בפח. בודאי הייתי צריך לצעוק "ה' ירחם", השורשים בפח! אין מרור הלילה!..." ואז כל אירת ליל הסדר, היתה נהרסת.

זה בדיוק מה שלא צריך לעשות. יש להיזהר, לשלוט בעצמנו, לדעת שישנם עוד אנשים כשביביה, והם בעלי רגשות. מרור זו מצוה נפלאה, אבל עם מילה אחת אפשר 'להרוג' אדם!

ביום הנפלא של חג השבועות, בו נפתח הרקיע והשפע יורד לעולם, נזכור כולנו את הלימוד החשוב מרות ומבועז, שמהם יצא מלך המשיח אשר יגאלנו במהרה. (תפארת שמשון)

סיפור לשבועות - יצחק אלחנן שמאלה!!!

לקראת יו"ט קבלת התורה, נביא בשביל לעורר לב העם לשאיפות ולגדלות כפי שנוהג לספרו האון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א מידי שנה במחנה "בני תורה" במתק שפתינו ובלשונו הנודעת לתהילה:

יצחק אלחנן בן ארבע, בן חמש, יצחק אלחנן הולך לחיידר, ההורים משתדלים ומתפללים, לא מונועים דבר. הם הולכים ומבחינים שישנם מעט קשיים, ה"ראש" לא כל-כך מבריק, יצחק אלחנן עולה כיתה ועוד כיתה, הקשיים גוברים; עושים ככל שניתן. יצחק אלחנן חוגג "בר מצוה", מלמדים אותו היטיב את הדרשה, איכשהו הבר מצוה עוברת, והוא נכנס לישיבה קטנה, צולח שלש שנים בקושי רב ועולה לישיבה גדולה. קשה לו ליצחק אלחנן, ההורים עוזרים לו, מצמידים לו "אברך", ילד טוב הוא יצחק אלחנן. משתדל מאוד.

יצחק אלחנן בן תשע עשרה, בן עשרים. מתקבצים להם כמה "יועצים" וממליצים להורים: הבן שלכם, כנראה, לא כל-כך מוכשר, הוא לא "בנוי" ללימוד תורה, לא נורא, הוא יהיה איש טוב, יתפרנס ביושר מעמל כפיו. הוא כמוהו ימשיך לצעוד בדרך הטובה בה חונך, הוא יהיה יר"ש ותומך תורה הוא יהיה איש טוב.

יצחק אלחנן יוצא אל שערי החיים, לא היה דבר טוב במקומו שלא היתה ידו בו: חברת גמ"ח; חברת משניות; חברת חיי אדם; חברת עין יעקב; חברת תהילים; יצחק אלחנן היה פוקד כל נזקק ונצרך וממילא מחסורו. וכשהגיע לעונת "האיש מקדש" נשא לאישה את זוגתו הצדקת ויחד המשיכו בכל

מפעליהם הטובים. נולדו להם בנים ובנות צדיקים וצדיקות כולם בני עליה, לומדי תורה. מהם ת"ח מופלגים, נולדו נכדים וגם נינים יצחק אלחנן בן ששים, בן שבעים, בן שמונים. הגיעה עת "כל האדם" וסביב מיטתו כל ידידיו מכריו ובני משפחתו, כל העיירה זועקים ביחד "שמע ישראל" ויצאה נשמתו באחד.

יצחק אלחנן עולה למעלה, צועד בצעדים מאושיים לעבר שולחנו של מקום, והנה בצד שמאל דלת צרה: "מה זה שם?" הוא פותח חרך צר ורואה אש מתלקחת "אוי גדינם!" הוא בורח. מה ליצחק אלחנן עם גיהנם? יצחק אלחנן נזכר במטען היקר שהוא נושא איתו אוצרות אוצרות של מצוות ומעשים טובים, זרע ברך ה'. הוא ניגש לצד ימין חיוך על שפתיו, פותח את הדלת, מכניס רגל ועוד רגל ועניו רואות צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. עיני יצחק אלחנן אורו: זה המקום! מבקש רבי יצחק אלחנן להיכנס פנימה, ולפתע הוא שומע כרוז צועק ומכריז:

"יצחק אלחנן שמאלה!"--

שמאלה?! כנראה זו טעות; יצחק אלחנן רוצה להמשיך לפנות ימינה, אך כמו כח תופס אותו בעורפו, הכרוז אינו מרפה: "יצחק אלחנן שמאלה!"--

יצחק אלחנן כבר לא מחייך: מדוע שמאלה? הן הרבה מעש"ט עשיתי בימי חיי, לא הרעתי לאיש?! והוא נענה: אכן, מעשים טובים רבים בידיך, ידענו צדקותיך:

אבל יצחק אלחנן, ר - צ - ח - ת !

- את מי רצחתי? אני כל ימי עסקתי בלהחיות בני אדם במטותא מכם, מעולם לא רצחתי. אך הם, הדיינים של מעלה בשלהם: יצחק אלחנן, ר-צ-ח-ת!

הדרך היחידה היתה לגשת לבועז עצמו, כי הוא היה אדם גדול, וודאי ידע להכיר בערך אישיותה המיוחדת של רות. אם היא תיגש ישירות אליו, הוא כבר ידע מה לעשות.

נחזור לבועז. בועז היה אדם זקן, נשיא עם ישראל. אתמול הוא ראה את האשה הזו מלקטת בשדהו, והיות והבחין שהיא צנועה דיבר איתה דברי חיזוק ועידוד, אך סוף כל סוף הוא לא היה בטוח מה היא באמת. והנה לפתע באמצע הלילה, הוא רואה אותה שוכבת למרגלותיו. מה כל אחד אחר היה עושה במצב כזה? היה צועק: גייה שכמותך, לכי מאכן! עכשיו אני רואה שאת מהמאובים ושפלה כמותם!

אם היתה אומר זאת, דוד המלך לא היה בא לעולם וגם לא מלך המשיח!

אבל בועז היה כזו נמות נפלאה. הוא עצר את עצמו, לא התרגז אלא פנה אליה בשאלה, לברר את הענין: "מי את?" מה את עושה כאן? תסבירי את עצמך! והיא ענתה: באתי להציל נשמה. את נשמת בעלי המנוח. בועז שמע זאת והתפעל מאוד: "ויאמר: ברוכה את לה' בתי, היטבת חסדך האחרון מן הראשון" - מעשה זה יפה יותר מכל מה שעשית עד כה.

תגובה זו של בועז היתה ממש בגדר נס, שלא בדרך הטבע. כך אומרים חז"ל (רות רבא ו, א): " חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" - משפטים שהבאת על עמונים ומאובים, וצדקות שעשית עם זקני ועם זקנתי, שאילו החיש קללה אחת מאין הייתי בא, והוא לא דייה שלא קיללה, אלא שבירכה, שנאמר 'ברוכה את לה' בתי".

דוד המלך היה קם כל לילה בחצות להודות על כך שהסבא שלו לא אמר מילה אחת חריפה לסבתא שלו כשבאה אליו לשדה. היה זה בגדר נסי ניסים. רק אדם בעל שיעור קומה כמו בועז היה מסוגל לנהוג כך.

מאידך, המסירות של רות לה' היתה ככזו מידה, עם כזו גדלות. הרי אם נעמי לא היתה שולחת אותה, בשום פנים ואופן היא לא היתה עושה זאת. היא היתה מעדיפה למות ולא לעשות מעשה כזה. אבל נעמי אמרה לה - יש לך שליחות, את הולכת להציל נשמה יהודיה.

היה במעשה זה סיכון גדול. רות ידעה שאם בועז יקלל אותה, היא תהיה אבודה לעולם. תארו לעצמכם שהחפץ חיים זצ"ל היה מקלל משה... בועז היה נביא, גדול הדור. אם היה מקלל אותה אפילו קללה אחת - זה היה סופה! אבל היא לא נרתעה ממאומה, כי הרי נעמי שלחה אותה!

משני אנשים מרוממים אלו יוצא דוד המלך ע"ה!

זריזות בועז בקיום המצוה

המעשה עדיין לא הגיע אל סופו.

ביום המחרת באה רות אל בועז בשליחות נעמי, וחזרה ובקשה ממנו שישא אותה לאשה. והרי באפשרותה להתחתן עם בחור צעיר, לא זקן מופלג כמוהו, מה יצא לה מכך שתחתן דוקא אתו? באופן טבעי הוא היה צריך לומר: טוב, נראה, נחשוב על כך...

אבל בועז לא השתהה כלל. בו ביום אסף את זקני הדור, שהוא עצמו היה הגדול מביניהם, ואמר להם את אשר אירע עם נעמי ורות, ועל הצורך לבנות את המשפחה. היה שם יהודי נוסף, פלוני אלמוני, שמבחינת הקירבה המשפחתית היה קרוב לרות יותר מבועז, ולו הציע בועז לקנות את השדה, כדי שישאר על שם המשפחה, אך יחד עם זאת יהיה מוכרח להתחתן עם רות.

פלוני אלמוני, הגואל, לא היה מעוניין, כי לא היה ברור לו שהדבר מותר, ההלכה של "עמוני ולא עמונית" עדיין לא נפסקה. הוא חשש שמא יום אחד יאמרו שהמעשה לא היה מותר וילדיו יהיו מחוץ למחנה.

אבל בועז שידע שנפסקה ההלכה שעמוני ולא עמונית, לקח את הסיכון בלי לחשוש שמא יהיה ערעור בדבר, וזאת כדי לגמול חסד עם נשמה יהודיה. וכשהחליט לעשות זאת - ראו המתין אפילו יום אחד. אם זו מצוה - יש לקיימה מיד, ללא כל שהות. באותו לילה נערנה החופה, הם התחתנו, ועוד לפני שהגיע בוקר המחרת בועז נפט. אילו היה ממתין עוד יום, אם היה אומר: זו מצוה, אבל לא צריך למהר - לא היה דוד המלך!

כשראתה רות שבועז מת, באופן טבעי היתה צריכה להרים את עיניה לשמים ולומר: רבונו של עולם, האם זה מה שמגיע לי? הייתי נסיכה, התגוררתי בארמונות פאה. על הכל ויתרתי, הלכתי ברגלי, על אף שייכולתי לנסוע במרכבה. כשהגעתי לארץ ישראל 'זכיתי' לקבלת פנים צוננת, כולם ביישו אותי, אבל לא היה איכפת לי, העיקר להיות קרובה לעם ישראל. ונעמי ה'רבי' שלי, אמרה לי שעלי להתחתן עם יהודי זקן זה עבור הבן שלה, כי כך תינצל נשמתו. וגם זאת עשיתי. התחתנתי עם היהודי הזקן, והנה הוא מת. האם זה מה שמגיע לי, ה'?

אך היא לא התרעמה, קיבלה את הכל באהבה, וכשנולד בנה, היא לקחה את התינוק הקטן אל נעמי חמותה ואמרה: חמותי היקרה, לבן הנולד יש את הנשמה של בנך - בעלי המת. ב"ה קיימנו את המצוה בשלימות.

והקב"ה נתן לה את שכרה משלם. חז"ל מספרים שבנה היה הצדיק הגדול ביותר בכל הדורות, ונכדו היה דוד המלך.

היא זכתה לראות בעיניה לא רק את דוד המלך אלא גם את שלמה בנו ואת בית המקדש. כך אמרו חז"ל ("ב"צ א ע"ב): רות המואביה ראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה, שנאמר 'וישם כסא לאם המלך', ואמר רבי אלעזר: "לאמה של מלכות" אחרי כל הסבל שסבלה רות, אחרי אותה מסירות מופלאה לה' ולתורתו, היא זכתה לרוות נחת ולראות את בית המקדש שבנה נכדה שלמה ואת מלכות עם ישראל בתפארתה.

הלקחים שעלינו להפיק מהמגילה

מה עלינו ללמוד מכל זה?

את מי? והוא נענה: את רבן של כל בני הגולה הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור! אתה צדיק, עשית הרבה מעש"ט. אבל רצחתי! רצחתי את הפוטנציאל שלך את ה"בכוח" שלך את מה שהיית מסוגל להיות. מהיום שהתייאשת מלהשתדל ולהתאמץ, מהיום שהפסקת לשאוף, רצחתי! אין שום ברירה, לך שמאלה! יצחק אלחנן פונה שמאלה בגו שפוף ובדמעות מתוך הבנה וקבלת הדין. מבין שבצד ימין יושבים אלו ששאפו, אלו שהתאמצו, אלו שלא התיאשו, אלו שלא נשברו ומיצו את כל כוחותיהם, הם יושבים שם עם החזון איש ור' חיים עוזר על יד אבי ורבא והתנא הקדוש רבי עקיבא ליד משה רבינו וכל הצדיקים, שכל ימיהם התאמצו ושאפו!

(ממשנתה של תורה)

סיפור לשבועות - בן הקצב

הוא ישב בחדר ההמתנה, ונראה היה כאילו קוצים נתחבו בבשרו. הוא עיין בגמרא קטנה שהלכה עימו לכל מקום, אך מפעם לפעם הפסיק בעיונו, הביט בשעונו וציקצק בפיו כאומר "עוד שנייה אני בורח מכאן". למען האמת, השאלה ששאל את עצמו לא הייתה מתי הוא מסתלק, אלא מדוע בכלל הגיע למקום הזה. היה זה בית ראש הישיבה של בנו שמעון. הוא כבר ישב בחדר המתנה זה כמה וכמה פעמים, ובכל פעם הביטיח לעצמו שזו הפעם האחרונה.

מהפעם הראשונה ניחש כי לא הוזמן כדי לשמוע מחמאות על בנו, ותמיד עלה ניחושו יפה. שמעון ידע להשקות אותו בכוס תרעלה שאת תחתיתה לא ניתן היה לשער.

אין לו כוח בשביל שמעון. ובודאי שאין לו כוח לעמוד מול ראש הישיבה ולשמוע את מה שהוא כבר יודע. שמעון לא מתבגר, ידו בכל יד כל בו, אינו לומד, ותחת זאת מפריע לרמ"ם בישיבה ומתעמת עם חבריו לשיעור.

מה הוא קשור לזה בכלל? נכון, יש את העניין הזה שהוא בנו, אך מדוע זה מגיע לו? הרי איש לא יטען שהאשמה בו. והוכחה לכך הם תשעת הילדים האחרים של ר' רפאל שכל אחד מהן עליו ולמדן יותר מהשני.

מהיכן שאינך מסתכל על ביתו של ר' רפאל הרי זה בית בנוי לתלפיות. ממון מעולם לא היה בו אך תורה הייתה ובשפע. מגיל ילדות הילדים היו מונחים בלימוד, הובילו בכיתתם, הוסיפו כהנה וכהנה על מה שדרשו מהם בת"ת, ועשו זאת בחשק ובשמחה.

הוא השקיע בכל אחד ואחד, שעות על גבי שעות בלימוד ובבחינה, על חשבון שעות המנוחה. והילדים חשו בזאת והשתדלו בכל מאודם להשיב לו כגמולו. ורק שמעון יצא מן הכלל.

מאז היותו בגן נדרש ר' רפאל שוב ושוב ללכת עימו למומחים שונים. שמעון לא רגוע, שמעון מרביץ, שמעון מתקשה בקריאה ושמעון לא מקשיב.

שמעון ושמעון ושמעון.

מדוע הגיע אליו? כדי להרוס את חייו? מה בורא עולם רוצה ממנו? האם אינו משקיע את ימיו וילדותו בחינוך ילדיו?

וכעת מנת ההשפלות הקבועה הזאת. יכול ראש הישיבה לוותר על המפגש המשפיל הזה שכן הוא, ר' רפאל, יודע בעל פה מה עומדים לומר לו ואף יכול להוסיף כהנה וכהנה, כפי שהוא עושה בכל פגישה שכזו, אז מדוע מטריח אותו ראש הישיבה לבוא ולשמוע את הדברים שוב ושוב?

הדלת נפתחה. ר' רפאל מתיישב ואומר לראש הישיבה: "יודע אני מה אתה רוצה לומר, אך אני מעדיף לשאול אותך: עשרה בנים לי. תשעה מהם הולכים בדרך הישר, עולים ופורחים בתורה ובעבודת השם. אני כבר איני צריך ראייה להשקעתי ולהנהגתי. והנה קם הילד העשירי ומתעקש להיות היוצא מן הכלל. ניסיתי ללכת לקראתו וככל שאני מנסה כך הוא מתרחק. מה רוצה אתה שאעשה. אני התייאשתי ממנו מזמן. רוצה אתה לזרוק אותו? ניחא זרוק. אני לא אתנגד. להיפך אני מעריך לך את הזמן שהסכמתם להחזיק אותו. אני עצמי לא הייתי מחזיק ילד שאינו לומד ואינו מקשיב ורק הורס לי את הישיבה. מבין אני אתכם אז קומו ותעשו מעשה..."

ראש הישיבה מביט בו המום. הוא שמע הורים שברגעים מסויימים התייאשו מילדיהם, אך אף אחד לא עשה זאת בצורה משכנעת כזו כמו ר' רפאל. הוא מחליט לשנות את נושא השיחה אותו תכנן מלכתחילה.

"שמעתי אותך אומר 'אני כבר לא צריך ראייה להשקעתי והנהגתי' כלום יכול אתה להציג ראייה כזו?"

האב מחייך חיוך שמציו מלגלג וחציו כועס. "הלא חמישה מתוך עשרת בני למדו אצלך ואתה שואל אותי שאלה שכזו? האם ראית ילד מתמיד כמו צבי, צדיק כמו נפתלי? חרוץ כמו אליהו? חכם לב כמו ברוך? יודע הלכה כמו יעקב?"

"אכן, ילדיך הם אות ומופת ודוגמא לאחרים. אך איה אותה ראייה שהצהרת עליה?"

ר' רפאל מתחיל להתרגז באמת ובתמים. "האין כולם וכל אחד לחוד בבחינת ראייה מספקת? כלום רעייתי ואני צריכים להתנצל שהקב"ה העניק להם עונש בצורת שמעון?"

"יפה אמרת" מתלהב ראש הישיבה "כאשר הקב"ה נותן לך ילד כמו שמעון אתה קורא לו 'עונש', ומחליט לשמוט אותו מעל גבך, כאילו אין הוא קשור אליך כלל וכלל, ואילו את הפרסים שהגיעו אליך בהתגלמותם של ילדיך האחרים אתה מאמץ בחום ומציג זאת כהישג שלך?"

"איני מציג זאת כהישג אלא כהוכחה לכך שאנו כהורים פעלנו ללא דופי" אומר האב.

"ואני אומר לך שאם לא תעשה כל שביכולתך לקרב את שמעון, והוא ילך לתרבות רעה, אראה זאת ככישלון של מאה אחוז בחינוך ילדיכם".

"סלח לי כבודו" אומר ר' רפאל בגרון נחוץ. "איני חייב לשמוע דברי הבל והשמצה אלה. באיזו זכות מבטל אתה את הישגיו הגדולים ותולה אותם בילד סורר ומורה זה? האם אני זה שמשמיט ילדים מעל גבי או אתה זה שמשמיט אותם?"

"רואה אני שצריך אתה ללמוד מהתחלה את כל ענייני החינוך", אומר ראש הישיבה. "דע לך שאין מודדין לו לאדם בבניו ובבנותיו המוצלחים אשר גם בלעדיו יעלו מעלה בדרך העולה בית קל, אלא דווקא בבניו אשר נתנו לו כפיקדון בידו כדי להביאם אל הדרך אשר ילכו בה".

האב מביט בו באותו מבט ספק מלגלג ספק מסוקרן. "ומאיפה לקחת את זה? ברוך השם בקי אני בתורה בגמרא בראשונים ובאחרונים, וגם שבילי ההלכה נהירים לי. ומה לעשות לא נפגשתי במשפט כזה, אולי יאיר כבודו את עיני, שמא פספסתי משהו בדרך?"

"את המשפט הזה כתב יהודי אחד ששמו משה", אומר ראש הישיבה. לכזו תשובה גרועה לא פילל ר' רפאל, היא בפירוש הוציאה ממנו את מיטב הארס והציניות שניחן בה: "מה כבודו אומר? יהודי? ועוד ששמו משה? בודאי שצריך אני לשמוע את דבריו כאילו אמרם אחד התנאים או האמוראים הלא כן? סלח לי, הרי אינך מדבר עם 'עם הארץ', מה אתה מביא לי איה משה? מדוע אני צריך לשמוע אותו?"

"אני מבקש לספר לכבודו סיפור אודות אותו משה", אומר ראש הישיבה. "סיפור?" אומר ר' רפאל וחושב לעצמו שכבר היה מעדיף לקבל את דברי אותו משה כתורה למשה מסיני ולא לבטל זמנו בסיפורים, ועוד סיפורים על אודות אותו משה?"

"עליך לפנות חצי שעה לפחות מזמנך כי אותו משה עליו אני הולך לספר לך, חי לפני שנים רבות ובמקום רחוק מכאן".

ר' רפאל משלב ידיו, ובאותו רגע נזכר, שכן נהג כאשר היה ילד בגן. "סיפור הוא רוצה לספר לי", הוא חושב, "נו מילא, כנראה עוד לא התכפרו עוונותיי ובורא עולם מזמן לי עוד השפלה חדשה. סיפור אני צריך לשמוע בגילי, סיפור על ילד קטן בשם משה לפני הרבה שנים..."

ראש הישיבה מבחין גם מבחין בציניות הנושבת מצדו של האב, ובכל זאת מתחיל בסיפורו.

קורדובה, ספרד

רוח נכאים שררה באיטליז, רוח עייפה ומייאשת שאפפה את יושביו. ולא שהיו יושבים בו רבים. שניים היו. ואף אחד מהם לא היה לקוח. רק בעל האיטליזי ובתו. כשאין לקוחות אין פרנסה. ובאין פרנסה, הם נותרו זמן רב מידי במחיצת הצרות שלהם.

למען האמת מוכן הקצב להיות חסר פרוטה כל ימיו, ובלבד שתמצא בתו חתן כלשהוא. אך היא אינה מוצאת, ולא שהיו חסרים קופצים, רק שהללו נותרו בקפיצתם מול סירובה של חנה, הבת.

והוא כועס. ומדוע שלא יכעס?

כבר יותר על חלומו משכבר הימים לחתן קצב במשרה מלאה שיפתח חנות נוספת בצידה השני של העיר. לאחר מכן יותר על חתן שיהיה קצב בחצי משרה ויסייע לו באיטליז. שומו שמיים - כבר הסכים לחתן שלא יהיה קצב כלל. שיעבוד בחייטות או בסנדלרות.

אך עיקשת זו רוצה חתן שילמד תורה מבוקר עד ערב. כמה כאלה יש בקורדובה או אפילו בספרד כולה? ומדוע שישכים אחד כזה להינשא לבתו של קצב? ועוד יותר מדוע יסכים להינשא לבתו של קצב עני מרוד שאינו יודע מהיכן ירכוש את הבהמה הבאה במטרה למכרה? כשאין לקוחות, ואין סחורה, יש מספיק זמן לרגון ולהתווכח. וזה בדיק מה שעשה הקצב במשך רוב שעות היום. אם כי למען האמת כך או כך, לא קשה להבין את פשר אירת הנכאים ששררה באותו היום באיטליז.

מדריד, ספרד

הוא שוב קם חציו משתומם וחציו כועס. שוב החלום הזה שמטריד אותו מזה שבועיים. בתחילה זה הצחיק אותו, אך משחזר החלום על עצמו שוב ושוב זה התחיל להטריד.

מימון בן עובדיה לא היה איש שמתניח לחלומות. הוא היה תלמיד חכם שהוגה בתורה מבוקר עד ערב. הוא חי בחדר מעופש, ואכל ארוחות זעומות, באותם מקרים שלא שכח מהן. כל עסקו היה בתורה ודבר מלבד הלימוד לא העסיק אותו. השדכנים כבר לא היו מיאשים ממנו. הם פשוט שכחו אותו, שהרי אין זיכרון קצר יותר מזה של שדכן שאיבד עניין באחד הקלייטים שלו. ומימון בן עובדיה היה בהחלט קלייט ותיק ונשכח מאוד.

מסתבר שגם מימון שכח את העובדה שבני אדם נוהגים להינשא לפחות פעם אחת בחייהם, וזו הסיבה שנטר הוא היחיד מכל משפחת בן עובדיה רווק מושבע, ושכוח שדכנים.

אך מה שלא עשו הוריו ואחיו, עושה החלום הזה. איש נשוא פנים בא בחלומו ומצווהו לקחת אישה שכן אין תורתו רצויה בעודו ללא אישה.

בתחילה אין מימון משליך פרוטה מעוכה כלפי אותו האיש, שכן גם היה מדבר דברי טעם, הן "חלומות שוא ידברו" מה עוד שלדעת מימון דברי האיש הם דברי הבל, ומה טעם להקשיב לדברי הבל שנאמרים בכימה בלתי מכובדת הקרויה "חלומות שוא?"

אולם, האיש מתעקש להשמיע את דבריו ואף להרחיבם: "תלך לקורדובה" הוא אומר "תיקח את בת הקצב שבאותו מקום, שכן הריה אישה כשירה וצנועה שמייעדת לכבוד תורתך, וממתינה לו בכיליון עיניים".

ואעשה זאת בהקדם האפשרי". מילים אלה הגדישו את מנת הסבל של משה. הוא מתלבש בשקט, יוצא דרך החלון ומתחיל ללכת.

לילה שלם הולך ברחובות קורדובה ולבסוף הוא מגיע לאחד מבתי המדרשות בפאתי העיר, נשכב על ספסל ונרדם. לפנות בוקר הוא מקיץ ומחליט לצאת מהעיר כדי לברוח מסבלו ומגורלו. הוא הלך בלי לדעת היכן רגליו נושאות אותו, במשך ימים ולילות הוא חלף על פני שכונות, רחובות וערים. כשמולו שיחק לו מצא בית נכנסת לשים בו את ראשו, וכשלא מצא לן תחת כיפת השמיים.

תלאות רבות עוברות על הילד משה, תלאות שהיו שוברות בוודאי כל ילד אחר, אך משה אינו כמו כל ילד אחר. הבדידות גורמת לו לחשוב על העולם בו הוא חי, על משה ידוע ועל המקום שהוא רוצה לתפוס. בינתיים הוא עוסק בבריחה, אך משה יודע היטב שאין חפץ הוא לברוח כי אם להגיע.

לאחר חודשיים מגיע משה לעיר ושמה גאש. הוא מגיע באישון לילה שם פעמיו לבית הכנסת, מצליח להשתחל מבעד לחלון, ולאחר מכן מתמקם על אחד הספסלים ומנמנם קלות עד שנרדם. מישוה נכנס לבית הכנסת עוד לפני הנץ החמה. הוא מתיישב ללמוד, מבלי לשים לב לילד שישן על הספסל.

אך אז מבצע משה את אותם התהפוכיות שהתרגל אליהם בהיותו ישן על מיטה גילה, ותכף ומיד הוא מוצא עצמו על הרצפה, בקול רעש גדול. קול הרעש מעורר את תשומת ליבו של האיש הלומד. הוא ניגש לילד הישן על הרצפה מביט בו וחש את ליבו נמס מול הילד התמים והמסכן שהנפילה לא הצליחה אפילו להעירו. הוא ממתין בשקט עד שיתעורר וכשמשו פוקח את עיניו, הוא רואה איש בעל הדרת פנים כשל מלאך. מעולם לא הביט בו אדם בכזו רכות.

"מאין באת?" שואל האיש. משה שותק.

"אין זה חשוב" אומר האיש לבסוף "נמתין לסיום התפילה ולאחר מכן תבוא אל ביתי ותסעד פת שחירית". לאחר התפילה מוביל האיש את משה לביתו, ושם מאכיל אותו ומשקה אותו, עד ששבע. לאחר מכן שאל לשמו. משה אומר את שמו הפרטי ונמנע מלהזכיר את שם המשפחה מחשש שהאיש מנסה למצוא את מה שמשה מבקש לאבד.

"שמי יוסף" אומר האיש "אני מבין שנקלעת לצרה. על פי חזות פניך ילד טוב אתה ממשפחה טובה. הישאר כאן עד שרוחך תשוב אליך". רבי יוסף היה לא פחות מאשר רבה של העיר גאש, כך למד משה בימים הבאים. הוא התייחס אליו כאל בנו היחיד, והעניק לו חום ואהבה, משל היה אביו. ויום אחד הציע לו ללמוד מעט. משה הסכים בחפץ לב, ורבי יוסף נוכח לדעת שמדובר בילד חריף שכל מאינו כמותו. חצי השעה הפכה לשעה ולאחר מכן לשעתיים, ואליה נוספו מלמדים נוספים שמסדר רבי יוסף מגאש לילד הקטן, ולא עברה שנה עד שמשה מקבל טעם בלימוד ומוסיף כהנה וכהנה על לימודיו.

חמש שנים חלפו. משה מגיע לגיל מצוות ונערכת לו סעודת בר מצווה. כל יהודי העיר מגיעים לחוג את שמחתו של העילוי האסופי הגדל בביתו של רבם הנערץ הר"י מגאש. ומגיל זה ואילך מתחיל הילד לעלות בלימודו, עד שנשמטים ממנו בזה אחר זה מלמדי השונים בטענה כי אין להם עוד מה ללמדו, וכך הוא יושב לבדו ומעמיק בתורה ורק הר"י מגאש יכול עוד לשמש לו כמורה, אם כי ככל שעוברות השנים הוא חש כי לפניו חברותא שווה ערך, שעתידו להיות ממנהיגי עם ישראל.

בהגיעו לגיל שמונה עשרה מבקש הר"י מגאש לדבר עם משה. "ראה נא" הוא אומר "מעולם לא שאלתיך מאין באת, וגם לא לאן אתה הולך, אך עם השנים נפשי נקשרה בנפשך וחש אני כאביך ממש. אולם ידוע ידעתי כי אב אמיתי יש לך במקום כלשהו, ועל פי המצב בו קיבלתיך בריא לי כי תלמיד חכם הוא שגזירה נפלה משמים שלא זכה לגדלך ולרוות ממך נחת באלה השנים, ותחת זאת זכיתי אני במתנה זו".

"אולם" ממשיך הר"י מגאש ואומר "בן שמונה עשרה לחופה, ולפני שאדם נכנס בברית הנישואין עליו להיות כמה שיותר מושלם. ומאפה שאינך מסתכל על זה, אדם שניתק את קשריו עם אביו ומשפחתו אינו יכול להיחשב בשום פנים ואופן לאדם מושלם, אי לכך, רצוני שתלך למקום ממנו יצאת, ומכיון שבריי לי שהדבר קשה עליך מבחינה נפשית, הנה אשב ואורה לך כיצד לנהוג בפרשה בצורה שתגן עליך מפני פגיעה נוספת".

אין הר"י מייגש מרחיב או מחטט באותה פגיעה, אך למשה ישנה תחושה שאביו החורג מבין יפה מה שאירע, למרות שבשנים שחלפו, הוא נידב מעט מאד על אירועים אלה. למעשה כל שהסכים לנדב הוא עובדת היותו יתום, וזאת בשל החיוב לומר קדיש ביום השנה לפטירתה. לא נעלם מהר"י מייגש שיום זה חל בדיק ביום הולדתו של משה, והוא מחבר אחד לאחד ומסיק שאמו מתה בלידתה אותו ואביו נשא אישה אחרת שלא קיבלה אותו כבן.

אלא שמידע זה אינו מועבר ביניהם בדרך המקובלת של דיבור, אלא באותם חוטי הבנה עדינים שאפיינו את הקשר החזק ששרר ביניהם. משה מקבל את עצת אביו-מורו, ובעיקר את הדרך העדינה בה הורה לו לנהוג בפרשה, והוא נפרד ממיטיביו ויוצא חזרה לעיר קורדובה להתוודע אל אביו ואחיו החורגים.

הוא מגיע לקורדובה ביום שישי. כמצוות הר"י מייגש ניגש אל ראש הקהל ומוסר בידו מכתב המלצה חתום מאת רבה של גאש שידוע היה ומפורסם בכל רחבי ספרד. ראש הקהל מביט בכתב ופניו אורו. "תלמיד חכם בא לעיר. המלצה כזו מעולם לא קיבלתי על איש. אפילו לא על רבה של קורדובה רבי מיימון בן עובדיה.

הרי לך מהתלה. בת של קצב הוא מציע לו, כלומר אין זה סתם חלום שוא כי אם חלום שוא מלא עלבון. ומרוב עלבון מחליט מיימון בן עובדיה ללכת לאותה קורדובה ולהיווכח במו עיניו אם אכן ישנו שם קצב שבתו ממתנה לו כדברי אותו האיש מהחלומות. בראותו את הקצב בפתח החנות חלשה דעתו, על כי מזלו גרם לו לבוא בקשרי שידוכין עם אדם כמותו, שלא ברור אם יש בו תורה יותר מאשר היצורים שאת בשרם הוא מוכר. אולם בראותו את בת הקצב אשר אודותיה דיבר איש החלומות הבין כי חלישות דעתו לשווא הייתה, אם כי לא ביטל אף בלא נימה את דעתו על אביה.

כפי שמבינים אתם, מיימון אינו איש קל כלל ועיקר, ואינו נוהג להשמיט מחשבה כלשהי שהוא חושב על זולתו, אולם לזכותו יאמר כי גאון הוא בתורה ובהלכה ואין הוא מודע לקשיחותו.

למען האמת, יש עוד אדם ביקום שאינו נודע לאותה קשיחות, ואדם זה אינו אלא חנה בת הקצב, שרואה באופן מיידי שהתלמיד החכם לו חיקתה כל השנים הגיע, גם אם התאחר בכך, ולפני שאתה מספיק לומר "ננס הקצב" וכבר השניים נשואים ומצפים לבן.

החודשים הראשונים לנישואין היו המאושרים ביותר שחווה חנה מאז לידתה, ואם סבורים אתם שאושר זה נעוץ בדירה הנאה שקבלו, עליכם היה לראות את המאורה הולחה ששכרו להם, ואם סברתם שנהג הוא לצאת איתה לטיולים ארוכי או קצרי טווח ולשוחח איתה על דא ועל הא כמצוותן של נשים, עליכם לדעת שמיימון לא שינה כהוא זה ממנהגו ימים ימימה. הוא ישב ולמד ואחר כך שוב ישב ולמד ולשם קינוח ישב ולמד.

ורעייתו - התמוגגה מאושר שהרי חלומה התגשם לחלוטין, באותה מידה שחלומו התגשם לחלוטין, בהבדל אחד: חלומה היה בהקיץ ומתוך רצון. חלומה היה מתוך שינה ומתוך כפייה.

הרי היא משרתת אותו בשמחה ובחדווה, וחשה זכות שרת אדם גדול זה, להכין את ארוחתו לכבס את בגדיו ובתמורה שיניח לה להאזין לקול לימודו. ומול גודש כזה של נתינה גם האדם הקשוח ביותר מתרכך, וזה מה שקרה למיימון. נפשו מתרככת והוא מתחיל לראות שהיה טעם בדבריו של אותו ברנש המגיה אל תוך חלמו. למען האמת הוא התחיל לחבבו באמת ובתמים, אלא שהלה נעלם בדיוק כפי שהגיע, בלי להשאיר שם או כתובת.

ומיימון מתחיל להשיב נתינה על נתינתה של אשתו, משבחה בדברים, ומעלה על נס את פעלה ואת מסירותה. כמובן שמילים אלה, שאותם אינה שומעת מעולם, משפרים מאוד את מצב רוחה של חנה, ובעצם, הופכים אותה למאושרת, ואם אותו ברנש מהחלום, מביט בהם ובאושרם, הרי אין ספק שהוא נותן לעצמו סיפחה או שניים על שכמו, ובכל מקרה הריהו מאושר כמותם.

דא עקא שחודשים ראשונים מאושרים אלה של חנה, היו גם החודשים האחרונים בחייה.

כאשר הגיע זמנה ללדת ותקש בלידתה, וזמן קצר לאחר שנולד הבן, והיא הספיקה לראותו ולברכו - הוציאה חנה את נשמתה.

והבן, נולד לגורל של יתמות מאם, ולחיות לצידו של אב שידוע לטפל בתינוקות באותה מידה שהוא יודע לנהל בית, כלומר, אינו יודע מאומה. ואם אין די בכך הוא נכד לסב קצב, שאם היה איש זעוף פנים קודם לכן, כעת הזדעף שבעתיים. שהרי מתחת לכל היוכוחים שהתקיימו בין הקצב לבתו, הרי שלא היה יצור אחד בעולם שאהב כמותה. צער מות בתו היקרה לו מכל, אפף אותו והרי הוא כלי שבור אלפני רסיסים.

בגיל שמונה ימים הוכנס הבן לבריתו של אברהם אבינו עליו השלום ושמו בישראל נקרא משה.

שנותיו הראשונות של משה היו אומללות כמובן מאיליו, רק שהוא עדיין לא ידע מזה. איכשהו עבר מיד ליד וממשפחה למשפחה, ללא אהבה וללא חיבוק חם. בהיותו בן חמש נשא אביו אישה שנייה, וזו העמידה לו בנים ובנות. למשה התייחסה כמצוות אנשים מלומדה, ולא מתוך חשק וקירבה.

מה כבר יכול לצאת מילד כזה?

ואם סיפור חייו אינו מספיק מסובך, היה משה הקטן קשה הבנה. לא הבין מה שמלמדים אותו. ובל נשכח שאביו אינו הקצב כי אם מיימון גאון עולם עם הרבה ידע ומעט סבלנות מה שנותן תוצאה אומללה ביותר עבור משה הקטן.

ושמא תאמרם הבנה לא הייתה בו, אך רצון היה להבין ולהשכיל?

במחשבה שנייה לא ייתכן שכך אמרתם. כיצד ימצא ילד שמעולם לא ראה את אימו ושכל חייו היו פקעת גדולה של סבל, ויש בו רצון ללמוד? ואכן משה הקטן אינו יכול וגם אינו רוצה. מה שמביא את אביו להסקת מסקנות שאינן חיוביות לגבי בנו בכרוו ראשית אונן, למעשה רואה מיימון את בנו בעיניים ביקורתיות מאוד, וניתן לומר שהוא כועס עליו במאד מאד. ומיימון גוער בבנו ומכה אותו מכות נמרצות, שלא הוסיפו מאומה לא לרצון ולא ליכולת של משה, ובסופו של תהליך מחליט מיימון להתכחש לבנו שאינו הולך בדרכו. הוא משתדל שישעה כמה שיותר אצל חמיו הקצב, ואף מעניק לו כינוי המעיד הן על הסרת האחריות ממנו, והן על מחשבתו עליו. ויקרא כינויו של משה "בן הקצב".

והי משה לבוז בפי כל יהודי קורדובה, שכדרכם של אנשים שכחו שמשה זה לא ראה מעולם את אימו ואף אביו התנכר אליו. הם ראו בו ילד שמבייש את אביו התלמיד חכם ושמצוה לכנותו "בן הקצב" אם כדי לשנותו ואם מפני שנואשו מלשנותו.

בהיותו בן שמונה שנים, שמע משה את אביו משוחח עם אימו החורגת. "לא בן הקצב הוא, כי אם בן נעות המרדות" אמר האב "חפץ אני להשליכו מבינתו

לא אעזבך עד אשר תבטיחני שתשא דברים בפני כל הקהל בשבת לאחר הקריאה בתורה".

משה מסכים על אתר.

בשורת התלמיד חכם שבא לעיר התפרסמה תוך דקות, וכבר החלה נהירה רבתי אל בית המדרש לחזות בתלמיד החכם הצעיר המצוייד בכתב הסכמה מאת גדול הדור הר"ר מיגאש.

כמובן שאין איש מעז להזמין אותו לארוחות השבת שכן הכל יודעין שהכבוד מגיע לרבה של קורדובה רבי מיימון בן עובדיה. אולם למרבה ההפתעה, מבקש משה מראש הקהל לסעוד בביתו את סעודת השבת בערב. הוא נענה מייד. לאחר מכן הודיע לו משה כי יאלץ להתפלל בבית כנסת אחר את תפילת ערבית בשל התחייבויות קודמות, ורק בשבת בבוקר יגיע להתפלל בבית הכנסת המרכזי.

וכך היה. מתפללי בית הכנסת ובראשם הרב מיימון התאכזבו כמובן בראותם שהתלמיד החכם המדובר לא הגיע לתפילת הערבית אולם התנחמו בכך שלמחרת יזכו לשמוע את דרשתו.

משה מתפלל בבית כנסת קטן ולאחר מכן אוכל את סעודת השבת אצל ראש הקהל. בסעודת השבת הוא מתכבד לשאת דברי תורה. רק פתח פיו לדבר ולבני משפחת ראש הקהל מתגלה שפיו מפיך מרגליות, דברי תורה וחידושים שלא שמעתם אוזן. אם לראש הקהל היו פחדים כלשהם על הסכמתו לתת לאיש האלמוני לשאת דברים במקום החשוב ביותר בקורדובה, הרי שלמשמע דבריו ולמראה הנהגתו הוא יודע שמחר יזכה למלא חופניים ברכות ומחמאות על החלטתו זו.

למחרת מגיע משה לבית הכנסת הגדול של קורדובה, בהנהגת אביו רבי מיימון. ומשה שיצא בן שמונה, כילד קטן ללא חתימת זקן, הריהו בן שמונה עשרה, כאב בתורה ורך בשנים וזקן מעט את פניו. אין איש שמזהה את הילד השובב שברח לפני עשר שנים, ובשבת חגיגית זו אין כל סיבה להיזכר בפרשיה הנשכחת ההיא. לאחר קריאת התורה עולה משה ונושא את דרשתו. וזו דרשה שלא שמע איש מעולם. מתובלת היתה בדברי תורה מכל חמשת החומשים ובגמרות מכל קצווי הש"ס, במדרשים ובמפרשים ומעל הכל הסבריו וקביעותיו של העילוי הצעיר שכלל שנמשכו דבריו כך הביטוהו פחות פחות אנשים, עד למצב בו רק שבעת הגאונים של העיר נהנו עימו בדברים.

עם סיום הדרשה קם על מקומו רבה של קורדובה ויחד עם כל החכמים בעיר באו ולחצו לו את ידיו והביעו התפעלותם ממנו. רבה של קורדובה אף אמר "הריני גוזר עליך שתסב עימנו בשולחן השבת".

משה נענה. ישבו להם רבי מיימון וכל בניו ובנותיו בשולחן השבת והקשיבו לעילוי הצעיר שהפליא בדברי תורה, מדרש ומוסר, מעולם לא היה בביתם אורח כה מלא וגדוש, וגם טוב תואר היה.

בסעודה השלישית חזר על עצמו המחזה, ורבי מיימון ובניו יוצאים מהתפעלות, וברגע שיוצא האורח לרגע מהחדר כבר עטים האחים ומפצירים באביהם שיחטוף את העילוי הצעיר לאחת מאחיותיהם שהגיעה לפירקה. מיימון אפילו אינו מהסס. הוא כבר חשב על כך מרגע ששמע את הדרשה.

במוצאי השבת ניגש מיימון אל הצעיר וממתיק עימו סוד. "הריני רואה שהמצאת של מוריני ורבינו הר"ר מיגאש לא זו בלבד שלא היתה מוגזמת, אלא היתה בבחינת המעט שבמעט. רואה אני כי כלי חמדה לפני ומציע לך להיות חתני, מלוקחי אחת מבנותי, ואדאג לכל מחסורך".

משה מתאפק מלבכות, כיוסף בשעתו, ויודע כי הגיעה שעת ההתגלות. כיוסף הצדיק מבקש גם הוא, "הוציאו כל איש מעלי" ואז במילים מדודות, ממש כפי שנהג בורא העולם באברהם אבינו הוא מספר לו את תלאותיו בעשר השנים האחרונות ורק לאחר שהאב מתחיל לעכל את הדברים אומר משה: "אני הוא בןך יחידיך, אשר לא כל כך אהבת. אני משה, שעזב לפני עשר שנים את קורדובה. זכיתי ברחמי שמיים להתגלגל לגאון הדור הר"ר מיגאש והוא שימש כאבי החורג, וכעת באתי לפני הגיעי לפרקי, לשאול, התקבלני?".

ומיימון נופל על פניו ובוכה בכיה גדולה ועצומה. "אוי לי מה עשיתי? אבן מאסו הבונים היתה לראש הפינה. איך אשא פני אלך בני בכורי ראשית אוני? כיצד נסתתרה מעיני אישיותך וגאונותך, ווי לי מה יכולתי לאבד, אויה לי שלא זכיתי אני לגדלך לתורה".

ורבי מיימון מחבק את בנו באהבה גדולה ומבקש את סליחתו ולאחר מכן הם יוצאים מהחדר אל האחים הסקרנים ורבי מיימון מציג את משה ואומר לכולם. "הנה בני בכורי אשר נעלם לפני עשר שנים בדמות ילד קטן ושובב וחוזר אלי כעת בדמותו של תלמיד חכם עצום רבי משה בן מיימון".

עוד באותו ערב מכנס רבי מיימון את ראשי הקהל ומייעד לבנו משה את בתו של ראש הקהל בת צדיקה וצנועה ובעלת מידות טובות, ולא נח עד שהכריז קבל עם ועולם כי בנו בכורי יירש את כסאו אחרי.

הדברים נפוצו בכל רחבי קורדובה ואף נשאו על גלי הקול עד לגאש ורבי יוסף מיגאש, ששומע את הדברים מחייך לעצמו. הוא קיים את השליחות שהוטלה עליו משמים, והשיב את המתנה לבעליה.

ראש הישיבה עושה הפסקה קטנה ולאחר מכן מכריז. "ורבי משה בן מיימון הלך וגדל והפך לאחד מהדמויות רבות ההוד של עם ישראל, הוא נחשב עד לימינו לסמכות תורנית ולפוסק הלכה שאפשר לייחס רק לאנשי הכנסת הגדולה לתנאים ולאמוראים, יש שכינוהו "הגשר הגדול", והמשפט המפורסם ביותר אודותיו הוא "ממשה עד משה לא קם כמשה". הוא נזכר בנשימה אחת עם רבי יהודה הנשיא שחתם את המשנה, רב אשי שחתם את הגמרא ורבי משה בן מיימון המכונה-הרמב"ם, לו מייחסים את חתימתה של ההלכה היהודית מתקופת הגאונים".

ניכר בר' רפאל שהסיפור תפס אותו. החיך הציני שהיה על שפתו בתחילת הסיפור, פינה את מקומו לנימת השתאות. אולם, החקרן שבו מתעורר אף הוא: "מיניין לך אמיתת הסיפור הזה?" הוא שואל "אולי מישוה המציא כאן סיפור, כדרכם של סיפורים?".

ראש הישיבה מביט בו. "סבור אתה שאשולף לאדם שכמותך סיפור בלתי מבוסס, שסיפר אותו מישוה בלתי מוסמך?". ובכן סיפור זה סופר על ידי לא אחר מאשר הרמב"ם עצמו, וכדי להרגיע את חששותיך הריני מראה לפניך את הקונטרס הישן להרמב"ם שנכתב על ידו בשנת ד' תקי"ז, שנים ספורות לפני פטירתו ויצא לאור לראשונה ע"י נכדו, בן בנו, ר' דוד עוד בחייו וקיבל את הסכמת הרמב"ם להדפסת קונטרס זה. הפעם האחרונה בה יצא קונטרס זה לאור היה בשנת ה' תרל"ח ע"י ר' נפתלי היילפרין, בן בעל המשכיל לאיתן' ממינסק, בצרוף הסכמתם של הגאונים גדולי הדור בעל 'בית הלוי' ור' יצחק אלחנן מקראוונא זצ"ל.

"ויודע אתה מדוע החליט הרמב"ם לפרסם סיפור קשה זה?" ר' רפאל מצפה לתשובה. "בסיום הקונטרס הוא רושם זאת. הדברים נכתבו בשבילך, ר' רפאל. בשבילך ובשביל הורים אחרים שמתאישים מילדיהם ומתיישים מהם. סיפור חייו של הרמב"ם ועוקב לאותם הורים, לבל ישליכו את ילדיהם, לבל יתייאו מהם, ובדאי שלא יזרקו בהם מרה ויכנו אותם בשמות כגון "בן הקצב".

מאז גיל שמונה עשרה היה הרמב"ם מקורב לאביו יותר מכל אחיו, וגם ירש את כסאו, השניים אהבו זה את זה אהבת נפש, וקשה להאמין שהיה מוציא סיפור זה אלמלא הסכמת אביו. רוצה היה הרמב"ם להציל מאות אלפי ילדי ישראל שיוולדו לאורך הדורות, ולכן הוא מפרסם את סיפורו, כשפנייה אישית נרשמת בסופה של האיגרת אותה אני רוצה שתקרא בעצמך".

וראש הישיבה מגיש לר' רפאל את לשונו של הרמב"ם מילה במילה מתוך הוצאת תרל"ח: "אבי ר' מיימון לא היה רוצה לקחת אשה, ויהי בחצי ימינו בא בחלומי איש אחד וצויה לו שייקח אשה כי אין תורתו רצויה בעודו ללא אשה, והיה מהתל מזה החלום, עד שצויהו לילה אחר לילה ללכת לעיר קטנה ליד קורדובה לקחת משם אשה בת הקצב של אותו מקום. נסע אל אותו המקום וכראתו את הקצב עומד בפתח חנותו חלשה דעתו על כך כי מזלו גרם לו לבוא בקשרי הקידושין עם משפחה שפלה שכזאת. אך כראותו את האשה אשר אמר האישי בחלום, הבין כי חלישות דעתו לשווא היתה.

לקחה לו לאשה ותהר לו ותלד לו אותי, ותקש בלדתה ותמות ולא זכיתי לראות את אמי יולדתי. ובעת מילתי בעתה ובזמנה נקראתי בשם משה. ואבי רבי מיימון לקח לו אשה אחרת ותלד לו בנים ובנות, ואותי גידלה שלא מתוך חשק וקירבת אם כי אם כמצות אנשים מלומדה.

ואני משה הצעיר הייתי קשה הבה מאד ומעט רצון ללמוד, ואבי היה מכה בי מכות רבות והוספת שם לשמי "בן הקצב", שם אשר היה לבזו בעיני כל, עד שנואש ממני ורוצה לגרשני מביתו, ואני קידמתי והלכתי אל אחד מבתי המדרש של העיר קורדובה שם מצאתי מקום לגופי, ישנתי בו, ואיקץ ואצא מן העיר. איני יודע היכן רגלי נושאות אותי, עד הגיעי אל עיר אחת אשר שמה גאש ואמצא שם איש אשר היה מאיר וחום נסוך על פניו ושמו רבי יוסף מיגאש. ואתחיל ללמוד ממנו ולהפליג בחכמה ודעת. ואין אני מגיד את משפחתי ועיר מגורי כי חששתי פן ישיבוני שם.

וגיל הגיעי אל העיר גאש היה בעת היותי כבן שמונה שנים. בעת היותי כבן שמונה עשרה שנה ציוני רבי כי אשוב אל העיר קורדובה ונתן לי עצה הדרך אשר אלך בה. ובסיבת המסובב הגעתי אל העיר קורדובה ביום השישי, נגשתי אל ראש הקהל הממונה על סדרי והנהגות העיר והוא לא הכירני וביקשתי לעמוד ולדרוש בפני הקהל וראשי הקהל בשבת עת זמן הקריאה בפרשה כי שליח מצווה אני לחתן יתום, וזאת הייתה חלק מעצת רבי אשר אף מסר בידי כתב הסכמה לדבר שליחותי.

אל בית המדרש בו היה אבי רבי מיימון הלכתי רק בתפילת השחרית של שבת קודש בכדי שלא יכירני קודם גישתי לדרוש, ובשבת קמתי לדרוש רבנים דברים נוראים כעצת רבי, ואחר הדרשה קמו אבי ואחי אשר לא הכירוני ויקבלוני בסבר פנים יפות תוך הזמנים אותי לסעוד את השבת בבית הרב ושם להמשיך בדברי הדרוש אשר אמרתי.

לעת צאת השבת ביקש אותי אבי רבי מיימון להיות מלוקחי בנותיו כי רואה הוא כי כלי חמדה עומד בפניו, ואומר כי קודם מתן התשובה צריך אני עת קלה למחשבה. ויצא ואשוב אל הבית ואומר לאבי ביחידות כלשון אשר נאמר לאברהם עת ניסוח העקידה כי יראתי פן חולשה תבוא לו והייתי כמשלם רעה תחת טובה. ויעמידני אבי רבי מיימון מתוך שמחה שלימה וישיאני לאחת מבנות ראשי הקהל ויתן לי את כסאו.

הקדים כל שואל על מה ולמה צריך לפרסם אני מעשה זה אשר ארע איתי, ואשיב למען ידעו כל אב ואם וכל המלמד את תינוקות בית ישראל הדרך אשר ילכו בה, למען ידעו כי שליחים הם ואל יפגעו בשליחותם, אין מודדין לו לאדם בבניו ובנותיו המוצלחים אשר גם בלעדיו יעלו מעלה בדרך העולה בית קל. אלא דווקא בבניו אשר ניתנו לו כפיקדון בידו כדי להביאם אל הדרך אשר ילכו בה. ובלקחו אליו מתוך אהבתו ויראתו את בנו תלמידו אשר ניתן לו להתגדל בו, זו שליחותו בעלמא הדין".

ג. ב. (מתוך "קונטרס הישן להרמב"ם" עליו מבוסס הסיפור. הסיפור מופיע בקצרה אף ב"סדר הדורות", פרק ה).

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

שבועות תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 485

בני אמונים

בני אמן בספר התהלים

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"ויברך הויה את ה"

עומדים אנו בערב חג השבועות, יום הולדתו והסתלקותו של דוד מלך ישראל, מי שאורו וכחותיו עודם מלימים אותנו עד עצם היום הזה.

בבוא לתאר את מעלתו של דוד המלך, מעיד עליו הפסוק (שמואל-ב כג א) כי הוא היה: "הקם על משיח אלהי יעקב ונעיים זמרות ישראל". הפסוק רומז לשני האצרות הגדולים שהותיר לדורות עולם: ספר התהלים - "זמרות ישראל", ותקנת מאה ברכות שנירמזה בתבות "הקם על" - "על בגימטריה מאה (במ"ר יח כא).

באמצעות ספר התהלים נטע דוד בישראל לדורות עולם את הפח והגנות התמידיים להודות ולהלל, לבקש ולהתפלל לפני בורא עולם. באמצעותו יכול כל יהודי למצא מוצא לכל צעקה ותחנה, תפלה והודאה הבוקעים מעמק לבו. הוא הספר הנצחי אשר גם לאחר שחלפו אלפי שנים מאז שנכתב, עודנו קרוב ללבו של כל יהודי באשר הוא בכל עת ובכל מקום.

מלבד זאת הוסיף דוד ותקן לנו את תקנת מאה הברכות, שאף היא מלנה אותנו במשך שלוש מאות ששים וחמשה ימים בשנה - בכל יום ולאורך כל שעות היום.

חכמינו ז"ל מגלים לנו (במ"ר שם) כי דוד תקן תקנה זו בעקבות מגפה שפרצה בימיו וקטלה מאה נפשות מישראל בכל יום. ברוח קדשו נתגלה לו כי מגפה זו באה כענש על שאין ישראל מודים כראוי לבוראם. לפיכך עמד ותקן להם מאה ברכות - כנגד מאה הנספים בכל יום - והמגפה נעצרה.

מאז ועד עצם היום הזה מקפידים ישראל לברך בכל יום מאה ברכות, וכה זוכים להגנה מפני כל צרה וצוקה שלא תבוא.

תקנה זו מעניקה לנו אף הגנה רוחנית, שהרי דוד המלך יסדה על הפסוק (דברים י יב, וראה רש"י מנחות מג ב): "ועתה ישראל מה [מאה] ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה", ומכאן יש ללמד שמאה הברכות משרישות בלב האדם יראת שמים, שהיא ההגנה הטובה ביותר כנגד כל פגע רוחני.

כאשר אנו מצויים לצערנו בעולם רווי מגפות וסכנות האורבות לפגע בגופנו ובנפשנו, אין מי שיטיל ספק בנחיצותה של ההתחזקות בתקנתו הקדושה של דוד המלך, לומר מאה ברכות בכל יום.

נקבל אפוא על עצמנו להקפיד על כך ביתר שאת וביתר עז, ובאשר ידוע כי ברכה משלמת היא זאת שעונים עליה אמן - נקפיד לברך ברכותינו בפני אחרים. מה גם שכאשר אנו אומרים את הברכה בפני מי שמצוין לה ועומד לענות אמן, אנו מקדישים תשומת לב וכבוד ראש לכל מלה היצאת מפינו. 'הי רצון שברכת ה' תהא עלינו להצליח ולהושע בכל עניינינו בזכות דוד המלך עליו השלום, אמן!

בקריאת "מאה ה' שאל מעמך"

ובברכת שבת שלום,

אריאל מנחם

הכל האמן לא ינתק

"ננתקה את מוסרותינו ונשליכה ממנו עבתימו; וישב בשמים ישחק ה' ללעג לנו" (ב-ג ט)

דרש האדמו"ר רבי יוסף צבי מגרוכוב: ידוע שיד ושיר האמונה תלוי בענית אמן (ראה מגלה עמקות פרשת ואתחנן). משום כך הרשעים שמבקשים לפגוע ביסודות היהדות, זוממים לבטל את ישראל מענית אמן. ענין זה נרמז בכתוב "ננתקה את מוסרותינו" שראשי תבותיו הן 'אמן'.

בענין זה יש לצין למסרת הקדומה שהביא הר"י צאלח, מגדולי חכמי תימן, בפרושו 'עץ חיים' לסדור התפלה (בפיוט אין פאלקינו) כי פעם אחת נזרה מלכות הרשעה על ישראל שלא לענות אמן, וכדי שלא תשכח תורת ענית אמן, תקנו חכמים את הפיוט "אין פאלקינו" ששלשת בתיו הראשונים: "אין..." "מי..." "נודה..." הם ראשי תבות אמן.

באפן אחר דרש בעל השומר אמונים:

כאשר כלל ישראל מקפידים על ענית אמן, נארג מפה כעין 'הכל' שבאמצעותו נקשרים המקטרגים לכל יוכלו לקטרג על ישראל, ככתוב (תהלים קמט ח): "לאסר מלכיהם בזקים [אזקים]".

המקטרגים המבקשים לנתק הכל זה, אומרים: "ננתקה את מוסרותינו" - ראשי תבות אמן; "ננתק מאתנו זה החבל של ישראל שאוסרים אותנו על ידי שנבטל אותם מענית אמן". ואולם אם ישראל עומדים לעמתם ומתחזקים בענית אמן, נופלים המקטרגים הקמים עליהם, ומתקיים בהם הכתוב: "יושב בשמים ישחק ה' ללעג לנו".

גבעת יוסף; 'שומר אמונים';

מאמר פרתחו שערים טו

בזכות אמן נגאלים ישראל

"משד עניים מאנחת אביונים עתה אקום יאמר ה' אשית בישיע יפיה לו" (ב ו)

בספר דרך משה' (ליום יא) מעורר המחבר על אודות שני אמינים שרבים מזלזלים בענינתן מבלי משים, ואלו הן: אמן שאחר ברכת "המחזיר שכנינו לציון" - לפי שהצבור נחפז לומר 'מודים דרבנן', ואמן שאחר ברכת "הפורש סכת שלום... ועל ירושלים" הנאמרת בליל שבת - לפי שהצבור ממהרים לומר אחריה "ושמרו". ומוסיף ומביא את שגלו לחסיד אחד מן השמים בחלום, אחר ששאל לסבת עכוב הגאולה: "איך תבוא הגאולה והעולם אינם משגיחים לענות אמן על הברכות שבהן מבקשים על הגאולה - 'המחזיר שכנינו לציון' והפורש סכת שלום...?"

רמז לדבריו נתן להביא מהכתוב שלפנינו: "עתה אקום יאמר ה'", שראשי תבותיו הם בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן; כפיכך אומר הקדוש ברוך הוא לישראל: כאשר תקפידו על ענית אמן, מיד אקום לנגאלכם.

'בני בגימ' עמ עב

העונה אמן עומד

במחצת חסידים

"למנצח על השמינית מזמור לדוד; הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם" (ב-א-ב)

רבי חיים פ"א, נכד הסמ"ע, פרש כי במזמור זה פון דוד המלך כנגד ענית אמן המכונה 'שמינית', לפי שהיא גימטריה של שני שמות הקדוש הו"ה ואדנות, שיש בהם יחד שמונה אותיות. בהנה הק' (תרומה קעה א) מובא שמי שמקפיד על ענית אמן בכונה, "בעלמא דאתי זכי למיקם במחצת חסידים, אף על פי דלא קרי כל צורכיה -]בעולם הבא יזכה לעמד במחצת חסידים, אף על פי שלא עסק בתורה כל צרכו". וזהו שבקש דוד: אף על פי ש'גמר חסיד ופסו אמונים מבני אדם' - שאין בינינו בני אדם המקפידים על ענית אמן בכונה אשר דינם כאמור לעמד "במחצת חסידים", עם כל זאת "הושיעה ה'".

ארץ החיים'

בזכות עניית אמן ונצלים מגיהנום

"גם כי אלף בגיא צלמונת לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינהמני" (כג ד)

רבי אברהם קוריאט מטיטואן אמר כי פסוק זה מרמז לדברי חכמים (ילקוט ש' ישעיהו רמז תכט) שעניית אמן פותחת שערי גן עדן אף בפני רשעים השפויטים בגיהנום. שפך אמר דוד המלך: גם אם אשליך ל"גיא צלמונת" - לגיהנום, "לא אירא רע", ומדוע? "כי אתה עמדי" - ראשי התבות בגימטריה אמן, כלומר שיש בידי זכות עניית אמן שמכסה תפדני משחת.

'ברית אבות' [פיסא תק"ע] פר' וארא

דוד המלך בטח בזכות עניית אמן

"אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח; אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו" (זג-כז ד)

בספר 'תנא דבי אליהו' (רבה י) דרשו חכמים את הפסוק (שופטים ה ב): "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'", פה: "במי נפרע להם הקדוש ברוך הוא לישראל מאמות העולם? בבני אדם שמשפיעים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן..."

על פי זאת פרש רבי חיים פלאגי שפך אמר דוד: לפי ש"אחת שאלתי מאת ה'... שבתי בבית ה' כל ימי חיי" - להשפיע ולהעריך לבית הכנסת כל ימי חיי, לכהן "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח" - אם אמות העולם יעמדו כנגדי למלחמה, בוטח אני בזכות זו שאנציל, וכמאמר חז"ל שהקדוש ברוך הוא נפרע לישראל מהאמות בשכר שהם משפיעים ומעריבים לענות אמן בבית ה'.

לוח ארז' על תנ"א שם

דוד המלך ענה אמן מקטנותו

"לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים" (כז ג)

רבי אליהו הכהן מאיזמיר בעל ה'שבט מוסר' דרש כי בפסוק זה העיד דוד המלך על עצמו שכבר מקטנותו נזהר בעניית אמן. שהרי אמרו חכמים (סנהדרין קי ב) שקטן מישראל זוכה לחיי העולם הבא משעה שיאמר אמן, וזאת אשר אמר דוד: "לולא האמנתי" - אלמלא הייתי מרגיל עצמי מקטנותי לענות אמן אחר כל ברכה, לא הייתי זוכה ל"ראות בטוב ה' בארץ חיים" - בעולם הבא, שהרי בזכות עניית אמן זוכים לעולם הבא.

מנחת אליהו פרק לב

עניית אמן ממנתקת הדינים

"נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם כי לאלקים מגני ארץ מאד נעלה" (נח י) דרש ה'אביר יעקב:

פסוק זה מסתים במלים "ארץ מאד נעלה" שראשי תבותיהן ויכולים אנו ללמד מכך שפסוק זה פלו נדרש על מעלת עניית אמן, וכדלהלן:

על הפסוק הפותח את שירת דבורה (שופטים ה ב): "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'", דרשו חכמים (תנא דבי אליהו רבה י): "במי נפרע להם הקדוש ברוך הוא לישראל מאמות העולם? בבני אדם שמשפיעים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן..." הרי שכנה הכתוב את העונים אמן: "בהתנדב עם". וזאת אשר פותח הכתוב: "נדיבי עמים נאספו" - בשעת אמירת הקדוש [שאנו נאמר אלא באספת עם - במגן עשרה], כאשר העם מנדבים לבם לענות אמן בכונה אחר הקדוש, הולכים הם בכך בדרך של אברהם אבינו שידע ליחד את היחידים הנשגבים הפלולים בתבת 'אמן', ולפיכך הם נקראים "עם אלקי אברהם", ואף זוכים להקרא "מגני ארץ", שכן בעניית אמן הם ממנתקים את מדת הדין שאליה רומז השם 'אלקים' וגורמים שיחזר

הקדוש ברוך הוא וינהג עם ישראל באפן "מאד נעלה".

שערי תשובה אפן כב

העונה אמן 'עליון' מהמברך

"אקרא לאלקים עליון לאיל גמר עלי" (זג א)

סופי התבות: "אקרא לאלקים עליון", הם 'אמן'. רבי עמנואל חי ריקי בעל ה'משנת חסידים' דרש, כי כף אמר דוד בכתוב זה: כאשר אני שומע אדם שקורא לאלקים בברכה, ובכך מכתירו כ'עליון' על הכל, הריני עונה אמן בסיום ברכתו.

יש שהוסיף על דבריו, שהמלים הבאות: "לאיל גמר עלי", מדגישות את חשיבות ההקפדה על עניית אמן כהלכה; שלא יאחר האדם לענותה וכך יפשל ב'אמן יתומה', ואף לא יקדים לאמרה לפני סיום הברכה וכך יפשל ב'אמן חטופה', אלא מיד בגמר הברכה יענה אמן.

עוד יש שכתב שבכתוב "אקרא לאלקים עליון", שפאמור סופי תבותיו הם 'אמן', יש רמז לכהן שהעונה אמן נמצא במעלה עליונה לעמת המברך, וכמאמר חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

'חזה ציון'; 'חיים וחסד'; 'אוצר תהלות ישראל'

קלון למזלזלים בעניית אמן

"מלא פניהם קלון ויבקשו שמך ה'" (פג ז)

בזהר הק' (נילה רפה ב) כתוב שכל השומע ברכה מן המברך ואינו מכון בעניית אמן, עליו הכתוב אומר (שמואל א ב ל): "ובזי יקלוי". הרמ"ז בפרושו לזהר (שם) מבאר על פי זאת את פונת האר"י שאמר (פרי עץ חיים' שער פונת אמן) שסופי התבות של הכתוב (תהלים פג ז): "מלא פניהם קלון", הם 'אמן', לאמר: המזלזלים בעניית אמן ידונו לקלון, כהבטחת הכתוב "ובזי יקלוי".

הוסיף ואמר הדין מחוסר, רבי יעקב קטינא, כי כתוב זה אף בא לרמז על גדל הקלון והבושה שיהיו בעולם העליון למי שלא הקפיד על עניית אמן, שהרי היא מצוה פה קלה שאין טרח בקיומה, וכלשונו: "כי מה עבודה היא! ומה יענה ליום פקדה כאשר ישאלו אותו מדוע לא ענית אמן?"

'קרבן העני' סוף פרשת פי תבא; 'רחמי האב' אות נו

פח וגבורה לעונים אמן

"אהבי ה' שנאו רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם" (צז י)

חכמים (ברכות נג ב) דמו את העונה אמן לחיילים גבורים המנצחים במלחמה. ויש ללמד מכך שהמקפיד לענות אמן זוכה להתגבר על יצרו ולקבשו, שכן לכבישת היצר צריכים גבורה, כפי שזמלמדת המשנה (אבות ד א): "איזהו גבור - הכובש את יצרו". רמז לכהן הביא האדמו"ר רבי יוסף צבי מגרוכוב, מכך שערפן הגימטרי של סופי התבות של הכתוב: "אהבי ה' שנאו רע", הן פגימטריה של המלה 'אמן'. לרמז שעל העונה אמן משפיע הקדוש ברוך הוא כח שבאמצעותו ישנא את הרע.

גבעת יוסף'

שאלת הגמרא ותשובת רבי מאיר

"במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך" (קוט ח)

בתשובה לשאלה "קטן מאימתי בא לעולם הבא?" משיב רבי מאיר: "משעה שיאמר אמן" (סנהדרין קי ב). רבי דוד צבאח, ראב"ד מקנס, פרש שפסוק זה כולל הן את שאלת הגמרא והן את תשובת רבי מאיר: דוד המלך שואל "במה יזכה נער את ארחו" - במה יזכה נער שתהא דרכו סלולה לחיי העולם הבא? ומשיב: "לשמור כדברך" - אם ישמר לענות אמן כראוי, להיות בכלל "גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כט ב).

'משפיל לדוד'

ישועה מפתיעה באישון לילה

שעת בקר בחדרו הקדוש של הרבי הגדול רבי אברהם, בעל 'סוד העבודה' מסלונים. שקוע היה הרבי בנבכייה של סגיה חמורה, כשלקפתע נפתחה הדלת ובעדה נכנס בחור מבהל, נשימתו טרופה, והוא בקשי מצליח להוציא מלה מפיו. "רבי, הושיעה!" זעק הבחור, ובקול בוכים תאר את מצבו העגום:

בפיק ברפים נכנס הבחור לחדרו של המפקד, אשר לאחר קריאת האשור הרפואי החל מיד בהליך הגיוס. הוא הסביר לבחור המפחד שישב לפניו על המחלקה שבה הוא עתיד להשתלב, ואחר הזמינו לסיור משתף ברחבי המחנה.

זה עתה קבל צו גיוס לצבא הרוסי. יודע הוא היטב כי בצבא הצאר לא יוכל להמשיך לחיות חיי תורה וחסידות כהרגלו, והוא אינו יודע להשית עצות בנפשו כיצד ואיך יוכל להפטר מגזרה קשה זו.

הרבי הקשיב לבחור ונאנח בהשתתפות. הוא שקע בשרעפי קדש ואחר אמר לבחור: "אם לעצתי תשמע, יומים לפני התאריך שבו נקראת להתיצב בלשכת הגיוס, השתדל נא להיות ער במשך כל הלילה ולקרא את ספר התהלים בתפלה ובתחנונים. והשם הטוב בודאי יהיה בעזרך

להושיעך מכל צרה וצוקה". הדברים היו נראים לבחור כחידה; הרבי לא אמר כי עליו להיות ער בלילה הקודם לתאריך הזמון המייד, אלא דוקא שני לילות קדם לכן. נראה היה כי פונה נסתרת טמונה בדבריו, והבחור קבל על עצמו לצית לדברים פהויתם. בלילה המייד, במקום לפרש לשנה, הוא נטל לידו ספר תהלים והחל לקרא מתוכו ברגש ובכונה. מתוך בכי ותחנונים הוא שפך את נפשו לפני ה' בזמירותיו של דוד המלך עליו השלום, להנצל מהגזרה הקשה המרחפת מעל ראשו.

זמן מה לאחר חצות הלילה נשמעו לפתע דפיקות עזות על דלת הבית. הבחור הניח את ספר התהלים מידו ומהר לפתח את הדלת. בפתח עמדו שלושה חילים עטויים במדי הצבא הרוסי, כשסמלי התהלה הרבים העגוזים על חזיהם מעידים על תפקידם הרם. מראם היה נראה עתה עלוב למדי. הם עמדו בפתח הבית כשהם רועדים מקור, ובקשו להכנס.

הבחור קבלם בסבר פנים יפות. הוא פנה להם מקום סמוך לאח הבוערת כדי שיוכלו לחמם את עצמותיהם הקפואות. אחר שפת קמקום, הכין בעבורם תה מהביל וערך את השלחן כדי שיוכלו לסעד את לבם.

לאחר שהתחממו מעט ורוחם שבה אליהם, הסבירו למארחם כי זה עתה שבו ממשימה צבאית שהטלה עליהם לבצע באזור זה, כשלקפתע התחוללה סערה, ומטחי שלג כבדים החלו לרדת. הם התקשו להמשיך בדרךם וחפשו מקום שבו יוכלו לנוח עד שתשכף הסערה. בראותם כי בבית זה דולק האור, נקשו על הדלת בתקווה כי יסכימו להכניסם כדי שינוחו קמעא עד בדרךם.

לאחר שסיים לארחם ואף הכין להם מקום לינה ליד האח הבוערת, המשיך הבחור בתפלתו כמקדם. מזוית עיניו הביט בגנרלים המסימים את סעדתם, מקנחים בכוס תה נוספת ואחר משתרעים על המזרנים שנפרשו לכבודם בסמוך לאח, כשבתוך דקה כבר נשמעו נחרותיהם הרמות.

כשהאיר הבקר ושככה הסערה, התעוררו

הגנרלים משנתם העמקה ויצאו לדרךם, לא לפני שהודו לבחור בחס על הארוח האדיב והמסור.

יומים לאחר מכן התיצב הבחור בברכים וועדות בפתח מפקדת הצבא כשצו הזמון בידי. הוא הכנס לחדרו של הרופא הצבאי, והלה החל מיד לערוך לו בדיקות מקיפות. הרופא בוחן אותו מכף רגלו ועד קדקדו, התענין בפרוט על מצבו הרפואי ולבסוף כתב את מסקנתו: "הבחור בריא וחסן, ואין כמוהו מתאים לשרת בתפקיד מלחמתי בצבא הצאר ירום הודו". הוא חתם את חתימתו המסלסלת בקצה הדף ושלח את הנער, כשהמכתב החתום בידו, אל אחד ממפקדי המחנה, כדי שהלה יחל בהליכי הגיוס.

למרות מצבו העגום והמייאש המשיך הבחור להתחזק באמונת חכמים. הן הרבי הבטיח כי אם יעשה כדבריו יזכה להנצל וכדבריו בודאי יעשה.

בפיק ברפים נכנס הבחור לחדרו של המפקד, אשר לאחר קריאת האשור הרפואי החל מיד בהליך הגיוס. הוא הסביר לבחור המפחד שישב לפניו על המחלקה שבה הוא עתיד להשתלב, ואחר הזמינו לסיור משתף ברחבי המחנה.

אך בקשי נשרף הבחור אחר המפקד, תוך כדי שבלבו הוא ממשיך להתחזק באמונת חכמים. המפקד הראה לו את צריפי המגורים, את הצריף ששמש כחדר אכל ואח כתות הלמוד, ולפתע הוא הבחין בדמות מפרת. בד בבד נעצר מלוהו על מקומו והצדיע ביראת כבוד. הבחור לא היה צריך לאמץ את מחו כדי להזכר... היה זה אחד משלשת הגנרלים שהתארחו בביתו בלילה שלפני האחרון.

הגנרל הביט בו ממשכות. אחר נגש אל המפקד שלוהו, הסתודד אתו בנחרצות כמה רגעים ולאחר מכן פנה לדרך.

בנקדה זו נקטע הסיור באבו. המפקד שב על עקבותיו, והבחור, שהתמונה החלה להתבהר בפניו, צעד אחריו בצעדים מאששים. עם הכנסם לחדר נטל המפקד את חות הדעת שקבל מהרופא הצבאי, קרע אותה לגזרים, תחתיה כתב לבחור תעודה רשמית הפוסרת אותו לאלתר מחובת הגיוס לצבא ושלוהו לנפשו.

התברר כי אחד מאותם גנרלים שנכנסו לביתו בלילה שבו נותר ער במצות הרבי, שמש כמפקד המחנה הצבאי שאליו הובל הבחור. הלה, שהבחין בו צועד בין משעולי המחנה, הבין מיד כי הגיוס לצבא אינו משאת נפשו והורה למפקד שהיה כפוף למרותו לפטרו לאלתר מהגיוס המאיים.

'טיב ההתחזקות', תפלה עמ' תשכט

הקשר בין האמן והאמונה

המצוה הראשונה בעשרת הדברות היא מצות האמונה (רמב"ם ספר המצוות מ"ע א; ספר החנוכה כה). להבדיל מרב המצוות התלויות בזמן, במקום או בגורמים שונים, מצוה זו היא תמידית, ובכל עת שמהרהר האדם במציאות ה', הרי הוא מקימה. ה'אור זרוע' (א קמ) באר שלפיכך לא תקנו חכמים לברך בברכת המצוה לפני קיום מצוה זו כדרך שמברכים על יתר המצוות, לפי שלא תקנו להקדים ברכה אלא למצוה הבאה לפרקים. זאת לפי שברכת המצוה מבטאת את חובב המצוה, דבר השיך רק במצוות שהחייב עליהן מתחדש מזמן לזמן, ולא במצוות שיש לקיימן כל העת ולא מתחדש בהן דבר.

ואולם אף שכאמור לא נתקנה ברכה למצוה זו, כל עקר מצות עניית אמן אחר הברכות והתפלות נתקנה מחמתה. כדברי רבנו בחיי (שמות יד א): "ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן, שהוא נגזר מלשון אמונה ומלשון הודאה, שמקבל עליו דברי המברך ומודה בהם".

ואכן, משמעותה של עניית אמן היא הצהרת אמונה מחלטת בבורא עולם. במסכת שבת (קט"ב) שואלת הגמרא: "מאי אמן?" ומבארת: המלה אמן היא ראשי תיבות "אל מלך נאמן", וכפי שפרש רש"י (שם ד"ה אל) שהעונה אמן מעיד על בוראו שהוא "אל מלך נאמן". אף ה'שליחן ערוך', בבואו לבאר את המשמעות הפשוטה של המלה אמן, מדגיש בדבריו את הצהרת האמונה שיש בה, שכתב (אורח כחד ו): "ויצענו אמן אחר כל ברכה, בין אותם שיצאו ידי תפלה, בין אותם שלא יצאו, ובכונה שייכון בלבם: אמת היא הברכה שברך המברך ואני מאמין בה".

וכך כותב רבנו בחיי בספרו 'כד הקמח' (ערוך אמונה): "צריך אדם להזהר בתפלה ובברכות שיענה אחריהם אמן - שהיא מלה נגזרת מלשון אמונה. וכל מי שעמדו אבותיו על הר סיני וקבלו התורה הנקראת אמונה והוא מזרעו של אברהם אבינו שהוא ראש האמונה דכתבי בו (בראשית טו ו): "והאמין בה", חייב הוא לכוון לבו ומחשבתו בעניית אמן".

עניית אמן במעמד הר סיני

רש"י פרש (שמות כ א, ע"פ מכילתא מס' דבחדש ד) שאחר כל אחת ממצוות העשה הכלולות בעשרת הדברות ענו ישראל "הן", ואלו אחר כל אחת ממצוות הלא-תעשה הכלולות בהם ענו "לאו". והנה במדרש (ילק"ש ירמיה רסו) נאמר ש"אנכי ולא יהיה לך בדבור אחד נאמרו", ויש לשאל כיצד אם כן ענו ישראל אחר דבור זה, שכלל מצוות עשה ולא תעשה כאחד; האם ענו "הן" או "לאו"?

פרש הרבי מסלונים, ה'בית אברהם':

אין פונת רש"י לפרש שבני ישראל ענו במפרש על הדברות "הן" או "לאו", אלא שענו אמן אחר כל דבר ודבר, וכך נחשב להם כאלו ענו "הן" אחר מצוות עשה, ו"לאו" אחר מצוות לא-תעשה. שכן תכלית כל המצוות היא לזכך את האדם ולגלות את האמונה החבויה בלבבו (ראה רמב"ן שמות יג טו), ובעניית אמן שמשמעותה אמונה, יש הצהרה על קבלת מצוות התורה והתכלית הנובעת מקיימן.

לפי הבאור האמור תתישב לשונו של רבי יהודה הלוי בפיוטו

'יונה מצאה': "ובאו כלם בברית יחד, נעשה ונשמע אמרו כאחד, ופתחו וענו ה' אחד"; שלכאורה תמוה: היכן מציינו שענו ישראל "ה' אחד" במעמד הר סיני? ואולם לפי האמור יובן: כיון שענו אמן והביעו בכך את תקף אמונתם בה', נחשב להם כאלו ענו "ה' אחד" ('בית אברהם', מכתבי קדש יב).

הצהרת אמונה במעמד הר סיני

כתב המשגיח רבי שלמה וולבה ('עלי שור' ח"ב פרק טז): כל שלושה עשר עקרי אמונה שמנה הרמב"ם נכללים בשלושה עקרים מרכזיים, שעליהם אף מבססות כל תפלותינו; הלא המה שלשת הזמנים של התגלות הבורא: א. בריאת העולם. ב. נתינת התורה. ג. הגאולה העתידה.

עניית אמן היא "מעשה קטן של עבודה הכולל אמונה בשלוש התגליות אלו". שהלא אמרו חכמים שאמן היא ראשי תיבות "אל מלך נאמן"; השם 'אל' מבטא את מדת החסד, כפתיב (תהלים נב ג): "חסד אל כל היום". במדת החסד נברא העולם, כפתיב (שם פט ג): "עולם חסד יבנה" ונמצא שיש בהזכרתה הצהרה על אמונה בבריאת העולם. בתאר "מלך" מונה הקדוש ברוך הוא משעת מתן תורה, כשקבלנו על תורה ומצוות. 'נאמן' היא הכרזה על היות הקדוש ברוך הוא נאמן לקיים הבטחתו להביא את הגאולה ולהחיות את המתים, ועל כך שאנו מצפים לכך. המשגיח מסיים דבריו אלו במסר מהדהד: "הרי בעניית אמן מהדהד צליל של כל שלוש ההתגליות. אישי תלמיד חכם, האם הרגשית פעם כשאמרת אמן את התקן האדיר במלה קטנה זו?!"

אמן מן התורה על ברכת התורה

במסכת ברכות (כא א) למדו חכמים את חיוב ברכת התורה מהפסוק (דברים ח י): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקיני". ופרש רש"י (שם ד"ה כי): בטרם פתח משה בשירת האזינו הורה לישאל: "כי שם ה' אקרא" - בטרם אהל לעסק בדברי התורה אקרא בשם ה' באמירת 'ברכת התורה', ואתם "הבו גדל לאלקיני" - בעניית אמן אחריה.

נחלקו ראשונים אם דרשה זו היא דרשה גמורה, ואם כן חייב ברכת התורה הוא מדאורייתא או שמא אין זו אלא 'אסמכתא' בעלמא, והחייב לברך ברכת התורה אינו אלא מדרבנן. הרמב"ן (שקבת העשו מצוה טו) סובר שבברכת התורה היא מצוה מן התורה ואף מונה אותה במנין המצוות שלו (וכן דעת ראשונים ופוסקים נוספים, ראה 'משנה ברורה' ריש סי' מז), ואולם הרמב"ם סובר שחייב ברכת התורה הוא מדרבנן (רמב"ן שם).

כתב הפרי מגדים: לדעת הרמב"ן שצווי "כי שם ה' אקרא" המחייב בברכת התורה נמנה במנין המצוות, יש לומר שאף חציו השני של הפסוק: "הבו גדל לאלקיני" המלמד על עניית אמן נכלל אף הוא בצווי זה. ונמצא שפני שברכת התורה היא מדאורייתא, אף חובת עניית אמן אחריה היא מדאורייתא, ומי ששומעה ואינו עונה אמן אחריה, נמצא מבטל מצות עשה מדאורייתא. לאור זאת פסק הפרי מגדים כי כשעומד האדם לפני שני בני אדם, האחד מבקש לברך ברכת התורה, ומשנהו - ברכה אחרת שחייבה מדרבנן, עליו להעדיף לשמע את המברך על התורה. שכן בעניית אמן אחריה ירויח קיום מצות עשה מדאורייתא ('תבת גמא' [לבעל הפמ"ג] דברים לב ג; פרי מגדים א"א רטו ו).

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ז' סיון תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 7:00 תל-אביב: 7:15 חיפה: 7:08 מוצאי שבת: ירושלים: 8:18 תל-אביב: 8:21 חיפה: 8:22 ר"ת: 8:53

פרשת נשא

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של הזולת ולהביע הערכה לכל אדם!

נלמד מפסוקי קרבנות הנשיאים, ממה שהאריכה בהם התורה לפרט קרבן כל נשיא בפני עצמו, אף כי היו שוים.

וכתב הרמב"ן בטעם הדבר: כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו כמו שאמר "כי מכבדי אכבד" (שמואל א-ב). והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שיהיה אחד קודם לחברו. אבל רצה להזכיר בשמם, ובפרט קרבניהם, ולהזכיר יומו של כל אחד. לא שיזכיר ויכבד הראשון. "זה קרבן נחשון בן עמינדב" ויאמר: וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה קיצור בכבוד האחרים. עכ"ל.

מספרים חז"ל בגמרא (ברכות כח:): כשחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו. אמרו לו: רבינו, למדינו אורחות חיים, ונזכה בהן לחיי העולם הבא. אמר להם: הזהרו בכבוד חבריכם, מנעו בניכם מן ההגיון. והושיבו בין ברכי ת"ח, וכשאתם מתפללים, דעו לפני מי אתם עומדים, ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא.

וביאר הגה"צ רבי ירוחם לייבוניץ זצ"ל (בספרו דעת חכמה ומוסר): "אורחות חיים" הוא העמדת פסיעותיו של האדם על הדרך האמיתית. ביקשו תלמידיו שיוורה להם השביל שעליו יעמיד האדם את רגליו. ואמר להם שהכלל הראשון של האדם בענינים שבין אדם לחברו הוא "הזהרו בכבוד חבריכם".

ואילו הכלל הראשון בענינים שבין אדם למקום, כלומר: הצבת רגלי האדם על הבסיס הנכון, הוא שידע את הסעיף הראשון: "דעו לפני מי אתם מתפללים" שהוא "שויתי ה' לנגדי תמיד". כשיעמדו רגליו על בסיס זה, ממילא כל התורה ומצוותיה יהיו על יסוד זה. ובלי זה חסר לו את היסוד.

וכשיש את היסוד הזה, אזי כשמדבר אדם עם זולתו, יידע שהוא מדבר עם צלם אלוקים, כאילו הוא מדבר עם השכינה. ואז, כשם שמייסוד ה"שוויתי" יוצאים כל התורה והמצוות, כך מיסוד הזהירות בכבוד חברו יוצאים כל המצוות שבין אדם לחברו.

ידועה אמרת התנא במסכת אבות (פ"ב משנה טו) "יהיה כבוד חברך חביב עליך כשלך". שאל המגיד **רבי ישראל מקוז'ניץ זצ"ל**: כיצד ינהג העניו הבוחל בכבוד, האם הוא רשאי להמנע גם מלכבד את חברו?

וביאר המגיד מקוז'ניץ: התנא מתכוון כלפי אותם אנשים שעונים צרה בכבוד שחולקים לאיש זולתם, בחושבם שכבוד זה היה ראוי דוקא להם... בא התנא ומזהיר: יהא הכבוד שחולקים לחברך, חביב עליך כאילו היו חולקים אותו לך...

"כל יהודי קודש לה' ואסור לבזותו..."

אחד מתלמידי החתם סופר שהיה רגיל להכנס אצלו, פתח עליו פעם יצרו ונטל בלי רשות קונטרס מחידושי תורתו של החת"ס. חיפש החתם סופר את הקונטרס ולא מצאו והצטער צער רב.

לימים נתערבו אצל אותו תלמיד, חידושי רבו עם חידושי שלו, ולא זכר מה שלו ומה של רבו. כאשר עמד לשוב לבית הוריו בסוף הזמן, עלה אל רבו להפרד ולהתברך, ונתבקש להרצות אחד מחידושי. נכשל והשמיע חידוש מחידושי רבו.

הקשיב החתם סופר קשב רב, הביע התפעלותו מהחידוש העמוק לאמיתתה של תורה, שיבח את התלמיד ונשקו על מצחו. עמד שם אחד מבניו של החת"ס. גחן ולחש באזני אביו, שכמדומה לו שזהו חידוש מתוך הקונטרס האבוד... ראה התלמיד שהבן גוחן ולוחש ונזכר במקור החידוש. נתכרכמו פניו כשולי קדירה, ויצא נכלם בכפיפת קומה.

כיון שיצא, נזף החת"ס בבנו: "על כבודי חסת, ועל כבוד אביך שבשמים לא חסת! דע לך, שכל יהודי הוא קודש לה', והמבזהו מחלל קודשי שמים!"

הגדת החת"ס

"הזהרו הרבה בכבודו..."

פעם ביקשו אברכים מהגאון **רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל** לומר שיעור לפניהם בכלל שבאחד מערי השדה. הגיע רבי יחזקאל ומסר את שיעורו. לאחר מכן אמר לאברכי הכולל את הדברים הבאים:

"**דעו** לכם שלא בשביל לומר לכם חידושי תורה הטרחתו עצמי בזיקנותי המופלגת להגיע לפניכם, אלא בשביל לבקש מכם דבר אחד: אל תכנסו לרב של הישוב הזה לדבר איתו בלימוד. הוא מורה הוראה מומחה בתחום שלו, אבל לא הסכין לדרך הלימוד שקיבלתם אתם בישיבות.

"**על** כן, אם תדברו איתו בסיגנון שלכם, עלולים אתם ח"ו לגרום לו בושה וחלישות הדעת וזה אסור לעשות כך ליהודי, וק"ץ לרב שהוא נושא את דגל התורה במקום זה והרבה חייבים בכבודו! דברים אלו חשובים בעיני לומר לכם יותר מהחידושי תורה שאמרתם לפניכם! ולשם כך טרחתו ובאתי אליכם!"

פניני רבינו יחזקאל

עלון "איש לרעהו" פרשת נשא הוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג רבי סלימאן בן רבי דוד ששון זצ"ל

נפטר ז' סיון, ת. נ. צ. ב. ה.

מיצוה להשכין שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו!

נלמד מהפסוק: "וכתב את האלות האלה... ומחה אל מי המורים" (פרק ה-כג)

ודרשו חז"ל במדרש: גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה, ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו (מד"ר פרק יא). ומובא מהמהר"ל ז"ל: לכן התירה התורה מחיקת השם, כי על ידי מחיקה זו נעשה שלום בין איש לאשתו, והרי איש ואשה שכינה ביניהם, ממילא נמצא שבמחיקת השם אין כאן זחיכת השכינה, אלא אדרבה, השראת השכינה.

כידוע, תיקנו חז"ל כתובה לאשה כדי שלא תהא האשה קלה בעיני בעלה לגרשה, כמבואר בגמרא (כתובות פב:). ולכאורה תמוה: הרי סכום הכתובה כתקנת חז"ל הוא מאתים לבתולה ומנה לאלמנה. וכי יתכן שבגלל תשלום כזה לא תהא קלה בעיני הבעל להוציאה?!

ואף אם נניח שמדובר באנשים קלים ופחותי ערך, או רשים ודלים שיש בסכום קטן כזה כדי להשפיע על שיקול דעתם ולהניחם מלגרש, אך כיצד תועיל התקנה לאנשים שיש להם ערכים נעלים ונשגבים יותר מאשר כסף, או שהם עשירים מופלגים, הכיצד בשביל סכום מנה או מאתים יקשה בעיניהם להוציאה?!

וכתב לבאר בספר **"הכתוב לחיים"** כי באמת כל אשה נושאת חן בעיני בעלה וכדברי חז"ל (סוטה מז:). "חן אשה על בעלה". ורואים אנו במציאות שפעמים אף שהאשה מתגנה בעיני רואיה, בכל זאת נושאת חן בעיני בעלה. וטעם הדבר, כי היוצר הטביע בטבע האיש שיהיה מכיר בטובה, שיזכור לאשה חסד נעוריה ואהבת כלולתיה, ועי"ז יגמול עמה חסד כל ימי חייה.

ואולם עלול לקרות שעם הזמן נחלש כח זכרונו ושוכח מגודל הטובה שנעשה עמו, על כן ראו חז"ל לתקן לכתוב כתובה שיש בה הסגולה לזכור כפי שנאמר "כתוב זאת זכרון" (שמות יז-יד) וכן "כתבו לכם... כי לא תשכח" (דברים לא-יט).

נמצא לאור האמור, כי לאותם אנשים שיש להם ערכים נעלים מאשר כסף, אכן לא סכום הכסף בכתובה הוא שימנע מהם להוציא את האשה, אלא עצם כתיבת הכתובה והתוכן האמור בה, הם שיעוררו את זכרונו של האיש למחוייבות שיש לו לאשה מצד הכרת הטוב, ומה גם שאסור לאדם לשהות בלא כתובה, וממילא יזכור בכל עת את הכתובה ואת הנאמר בה בענין המחוייבות ההדדית והשעבוד ביניהם, ואז לא תהא קלה בעיניו להוציאה.

כ"ק האדמו"ד מאונגוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל (בשו"ת **משנה הלכות** ח"ד ס' קנב) הביא סגולה לשלום בית ממה שקיבל מ**כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל** שקיבל מרבותיו עד **החתם סופר ורבינו משולם איגרא זצ"ל** שצריך לדקדק באותיות הכתובה, וכאשר כתובתה בהכשר כל הפרטים והדקדוקים מועילים לשלום בית.

והביא סמך לזה ממה שאמרו חז"ל "ליכא כתובה דלא רמי בה תיגרא" [=אין כתובה שאין בה קטטה] לא תלו זאת בקידושין ובנישואין אלא בכתובה ובה הכניסו את כל הקטטות, וממילא אם נכתבת כדת וכדין ישרו השכינה והשלום בבית.

הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל היה מודריך חתנים הכיצד לנהוג בשעה שיש "חילוקי דעות" עם האישה? מיעץ רבי מרדכי: בדרך כלל קורא אחת מן השתים: או שמתחילה מריבה ומחלוקת, וזה בוודאי לא טוב. או שאחד מן הצדדים "מתחסד" ואינו רוצה במחלוקת, על כן בולם שטונותיו ושותף וגם זה אינו טוב; כי כמה זמן יוכל לשתוק. הרי בסוף הכל יתפרץ ובצורה חריפה... ויצא שכר שתיקתו כל הימים בהפסד התפרצותו!

על כן הדרך הטובה היא כמו שאנו אומרים בתפלה על המלאכים: "בשפה ברורה ובנעימה" - בדרך כלל אם מדברים "בשפה ברורה" זו אינה "נעימה" לשומע. ואילו כשמדברים "בנעימה" זו אינה "ברורה". אלא צריך ללמוד לדבר "בשפה ברורה ובנעימה" גם יחד. אם יש טענות צריך ואפשר לשטוח אותן "בשפה ברורה" אבל גם "בנעימה"!

"כשיש דוגמא כזאת..."

פעם הגיע אברך לבית הדין לענייני גיטין בתל אביב וביקש מהאב"ד הגאון **רבי שמואל דביר זצ"ל**, לסדר לו גט, כי רואה שאינו מסוגל יותר להמשיך לחיות בשותפות עם זוגתו ורוצה לגרשה.

כשנתברר לאב"ד כי האברך למד פעם בישיבת פוניבז' לצעירים אצל הגאון **רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל**, יעץ לו להציע קודם את ענייניו בפני רבי מיכל יהודה ורק לאחר מכן יחזור אליו. האברך הסכים להצעה, אך יותר לא חזר לבית הדין.

לאחר מכן סיפר הרב דביר, כי הסיבה שיעץ לו להוועץ עם רבי מיכל יהודה, משום מעשה שהיה: רבי מיכל יהודה למד בצעירותו בכולל "תורת ארץ ישראל" בפתח תקוה. היה נהוג שם לקבל את המלגה בסוף כל שבוע. פעם אחת לא הגיע רבי מיכל יהודה לכולל ביום חמישי, יום חלוקת המילגות. נסע מנהל הכולל רבי שמעון הורביץ זצ"ל לביתו של רבי מיכל יהודה אשר בבני ברק כדי למסור לו אישית את המילגה..

הוא הגיע לביתו, ואולם החליט לא להכנס דרך הדלת שבכניסת הבית, אלא הלך סחור סחור ודפק על חלון החדר בו ישב רבי מיכל יהודה. תמה רבי מיכל יהודה ושאלו מדוע לא נקש על דלת הבית כמנהגו של עולם? השיב הלה, כי חשש שמא אשתו תשמע שבעלה החסיר יום אחד בכולל ולא ינעם לו שאשתו תופתע לשמוע זאת.

אמר לו רבי מיכל יהודה כי אין מקום לחששו, שכן קיבל על עצמו מאז נישואיו שלא יעזוב אף פעם את הבית מבלי שיודיע לאשתו להיכן הוא הולך... הכל גלוי וידוע לאשתו וממילא אין לו מה להסתיר ולפחד ממנה.

סיים רבי שמואל: כשיש דוגמא כזאת של "שלום בית" בין איש לאשתו, כדאי שהתלמיד יבוא להתייעץ עם רבו, לפני שמסדרים גט...

הלמות עמלים

"הרי אני בר-מזל..."

מעשה בזוג שבאו לפני הגאון **רבי עזרא עטיה ז"ל**. הבעל התלונן קשות על אשתו: אשתי מקדיחה תבשילי. תמיד האוכל שלה שרוף... אני רוצה לגרשה. הבין רבי עזרא שויכוח בנושא לא יועיל.

אמר לו רבי עזרא: "שלא תדע, אבל אשתי נשפך לה נפט באוכל, ואני אכלתי הכל..." כעת יצא הבעל מהבית כשהוא מרוצה. הוא הרגיש ששפר עליו חלקו. אם לרבי עזרא יש נפט במזונו ושמח בחלקו, הרי אני בר-מזל ומה לי להתלונן?!

המורה

"כיצד נוהגים עם האשה..."

סיפר תלמיד ישיבת באר יעקב: "באתי פעם ללוות את ראש הישיבה הגאון **רבי משה שמואל שפירא זצ"ל** לחתונת אחד מתלמידי הישיבה. הוא כבר היה מוכן לנסיעה. שאלה הרבנית אם אפשר לחכות לה כמה רגעים עד שתהיה מוכנה. השיב לה מיד רבי משה שמואל בזה הלשון: "כל זמן שאת לא מוכנה, זה לא שאנו מחכים, אלא אם את לא מוכנה, עוד לא הגיע הזמן לצאת..."

עוד מספר: פעם הייתי בביתו לפני תחילת ערבית בישיבה. לפני לכתו אמר לי: "בא וראה איך צריך להתנהג עם האשה". הוא נכנס למטבח ואמר לרבנית: "אני יוצא למעריב ומיד לאחר מעריב אחזור".

שאלתי מה ההנהגה שרצה ללמדני? השיב: "כשיוצאים מהבית לא די במה שאומרים שיוצאים, אלא צריך לומר גם אימתי חוזרים ולעמוד בזה".

מי דעת

להרגיש בעערו של הזולת ולדאוג לערכיו כמו לערכי עצמו!

נלמד מהפסוק: "ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו" (פרק ו-יג)

וכתב רש"י: "יביא אותו" - יביא את עצמו. ותמה המשך חכמה: מה פשר הלשון "יביא את עצמו"? ומדוע לא נאמר "ביום מלאת ימי נזרו יבוא"?! הוא מותיב והוא מפרק: למען האמת הרי כל תכליתה של הנזירות, לבטל תאוותיו ונטיות לבו של הנזיר ולכבוש את אנוכיותו, ואם אכן מגיע למצב כזה בו מסוגל לראות את עניניו באותו מבט שרואה את עניני הזולת, היינו שלא מרגיש נטיה כלשהי לעצמו יותר מאשר לזולתו, אות הוא כי הושלמה נזירותו והושגה מטרתה, ואז בודאי שייך אצלו הביטוי "יביא את עצמו" שכן כעת מביא הוא את עצמו, כאילו מביא אדם אחר זולתו.

אדם שגדוש במדת ה"אנוכיות", שרואה רק את עצמו, מפסיד גם את אותה ס"ד מיוחדת לה זוכה אדם שנושא בעול עם חברו. רמז לכך בפסוק בשה"ש (וה-הו) "קמתי אני לפתוח לדודי... פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר"... כאשר האדם לא מסוגל להפרד מה"אני" שלו גם בעבודת הבורא, אזי נוכח לראות כי "דודי חמק עבר"...

רמז נוסף להפסד הנגרם ממתת ה"אנוכיות" מצא הגרי"ש אלישיב זצ"ל בפסוק שנאמר בפרשת העגל ושבירת הלוחות: "אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שומע" (שמות לב-יח). כלומר: מכל בליל הקולות, בוקע ועולה קול אחד המסביר הכל: "קול ענות אנכי שומע" - קול של "אנוכיות" שכל אחד חושב על עצמו בלבדו! במצב כזה אין פלא שיש סילוק שכינה ושבירת הלוחות!

אמרו חז"ל (נדרים סד:): "ארבעה חשובים כמות, עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים". וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשניות מוסר - מאמר סג) כי מה שאמרו "ארבעה חשובים כמות", אין זה סתם צירוף של כמה מקרים אומללים הנחשבים כמיתה, אלא כולם ענין אחד הם ומלמדים זה על זה.

אחד מן הארבעה הוא "סומא" ומדוע? משום שהראיה גורמת לאדם "להרגיש" את הזולת, וכמו שמצינו אצל משה רבינו ע"ה שכתוב עליו: "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (שמות ב-יא). ופירש רש"י: "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". כי רק על ידי ראיית העין חש האדם בצרת הזולת ומיצר עמו, ולא די בראיה בעלמא, אלא כמו שכתב רש"י: "נתן עיניו ולבו" שרק כשנותן עיניו מגיעים הדברים על לבו.

לפיכך סומא חשוב כמות, כי בלי חוש הראיה אין האדם מסוגל להרגיש את זולתו ולהשתתף עמו במצבו, והרי הוא כמי שנמצא לבדו בעולם, לכן כמות יחשב.

טעם זה שייך בכל הארבעה החשובים כמות, ויסוד אחד להם. על "המצורע" נאמר "בדד ישב". זו היא מיתתו, כי מאחר שאינו יכול להיות עם אחרים, אינו יכול להרגיש במצבו של הזולת ולסייע לו והרי הוא כמות.

וכך גם "מי שאין לו בנים", חשוב הוא כמות, אף שלכאורה מה חסר לו אישית לגופו? הרי כל תענוגות העולם עומדים לרשותו? אלא שטבעו של אדם להטיב בעיקר עם בניו, ואין אדם בעולם שיכול לקבל טובת כפי שהבנים מקבלים מאביהם, וכשאין לאדם את האפשרות להטיב כך עם הזולת חשוב הוא כמות.

ומה שה"עני" חשוב כמות, אין זה משום שחסר לו עצמו, אלא משום שאין ביכולתו לתת מאומה לזולת! כי מה שחסר לו עצמו, דבר קטן הוא לעומת מה שאינו יכול לתת לזולת. נמצא שכל הארבעה החשובים כמות, כולם ענין אחד הם - שחסר להם בהרגשת מצבו של הזולת.

[בדרך זו, נוכל להבין גם את אמרת חז"ל (ב"ב טו:): "או חברותא או מיתותא". החסרון בזה הוא מה שאין לו מישוה, שהוא הבודד, יכול להעניק לו ולהשתתף עמו בצערו או בשמחתו. אימרה זו בעצם ממחישה ומגדירה את מצבם של הארבעה דלעיל.

"לשמוע קול בכייתו של יהודי..."

כאשר נולד בן לבעל ה"צמח צדק", התגורר לתקופת-מה בביתו של סבו, בעל התניא. באחד הלילות בשעה מאוחרת, החל הילד לבכות בקול. ואביו ה"צמח צדק" שישב בסמוך, היה כה שקוע בלימוד התורה עד שלא שמע כלל את בכיו.

הסבא בעל התניא ניגש לעריסת התינוק כדי להרגיעו. לפתע נייער ה"צמח צדק" משקיעותו בסוגיה ושמע את בכיו של הילד וכיצד מנסה הסבא להרגיעו. הוא התנצל שלא שמע מכיון שהיה שקוע בלימודו. אמר לו בעל התניא: "וכי סבור אתה שאני לא הייתי שקוע בלימוד. אך דע לך כלל גדול בחיים: "כשיהודי בוכה, צריך לשמוע! בכל מצב שיהיה!"

הלמות עמלים ח"ב

בעערם של ישראל...

מעולם לא נשמע מפיו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל אנוחה כלשהי על דאגותיו הפרטיות. לעומת זאת, בימי המצור על ירושלים, כששכב בעצמו בבית החולים אחר שנפצע מפגז ברגלו, התאונן כל הזמן על צרותיהם של ישראל.

"מה יהיה כעת על ירושלים"? היה שואל שוב ושוב. מי שלא ראהו בכך, אינו יכול לתאר כלל כיצד היה רבי איסר זלמן מצטער בצערם של ישראל.

בדרך עץ החיים

"ראוי שאסבול עמכם..."

מצוקה כלכלית קשה פגעה ברבני ובתלמידי ישיבת ראדין של החפץ חיים ושום פתרון לא נראה באופק. מצבו של ראש הישיבה הגאון רבי משה לונדינסקי זצ"ל היה בכי רע אף שעדיין היה טוב יותר במעט ממצבם של בחורי הישיבה.

מצבם של הבחורים בישיבה הגיע לכך שבשבת אכלו כל סעודות השבת רק לחם שחור ותפוחי אדמה. רבי משה לא יכל לשאת את המצב שהוא אוכל בביתו כרגיל ואילו תלמידי האהובים סובלים מאוכל דל.

עזב רבי משה את ביתו והלך לאכול עם התלמידים את הלחם השחור ותפוחי האדמה. בחורי הישיבה שהתפלאו לראותו, שאלוהו מדוע אינו אוכל בביתו ששם יש יותר אוכל. ענה להם: "במה אני יותר טוב מכם. אם אתם סובלים ראוי שגם אני יהיה עמכם..."

בשבילי ראדין

נסיעה של "נשיאה בעול"...

לפנינו סיפור מדהים על הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל וראש ישיבת פינסק קרלין: יהודי לקה במחלה קשה. הגיע בנו לרבי ישראל ואמר לו שרצונו עז להכנס לפני כ"ק האדמו"ר מגור הבית ישראל כדי להזכיר את אביו החולה. אלא שכעת הרבי שוהה למנוחה בחיפה והגבאים לא נותנים להכנס אליו, על כן מבקש, שמכיון שיש לרב ישראל גרוסמן קשר מיוחד עם הרבי מגור, אולי יוכל לפנות לגבאים בדרך כלשהי להזכיר לפני הרבי את שם החולה לרפואה ובוודאי יעזרו לבקשתו.

מה מאוד נדהם הבן לראות את רבי ישראל קם מיד ממקומו לובש את חליפתו ואת כובעו ואומר: "בוא איתי, אנחנו נוסעים לחיפה..." יש לזכור כי באותם ימים לא היתה תחבורה ציבורית מסודרת כמו בימינו והיו צריכים להטלטל שעות עד חיפה. רבי ישראל לא הסתפק בעידוד ואף לא בהרמת טלפון, אלא הטריח עצמו במאמץ גדול עד שכונת אחוזה בחיפה שם שהה הרבי מגור.

כשראו הגבאים את רבי ישראל נוקש בדלת הבית לא היתה להם ברירה והיו חייבים להכניסו פנימה. שם הציג את בנו של החולה לפני הרבי, והלה הזכיר את אביו החולה לישועה ורפואה.

הלמות עמלים

"אעשה בשבילך את העבודה"...

אחד הגבירים הגדולים בטשעבין ערך סעודת ברית מילה מפוארת לבנו. אורחים רבים ונכבדים התאספו והגאון מטשעבין - רבי דוב בעריש וייזנפלד זצ"ל התכבד בסנדקאות. הכל היה מוכן. אך כשניגש המוהל, הבחין במראה התינוק כי התעוררה לפתע בעיה בבריאותו וחושש לעשיית הברית. אך יותר מכך חשש מאוד מתגובתו של הגביר...

נרתם הרב מטשעבין לעזרתו של המוהל ואמר לו: "אל תדאג, אני אעשה בשבילך את העבודה..." תיכף ומיד נעמד הרב מטשעבין ממקומו לבש את מעילו והכריז בתקיפות ובקול רם: "הברית נדחית!..."

הלמות עמלים - ח"ב

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

אצילות שבאצילות / סיפור שני למבצע הסיפורים (!)

ניתוח מאד דומה, ע"י אותו מנתח ובאותו בית חולים. אמנם, החולה השני לא מיהר להחלים. הוא נאלץ לצאת למנוחה בעיר אחרת, וגם סבל מבעיות רפואיות.

בחודש חשוון תשפ"ג חזר המכר לביתו בבני ברק. באותה תקופה כבר היה רבי שלום צועד עם מקל, ובשבתות בהן הקפיד שלא לטלטל היה נסמך על המלווה שלו.

בשבת הראשונה לאחר שחזר המכר הביתה, ביקש רבי שלום מהמלווה לבוא איתו לביתו של המכר כדי לאחל לו 'גוט שבת'. השעה כבר הייתה אחת בצהריים (הוא סיים אז להתפלל מנחה גדולה) אז טען המלווה שמסתבר שהמכר כבר הלך לישון וחבל לו לרבי שלום לטרות. המכר התגורר במרחק עשר דקות הליכה מביתו של רבי שלום, אך בגילו המופלג היה מדובר בהליכה בת חצי שעה! ומכיוון שהמכר מסתמא ישן, הגיוני יותר לדחות את הביקור לאמצע השבוע אז אפשר להגיע לביתו בנסיעה קצרה וקלה).

אמנם רבי שלום לא השתכנע. "אני רוצה לבקר אותו דווקא בשבת. ודווקא ברגל".

מה פשר ההתעקשות המוזרה?

"ברגע שהוא יראה שגם אדם בן 92 החלים מהניתוח. ושרק חודשיים לאחר הניתוח הוא כבר מסוגל לצעוד חצי שעה ברגל - זה יתן לחלולה חיזוק עצומה. זה יעניק לו תקווה ויזרז אצלו את הריפוי!"

אלא מאי? החולה ישן. זו לא בעיה. די בכך שיספרו לו לאחר שיתעורר מי בא לבקר אותו רגלית... וכך הוזה.

בתום מחצית שעה של הליכה הגיעו לבית. החולה ואשתו כבר הלכו לישון, ושני ילדיהם פתחו את הדלת. מסר להם רבי שלום את פרטיו וביקש מהם לומר לאבא שהוא עבר ניתוח דומה. הוא מבוגר ממנו ביותר מעשרים שנה. ולמרות הכל מחלימים מהניתוח וממשיכים בעזרת השם לתפקד! עובדה: הוא הלך עכשיו חצי שעה ברגל, וכעת לפניו עוד חצי שעה בדרך חזור...

יהיו הסיפורים לעילוי נשמתו של רבי שלום ב"ר שלמה זצ"ל

משפחת שפיצר

זה קרה לפני פחות משנה. הוא נפל בבית המדרש בו היה רגיל להתפלל דבר יום ביומו - ואנחנו מדברים על יהודי בן 92....

מיהר אחד המתפללים, הרים והושיב אותו על כסא.

ומאז - בכל פעם שהזקן הבחין באותו יהודי היה מודה לו על עזרתו.

כעבור חודשיים מהנפילה: "אני רוצה להגיד לך משהו" פנה הזקן אל היהודי שעזר לו בשעתו. וכך אמר לו: "כאשר יהודי זקן נופל אין להרים אותו באופן מיידי" וכאן מנה ופירט את הנימוק הרפואי לכך, "עדיף להשאיר אותו על הארץ, ורק לאחר בדיקה שהכל אצלו בסדר אפשר להרים אותו".

צודק. בהחלט. אבל למה לקח לו חודשיים לומר זאת?

* * *

מאחורי הפרגוד התגלו שתי הסיבות לכך:

א) ראשית כל הוא רצה להודות למי שהיטיב עימו. וכדי להעניק לו תחושה טובה מנע ממנו את "דברי המוסר" במשך חודשיים.

ב) מלבד זאת, עד לאותו יום עדיין כאבה לו הכתף כתוצאה מהנפילה. כיון שכן חשש שמא דברי המוסר שהוא יאמר יהיו "ספוגים" במעט טרוניה... שמא תהיה מעורבת "נגיעה" קלה בענין... לפיכך המתין והמתין במשך חודשיים שהכאב יחלוף כליל, ורק אז הרשה לעצמו להדריך את היהודי כיצד יש לנהוג במקרה חירום מעין זה.

המציאות הוכיחה כיצד יצא האיש מהתפעלות נוכח התנהגותו האצילית של הזקן. שמצד אחד הרגיש חובה להוכיח אותו למען העתיד, אך מצד שני נהג בו במידה עצומה של טקט ורגישות. ובמנה גדולה של בין אדם לחברו.

בימים אלו חל ה'שלושים' של 'גיבור הסיפור', רבי שלום שפיצר זצ"ל מבני ברק. יליד גרמניה עוד לפני המלחמה, בהמשך היגר לאנגליה ומשם לארץ הקודש.

* * *

סיפור נוסף: בסוף חודש אלול תשפ"ב, והוא כבר בגיל 92, עבר המנוח ניתוח משמעותי והחלים ממנו במהירות.

תקופה לאחר מכן עבר אחד ממכריו - שהיה בגיל 70 -

הזוכה השני: משפחת שפיצר

הזוכה הוא הזוכה השני במבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתני על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

שמונה עשרה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח (!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).

2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.

3) למכון שמונה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.

4) למכון אהבת אמת שמונה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.

5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בע"ה בשבועות הקרובים נפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

חג מתן תורתנו תשפ"ג | לסדר: "צבי וחמיד ורגיג..." | גליון מספר: 604

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם
בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראשי!!!

למה 'עול תורה' זה דבר כ"כ קל?? ולמה בחור שרוי בלא תורה???

כשהייתי בחיידר הייתי מאוד מאוד חלש במתמטיקה... פשוט לא התחלתי לקלוט... עד היום אני שוקע ברחמים עצמיים כשאני נזכר איך אני יושב מתוסכל מול איזה תרגיל ארוך ומסתכל עליו כקוף בן אדם... ואני מנסה לנחש... איזה מספר הכי כדאי לכתוב פה... לך תדע... אולי זה בדיוק יצא התוצאה הנכונה... (כן... שם אחזתי... והיום אני 'קצת' שונה רק באמצעות תפילה וקשר לה' ואכמ"ל) ותכל'ס... אני כבר חצי שעה יושב מול התרגיל וחושב מה הכי כדאי לכתוב... מה אתה אומר?? לכתוב 80... אולי 800... אולי 8000... בסוף החלטתי שעדיף לכתוב 8000!! למה?? כי מה שבטוח בטוח... תאר לעצמך שאני אכתוב 800 ובסוף יתברר שזה 8000?? אז יהיה חסר 'מנות'... אבל אם אני כותב 8000... מה שבטוח בטוח... מקסימום יהיה יותר... אמא שלי לימדה אותי שעדיף שיהיה יותר מאשר חסר... בקיצור: כמו יהודי שמחמיר מספק ככה גם אני הלכתי על השיטה המחמירה וכתבתי את המספר הכי גבוה שאני מכיר... לייתר בטחון... כדי שלא יהיה 'חסר'... בכלל מאתיים מנה'... **אה... מה אתה אומר על זה??**

כל מי שלא 'סתום' כעת לגמרי כמו שאני הייתי 'סתום' אז... מבין עד כמה שהשיקול הזה מגוחך... ולמה?? כי מתמטיקה זה לא קייטרינג... שמקסימום יהיה יותר מידי מנות... העיקר שלא יהיה פחות מידי... זה לא זה!! כל הרעיון של מתמטיקה זה עצם החישוב הנכון והמדויק!! בתרגיל מתמטי רוצים לראות עד כמה אתה יודע לחשב את הנתונים... ממיילא במתמטיקה, אם התוצאה הנכונה היא 50... זה לא משנה אם תכתוב 51 או 49... שניהם לא נכונים אותו דבר... לא יעזור שתחמיר ותכתוב מספר יותר גבוה... כי זה לא הנושא... אנחנו לא מחפשים פה כמויות של מספרים... אנחנו מחפשים פה את הבן אדם שיוודע לחשב נכון!! **עד כאן ברור?? ומעתה!!! תתפלא לשמוע שלפעמים ככה זה גם בעבודת ה'...**

לפעמים ה' רוצה ממני תרגיל מתמטי נטו!!! לא פחות ולא יותר... מדויק!!! ה' מעמיד אותך בסיטואציה מסוימת... יש פה מכלול של נתונים שה' רוצה לראות איך אתה משקלל את כל הנתונים בצורה הנכונה... ומצליח לפעול בשיקול דעת **נכון!!** כלומר: לא תמיד מדובר בעמידה בניסיון קשה... או התרחקות מחטא או לחטוף מצווה... לא תמיד זה הנושא!! לפעמים זה לא שייך פה מצוות ולא עבירות ולא ניסיונות ולא פיתויים... יש פה מכלול של נתונים וה' רוצה לראות את השחקן!! אם הוא יודע לעשות את המהלכים הנכונים... ולא בטוח שהמהלך הנכון הוא יותר דתי או יותר תובעני... לא!! יתכן שהוא אפילו פחות פרוע'ם... זה בדיוק כמו התרגיל בחשבון שלא יעזור שתדפוק מספר גבוה לייתר בטחון... לא יעזור פה שתחמיר... ה' כעת לא מחפש ממך לא חומרות ולא קולות... ה' רוצה קליעה למטרה!!!!

האם אתה קולט שיש כזה דבר ביהדות???

אני יכול לומר בנימה אישית שבשבילי זו הייתה הפתעה!! ממש רעידת אדמה!! בתור בחור לא ידעתי שיש כזה דבר... בתור בחור ידעתי שצריך להיות עובד ה' וללמוד תורה כמה שיותר... וככל שאתה בוחר באפשרות היותר מחמירה והיותר דורשת מסירות נפש זה הנכון... ואם יש כבר מקום להסתפק זה האם ללמוד **יותר** או **פחות**... האם להיות **יותר** עוייבד ה' או **פחות** עוייבד ה'... האם להיות יותר צדיק או פחות צדיק... אז יאלה... בא נחמיר... נמשין ללמוד... מה יכול להיות... אתה מסופק האם להישאר בבית עוד יום או לחזור לשיבה... נו... אז תחמיר על עצמך... מה יכול להיות... מקסימום החמרת... מה שבטוח בטוח... (אמנם כבר כתבתי כאן לפני כמה חודשים שזו לא חכמה גדולה תמיד לנקוט בצד המחמיר... לא בריא להפוך את היצר הטוב לנודניק ונאקאץ על בסיס קבוע... אבל עזוב... לא נכנס לזה הפעם...) ואז יום אחד התחנתתי... ופתאום החיים נהיו עמוסים וצפופים... ויש לי כעת ערב קצר של ארבע שעות!! ובארבע שעות האלו אני אמור **גם** ללמוד... **גם** ללמוד ולשחק עם הילד שלי... **גם** לעזור בבית... **גם** להתקשר לאבא שלי מדין כיבוד אב... **גם** להתפלל מעריב... **גם** לטפל בכמה נושאים טכניים כבעל משפחה... את כל זה אני צריך לעשות בערב אחד!! אין פה שאלה **האם** לעשות או לא לעשות...?? פה השאלה היא מקסימום מה לעשות קודם ומה להשאיר לאחמ"כ??

תבין: אין פה שאלה של בחור ישיבה האם להישאר בפנימיה ולשמוע מוזיקה בנגן או להתגבר ולעלות לביהמ"ד ולעשות רצון ה'?? לא!! זה ממש זמן כבר לא נושא לדיון... זהו... נכנסנו לחיים... בערב הזה אני בטוח לא הולך לשבת על המקום אפילו לא רגע אחד... זו עובדה!! כל מה שנותר לי זה בעיקר התרגיל המתמטי!!! השחמט!! מה נכון לעשות... ומה קודם ומה אחר... כ... והיות ואני לא מספיק הכל אז מה להעדיף על מה... מה לשים בראש הרשימה ומה להשאיר להידחות לפעם אחרת... בקיצור: אין פה כמעט שאלה של **האם!!!** כל השאלה היא: איך... כמה... מה לפני מה... בקיצור: יש פה מולי תרגיל מתמטי של 'על כן יאמרו המושלים בואו חשבון- בואו נחשב חשבוננו של עולם!! וה' מזמין ממני את התרגיל הזה... וה' לא רוצה ממני כעת לא התגברות ולא מסירות נפש... ה' רוצה לבחון אותי האם אני יודע לפתור את התרגיל נכון... לא יעזור שאני אחמיר... אני צריך לעשות מה שנכון!! בקיצור: זה בדיוק כמו שחמט!! בשחמט אין פה שאלה האם לעשות צעד או לא...?? לא!! השאלה איזה צעד לעשות?? איזה צעד הכי נכון וחכם לעשות?? **ולזה קוראים תורה!!! תורה זו**

הוראה!!

'המסולאים מפז'

הספר מתמקד בנתינת עצות וכלים לעצמאיים המעוניינים לפתוח עסק (מורשה) הנקרא בשם: עסק התורה.

ניתן לרכוש במוקדי המכירה של גיליון זה, כמו כן ניתן להשיג אצל נציגי גיליון זה בשיבות הק'.

לבירור מוקד המכירה הקרוב אליך: 0527683095
0548446691

איך נרגעים מלחץ בערב שבועות???

בימים הספורים שלפני חג שבועות... המנהג שלי בימים שלי להיכנס ללחץ... (אם אפשר למה לא...) אני מאבד שליטה ומסתובב עצבני... ואני כבר לא יודע מה לעשות עם עצמי... תשמע... היריד מגיע... אנשי העסקים מגיעים... ה' מגיע שוב עם כל ה'טובה סחרה מכל סחורה' ולך תדע... האם אני אזכה לקבל תורה וכמה... האם אני אצא טוב מהיריד או לא??

וצריך להתחזק בלימוד... ולקבל עול תורה... בקיצור: אני נלחץ מזה כהוגן... וכשאני נלחץ אני כמובן מתאבן כפי שידוע ומוכר לכל הלחוצים... ובישיבה אז בכלל... כל הליל שבועות והמשמר... והאם אני אצליח להיות ער ועד כמה אני אצליח ללמוד בהתלהבות ובחיות... אז השנה מצאתי נוסחה חדשה!!!

נוסחה שכמובן מיועדת רק ללחוצים!! (יש כאלו... שאדבר... צריך לנער אותם... צריך לפחות לקראת שבועות להוציא אותם מהיובש... אבל יש כאלו שזקוקים דווקא לכדור הרגעה... אז השורות האלו יעזיבות למי שזה מיועד לו) ובכן: חג השבועות זה החג הכי פחות מלחיץ!!!

אתה יודע למה?? כי בחג השבועות הקב"ה נתן לנו את התורה בעל כרחנו!!! כפה עליהם הר כגיגית!! בחג השבועות אתה לא צריך לעשות כלום... הקב"ה מכניס לנו את התורה בכח!! מילא בפורים... פורים זה באמת יום מלחיץ... פורים זה קבלת התורה ברצון... אוהו... ברצון... פה צריך לרצות!! פה צריך לעשות הרבה עבודה פנימית... שזה יגיע מרצון אמיתי, פנימי, לא מלגות, ולא לחץ חברתי... אלא שקבלת התורה תגיע לגמרי מתוך תוכיות הלב באהבה כלולה... פה יש באמת עבודה רצינית... אבל בשבועות?? מה הבעיה... אתה לא צריך לעשות כלום... אפילו לרצות אתה לא צריך... הקב"ה אפילו לא שואל אותך!! הקב"ה מכריח אותך לקבל את התורה, בין תרצה ובין לא תרצה... אתה יודע מה... לצורך העניין... תנסה לברוח מבית המדרש... לא יעזור לך!! הקב"ה כופה עליך הר כגיגית ומציב אותך בפני עובדה!! אתה מקבל את התורה בכל מצב... כך שאין ממה להילחץ...

והיות ואין ממה להילחץ... אז מה איכפת לך לחייך!!! מה איכפת לך לשמוח... בלאו הכי זה קורה... זה מתרחש... שום דבר פה לא על הראש שלך... אין פה איזה קבלה מאוד דומיננטית שאתה צריך לקבל על עצמך... זה קורה איתך ובלעדך... ואם זה כבר קורה!! אז בא... בא תהיה שמח... תן חיוך ותגיד עם כל הלב לה... אוהו... אני רוצה את זה... אני שמח בזה... אני מעוניין בזה... זה הכל!! זה הסיפור!!

מישהו פעם הגדיר לי מה ההבדל בין קבלת התורה של שבועות לקבלת התורה של פורים... פורים זה ליטאי שמתארס. אוי אוי... זה ממממזה רציני... ההחלטה בידיים שלך... אתה צריך לקבל החלטה וזה מלחיץ מניסיון... אבל שבועות זה חסיד בן 18 שמתארס... הכל בסדר... שני הצדדים כבר התרצו ביניהם... הגיעו להסכמות... ואני במקרה החתן... זה חג השבועות!! אל תלחץ... הכל כבר סגור... לך לא נותר אלא לשמוח... שישו בני מעי שישו...

קצר ולעניין: מה זה קבלת תורה? מה יש ביום הזה? מה קרה פה?

כן... צריך לדעת שלמרבית האבסורד יום מתן תורה זה משהו שצריך להסביר אותו! כי על פניו לא לגמרי ברור מה באמת קרה ביום הזה... הרי מסירת התורה התפרסה למשך ארבעים שנה וביום מתן תורה בסה"כ נאמרו רק עשרת הדיברות... אז מה בכל זאת קרה דווקא ביום הזה?? בקיצור: כמה שנראה לנו שאנחנו יודעים מה זה חג השבועות... יתכן שחסר לנו את ההבנה הבסיסית ביותר במשמעות היום... אז ככה: בקיצור נמרץ נחזור ונשנן דברים שהוזכרו כאן בגיליון הרבה פעמים... יהודי זה מתג שעובד!!! כלומר: בבית שלי יש שני מתגים אחד ליד השני... אחד עובד ואחד לא עובד... (אל תשאל אותי למה...) זה ההבדל בין יהודי לגוי... יהודי וגוי עומדים אחד ליד השני... שניהם אירופאים... שניהם מתורבתים... שניהם מאוד מזכירים אחד את השני חיצונית... ובכל זאת יש הבדל ביניהם... מה ההבדל? יהודי זה מתג שעובד והגוי שלי זה מתג שלא עובד!!! יהודי עושה מצוה... הופ... נדלק אור בשמים... יש לו חיבור למערכת השפע האלוקית וזה פועל פעולות בשמים, אם הגוי יעשה את אותו מעשה זה... זה פשוט לא עובד... לא יעזור שתלחץ חזק... אתה יכול גם לשבור את הלחץ... אם זה לא עובד זה לא מחובר...

זה מה שקרה במתן תורה!!! ה' רצה שיהיה לו מדור ושכינה בתחתונים ובשביל זה אנחנו כאן... יש לנו מצד אחד נפש בהמית ואחיה בגשמיות של העולם (שאגב: מקובלנו שהנפש הבהמית של יהודי יותר שפלה מהנפש הבהמית של גוי... כי סו'ס רצונו יתברך שיהיה לו מדור ושכינה בתחתונים... זה צריך להיות קוטבי... מצד אחד בשמים ממעל, ומאידך על הארץ מתחת) ומאידך יש לנו את הנשמה אלוקית שחצובה למעלה מהכסא והיא קדושה ומרוממת יותר מכל השרפים וחיות ואופני הקודש... (את זה אנחנו נקרא בהפטרה של שבועות במעשה מרכבה דחזקאל... שאחרי כל המילים המושגים המופשטים שנקרא שם ולא נבין חצי מילה... בסוף בסוף יהיה כתוב משפט אחד שאותו אנחנו חייבים להבין!!! ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" שמה זה אומר? שנכון שיש שם בשמים כל מיני מושגים מאוד גבוהים שאנחנו לא מבינים אותם... אבל זה לא סתירה שבסופו של דבר מעל כל הדברים האלו נמצא דמות אדם שלך שהוא גבוה מעל כולם ומפעיל את כולם... וזו שורש הנשמה הישראלית שנמצאת מעל כל המלאכים ומחוברת ב'חבל' לנפש הבהמית של היהודי שנמצאת מתחת הגוי הכי מגושם... בקיצור: יש פה מערכת חשמל ומתח גבוה... אוהו גבוה... מריש דרגין עד סוף כל דרגין... המערכת המסועפת הזו נבנית שלב אחר שלב במשך כל ספירת העומר ובמשך כל החיים... ותכל'ס... בחג השבועות... זה היום שבו הקב"ה חיבר!!!! חיבר כל יהודי ויהודי למערכת הזו... מאותו יום יהודי זה משהו שעובד... לא עווייבד ה'... עובד ה' זה כבר בן אדם צדיק שעבד על עצמו... אנחנו אוהים בשלב לפני כן... אתה עדיין לא עשית כלום... אתה מרגיש כלום... אבל ההלו... אתה משהו שעובד!!! אתה ארון חשמל!!! אתה לא סתם אוסף של רמ"ח וסו"ה... אתה משהו שמפעיל מערכות... אתה איש קשר בין קוב"ה לעולם... אתה יכול לחבר את הקב"ה בעולם ובאותה מידה אתה יכול לגרום לו חלילה שרומה על השמים אלוקים...

יהודי הוא אנטנה שמחוברת לשמים!! יש לו את האפשרות להעביר קשר בין השמים לארץ... יהודי יכול לשגר לה' נחת ושמחה וקורת רוח... ובאותה מידה הוא יכול להשפיע מה' על הארץ שפע של טוב וחסד ורצונו יתברך שהעולם שלנו יהיה מושפע וממנו יתברך...

והחיבור הזה נעשה ביום מתן תורה!!! עכשיו: שלא תבין לא נכון... יתכן שבמתן תורה עדיין רוב התורה לא ניתנה... חלק גדול מהמפסקים של הארון חשמל עדיין לא התחברו בפועל... אבל זה כבר לא הנקודה!! העיקר שזה עובד!! מיום מתן תורה יהודי שנוגע בשרץ נטמא... עד מתן תורה כלום!! מה יש?? עד מתן תורה זה לא עובד... אתה יכול לנגוע בשרץ... אתה יכול לחלל שבת וזה לא עושה שום דבר בעולמות העליונים... גוי שנתן שקל לצדקה... מה קרה פה?? יש פה שקל בתוך קופת צדקה! מה שאתה רואה זה מה שהוא עשה... לא פחות ולא יותר... אבל יהודי שנתן צדקה הוא הפעיל פה השפעה של צדקה...

בקיצור: אם נרצה להגדיר את מה שקרה במתן תורה... במתן תורה היה מרומם!! יהודי זה כבר לא מה שאתה רואה מול העיניים שלך... שום מעשה שלו כבר לא תמים כמו שהוא נראה... יהודי הוא ארון חשמל... כל מעשה שלו פועל לטוב ולמוטב...

עכשיו: שתבין: אין לך מושג איזה מפונק הדור שלנו... אין שום דור בעולם שכ"כ קל לו להבין את זה כמו הדור שלנו... תנסה לדמיין לפני מאתיים שנה איך מצליחים להמחיש כזה דבר... הרי פעם לא היה שום דבר טכנולוגי... לא היה כזה מושג שלט רחוק שאתה לוחץ וזה עובד... לא היה מכשיר קטן שיש בו אינספור דברים... פעם סוס זה סוס וכינור זה כינור ומשחק זה משחק... לכל דבר היה את הנוכחות המגושמת שלו... וממילא להסביר לבן אדם שאתה עושה מעשה וזה עושה פעולות אי שם... פעם להאמין בכזה מושג זה היה לגמרי לגמרי מופשט... אבל היום הכי קל לנו להבין את זה... כי כל דבר זה ככה... היום כל דבר עובד בשליטה מרוחק... היום אני מסביר לילדה שלי בת שנה וחצי... את רוצה לראות במצלמה... תלחצי פה!! והיא לוחצת שם... ואז אני שוב מסביר לה... אם את לוחצת פה זה נסגר... אל תלחצי פה אלא פה!!!!!! הנה... הנה לך מתן תורה... יהודי יקר: אל תלחץ פה אלא פה... אם אתה שומר על העיניים אתה לוחץ במקום הנכון ואתה מפעיל את עיני ה' משוטטות בכל הארץ וזה מפעיל את הזום של המצלמה האלוקים לעורר שפע של השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך... ואם אתה לוחץ במקומות הלא נכונים אתה משפיע חלילה שפע של פורענות... אה... אתה משחק ראש קטן ולא מבין... מי אמר מה אמר? כן... גם הילדה שלי לא מצליחה להבין מה ההבדל בין ללחוץ על הלחצן של הזום של המצלמה לבין ללחוץ על המקש שסוגר את המצלמה... זה מה שקרה במתן תורה!!! במתן תורה הקב"ה עשה אותנו מחוברים!! ונתן לו הוראות מדוייקות איך אתה מפעיל ואיך אתה סוגר... איך אתה זוכה לעורר שפע אינסוף על כל העולם ובאותה מידה איך אתה יכול להחריב עולמות ועולל להביא חלילה אלנדרלמוסיה לעולם...

ונסיים במילה אחת: לנשים יש אהבת תורה עצומה!!! הרבה פעמים שאלתי את אשתי... מה את אוהבת שם בתורה?? מילא אני... אני באמצע סוגיה... אני יודע מה הנושא... אבל אתם לא יודעות... אז מה אתם אוהבות בתורה? איך אפשר לאהוב משהו שאתן לא יודעות?? הנשים קצת מתקשות לענות על השאלה אבל התשובה היא ברורה: אישה אוהבת רוממות!! אישה חייבת רוממות!! תורה זו רוממות!! התורה מכריזה שאני לא סתם! אני עושה פה משהו! אני גדול... וזו הנקודה של מתן תורה... אשרינו מה טוב חלקנו... ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו...

ותהיות **יומיומיות** בחייו של בן תורה שצמוד להוויית שנקרא תורה???

אם תשים לב: סוג השאלות האלו זה לא **האם!!!** האם להתאמץ או לא... האם להתגבר או לא... זה לא שאלות מול היצר הרע... האם לעמוד בניסיון ולהיות צדיק יותר או צדיק פחות... זה לא קשור... אני פה בכלל לא צד!!! אני מצידי מוכן לעשות מה שצריך... אין לי שום אינטרנס!!! אני כבר יושב בתוך הרכב ומוכן לנסוע לאיפה שה' ירצה... רק תגיד לי לאן... ימינה או שמאלה... להמשיך או לעשות פרסה...

זה נקרא עול תורה!!!! עול תורה זה אותו אברך שכבר קיבל על עצמו עול מלכות שמים... הוא כבר מוכן להתמסר לעבודת ה' ומוכן להשקיע את כל כולו למענו יתברך... כעת!!! כעת מה שנותר לי זה לקבל עול תורה... שזה אומר שאני מסכים לקבל הוראות מגבוה!!! אני מסכים שהתורה תנחה אותי על כל צעד ושעל מה נכון לעשות... לא מה מלהיב אותי לעשות... לא מה שנראה לי הכי מרגש והכי צדיק... לא לא מה שהכי הייליגער והכי קדוש... אלא מה שנכון!! מה שה' רוצה כעת!!! זה עול תורה!!! ואת זה באמת בחור ישיבה כמעט ולא פוגש...

עכשיו רק תבין למה התורה מדגישה שלנו שהתורה זה דבר קל!!!!

בפרשת ניצבים כתוב: כי המצווה הזאת אשר אנוכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא, לא בשמים היא, ולא מעבר לים היא, כי קרוב אליך הדבר מאוד... **מה הפשט בזה???** וכי עול תורה זה באמת נראה לך דבר כ"כ קל...?? הרי עד כמה שידוע לי זה מאוד קשה... ומה התשובה?? **אנחנו מתבלבלים בין עול תורה לעול מלכות שמים!!!**

עול מלכות שמים זה דבר קשה!!! אוהו... קקקקשה... עול מלכות שמים זה דם... זה ארבע מיתות ב"ד... יהודי מקבל על עצמו למות על קידוש ה' ולמסור את כל לבבו וכל נפשו ובכל מאודך... זה מאוד קשה!! זה להקריב את כל החיים... אבל **עול תורה???** עול תורה זה דבר מאוד מאוד קל!! עול תורה זה בן אדם שכבר יושב בהגה ומוכן לשמוע להוויית של התורה שאומר לו ימינה שמאלה... נו... לציית ולעשות מה שהוויית אומר זה כ"כ קשה?? (תבין: גם המשנה המפורסמת 'כ' היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן', זה לא עול תורה!! גם כשכתוב שזה דרכה של תורה... למייעשה זה לא העול מלכות שמים שיהודי מוכן לקבל על עצמו בייחס לתורה... הבנת את הנקודה?) עול תורה זה בסה"כ לציית להוויית של התורה ולעשות מה שנכון... תגיד לי: בן אדם שמתפק האם לנסוע לכותל או להישאר ולעזור בבית?? והתורה אומרת לו להישאר בבית!!! יש פה משהו קשה?? זה לא קשור לקשה!!! אין פה משהו קשה וקל... יש פה נכון ולא נכון... ולכן עול תורה זה משהו קל!!! בסה"כ יש לך ברירה לעשות נכון או לא נכון והחלטת לעשות נכון...

נו... אז מה בכל זאת קשה?? סו"ס אחרי הכל עול תורה זה עול... אז מה פה העול?? אם עול תורה זה באמת כמו שאני מתאר את זה עכשיו... זה נשמע שעול תורה זה בסה"כ לשבת ככה רגוע ברכב ולעשות

ואתה כבר יודע מה אתה רוצה... ואתה יצאת מהמיטה וכבר נכנסת לרכב... אתה רק לא יודע איך ומה... אוהו... פה ההוויית נכנס לתפקידו והוא מתחיל להגיד לך ימינה שמאלה קדימה אחורה...

על אותו משקל: בחור ישיבה נמצא בעיקר בשלב שההתמודדות שלו מול עצמו זה **האם!!! האם** בכלל ללמוד או לא... האם בכלל ללכת על זה... ועד כמה אני מוכן להתמסר לזה? עד כמה זה החיים שלי?? אפילו בחור בן עליה... עדיין המשא ומתן שלו עם עצמו זה האם ללמוד **יתר** או ללמוד **פחות**... (הוא כמעט ולא פוגש שאלה של מה נכון לעשות!! כי כמעט ואין לו משהו ערכי נוסף שמתחנך לו מול הלימוד ועבודת ה'...) אז זהו שסוג השאלות של **האם** ללמוד הם לא כ"כ קשורות **לעול תורה!** זה יותר קשור **לעול מלכות שמים!!!** האם לקום בבוקר או לא... זו שאלה של קבלת עול מלכות שמים... האם ועד כמה אני מוכן לקבל על עצמי לעמוד בתורה כשור לעול וכחמור למשא ועד כמה אני מוכן לקיים בעצמי 'ודברת במ בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך' זו שאלה שקשורה לעול מלכות שמים... זו שאלה שפחות שייכת ליום ו' בסיון!!! היא יותר קשורה ליום ה' בסיון!!! ליום שבו עם ישראל באו בברית וקיבלו על עצמם עול מלכות שמים!! רק מה?? ב"ה זכית בתור בחור לקבל על עצמך עול מלכות שמים... נכנסת לעסק רציני... זה כבר סגור ומנוי אצלך שאני קבעתי את מושבי בבית המדרש!! כאן המקום שלי זה כל חיי... אוהו... כעת הגיע הזמן להיכנס לרכב... כלומר:

כעת הגיע הזמן להקים בית בישראל ולצאת לדרך... אה... נכנסת לרכב...?? נכנסת לחיים?? ברגע שאתה יוצא לדרך... כעת החיים נופלים עליך... אתה צריך גם ללמוד תורה... וגם להיות בעל טוב... גם לשלם ארנונה מים וחשמל... וגם לראות עוד דירה... גם לשחק עם הילדים וגם ללמוד איתם... גם להתקשר להורים וגם לעשות קניות... לדאוג לאח הנזקק... ולא לשכוח לתת תשומת לב לשכן הנחיתי... ומה עם הגיבוש המשפחתי... לטפל בגומי של המכונת כביסה... וכל הרשימה הזו עומדת לך מול העיניים... וברור שאתה לא יכול לעשות הכל... בוודאי לא בבת אחת וכעת צריך את ההוויית של התורה שתגיד לך מה נכון לעשות ומה לא... מה קודם ומה אח"כ... זה עוד השאלות הכי קלות... כי מה שכתבתי עד עכשיו זה בסה"כ שאלות של סדרי עדיפויות, מה קודם ומה אח"כ... אבל אתה מבין לבד שיש שאלות הרבה יותר מורכבות מסובכות... מה בכלל נכון לעשות?? איך להגיב על ההתפרצות של הילד אתמוול... (האם כעת נכון להנייש ולהגיב באפס סובלנות או להעלים עין או שאדברה הילד פה בודק אותי האם אני אוהב אותו בכל מצב ממילא צריך להגיב בחום ואהבה?? שאלות קריטיות בדורנו.) האם להישאר בבית בשעות הערב או ללכת לכולל ערב?? האם צריך ללכת למפגשים המשפחתיים?? (כי חשוב לשמור קשר... או שהיות זה לא חלק לגמרי מבחינה רוחנית... או לחילופין זה לא מספיק שיקול מהותי כדי לבטל תורה בשביל זה?) והאם לקבל שבת מוקדם או עדיף לוותר על זה, כדי שלא יהיה לחץ... והאם להתעקש על דברים מסוימים בצניעות או עדיף להעלים עין?? או בשלל רגישויות של כלה וחמותה... מי הפעם קודם? האם אמא או האשה?? ואם הגענו סו"ס לביקור בירושלים... לאיפה כעת ללכת... האם לכותל... או לבקר את הדוד הגלמוד ב'מענה שמחה'? נו... הרשימה הזו מספיקה לך?? או שאתה רוצה עוד כמה מאות ואלפי ספקות

איך יתכן שקבלת עול תורה זה הכי קל בעולם??

(המשך מעמוד 1) אז זהו!!! שבחור כמעט ולא פוגש את הסיטואציה הזו... אצל בחור כמעט ואין שאלות **מה** נכון לעשות ואיך לעשות... כי אצל בחור כמעט כל השאלות מסתכמות ב-האם... כי תבין: אצל בחור יש זמן בלתי מוגבל שאתה יכול לשבת וללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה' ללא הפרעה... וממילא כל השאלה מסתכמת ב-האם!!! למדתי כך וכך שעו... עכשיו: האם להמשיך או להפסיק?? האם בכלל להתחיל או להישאר במיטה... אבל היום אני כמעט ולא מגיע לשאלה הזו... כי כשאני כבר לומד... הרבה לפני שכבר אין לי כח ומתחשק להפסיק... עוד הרבה לפני זה אני **צריך** בלאו הכי להפסיק!!! ממילא אני כמעט ולא פוגש את השאלה דיי... בא לי להפסיק... אלא האם נכון להפסיק כדי להרגיע את הילד או להמשיך...?? אתה קולט? אין פה שאלה האם להתאמץ או להתעצל?? השאלה היא: מה נכון לעשות?? (שלא תבין: אני גם יודע להתעצל... אבל אני פשוט לא מגיע לשלב הזה... כי הרבה לפני ההתעצלות... מגיע צורך אמיתי שצריך להפסיק... והשאלה מה נכון??) **ועכשיו אני אגלה לך סוד כמנס:** כעת אני אגלה לך מהי הסיבה שמקובלנו ש-מי ששרוי בלא אשה שרוי בלא תורה...

שזה הרי מאוד תמוה: איך יתכן שבחור ישיבה שיושב ולומד כל היום... ואחרי כל השטייגן והשעות שהוא צבר בלימוד התורה... אחרי כל זה פתאום מודיעים לו... הלו... כפפרה עליך... אתה בכלל שרוי בלא תורה?? אם אני לא שרוי בתורה... אז מה עשיתי עד היום- כל היום???

ומה התשובה על השאלה הנצחית הזו??

העניין הוא כך: תורה זה מלשון **הוראה!!!** התורה מורה ומראה לנו **מה** נכון לעשות... **איך** לעשות... **מתי** לעשות... אבל **האם???**

האם בכלל לעשות... זו כבר שאלה שלא קשורה לתורה!! זה השלב של **סרום** התורה!! הבנת?? **אני אתן לך דוגמא:** התורה היא כמו הוויית... אחרי שכבר נכנסת לרכב ואתה **כבר** רוצה לנסוע ואתה גם יודע **כבר** לאן אתה רוצה לנסוע... כעת ההוויית מתחיל לתת לך שיעור כללי איך... באיזה דרך... מתי... כמה... ומה... אבל תאר לעצמך שאתה עדיין לפני השלב הזה... אתה עדיין מתמתח במיטה ואתה עדיין מתלבט... עדיין לא החלטת האם בכלל לנסוע... מה אתה אומר... לנסוע או לא?? נו... אם כ"כ קשה לך להחליט האם בכלל לנסוע... אז אולי... אולי גם את זה תשאל את ההוויית... הרי ההוויית כידוע הוכיח את עצמי כאחד כזה שיוודע לענות בענייני נסיעות ותחבורה... אז תשאל אותו האם בכלל לנסוע...? ! ? אה... מה אתה אומר??

לא!!! זה לא!!! ההוויית לא יודע לענות **האם** לנסוע או לנסוע... עד כאן!! זה לא התחום של ההוויית... את זה **אתה** תחליט... אחרי **שאתה** החלטת...

מהמתרחש בליל מתן תורה בבית חיינו...

משפחת יונדב ממשמרת הקוץ היו הפעם מרוגשים עד אימה!!! השנה שפר גורלם... בתודש האחרון הם לא גמרו לקוות שר"ח סיון יתקדש בזמנו... וברגע שזה קרה הם מאושרים עלי אדמות... הם לא גומרים לשיר ולפזז 'אשר בחר בנו מכל **הנחמים**'... מה קרה??? השנה יצא שחג השבועות אירע בשבוע של משמרת הקוץ... טוב... זה לא כזה חידוש... זה דבר מצוי יחסית... אבל הפעם שבועות יוצא בדיוק ביום ששי... ומשפחת יונדב היא הבית אב הששי של משמרת הקוץ... בקיצור: **חג השבועות יוצא בדיוק ביום שלמנו!!!** ממש אתה בחרתנו... אמנם לא מכל העמים אבל סו"ס מכל הכ"ד משמרות כהונה אנחנו זוכים להיות הבית אב שתבחר ותקרב ישכון חצריך בדיוק ביום מתן תורה... עכשיו: שלא תבין לא נכון... זה לא שאנחנו זוכים להקריב את הקרבנות של החג... לא!!! בקרבנות שבאים מחמת החג יש דין מיוחד שכל המשמרות שוות בו... כך שבזה אין לנו פריבילגיה מיוחדת... כשיחלקו שתי הלחם אנחנו לא נקבל יותר מכל שאר המשמרות... גם בשני כבשי עצרת וגם בפריים והאילים והכבשים... בזה כל המשמרות שוות... רק מה כן??? סו"ס בקרבנות השגרתיים של תמיד של שחר ושל בין הערביים וקטורת ונרות... זה שייך לנו!!! זה לכשעצמו מרגש... (כן... התמיד של שחר של חג השבועות נחשב ע"פ דין אף פחות מקודש משני כבשי עצרת... כמו ששני כבשי עצרת הם מקודשים לחג עצרת, הרי תמיד של שחר של עצרת הוא מקודש ליום עצרת, זה יסוד עצום ונפלא... עיין זבחים צא) תחשוב: מי לא רוצה לזכות להיכנס ביום מתן תורה ללשכת הגזית להתפלל לזכות להארט פנים בתורה... אבל איפה... לשכת הגזית סגורה בחג השבועות... אין דנין ביו"ט... חוץ משעת עלות השחר... שאז לשכת הגזית נפתחת במיוחד בשביל הפייס השני והשלישי... ואח"כ רק הכהני בית אב רשאים מידי בוקר להיכנס בדחילו ורחימו להגיד ברכת אהבה רבה ושמע והיה אם שמוע... ואח"כ עשרת הדיברות!!! אנחנו אלו שנזכה להגיד עשרת הדיברות ביום מתן תורה... איפה??? בהר סיני הנוכחי!!! (לשכת הגזית זו העתקה של מסירת התורה בהר סיני... הנשיא ושבעים זקנים זה שחזור יומיומי של "ועלית אתה ואהרן איתך ושבעים מזקני ישראל!!!) לזכות לעמוד בלשכת הגזית בבוקר של מתן תורה ולזעוק שם מעומק לב ותן בלבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד... והאר עינינו בתורתך... כבר כמה חודשים שאמהות יקרות דופקות אצלנו ומנסות להשחיל קוויטל... אנא... אנא... תעתירו עלינו שם בד' אמות של הלכה ביום הקדוש... שלינקי שלי יהיה טעם בלימוד... קובי שלי... שלימודו לא יהיה קשה עליו כברול...

אנחנו הולכים לעמוד באגן הסהר' ולהעטיר על כל כלל ישראל שהיה להם אהבת תורה... ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך...

כמובן שאחד מהפריבילגיות המיוחדות שיש לכהני בית אב שביליה שלפני כן... הם מקבלים את כל המתחם של לשכת בית המוקד (בחציו שבחלו) ושם יש מיטות בשביל הזקני בית אב... בליל שבועות המיטות האלו כמעט מאוישות... בפרט שתחשוב שכל הר הבית מלא וגדוש ברבבות אלפי ישראל... אל תשכח שליל שבועות הוא הלילה הכמעט הכי קצר בשנה... הלילה בקושי התחיל והוא כבר נגמר... ואל תשכח שבועות הגיעו פה רבבות אנשים... חלקם הגיעו ממרחקים... אם זה יורדי הים או הולכי מדברות והם הקריבו קרבן תודה שנאלץ ליום ולילה... אז היו פה כמויות של אימורין ואיברים ופדרים... כך שבמזבח יש כעת עבודה סביב השעון... במקביל!!! יש את הכהנים שאוכלים את כל השיירי מנחות והחטאות שצריכים להיאלץ בעזרה ליום ולילה... בסוף האשמורה הראשונה היה פה תרומת הדשן... (ביו"ט מקדימים ועושים תרומת הדשן הכי מוקדם... בסוף האשמורה הראשונה זה באזור 10.00 בערב, לאלו שאומרים תיקון, כשאתם מגיעים לפרשת צו, תכוונו על תרומת הדשן שזה בערך באותה שעה)... חוץ מזה עד 12.46 הייתה פה תכונה רבתי כדי לגמור את כל אכילת קדשים שמצוותם עד חצות... מ-12.56 נהייתה פה קצת רגיעה בעניין האכילה... אבל לא חלפה שעה קלה והתחילה כבר נהירה לקראת הבוקר... זהו... בשעה 3.50 זה כבר העלות הראשון... אל תשכח שלכל הכהנים יש זכות להקריב את קרבנות המוסף ושתי הלחם... ובשביל זה צריך לקום מוקדם כדי להשתתף בפייס (לא ברור מתי הפייס של מוסף)... ובשביל זה צריך ללבוש בגדי כהונה!!! וזה לא פשוט!!! מדובר במאות אלפי כהנים שהתנאי סף כדי להשתתף בפייס זה ללבוש בגדי כהונה... (כלומר: למרות שרק כמה בודדים יזכו בפועל... אבל עצם ההשתתפות בפייס מצריכה טבילה וליבשת בגדי כהונה ורחיצת ידיים ורגלים...) והרי איש הר הבית מגיע בהפתעה... פעמים שהוא בא בקריאת הגבר או סמוך לו לפניו או לאחוריו... ובקיצור: לא הייתה קריאת הגבר מגעת עד שהייתה העזרה מלאה בישראל... יש פה מאות בחורים בני עליה לווים שעומדים על משמרתם בכ"ד מקומות של שמירת הלווים! הכהנים בשלב זה מרוכזים כולם בצד ימין מקדימה... מתמקמים סמוך לפתח החיצוני של לשכת בית המוקד... מסתינים לאיש הר הבית... וכל כלל ישראל... כולם עומדים בדחילו ורחימו ועוסקים בתיקון ליל שבועות... רוב האנשים כבר מצוידים כל אחד עם שני טלאים אחד לעולת ראייה ואחד לשלמי חיגה... ותוך כדי ההסתנה כולם עוסקים בתורה ומחברים תורה עם נביאים, נביאים עם כתובים, ולתקן כ"ד קישוטי כלה להזדמנא עם בעלה למחר... עוסקים בתורה שבעל פה וסתרי תורה... וכמובן! יש את המתח היומיומי... ובפרט בחג השבועות... כשיגיע הטבת הנרות להתעדן שאכן גם היום נר המערבי דולק... ואז אט אט השמים יתחילו להתבהר... ואז רבבות אלפי ישראל יעמדו בהר הבית וימתו בסבלנות... כולם נושאים עיניים לגג ההיכל!!! שם ניתן לראות את פרשת סוטה שעשויה מזהב שהילי המלכה תלתה בגג ההיכל... ובשעה שהחמה זורחת ניצוצות של סינוור שמש יוצאים ממנה והכל יודעים שהגיע זמן ק"ש... ואז כולם ביחד יגידו 'צור ישראל קומה בעזרת ישראל ברוך אתה ה' גאל ישראל-- ה' שפתי תפתח... ש... ש... שקט... תפילת שחרית בחוץ!!! קרבן התמיד בפנים... ועוד רגע קטורת ומיד ישמע שיר של יום במנגינה קסומה של תורת ה' תמימה משיבת נפש דפרק י"ט בתהילים...

מה שהכי מרגש זה לראות יהודים שכבר מופיעים כן עם זירים ענקיים!!! זרים מפוארים של ביכורי שעורים... כן... יש יהודים שיש להם שדות שעורים... אל תשכח שמגילת רות וכל מלכות בית דוד הגיע לנו מגורן השעורים... היהודים האלו כבר קצרו את השעורים שלהם ממזמן... חלקם אפילו קצרו אותם מיד בט"ז בניסן... מיד לאחר שנקצר העומר (שלפני כן אסור...) ותלכ"ס... השעורים חיכו בסבלנות!!! אותם יהודים נאלצו להמתין בסבלנות מלהביא את ביכורי השעורים עד עכשיו... ולמה??? כי נכון שהעומר מתיר את החדר במדינה!!! אבל במקדש רק שתי הלחם מתיר את החדש... כלומר: בבית המקדש אסור להביא שום דבר מהיבול החדש עד שיקרבו שתי הלחם... לכן כל הביכורים... גם אלו שכבר נקצרו צריכים להמתין בסבלנות עד אחרי שתי הלחם... (וזה הסיבה שזה נקרא שמסכת ביכורים כביכול שייכת לחג השבועות... אפילו שלמען האמת ביכורים זה משהו ששייך לכל הקיץ... הסיבה היא בגלל שעד שלא מקריבים שתי הלחם אי אפשר להקריב ביכורים...) אותם יהודים ימתו בסבלנות... זה הולך להיות בהמשך הבוקר... לאחר התמיד וקרבנות המוסף של חג השבועות ואח"כ יביאו את השתי הלחם ויניפו אותם עם שני כבשי עצרת... וכשיקריבו את כבשי העצרת!!! אז תתיקם פה מעמד הפתיחה של הבאת הביכורים... בבת אחת יעמדו כאן כהני בית אב בה אחר זה... ויהודים חקלאים עם דמעות בעיניים יביאו בזה אחר זה ויניפו את הביכורים ויגידו הגדתי היום לה' אלוקיך... כן... זה בהחלט דבר ששייך דווקא לנו... דווקא לכהני משמר וכהני בית אב של היום הזה!! (זה לא מתחלק בין כל הכהנים כי זה לא קשור לרגל... זה אולי התעב עד עכשיו בגלל הרגל...)

הלו... תזכור את היום שאחרי שבועות...

כמידי שנה מזוכר כאן התזכורת ליום שאחרי חג השבועות!!!

כולנו יודעים שבילי חג השבועות צריך להיות ער כל הלילה... בטח... לא חוזרים על טעויות... מספיק פעם אחת עם ישראל נרדמו בליל מתן תורה... ומשה רבינו היה צריך להעיר אותם בסוף זמן ק"ש לבא למתן תורה... אנחנו כבר לא לוקחים סיכונים... כולנו ערים כל הלילה... (יתכן שהיה אפשר ללכת לישון והעיקר שמיהו יעיר אותי... אבל אני לא סומך על אף אחד... עם כל הכבוד... יש לי פה בבוקר טיסה מידי קרישית בשבילי... ולכן אני לא סומך על אף שיעון מעורר) אבל!!! צריך לדעת שנכון... נכון שלעם ישראל הייתה פשלה בליל חג השבועות שהם הלכו לישון... אבל זו הפשלה הקטנה!!! הפשלה הזו אפילו לא מזכרת בתורה כפשלה!!! ולכן למען האמת אין באמת בעיה ללכת לישון בליל שבועות... רק אנחנו בכל זאת נוהגים כך לעשות... לעומת זאת יש פשלה אמיתית!!! אוהו... פשלה באמת משמעותית... שקרתה לעם ישראל שברגע שהסתיימה קבלת התורה... כלומר: כשעם ישראל סיימו שנה שלימה בהר סיני והגיע הזמן להתקפל... אז היה שם ויסעו מהר ה'... עם ישראל יצאו מהר סיני בקצב קצת יותר מהיר משאר מסעות... שהיה פה נימה של... יאלה... סו"ס יוצאים מכאן וזו הייתה פורענות אמיתית!!! זה נחשב בתורה אחד מהדברים המבישים באמת!!! (עד כדי כך שיש פרשה מיוחדת שהתורה מניחה אותה בין ויסעו מהר ה' למתאוננים להפסיק בין פורענות לפורענות)

בקיצור: ליל שבועות זה הסיפור הקטן!!! הסיפור הגדול זה מוצאי חג השבועות!!! להסכים להישאר בבית המדרש גם במוצאי שבועות ולא לברוח... וזה יותר חשוב בלהיות ער בליל שבועות... את המסר הזה אני כותב מידי שנה... והמסר העיקרי הוא שההללו... תזכור שיש בית מדרש גם ביום שאחרי שבועות...

ככה כתבתי עד השנה האחרונה!!!

אבל גדלתי בשנה... ופתאום קלטתי שההללו... הגעת מאוחר... מי שבמוצאי חג השבועות בורח מהר ה' כתינוק הבורח מביט הספר... כעת זה לא חכמה להגיד לו: לא!!! תשאר... אל תברח...

לא!!! כאן כבר הגעת מאוחר... החמצת את ההזדמנות...

מי שבמוצאי חג השבועות מרגיש... דיי... הפרתם... יותר מידי עובס... תן לי לחיות... תן לי לנסוע לי... מי שככה מרגיש במוצאי שבועות... אני לא זה שאציק לו ואגיד לו... תמשך בביהמ"ד...

אז מה כן??? עכשיו!!! לפני חג השבועות תעשה הכל בשביל שזה לא יקרה במוצאי שבועות... בקיצור: תהיה מחושב... אל תשתולל בלי קשר... אל תלמד לי כל היממה סביב השעון ואל תהיה אויבר חכם... לפחות בחג השבועות אל תשניא על עצמך את התורה!!! כן... גם בליל שבועות צריך לזכור ולקחת בחשבון שיש את מוצאי חג השבועות שגם אז אני אמור לפגוש את הגמ' ואם מחר אני אברח מביהמ"ד... אז הפשלה היא לא מחר!!! אלא היום!!! איזה טעויות עשיתי היום שגרמו לי מחר לברוח מהר ה'... רבותי: עגלא תילתא!!! שישו בני מעי שישו... לעשות הכל כדי שחג השבועות יהיה דבש וחלב... חכו ממתקים וכולו מחמדים... אל תשחק עם הסוס כי הוא הוכיח שהוא יודע להתנתק ברוכב שלו בשעת מלחמה... אני באופן אישי זוכר נפילות רוחניות שקרו לי דווקא במוצאי שבועות או מוצאי יו"כ... ליכור שיש פה מערכת יחסים שצריך להשאיר לה טעם טוב ליום שאחרי... ברור או לא ברור???

כי טוב סחרה מכל סחורה... ומכל סוגי הסחורה...

יש מעשה מסתורי ולא מוכר בגמ' בנדרים (נא)... קודם אני אספר את הסיפור הכותיתו... **בבני:** הסיפור 'מספר' ככה: רבי הקדוש חיתן את בנו ר' שמעון ברבי... זו הייתה חתונה מאוד גדולה, הושקעו בה מיליונים... בהשתתפות רבבות אלפי ישראל... חוץ ממישהו אחד שבאופן עקרוני לא הוזמן לחתונה... היה זה בר קפרא!! (למה הוא לא הוזמן? בגלל שרבי לא רצה שבר קפרא יבדח אותו וכו'... לא משנה כעת) עכ"פ אחד המוזמנים היותר חשובים היה בן אלעשה שהוא היה עשיר מופלג והוא היה מחותן של רבי... תכל'ס: בר קפרא עומד מחוץ לשערי האוהל הענק של החתונה... אבל מה לעשות... אין לו כרטיס... הוא נאלץ להישאר בחוץ!! ואז לפתע הוא רואה את בן אלעשה נכנס יחד עם הבת של רבי בכרטיס אחמ"ם מיוחד... בן אלעשה נכנס פנימה ואילו בר קפרא נשאר בחוץ כאמור!!

פנה בר קפרא לבת של רבי ואמר לה: אתם רואים אותי עכשיו נשאר בחוץ... חכו חכו... עוד מעט אתם תראו שלא רק שאני אכנס בפנים... רבי בכבודו ובעצמו ירקוד לפני!! והרבעצן תמזוג לי כוס יין... ככה אמר בר קפרא... ואכן בר קפרא איכשהו נדחף ונכנס... ואז הוא ניגש לבמה ושאל את רבי שאלה בלימודי! מה פירוש המילה 'תועבה'? רבי מנסה לענות... ובר קפרא דוחה אותו פעם אחר פעם... ותכל'ס... רבי נשאר עם שאלה בלי תשובה... נו... רבי שואל את בר קפרא... תגיד אתה מה הפשט??

ואז בר קפרא אומר לרבי... אה... אתה רוצה ממני תשובה?? אני מסכים לענות לך בתנאי שאתה תרקוד לפני והרבעצן תמזוג לי כוס של יין...

מיד רבי קורא לאשתו... היא מוזגת כוס של יין ורבי רוקד לפני בר קפרא ואז בר קפרא הסכים לשחרר!! לשחרר את המידע... הוא הסביר פשט... נו... אפשר כעת להמשיך את החתונה?? לא!!! לבר קפרא יש עוד קושייה... מה זה 'זימה'? רבי מנסה לענות מפה ומשם ובר קפרא דוחה אותו... ותכל'ס רבי נשאר עם שאלה... נו... בר קפרא תענה לי... ובר קפרא עומד כמו סוחר אמיתי... עושה שריים ולא מוכן לשחרר!! רוצה שאני אענה לך? שוב תרקוד לפני והרבעצן תמזוג לי כוס יין... שוב רבי רוקד, אשתו מוזגת כוס יין... ואז בר קפרא משחרר פשט...

ונוך אמול... שוב בר קפרא שואל שאלה... ובר קפרא מוכן לענות לרבי רק אם רבי ירקוד ואשתו תמזוג לו כוס יין... ותכל'ס... עומד שם המחותר בן אלעשה... עומד ומסתכל איך רבי מתבזה לעיני רבבות אלפי ישראל... ועוד בשביל מי? בשביל בר קפרא שאפילו כרטיס כניסה לחתונה הוא לא הצליח להשיג... בן אלעשה פשוט לא יכל לסבול את המחזה הזה... הוא תפס את הרגלים ויצא יחד עם בתו של רבי ועזב את החתונה לאלתר. **עד כאן הסיפור!! זהו?? טוב לך?? הכל מובן בסיפור הזה???** בנינו: מה פשר הסיפור המוזר הזה?? מה בר קפרא רצה בזה?? מה זה כל ה'תן וקח' הזה עם רבי? למה בר קפרא מחפש שרבי יתבזה בשבילו? ולמה בן אלעשה עד כדי כך לא מסוגל לעמוד בזה??

אז ככה: דבר ראשון בא נתמקד בקצרה עם בן אלעשה... אז ככה: בן אלעשה היה עשיר מופלג!!! אבל חוץ מזה שהוא היה עשיר... הוא גם היה אדם מרומום!!! בן אלעשה, עם כל העשירות שלו... הוא לא היה קונה לאקשן... אם היית נותן לו סתם לשבת במרזח כי הוא עשיר זה לא יזכר אליו... אם תתחנף אליו כמו לעשירים גם זה לא היה מדבר אליו... הוא היה אחד שידע מה זה כבוד התורה!! (הוא ה'בן אלעשה' הידוע שהסכים לבזבז הון עתק בשביל ללמוד את ההלכה הבודדת איך בדיוק צריך לספר את הנה"ג... הוא מוכן להוציא המון כסף בשביל הלכה אחת) ממילא בשביל בן אלעשה... הכבוד הגדול ביותר זה לזכות להיות מחותן עם רבי הקדוש!!! הוא הסכים לתת הכי הרבה כסף כדי לזכות להיות מחותן של רבי... ואכן הוא זכה לזה ומאז אין מאושר יותר גדול מכן אלעשה... אין כבוד אלא תורה!! והנה!!! בעיצומה של החתונה מגיע בר קפרא... ושואל את רבי שאלה בלימוד!! בר קפרא מצליח לאתגר את רבי הקדוש ולהוכיח לו שיש **מילה אחת בודדת** בתורה שרבי לא מבין אותה... באותו רגע רבי מוריד את כל השמונה בגדים... מוכן להתבזות... הוא והרבעצן מוכנים להשיל מעליהם את כל כבוד התורה וכבוד הנשיאות... והכל בשביל מה??

בשביל להבין מילה אחת בתורה!! לא שתי מילים! אלא מילה אחת! אתה יודע איזה רעידת אדמה 'לכללית' זה בשביל בן אלעשה?? אתה יודע איזה קריסת 'מגדלי התאומים' יש פה כעת?? בא נדבר מתמטיקה... בא ננסה לתרגם את מה שקרה פה למונחים של ביזנס' מספרים...

נניח שאני בן אלעשה הסכמתי לשלם 30 מיליון דולר בשביל לזכות להיות מחותן של רבי... בסדר?? כעת מה זה אומר?? זה אומר שלצורך העניין... הכבוד של רבי מתומחר ומוערך לעת עתה ב-30 מיליון דולר... נכון??

ומעתה: אם כעת רבי מוכן לקחת את כככל הכבוד שלו ולבזות אותו עד עפר **בשביל להבין מילה אחת בתורה!!!!!!** מה זה אומר?? זה אומר ש-מילה אחת בתורה שווה **יותר** מ-30 מיליון דולר, (שזה הכבוד של רבי)

היה או לא היה? אתה מבין את החשבון המתמטי הזה??

זאת אומרת: בא נדבר כעת ביזנס... נניח מציעים לך כעת שתי הצעות קוסמות... שדכן אחד מציע לך לעשות שידוך עם רבי הקדוש... והשדכן השני מציע לך... בא נרד יחד לביהמ"ד הקרוב ונלמד רק שתי מילים תורה!! לא שלוש... אל תגזים... לא כ"כ הרבה... רק **שתי מילים** בתורה... נו... מה שווה יותר **כסף??** אני שואל כעת נטו בשפת נדל"ן!! לפי החשבון שיצא לנו עכשיו ששידוך עם רבי בן אלעשה שקל!!!! ואת כל זה רבי מוכן להשפיל עד עפר **בשביל מילה אחת תורה... אם ככה: שווה 30 מיליון תופס את הראש ואומר 'רבישע... אז בשביל מה??** בשביל מה אני צריך להיות כזה עשיר גדול? אם מילה אחת תורה שווה יותר מכל הכסף שלי... אז חבל על הזמן... קדימה... אני הולך לבית המדרש ללמוד שתי מילים... מה אני מבזבז את הזמן שלי להרגיש מוכבד שאני מחותן של רבי... אני הולך לבית מדרש ואני מחותן עם שלוש מילים תורה, בן אלעשה פשוט קם באותו רגע מהמזרח והלך...

זה בדיוק המסר המבעית שבר קפרא רצה למסור לבן אלעשה...

בר קפרא עומד כעת מחוץ לחתונה הגדולה והיוקרתית והנה הוא רואה את בן אלעשה נכנס **פנימה** ונפתחים לו כל השערים... ואילו בר קפרא נאלץ להישאר **בחוץ**... כמו... כמו כל המסכנים האלו שנשארו בחוץ... מחוץ לעניינים... (אתה מכיר אותם?? במשך שנים הייתי יחד איתם שם בחוץ...) אומר בר קפרא: אה... אתם חושבים שאתם **בפנים** ואני נשארתי **בחוץ**?? עוד רגע אני אראה לכם בדיוק מי בחוץ ומי בפנים!!! עוד רגע אני אפוע מול רבי הקדוש ואני בסה"כ אוכיל לו שיש **מילה אחת בתורה** שאני מחביא אצלי **בפנים!!!!** ואז אתם תראו במו עיניכם איך רבי בבת אחת נעמד מולי

כמו רש בפתח... בדיוק כמו העני עומד **בחוץ** ובעל הבית **בפנים**... ורבי יתחן על נפשו שאני הנגיד יואיל בטובי לפתוח לו את השער... ואסכים להכניס **בפנים**... לגלות לו מילה של תורה **וכך הוזה!!** אותו בר קפרא שעד לפני חצי שעה נשאר **בחוץ**... פתאום מתברר ש... איפה **רבי בחוץ!!!** בר קפרא ניצב מול רבי כמו גביר שמתבצר מאחורי חומה!! ורבי מתחנן לפניו כמו שנורד... תפתח לי... ובר קפרא עושה שריים!! בטח... גביר זה גביר!!! לא?? עשיר ידבר עזוב... בר קפרא מקשיח עמדות: רבי הקדוש... אם אתה רוצה להיכנס פנימה... תלך לפי החליל שלי... אני רוצה שתרקוד לי... שתמזוג לי... ורבי עושה מיד מה שבר קפרא מבקש ממנו בדיוק כמו שנורד אמיתי ועדכני שמוכן להשתחוות אפיים ארץ בשביל הגביר בעל המאה... **בן אלעשה לא עמד בעוצמות האלו!!!** בן אלעשה הבין עד הסוף את עוצמת המסר שבר קפרא העביר כאן לעיני כל ישראל!! בן אלעשה הבהיר כאן לכולם... במילה אחת תורה שיש לי יותר מכם... אתם בחוץ ואני בפנים!!!

אתם יכולים עד מהר לנעול בפני דלתות... להערים עלי קשיים ולעשות שמיניות באויר בשביל שהבן תורה ייגיש שהוא בחוץ ואתם בפנים... אבל בסופו של יום לא יעזור כלום... דעה קנית מה חסדת!! דדא ביה כולא ביה!!! מי שיש לו תורה יש לו הכל... ומי שאין לו תורה אין לו כלום!!!

זו האמת ותמיד זו הייתה האמת!!!! אבל כאן הייתה הזדמנות פז להציג את האמת הזו במופגן!! היה פה את ריש גלותא שבמקרה הנוכחי זה היה גם רבי הקדוש... פה הייתה הזדמנות לחתונה המאה שכל כלל ישראל מרוגשים עד אימה ורוצים לזכות להיכנס לאוהל הכבוד... ובשורה תחתונה: במילה אחת תורה כולכם בחוץ ובר קפרא בפנים!!!

וכעת ניגש לתיאור העסיסי... רק שתבין במה מדובר... ברגע שרבי הקדוש מחותן את בנו... זה... זה במילים אחרות: החתונה הגדולה בחצר הקודש... מודעות בכל העיר: בית צדיקים יעמוד... קול רנה וישועה באהלי צדיקים... חוסמים את הכניסה לירושלים... טרימיגלים בחניון של אצטדיון צדי... פיזור לכל הארץ... יש הקרנה במעגל סגור בכל העולם... והבעלי מנגנים וכו'... בקיצור: אני קצת חלש בתיאורים כבדים שכאלו... שלחן הכבוד שלוש קומות, שורות של אייניקלאך וקולפיקים... כל הבנשק"ם יושבים לפי דירוג מאוד מפורט שרק מי שמעורב לגמרי מבין את הניואנסים... אל תשכח שרבי הקדוש הוא בן אחר בן עד דוד המלך... יש פה יחוס באמת אמיתי 'זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגד'... (מסתמא גם החתונה הגדולה הייתה סמוך ונראה לייארוצייט של הליגנר זיידע בחג השבועות... סמוך ונראה לקריאת המגילה של אלטע באבא הקצת פחות' מייחסת) חוץ מזה אל תשכח שבחתונה הגדולה הופיע גם האיניקל הינוקא כ"ק"ר ר' יוסי ב"ד אלעזר ברשב"י, שרבי בכבודו ובעצמו הכתיר אותו לאחרונה לאדמורו"ת והלביש אותו קאפעטע פרחוני להיות ממלא מקום אבותיו... (והתברר שזה מה שבאמת תפס אותו בראשית דרכו והפך אותו לעיר וקדיש לא פחות מאבותיו... מפחיד!!) **קיצור:** איזה ממצב ואיזה פרישקייט... אה... ופתאום!!! באמצע כל השדרעפי קודש והד' בבות וכל הייליגע שמות שמגיעות מגן עדן להשתתף בשמחת צדיקים... (החל מהיורה, פרץ, בועט, שלמון, עובד, יש, דוד ושלמה... יתם בן עזריה... וחזקיהו ויאשיהו וזרובבל ותמיהה...) והנה לפתע מופיע שם בר קפרא שאפילו הזמנה הוא לא קיבל לחתונה הגדולה!!! אפילו שטריימל הוא לא לובש... גם את הייסי זאקן הוא שחב בבית... והוא מופיע שם וגונב את כל הבמה לכל האיניקלאך!!! הוא גונב את הסידור קידושין ואת השבע ברכות ואת כל בימת הכבוד... בר קפרא שואל שאלה... ורבי משתתק!!! אין לו מה לענות... התזמורת עוצרת בעיצומם של הד' בבות... העוילם בטוח שקרה משהו... ואז מזעיקים בבהלה את הרבעצן מהאולם שברחוב השני בכלל... ואז בכלל העוילם מתחיל לחשוש שיש פה איזה יציאת נשמה... ואז רבי הקדוש לוקח את הגארטל ומתחיל לרקוד... ואז הפרענצע'ס מתחילים לרעוד... 'אחד יחיד ומיוחד היה הווה ויהיה...' העוילם כבר בטוח שהתחיל המצוה טאנץ... הסדרנים מתחילים לסלק את הבחורים במהירות החוצה... ואז לא!! פתאום מתברר ש... ש... לא ברור מה קרה... שמי שעומד שם עם הגארטל זה בכלל לא הכלה... זה מישוה זר בכלל... מישוה שבכלל לא שייך לבית המלוכה... ורבי רוקד איתו בהתלהבות כפי שהוא לא רקד מהעולם ואז הרבעצן מוזגת יין... והעפצאך... ליבדיק... רבי הקדוש עושה עם הידיים וכולם קופצים... והכל בשביל מי? בשביל בר קפרא!!!

העוילם לא מבין מה קרה... מה בר קפרא קשור לכאן?? ואז בר קפרא מסביר לכולם ברחל בתן הקטנה... חברה... עם כל הכבוד למלכות בית דוד... עם כל הבוד לעושר המופלג של בן אלעשה... אם יש מילה אחת בתורה שנמצאת פה אצלי **בפנים!!!** אז כולכם בחוץ... כולכם תרקדו לי... רבי בבת אחת שוכח את כל הגיוני מלכות... ומפזז ומכרכר בכל עוז כמו הליגנר זיידע שלו (שנשמתו כאן בחתונה) והכל בשביל מה?? בשביל ארון ברית ה' שמונה בקרן זוית!!!

מילה אחת בתורה שנמצאת אצל בר קפרא... והוא בבת אחת נהיה החתן הראשי!! המפתחות בידו!!! הוא פה מנהל את כל החתונה...

יש לציין: שלמלכת בת שאול מאוד קשה לקבל את זה... מה קרה לדוד המלך שפתאום הוא מתבזה כ"כ... איפה כבוד המלכות?? אומר לה דוד המלך: אם יש פה איזה בר קפרא שיכול להחכים אותי וללמד אותי 'פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד או אות אחת' הוא פה האיש החזק!! אני עומד מולו כעני בפתח ואני מוכן לפזז ולכרכר לפניו כמו אחרון השנוררים שמוכנים לעשות הכל ולו בשביל שיסכים ללמד אותי תורה... לדמנו את היסוד הזה עכשיו בפרקי אבות!! מי לימד אותנו את זה?? האלטער זיידע של רבי הקדוש... אותו דוד המלך שכל כולו מלכות ולכל זרעו הוד מלכות... הכל טוב ויפה עד מילה אחת בתורה... ברגע שיהושפט מלך יהודה רואה ת"ח... מיד עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו ומגפפו ואומר אבי אבי רבי רבי... את המסר העצום הזה העביר בר קפרא בחתונה של רבי הקדוש!! מה הפלא שזרעו של דוד זכו למלוכה... **כי הם מבינים את זה!!!** ורק מי שמבין את זה זוכה למלוכה! רק מלך שכתב את פרק ק"ט בתהילים ומחזיק משנה תורה ומבין שאין כבוד כתורה... שם זכה דוד למלוכה!!!

לא לחינם חג השבועות הוא יארציט של דוד המלך... מלכות זו הילה של כבוד... מי ראוי לה?? רק מי שמוכן להנמיך את כל הגיונים ואת כל השררות וכל היחוסים ולהציב את כולם מתחת לכבוד התורה!!!

לעילוי נשמת רבן של ישראל
מרן שר התורה רבינו רבי שמריהו יוסף חיים
בן רבינו מרן יעקב ישראל זצוק"ל
שנר"מ מרת הרבנית פעשא מרים ע"ה
ולזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

סדר ליל שבועות ומנהגי החג אצל רבינו זצ"ל

סדר הלימוד שנהג רבינו זצ"ל

ולמעשה היה נוהג רבינו זצ"ל להופיע בהדרו בבית הכנסת לדרמן מיד אחרי סעודת ליל יו"ט, [ולפני צאתו לביהכ"ס היה כל שנה מבקש מהרבנית ע"ה ברכה שלא ירדס], והיה יושב באמצע ביהכ"ס במקום שיושבים עם הס"ת מאחורי הבימה, עם הטלית קטן הארוך, לאור יקרות של הלוקסים, ומראהו כמלאך ה', ושלא כדרכו כל השנה לנגן הלימוד בחלישה, כאן היה מגביה קולו ברמה בביהכ"ס, בפרט כשהיה קורא פרשת בראשית היה אומר בקול ויהי ער ויהי בקר של כל יום, וכן ויכולו, וכן בעוד מקומות, ובפרט בסיום חומש, היה אומר בקול, ונשמע קולו בבואו אל הקדש 'חזק חזק ונתחזק'. אמר לי שנוהג לעמוד בכל המקומות שעומד בשנים מקרא. בשמות הקדושים שכתוב בתיקון אחרי כל חומש ונביא אמר שרק מהרהרים השם ולא אומרים בפה.

רבינו זצ"ל לא הקפיד לומר התיקון ללא הפסק, והיה עונה לשאלות, רק שהיה ממתין לסיום פרשה פתוחה או סתומה וכיו"ב [וכן היה נוהג גם בקריאת שמו"ת], והיה מפסיק מיד לשמוע השאלה ומסמן ומראה בידו להמתין עם עניית התשובה כשיגיע למקום שיכול לענות. כמו כן פעמים שלפי הצורך היה שותה באמצע [והיה פעמים שהיה הולך לבית בנו באמצע הלילה].

אמר לי שיש קפידא גם בליל שבועות לא ללמוד מקרא בלילה קודם חצות, אא"כ לומד בעיון, ע"י שעה"צ (סי' רל"ח סק"א), ואמר לעיין בזה בס' כף החיים, ואמר דאינו יודע אם הסדר מעכב ויכול לומר המשניות לפני חצות ואח"כ מקרא, ולכן אמר שנוהג עד חצות ללמוד סדרי לימודו הקבועים, גמ' פסחים, רמב"ם הל' יו"ט, שו"ע הל' יין נסך, ומשנ"ב [היה לומד הלכות יו"ט, הלכות חג בחג], וכן למד חזון איש, ורק בחצות התחיל בלימוד תיקון ליל שבועות.

נהג כל השנים ללכת למקוה לטבול לפני עלוה"ש, ואמר שיש בזה ענין גדול כמש"כ מהאריז"ל ע"י באה"ט (סי' תצ"ד ס"ז), ובשנים האחרונות שהיה קשה עליו הדבר עשה התרת נדרים. [והיה טובל בערב יו"ט במקוה שבבית אביו והיה שנה שמיאן ליסע ברכב כמש"כ בשבת קכ"ט ב' ובשו"ע סי' תס"ח ס"י להזהר מהקזת דם בערב שבועות וכן היה מסתפר יום קודם עיו"ט מטעם זה, ובס' שמענו כן ראינו ח"ב פ"ח סי' י"ב השיב רבינו זצ"ל די"א שטבילה לכבוד הרגל הוא דינא דאורייתא לטהר עצמו ברגל ולמעשה נוקטים שזה רק מנהג ולא מוזכר כלל בשו"ע].

שאלתי ע"ד אמירת היה"ר הנדפס קודם התיקון, ואמר שכיון שנתקן לזה הזמן שרי לאומר, כמש"כ המט"א (סי' תקפ"ד סכ"ה) בענין תחינות בר"ה שחל בשבת. ושאלתי על מש"כ שם ואחתם למחר בספר הזכרון, ואמר שזה כתבו לאומרים התיקון בליל הוש"ר שהוא עת החיתום. והראתי שגם בזהר המודפס בתיקון כתוב שהלומדים יכתבו בספר הזכרון, ואמר ע"פ הגמ' בברכות (ו' א') תרי מיכתבן מילייהו בספר הזכרונות.

אמר לי שרצה לנוח בערב שבועות שיהיה לו כח להיות ער בלילה, ולא נרדם, ואמר ככה זה כשרוצים לנוח לא מצליחים.

היה שנים שבקש להוציאו בברכת לעולם יהא אדם, ואמר בשם מרן החזו"א זצ"ל, שחשש כיון שכתוב בתחילתו וישכם ויאמר, דצריך שישכים משינה להתחייב בברכה זו, והביא מהתוס' (ברכות מ"ו א' ד"ה כל ופסחים ק"ד ב' ד"ה כל) שתחילת הברכה הוא באתה הוא עד שלא נברא העולם [וע"י בס' שמענו כן ראינו ח"א פ"ד סי' ז' ושיב כרצונו].

לומר בלילה תיקון ליל שבועות או ללמוד גמרא

רבינו זצ"ל היה מספר, ששאל בבחרותו את מרן החזו"א זצ"ל, איך ינהג כשניעור בליל שבועות, האם יאמר סדר 'תיקון ליל שבועות' או ילמד גמרא כמנהג הישיבות, והשיבו מרן החזו"א שיאמר תיקון ליל שבועות, ואמר שלא ידך גיסא כשנשאל החזו"א על דבר זה מאחיין אחר [הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א], השיבו שילמד גמרא, וביאר רבנו זצ"ל שלכל אחד מהם ענה לפי דרכו, שלרבינו ענה שיאמר התיקון, כיון שידע שאביו הקהילות יעקב נהג לאומר, ושאלת רבינו היא אם להמשיך במנהג זה או ללכת בדרך מנהג העולם, ולכן השיבו שיאמר התיקון ולא ישנה מנהג אביו, ולא ידך גיסא השואל השני אביו נהג ללמוד כמנהג העולם, והוא זה שבא לשנות ולומר התיקון, לכן הורה לו שימשיך במנהגו. וע"י בס' תשובות הגר"ח (עמוד תשמ"ה) על השאלה איך לנהוג בזה, שהשיב, אצלינו המנהג לומר.

מנהג מרן החזו"א זצ"ל ומרן הקה"י זצ"ל בזה

ואמר רבינו זצ"ל שאביו מרן הקה"י זצ"ל היה אומר כל ליל שבועות תיקון ליל שבועות ותרי"ג מצוות, ומתפלל עם הנץ, אמנם מרן החזו"א זצ"ל לא אמר בליל שבועות תיקון ליל שבועות וגם לא היה ניעור כל הלילה וכידוע שהיה חלוש בגופו, ע"י בס' ארחות רבנו (ח"ב עניני שבועות עמוד קי"ז אות א).

מעשה רב מהגר"א והמגיד מדובנא

והיה רבינו זצ"ל מספר מהמגיד מדובנא, שהיה בביהמ"ד בליל שבועות עם הגר"א, ואמר לו הגר"א לומר התיקון, ואמר על זה המגיד מדובנא משל, לכפרי שבא לעיר הגדולה וראה לראשונה חנות עם חלון ראוה שיש שם דוגמאות ממה שמוכרים בחנות, ומצא חן בעיניו, וכשחזר לעירו נתן כל המעט שהיה לו בחנות בחלון ראוה, ולא הניח כלל סחורה בחנות, וכדי בזיון וקצף, כמו כן אמר המגיד תיקון ליל שבועות ה"ז מעין דוגמאות מכל חלקי התורה, ולמי שלומד כל השנה כל התורה כהגר"א לו נאה להניח דוגמאות מכל חלקי התורה, אבל לאדם כמוני ה"ז כנותן כל חנותו בחלון ראוה.

התיקון קודם לחובות של כל יום

ושאלתי את רבינו זצ"ל, איך לנהוג למעשה, ואמר לי תעשה כרצונך, ואמרת שאעשה כפי שיריני, ולמעשה זרזני רבינו זצ"ל לומר התיקון, שיש בזה ענין גדול ע"פ האריז"ל, ואמר את שאר החובות תלמד פעם אחרת, [ואף שלומד כל יום אמר שא"ז נדר יש לו תשלומין], אבל כעת זה הזמן המסוגל לאמירת התיקון כמו שסידר האריז"ל וכעין המובא בשל"ה, ולשאר הלימודים יש תשלומין בזמן אחר, ואחרי הלילה שאלני אם גמרת התיקון, ואמרת שלא הספקתי הכל, ואמר לי מה התעמקת שם כל כך, ואמר שיש תשלומין גם ביום ושנה הבאה תאמר בלילה, ופעם אחרת אמר יש תשלומין כל שבעה, ופעם אמר שיש תשלומין מעצרת ועד חנוכה... ותרי"ג מצות היה משלים ביום, ואמר שזה אפשר להשלים כל השנה. וע"י בס' פתחי חיים (מכתב ע"ה ס"ד) דכמו שבפסח יש מצות מצה ובסוכות סוכה וד' מינים כך בשבועות יש מצוה להיות ער כל הלילה, וע"י שם (אות ג) שהשיב רבינו דגם קטנים יש לחנכם לאמירת תיקון ליל שבועות, ובמועדי הגר"ח (ח"א סי' קפ"ג) נשאל אם לחנך הקטן להיות ניעור כל הלילה והשיב כרצונו.

שמתחיל מאתה הוא, וכ"כ בס' אעלה בתמר אות י"ד ובס' שאלת רב ח"ב פ"ג שאלה כ"ב, וכן הוכיח באשי ישראל פ"ה הערה ע"ג מדברי הפמ"ג סי' מ"ו סק"ט].

ללמוד אחר עלוה"ש כשאין מי שיוציאו בברכה"ת

אמר רבינו זצ"ל ששאל ממרן החזון איש זצ"ל אם היה ער בליל שבועות והגיע עלוה"ש, ואין כעת לפניו מי שיוציאו בברכות התורה אם אסור ללמוד בינתיים, והשיבו מרן החזון"א דשפיר יכול להמשיך ללמוד, דאף אם ברכוה"ת דאורייתא, האיסור ללמוד לפני ברכוה"ת הוא מדרבנן שלא ללמוד כשיכול לברך, וכל שא"א לו לברך מספק ואין כעת מי שיוציאו שפיר מותר ללמוד (דעת נוטה ח"ב סי' קצ"ג), ועי' גם בס' ארחות רבינו (ח"ג עמוד ר"ג סי' ו) ובמעשה איש (ח"ג עמוד ר"י).

מתי יש חיוב ברכוה"ת מה"ת

בגליון המשנה ברורה של רבינו הקשה על מש"כ המשנ"ב (סי' מ"ז סק"ח) דהניעור כל הלילה יש לו לצאת יד"ח ברכוה"ת מאחר, הרי המשנ"ב (שם סק"א) הכריע שברכוה"ת דאורייתא וא"כ מספק יש לו לברך שנית, והשיב רבינו בכת"י [ובאר בע"פ] דמה"ת ודאי שאין חיוב לברך כל יום מחדש כיון שלא היה הפסק והיסח הדעת, וכל הספק הוא אם רבנן בעצמו לברך ברכה זו בכל יום דומיא דשאר ברכות השחר וזוה ספק ברכות להקל, ולכן סבר מרן החזון"א שיכול להמשיך ללמוד ללא ברכה (הנהגות והליכות לרח"ע הכהן נ"י פ"א סי' ו והערה ח מפי רבינו).

כשיש מי שיוציאו לא ילמד

ונשאל רבינו זצ"ל על הלומד בליל שבועות כל הלילה האם כשהגיע עלוה"ש חייב להפסיק שאז נתחייב בברכוה"ת או שיותר להמשיך ללמוד, והשיב שלא ימשיך ללמוד (ס' הנהגות רבינו שו"ת עמוד רס"ח סי' ז) ונראה דהיינו באופן שיש מי שיוציאו דאז חייב לברך ולא יכול ללמוד ללא ברכה, וכ"כ בדינים והנהגות ממרן החזון"א (פ"א אות י"ב) שיכול ללמוד עד שיזדמן לו מי שיוציאו, ועי' בס' זכרון ספר (עמ' ק"כ ק"כ), וכ"כ רבינו בתשובה הנדפסת בקובץ 'יחלק שלל' על חג השבועות (שער י"א אות קל"ו) וז"ל כמדומה שהחזון"א הקיל בשעת הדחק שיכול ללמוד, והיינו דאינו היתר רק כשאין מי שיוציאו, ועי' בס' תורת אמן (ח"ג עמוד י"ד) דלכן כשהיה רבינו מתעורר בלילה היה נזהר אפי' מהרהור ד"ת רק היה מחשב שמות תנאים ואמוראים, ועי' בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן ע"ז) דבהגיע חיוב של ברכת התורה, כל לימוד תורה בלי ברכוה"ת הוא בגדר איסור.

ראייה מסיפור יציא"מ ללא ברכוה"ת

ומובא מרבינו זצ"ל שאמר דיש ראייה טובה לדברי החזון איש, מהמבואר בהגש"פ שהתנאים עסקו בסיפור יציא"מ עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם הגיע זמן ק"ש והרי כבר קודם לכן היה להם להפסיק לברכוה"ת, ומשמע דרשאים להמשיך בת"ת גם אחר עלוה"ש, עי' מש"כ בס' דרך שיחה (ח"ב עמוד רמ"ט), והעירו דלמה שהביא רבינו בשיח השדה (ברכות י"א ב' ד"ה שכבר) מהחזון"א א"כ במקיים מצות ק"ש או מגילה ליכא מצות ת"ת ואי"צ ברכוה"ת, וה"נ בסיפור יציא"מ אי"צ ברכוה"ת, עי' בקו' דקדוקי מצות (שבועות אות ק"א בהערה), אמנם כיון שמצות סיפור יציא"מ הוא רק בלילה א"כ בעלוה"ש היה להם לברך, ומוכח דרשאים להמשיך ללמוד ללא ברכוה"ת.

מנהגי יזכור ונר נשמה

אמר רבינו זצ"ל דבאמירת יזכור אומר שאני נודב ולא שאני נודד, ואינו מזכיר סכום מסוים, ועי' בס' פתחי חיים (מכתב צ"א ס"א) דבהדלקת נר נשמה יתכן דמקיים כיבוד אב ואם, והשיב שם (אות ג) דשמן זית עדיף וכ"ה בשו"ת חת"ס (אהע"ז ח"ב סי' כ"ה) מובא בפ"ת (אהע"ז סי' קס"ה סי' ז), ולמעשה נהג להדליק בנר נשמה מחלב, וכ' שם (אות ב) דאין להדליק ביו"ט רק אם ישתמש בזה, ועי' שם (מכתב ק"כ סי' א) דבחל יו"ט בע"ש ויש לו יא"צ בשבת ידליק בערב שבת.

מנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות

בענין המנהג לאכול בשבועות מאכלי חלב שהובא ברמ"א (סי' תצ"ד ס"ג), אמר רבינו זצ"ל, שאצל מרן החזון"א זצ"ל, וכן בבית אביו מרן הקה"י זצ"ל, אכלו בלילה מאכלי חלב, אבל בביתו נהגו לאכול בבקר כי כך נהגה הרבנית ע"ה בבית אביה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, כמנהג ירושלים, ובד"ז הולכים אחר מנהג האשה,

[ראה בהגהותיו לס' אלא נדפס שם בהקדמה עמוד י' אות ד]. ועי' בס' פתחי חיים (מכתב ע"ד סי' א) שנשאל רבינו אם בליל יו"ט יש מצוה לאכול בשר, והשיב לא שמענו, ועי' במועדי הגר"ח (ח"ב סי' שכ"א).

בגדי יו"ט בשבת אחרי שבועות ואמירת שלום עליכם בליל שבת
רבינו זצ"ל אמר דביו"ט וחווה"מ המנהג שלובשים 'פראק' שהוא בגד חשוב מבגדי שבת, עי' בתוס' ב"ק (ל"א א') מהירושלמי (ב"ק פ"ד ה"ב) מועד לשבתות שראה הבעלים במלבושים נאים אחרים וחשובים בעיניו נכרים זרים ואינו מכירם, וליו"ט ק"ל (סימן תקכ"ט ס"א) דבגדי יו"ט יהיו יותר טובים משל שבת כמש"כ בהגהות מיימוני (פ"ז מהלכות יו"ט) מהירושלמי קידושין (פ"א ה"ה) ובמטה אפרים (סימן תרכ"ה ס"ל) כתב גם ראוי שכל אדם יהיה לו בגדים מיוחדים ליו"ט נאים יותר משל שבת, [ועי' טעמא דקרא רות פ"ג ג' דיש גם בגדים מיוחדים לר"ח ובחנתונה לא ילבש כל הבגדי שבת רק חלקם בגדי ר"ח ע"ש], והלובשים פראק ביו"ט ולא בשבת, כשחל שבת בערב יו"ט או לאחריו, ילבשו בגדי יו"ט גם בשבת שלא יראה כמזלזל בשבת, וכן נהג לגבי נעלים שהיו לו נעלים ליו"ט שבשבת סמוך ליו"ט לבשם גם בשבת, וכן השטריימל שלבש בקידוש ביו"ט לבשו גם בשבת הסמוך ליו"ט, ובשנים האחרונות היה לו גם טלית ליו"ט, [ועי' בקונטרס דקדוקי מצות ח"א אות ס"ג שכן נהג גם אביו מרן הקה"י זצ"ל]. כשחל שבת במוצאי יו"ט לא אמר בליל שבת שלום עליכם ואמר שהמלאכים נשארו מליל יו"ט [ועי' בס' אלא פ"נ ס"ו שהיה שנים שלא הקפיד בזה].

הנהגות רבינו זצ"ל בעירוב תבשילין

רבינו זצ"ל היה מניח עירוב תבשילין אחרי מנחה, [ובס' שמענו כן ראינו ח"ב פ"ח סי' י"ח כ' דמדינא יכול לעשות כבר בבקר ומ"מ השיב שם דאין בזה ענין זריזין מקדימין ועי' שם סכ"ג דאין נפק"מ מתי עושה כי חל אח"כ], והיה מניח פת ותבשיל ונותן לא' שיזכה עבור כל בני הבית, ולבש הכובע והחליפה ואמר בהדין עירובא היא שרא לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולאפוקי ולמעבד כל צרכנא מיומא טבא לשבתא לנא ולכל בני ישראל הדרים בעיר הזאת, והיה אוכלו בסעודה ג' (עי' משנ"ב סי' תקכ"ז סק"א) ואם החלה השניה היתה גדולה יותר בצע על הגדולה וטעם גם מחלה זו עי' בכ"ז בס' אלא (פ"ז ס"א ה'). ועי' בס' פתחי חיים (מכתב ע"ז סי' ג) דיכול לכתחילה להניח עירוב תבשילין גדול יותר מהנצרך לו ע"ד שיאכל מהעירוב ביו"ט, ועי' בס' שמענו כן ראינו (ח"ב סי' י"ז) שיש מצוה דרבנן לעשות עירוב תבשילין גם אם לא מבשל ואופה מיו"ט לשבת, ומ"מ בכה"ג לא יברך, [וכן הורה החזון"א לרבנו זצ"ל אחרי החתונה שהיה אוכל אצל הוריו ולא הוצרך לבשל שיעשה ע"ת ללא ברכה ועי' במשנ"ב סי' תקכ"ז סק"ח].

בחיוב קניית בגדי יו"ט לאשתו

השיב רבינו דמי שאין לו מעות לשמח אשתו בבגדים ליו"ט יבקש שתמחול לו, ואם לא מוחלת אונס רחמנא פטריה, [ובמועדי הגר"ח ח"א סי' רל"ב השיב דלא מהני מחילה רק אם רצונה בכך], ואינו מחויב ללות רק יש לו ליתן עד חומש מנכסיו, ואם הוא בכלל הוצאות יו"ט השיב מחצה למחצה אם מוציא כפי הרגילות, ואמר רבינו על עצמו, מעולם לא קניתי לרבנית בגדים חדשים ליו"ט, שהרי אני נותן לה את כל הכסף והיא מטפלת בו, וכיון שהיא מתעסקת בכסף אי"ז נוגע אלי, ואי"צ רק ליתן לה רשות לקנות כרצונה ויותר אי"צ, (שמענו כן ראינו ח"ב דיני יו"ט פ"ח). ושמעתי שעונה לשואל שיוציאים יד"ח גם בקניית בגדי שינה חדשים, (לשואל רבי סנדר פרייזלר נ"ו) ואמר דיתכן דגם בגרביים חדשות יוצא אם משמחה, ועי' במשנה ברורה (סימן רכ"א ס"ק ג') בשהחיינו על כלים חדשים ומלבושים דתלוי אם הם דברים שלב האדם שמח בהם עני בראוי לו ועשיר בראוי לו. ובמועדי הגר"ח (ח"ב סי' שכ"ב) השיב רבינו זצ"ל דגם בכלים אפשר לקיים המצוה.

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי
הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✍ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
☎ 053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי 'קהילות' ו'נדרים פלוס' בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:
נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586
קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

פרשת בהעלותך - הגאון רבי ראובן בענגיס בעל 'לפלות ראובן' (ז' סיון תשי"ג)

פרשת שלח - רבינו חיים מוואלוין מייסד ישיבת וואלוין ובעל 'נפש החיים' (י"ד סיון תקפ"א) | פרשת קרח - רבינו שלמה קלוגר בעל הכמת שלמה ועוד (ל' סיון תרכ"ט)

פרשת חוקת - רבינו אלהן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' (י"א תמוז תש"א) | פרשת בלק - רבינו ישראל איסרלין ה' פתחי תשובה' (ט"ז תמוז תרמ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

זכתיים למערכת

ג) אברך ת"ח חשוב שאביו היה ממקורביו של רבינו, היה תלמיד קרוב של רש"י בורנשטיין בישיבה, ומחמת היותו בקי גדול בשיעוריו, נתבקש מהתלמידים למסור אחרי השיעור "שיעור חזרה" על השיעור של הרב בורנשטיין, דא עקא, הוא הסתפק אם לעשות את הצעד הזה היות וזה יבוא על חשבון לימודיו במקצועות אחרים בתורה.

הוא הלך להתייעץ עם רבינו, וקיבל תשובה ברורה: אין שאלה בדבר! כדאי וכדאי; שיעוריו של ר' שמואל-יעקב הינם עמוקים ורחבים, ותועלת רבה תפיק ממסירת שיעורי החזרה הללו!

ד) וסיפר הגאון ר' גרשון ניומן (ממבצי התורה בארצות הברית): שפעם התלווה אל ר' שמואל-יעקב כשנכנס לרבינו כדי לשואלו דבר מה. ותיכף בהיכנסו אל חדרו של רבינו, קם ר' חיים מפני ר' שמואל-יעקב. משהצגתי את עצמי כבן ארצות הברית, והוספתי כי הנני ידידו של ר' שמואל-יעקב, הגיב ר' חיים מיד: אם כן, עליך לעלות ארצה! (כאומר - עם ידיד שכזה בארץ ישראל, מה לך ולגולת אמריקה?)...

ה) ואגב, ישנה עובדה מעניינת שאף היא לא ידועה, שסיפר רבי שמואל יעקב, שלילה קודם פטירתה של אשת רבינו, הרבנית קניבסקי, הוא חלם שהוא יורד לפני התיבה ואומר את התפילה הנאמרת אחרי קריאת התורה של שני וחמישי 'יהי רצון מפני אבינו שבשמים, לקיים בנו חכמי ישראל הם ונשיהם...', ואולם הוא 'נתקע' לפני המילה 'ונשיהם' ואינו מצליח להזכר בה.

ולמחרת נודע כי היא נסתלקה לבית עולמה. ת.נ.צ.ב.ה.

הגיע ומיד חזר

(הקטע הבא קיבלנו מהר"ר יצחק ל' שליט"א):

סיפר לי חתנא דבי נשיאה הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א שזוכר מצעירותו ממש, שפעם אחת היה אצל חמיו רבינו, ופתאום הגיע במיוחד מירושלים הגאון רש"י זצ"ל, וביקש שרוצה דחוף לפגוש את רבינו, וכיון שלא היה שייך לדבר עם רבינו כי היה סגור בחדרו, אמר

הגרש"י לר' שרגא שהוא בא רק בשביל לבקש ברכה לאיזה ענין פרטי (ופירט לו את הדבר) והוא מוכרח לחזור אז הוא ממנה אותו לשליח שיבקש הברכה עבורו, והוא תיכף חוזר לירושלים.

וכמובן שרבי שרגא ביצע את השליחות על הצד היותר טוב.

רבי שרגא שטינמן שליט"א

בחודשים האחרונות קיבלנו מאות תגובות למדור הפופולארי "שנים קדמוניות" שמתפרסם כאן מידי שבוע, לא את כל התגובות ניתן להדפיס, ואולם משנה חשיבות יש לתגובות אשר מוסיפות נופך למה שנכתב כבר, והשבוע בחרנו להביא את התגובות שהגיעו בימים האחרונים בלבד, ואי"ה עוד חזון למועד.

כהמשך למאמר בשבוע שעבר פרשת במדבר תשפ"ג, על הקשר שהיה בין רבינו מרן זצ"ל להגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, הנני להביא דברים נפלאים ששלח אלי תלמידו הקרוב של רבי שמואל יעקב, הגאון רבי שמעון גוטליב שליט"א שזכה בשנותיו האחרונות להיות ממקורביו ולהסתופף בצילו.

א) על הפעם הראשונה בה הכיר הגרש"י את רבינו, סיפר לי רבינו שמואל יעקב בורנשטיין בעצמו: בהיותו אברך צעיר שלמד בכולל ב'מקור חיים', נקרתה לו הזדמנות לערוך היכרות עם תלמיד חכם בני ברק בגיל העמידה, אברך בכולל 'חזון איש', ושמו ר' חיים קניבסקי...

ר' חיים עסק אז בחיבור ספרו 'שונה הלכות'. הוא עלה לירושלים עם חיבורו זה בכתב יד, והגיע ל'מקור חיים'; רצונו היה ששנים מהאברכים, ר' שמחה בונם ולדנברג וגיסו ר' יעקב אשר פלדמן, יעברו על החיבור.

ר' שמואל-יעקב פגש בר' חיים והם שוחחו ביניהם בלימוד, שיחה שהתרחבה לכל מקצועות התורה. 'ראיתי מיד', סיפר לי אחר שנים רבות, 'כי ר' חיים הוא מלאך המושל בתורה'.

ב) מאז נפגשו כמה וכמה פעמים. יש והיה ר' שמואל-יעקב מגיע לביתו של ר' חיים באישון לילה, מקפץ בחדר לימודו של ר' חיים על מזרונני הילדים שעיתרו את כסאו וסטנדרו מכל העברים, והם היו יושבים יחד ומשוחחים בדברי תורה ובעמקי הסוגיות.

ר' חיים מצידו הפגין את הערכתו לר' שמואל-יעקב פעמים רבות מאוד. בכל עת אשר היה נכנס אליו, היה קם לפניו מלא קומתו. באירועים שנשתתפו יחד - כגון בזמני שמחה אצל הגאון ר' שלמה קניבסקי, בנו של רבינו וראש ישיבת קרית מלך - באופן קבוע היה ר' חיים מבקשו לשאת דברים.

רבי שמואל יעקב זצ"ל עובר לפני התיבה בבית המדרש 'לדרמן'